# BÜYÜK KENTLERDEN SAHİL KASABALARINA YAŞAM TARZI GÖÇÜ: BODRUM ÖRNEĞİ ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA

Füsun Kurmuş
16 11 27 114

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**
Sosyoloji Anabilim Dalı / Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bozok

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Aralık, 2018

# JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Füsun KURMUŞ' un "**Büyük Kentlerden Sahil Kasabalarına Yaşam Tarzı Göçü: Bodrum Örneği Üzerine Niteliksel Bir Çalışma**" başlıklı tezi 28/11/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Sosyoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi **oy birliğiyle / ~~oy çokluğuyla~~, başarılı / ~~başarısız~~** olarak kabul edilmiştir.

| Unvanı. Adı ve Soyadı | İmza |
|---|---|
| Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BOZOK | ..... |
| Üye : Prof. Dr. Sabahattin GÜLLÜLÜ | ..... |
| Üye : Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman YILMAZ | ..... |

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

# ETİK İLKE VE KURALLARA
# UYUM BEYANI

| maltepe üniversitesi | ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI | Doküman No | FR-178 |
|---|---|---|---|
| | | İlk Yayın Tarihi | 01.03.2018 |
| | | Revizyon Tarihi | |
| | | Revizyon No | 00 |
| | | Sayfa | iii/171 |

**Revizyon Takip Tablosu**

| REVİZYON NO | TARİH | AÇIKLAMA |
|---|---|---|
| 00 | 01.03.2018 | İlk yayın. |
| | | |

## ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

19../12../20..

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

(Islak İmza)

Öğrencinin Adı ve Soyadı

Füsun Kurmuş

| Hazırlayan | Kalite Koordinatörü | Kurumsal Yetkili |
|---|---|---|
| İlgili Birim | Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ | Prof. Dr. Belma AKŞİT |

*(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)*



iii

# TEŞEKKÜR

Tez çalışmam esnasında önerileri ve tavsiyeleriyle engin bilgi ve tecrübesinden yararlandığım, bana yol gösteren, ilham veren, aldığım eğitimi daha çok sevmemi ve öğrenmemi sağlayan, dostluğunu esirgemeyen değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bozok'a derin şükranlarımı sunarım.

Yüksek Lisans eğitimimde derslerine büyük keyifle katıldığım, derin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım hocam ve jüri üyem Prof. Sabahattin Güllülü'ye, hocalarım Prof. Dr. Belma Akşit'e, Prof. Dr. Bahattin Akşit'e, Doç. Dr. Güncel Önkal'a, bölüm başkanımız Prof. Dr. Nurgün Oktik'e ve jüri üyem Dr.Öğr. Üyesi Abdurrahman Yılmaz'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmama destek verip, kendi deneyim ve tecrübelerini samimiyetle aktaran tüm katılımcılarıma çok teşekkür ederim.

Emek ve zaman isteyen eğitimim sürecinde benden sevgi ve desteğini esirgemeyen, bana benden çok inanan, ilham veren sevgili eşim Barış Kurmuş'a, sevgi, destek ve sabırları için biricik kızlarım Yasemin Kurmuş ve Defne Kurmuş'a çok teşekkür ederim. Sizin sayenizde yapabildim …

Füsun Kurmuş
Aralık, 2018

# ÖZ

## BÜYÜK KENTLERDEN SAHİL KASABALARINA YAŞAM TARZI GÖÇÜ: BODRUM ÖRNEĞİ ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA

Füsun Kurmuş
Yüksek Lisans Tezi
Sosyoloji Anabilim Dalı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bozok
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018

Bu araştırmanın konusunu metropollerden sahil kasabasına göç eden insanların deneyimleri oluşturmaktadır. Beyaz yakalı ve profesyoneller araştırmanın hedef kitlesi olmuştur. İletişim, ulaşım ve perakende sektöründeki hızlı yaygınlaşmanın ve siyasi ve ekonomik hayattaki dönüşümlerin yaşandığı 2000'li yıllar araştırmanın zamansal çerçevesini ortaya çıkarmıştır. Göçün nihai noktası olarak popülerliği, coğrafik yapısı, doğal hayatı, batıya dönük yüzü ile özgürlüğü simgeleyen ve hızla artan gelişimi ile kente ait tüm imkanları sunan Bodrum ilçesi seçilmiştir. Sosyal bilimler göç literatürü ekonomik ve/veya zorunlu sebeplerle yapılan göçlerle ilgili araştırmaları kapsamaktadır. Ancak günümüzde göç olgusu ekonomik veya zorunlu göç gibi başlıklar altında tartışılamayacak kadar değişmiştir. Küreselleşme ve gelişen iletişim ağları bireylerin kendi iradi kararları ile kendi yaşamlarını kurgulamak üzere göç etme olanaklarını arttırmıştır. Bugüne kadar emekli göçü olarak incelenen bu göç türü günümüzde daha genç insanların da bu tercihlerini hayata geçirmeye başlamasıyla "yaşam tarzı göçü" başlığı altında incelenmeye başlanmıştır.

Araştırma kapsamında 2017 Temmuz-Ağustos aylarında, 2000'li yıllardan bu yana Bodrum ilçesine göç etmiş, daha önce yaşadığı metropollerde beyaz yaka ve profesyonel meslek gruplarında çalışmış yirmisekiz kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda Bodrum'a göç eden bu katılımcıların göç kararını kendi iradi kararlarıyla aldıkları, metropol yaşamının onlar için vazgeçilebilir nitelik taşıdığı görülmüştür. Katılımcılar, daha iyi bir yaşamı hedefledikleri ve beklentilerini geldikleri yerlerde olumsuz olarak nitelendirdikleri faktörlere göre belirledikleri için Bodrum'a göç etmektedirler. Bu araştırmada arzuladıkları yaşam tarzlarına ulaşabilecekleri umudu ile Bodrum'a göç eden metropol kökenli kişilerin gerçekleştirdikleri bir "yaşam tarzı göçü" yaşandığı ortaya konmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** Göç; İç Göç; Yaşam Tarzı Göçü; Bodrum; Beyaz Yakalı ve Profesyoneller

# ABSTRACT

## LIFESTYLE MIGRATION FROM BIG CITIES TO COASTAL TOWNS: A QUALITATIVE STUDY ON THE CASE OF BODRUM

Füsun Kurmuş
Master's Thesis
Sociology Department
Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet Bozok
Maltepe University Graduate School of Social Sciences, 2018

The issue of this research is the experience of people who migrate to coastal towns from metropolitan cities. White-collar and professionals have been the target group of this research. The rapid spread of communication, transport and retailing sectors and transformations of the political and economic life in 2000s revealed the temporal frame of the research. As the final destination of migration, Bodrum was chosen as its popularity, geographic structure, natural life, representing freedom with facing to the west and all facilities belonging to the city with its rapidly growing development. The migration literature in social science includes research on economic and/or mandatory migration. Today, however, the phenomenon of migration has changed so much that it can not be discussed under the headings such as economic or forced migration. Globalization and developing communication networks increased the possibilities for individuals to migrate for making their own lives based own personal will. This type of migration, which was been studied as a retirement migration to this day, is recently began to be investigated under the heading of "lifestyle migration", with younger people who began to realize their choices.

This qualitative study has been made in July & August, 2017, with tweenty-eight participant who used to work as a white-collar and professionals in metropolises but migrated to Bodrum since 2000 to the present time. As a result of the interview it has been seen that the migrants made their decision voluntarily and metropolitans are dispensable any more for them. They migrated to Bodrum because they aimed for a better life and figured their expectations according to the factors that they considered negative in the place they came from. In this study it is presented that there is a "lifestyle migration" to Bodrum by metropolitan-originated people who carry a hope for satisfying their lifestyle expectations.

**Key Words:** Migration; Internal Migration; Lifestyle Migration; Bodrum; White-collar and Professionals.

# İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ..... iii
TEŞEKKÜR ..... iv
ÖZ ..... v
ABSTRACT ..... vi
İÇİNDEKİLER ..... vii
ÖZGEÇMİŞ ..... ix
**BÖLÜM 1. GİRİŞ ..... 1**
**BÖLÜM 2. KURAMSAL TARTIŞMA ..... 10**
2.1. GÖÇ KAVRAMINA GENEL BAKIŞ ..... 10
2.2. GÖÇ KURAMLARINA GENEL BAKIŞ ..... 11
2.3. GÖÇTE GENEL EĞİLİMLER ..... 13
2.4. TÜRKİYEDE GÖÇ SÜREÇLERİ ..... 14
2.4.1 Kentleşme ..... 14
2.4.2. Kentler arası göç ..... 16
2.4.3. Yaşam güzergahları ..... 16
2.5 YAŞAM GÜZERGAHLARI VE İÇ GÖÇE YENİ BAKIŞLAR ..... 17
2.5.1. Yaşam Tarzı ..... 19
2.5.2. Yaşam Tarzı Göçü ..... 21
2.5.3. Yaşam Tarzı Göç süreçleri ..... 27
**BÖLÜM 3. ARAŞTIRMANIN ARKA PLANI VE METODOJİSİ ..... 29**
3.1. ARAŞTIRMANIN ARKA PLANI ..... 30
3.1.1. 2000'li Yıllardan Günümüze Kısa Bir Bakış ..... 30
3.1.2. Beyaz Yakalıların Çalışma Şartlarındaki Değişimler ..... 31
3.1.3. Kent Yaşamının Bireylerin Yaşamına Etkisi ..... 34
3.1.4. Araştırmanın Mekanı: Bodrum ..... 36
3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI ..... 41
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ ..... 44
3.4. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ ..... 45
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI ..... 51
**BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR ..... 53**

4.1. BÜYÜK KENTLERDEN BODRUM'A GÖÇ KARARINI VERMEK ..... 53
4.1.1. İş hayatının İtici Etkisi ..... 53
4.1.2. Şehrin İtici Etkisi ..... 57
4.1.3. Bodrum'da Yaşama İsteği ..... 61
4.1.4. Emeklilik ..... 64
4.1.5. Ailevi Sebepler ..... 66
4.1.6. Bodrum ile Önceden Kurulmuş Bağlar ..... 67
4.1.7. Araştırmaların Sonucunda Seçim ..... 71
**4.2. BÜYÜKKENT YAŞAMININ VAZGEÇİLEBİLİRLİĞİ** ..... 74
4.2.1. Büyükkentte Çalışma Hayatının Yarattığı Sorunlar ..... 74
4.2.2. Şehir Hayatının ve Trafiğin Olumsuz Etkisi ..... 78
4.2.3. Terör ve Güvenlik Kaygılarının Etkisi ..... 83
4.2.4. Muhafazakar İlişkilerin Kent Yaşamına Etkisi ..... 87
4.2.5. Siyasi Ortam ve Özgürlüklerin Etkisi ..... 96
4.2.6.Farklı Sektörlerdeki Gelişmelerin Kentin Vazgeçilebilirliğine Etkisi ..... 102
4.2.7. Kentte ve Bodrum'da Kadın Olmak ..... 106
4.2. GÖÇÜN GÜNDELİK YAŞAMA ETKİLERİ ..... 110
**4.2.1. Göçün Boş Zaman Faaliyetlerine Etkisi** ..... 110
**4.2.2. Kentten Ayrılan Bireylerde Sosyal Yardımlaşmaya İlgi Artıyor mu?** 114
**BÖLÜM 5. SONUÇ ..... 120**
**BÖLÜM 6 : EKLER ..... 130**
6.1. EK 1. KATILIMCI TABLOSU ..... 130
6.2. EK 2. KATILIMCILARIN YAŞAM ÖYKÜLERİ ..... 132
6.3. EK 3. GÖRÜŞME ÇERÇEVESİ ..... 152
**KAYNAKÇA ..... 156**

# ÖZGEÇMİŞ

Füsun Kurmuş

Sosyoloji Anabilim Dalı

**Eğitim**

| | | |
|---|---|---|
| Y.Ls. | 2018 | Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü<br>Sosyoloji Anabilim Dalı |
| Ls. | 2016 | İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi,<br>Sosyoloji Anabilim Dalı |
| Ls. | 1991 | Eskişehir Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi,<br>İktisat Anabilim Dalı |
| Lise | 1985 | Namık Kemal Lisesi, İzmir |

**İş/İstihdam**

| | |
|---|---|
| 2001 - 2003 | Serbest Danışmanlık |
| 1999 - 2001 | Strateji Planlama Müdürü – Superonline A.Ş. |
| 1994 – 1999 | Planlama Müdürü – Borusan A.Ş. |
| 1990 – 1994 | Dış İlişkiler Uzmanı – TYT Bank A.Ş. |

**Kişisel Bilgiler**

Doğum yeri ve yılı : İzmir, 1968 Cinsiyet: Kadın
Yabancı diller : İngilizce
GSM / e-posta : 0532.634 4077 / fbkurmus@superonline.com

*"Yokuş başına geldiğinde*
*Bodrum'u göreceksin,*
*Sanma ki sen*
*Geldiğin gibi gideceksin.*
*Senden öncekiler de*
*Böyleydiler,*
*Akıllarını hep Bodrum'da*
*Bırakıp gittiler."*
Cevat Şakir Kabaağaçlı
Halikarnas Balıkçısı[1]

[1] Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın Bodrum için yazdığı bu şiir, ilçenin girişindeki yokuş başında, Bodrum'un ilk görüldü noktada bir tabelada yer almaktadır.

# BÖLÜM 1. GİRİŞ

Günümüze kadar sosyal bilimler alanında göç olgusu genellikle çevreden merkeze daha gelişmiş bölgelere doğru, ekonomik nedenler başta olmak üzere, savaş, doğal afet gibi mağduriyetten kaynaklı ve sığınma amaçlı, çoğunlukla göç edenlerin göç ettikleri yerlerdeki toplumsal hiyerarşinin altında yer aldığı ve zor şartlarda yaşadıkları insan hareketliliklerine yer vermekteydi. Türkiye özelinde baktığımızda ise Balkan göçleri, kentleşme, doğal afetler ve siyasi güvence için ülkenin doğusundan batısına doğru akan göç ve Avrupa ülkelerine ekonomik amaçlarla yapılan göçler sosyal bilimlerin çalışma alanlarını oluşturmuştur. Çok az çalışmada refah göçüne yer verilmiş o da nispeten daha yaşlı ve emekli olmuş nüfusu kapsayan emekli göçü başlığı altında incelenmiştir.

Oysa günümüzün gelişen teknolojisi, iletişim ve ulaşım alanlarında gelişmeler, esnek çalışma imkanları insan hareketliliğine daha fazla olanak sağlamıştır. Nispeten daha varlıklı bir sınıfın, kendi iradesi ile, daha iyi bir yaşama kavuşma hayallerini gerçekleştirmek üzere, bulundukları noktada olumsuz buldukları faktörlerden uzaklaşabileceklerine inandıkları yerlere doğru göç dünyada yeni bir fenomen olarak yerini almaktadır. Bu amaçla yola çıkanların birçok farklı kişilik ve aile yapısı, motivasyonu ve hedefi olmakla beraber daha iyi yaşama ulaşacaklarına dair inançları ve seçtikleri hedef bölgelerin de daha önce yaptıkları tatillerle deneyimledikleri zaten var olan gelişmiş turistik yörelere olması ortak noktalarıdır. Südaş-Mutluer bu durumu şöyle açıklamaktadır:

> Emekliler ve emekli olmayanlar, geçici ya da kalıcı olarak göç edenler, göç ettikleri yerlerde çalışmaya devam edenler, eşleriyle ya da bir eş nedeniyle göç edenler, ikinci konutlarda ikamet eden ya da karavan ve yat gibi "alternatif" yaşama mekânlarını ya da kırsal alanları ve tarihsel dokunun korunduğu yerleşmeleri tercih edenlere kadar büyük bir çeşitlilik gösteren bu göçmen grubu, uluslararası göçmen nüfusu içinde ayrıcalıklı bir sınıf gibidir (2010. s.32).

Bu araştırmanın konusu belli bir süre boyunca büyük kentlerde beyaz yakalı ve profesyonel meslek gruplarında çalışmış, 2000'li yıllardan bu yana Bodrum ilçesine göç etmiş kişilerle derinlemesine görüşme yapmak sureti ile göç deneyimlerini irdelemektir. Bu tezde ekonomik istikrarsızlığın güçleştirdiği çalışma şartlarından, kent yaşamının artan zorluğundan ve dayatılan yaşam tarzından memnuniyetsizlik duyan bireylerin

büyük şehirlerden sahil kasabalarına göç etme süreçleri araştırılmıştır. Bireylerle yapılan görüşmeler esnasında kendilerini göç etmeye yönelten deneyimleri sorulmuş ve yerleşmek üzere Bodrum ilçesini seçmelerinin bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır. Bu araştırma ile söz konusu göç hareketini sadece bir emekli göçü olarak görmek yerine, bilakis kendi yaşamlarını kendi inisiyatifleri altına almaya çalışan bireylerin göç etmeyi bir alternatif olarak gördükleri yeni bir hareketin varlığına dikkat çekmek amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda Bodrum ilçesine ve başka sahil kentlerine göç etmenin, kendini siyasi ve sivil hayatta sınırlanmış hisseden bir kesimin yeni bir göç hareketi başlatıp başlatmadığı ve yeni güzergahlarında istedikleri yaşam memnuniyetine ulaşıp ulaşmadıkları ile ilgili bir fikir edinilmeye çalışılmıştır.

Küreselleşmenin etkilerinin hayatın tüm alanlarında kendini hissettirmeye başladığı 2000'li yıllar aynı zamanda dünyada ve ülkemizde art arda ekonomik krizlerin yaşandığı ve bunu takip eden dünya siyasetinin yön değiştirdiği bir dönemdir. Ekonomik istikrarsızlıkların yanında Kuzey Afrika ve Ortadoğu coğrafyasında yaşanan siyasi krizler ve bunların sonucunda hızla çoğalan uluslararası zorunlu göç akımları ülke siyasetlerinin de daha muhafazakâr, ulusal sınırların yabancılara karşı daha sıkı korunduğu bir yapıya dönüşmesine de yol açmıştır. Buna karşılık iktidarki yöneticilerin artan muhafazakâr politikalarının baskıcı yapısı ve bunların ekonomik endişeler taşıyan destekçilerinin karşısında apolitik olarak nitelendirilen ancak aslında politikanın alışılagelmiş kurallarına karşı yeni kurallar ortaya koymaya çalışan yeni bir politik anlayış kendini göstermeye başlamıştır. Bu anlayış daha yenilikçi, çağdaş, batılı, çevre odaklı, hümanist, yeniliklere, farklılıklara, iletişime açık yaşam tarzlarına önem ve öncelik veren yeni bir entelektüel çevre içinde ortaya çıkmıştır. Bayhan iyi eğitim almış, beyaz yakalı ve profesyonel meslek gruplarına mensup kişilerin, akademisyenlerin, halkın entelektüel kesiminin öncülük ettiği ve sesinin daha çok duyulduğu bu akımın vakıf üniversiteleri ve kolejlere giden çoğunlukla varsıl ailelere sahip gençlerinin ve yoksulluk derdi ile fazla ilgilenmeyen orta ve üst sınıfa mensup takipçilerinden oluştuğunun altını çizerek ürettikleri politikaların sorunsalının ekonomik değil sosyal ve kültürel kimlik talepleri ile ideolojik olduğunu ifade etmektedir (2014, s.32). Daha çok herkesin yaşam tarzının korunmasına yönelik iddiaları ve istekleri taşıyan bu yeni politik anlayış dünyadaki örneklerine benzer şekilde ülkemizde de kendini göstermektedir. Doğal çevrenin korunması, cinsel kimliklere yönelik özgürlüklerin

savunulması, hayvan hakları, çok kültürlülük, farklı dini anlayışlara saygı, demokratik seçim ve yönetim ortamlarının yaratılması, belediyelerin çalışmaları gibi konularda seslerini duyurmaya çalışmaktadırlar. Belli bir siyasi görüşe bağlı olmayan insanların bir araya geldiği ve fakat her türlü fikrin, farklılığın savunulduğu, hayat tarzı özgürlüğü ve demokrasi taleplerinin dile getirildiği ve en önemlisi eylemlerinde özellikle şiddetten kaçınıldığı yeni toplumsal hareketler kapsamında değerlendirilebilecek örneklerle kendilerini gösteren ve alışılagelmiş siyaset kurallarına uymayan bu yaşam tarzı savunucularının kendi yaşam tarzlarını gerçekleştirme konusunda da daha aktif tutumların içinde oldukları söylenebilmektedir.

2000'li yılların getirdiği bir diğer yenilik ise kendini iletişim alanında göstermiştir. Türkiye'de internet kullanımı 1999 yılında hız kazanmış, 2005 yılında oniki milyondan fazla kullanıcıya ulaşmış, 2007 yılında bilgisayar ve internet pazarında en çok gelir elde eden ikinci ülke olmuş, internet kullanımındaki bu artış kişisel ve kurumsal portal artışını ve internet üzerinden ticareti doğrudan etkilemiştir (Mestçi, 2007. ss.175-176). Artan internet teknolojileri küresel ticaretin de kolaylaşmasına ve yaygınlaşmasına izin vermiştir. Artık uzaklıklar, mesafeler anlamlarını yitirmeye başlamıştır. Evinin odasında oturan bir kişi kolaylıkla Çin ile ticaret yapabilmekte bu esnada Amerika'da ki bir üniversitenin derslerini de takip edebilmektedir. Perakende sektöründeki gelişmeler de kentsel olanakların ülkenin her yanından ulaşılabilir hale gelmesini sağlamıştır. Eğitim, sağlık, donanım, teknik ihtiyaçların tedarikinin artık her yerde ulaşılabilir olması mesafeleri ortadan kaldıran bir başka etmendir.

Tüm bu teknolojik gelişmeler emek sektörünün yapısını da değiştirmiştir. Artık eğitimin yeterli olmadığı beyaz yaka ve profesyonel istihdamı daha fazla yaratıcı kabiliyetler ararken harcanan emek karşılığında kazanılacak iş olanakları, maaş, sosyal güvence artık yeterli olmamaya başlamış yeni bir beyaz yakalı / profesyonel emekçi statüsü oluşmaya başlamıştır. Vatansever makalesinde yüksek eğitimli, güvenli ve prestijli mesleklere sahip ve daha iyi bir yaşama ulaşabilmek için burjuva kriterlerini yerine getirmiş, sermaye ile çelişki yaşamayan bu kitleye prekarya demenin yanlış olmayacağını düşünmektedir. Digital teknolojinin de katkısı ile emeğin doğasında, çalışma koşullarında, kariyer imkanlarında şartlar değişmiştir. Piyasa güçleri sosyal hayata dahi egemen olmuş, insan ilişkileri dahil hayatın her alanında kendini gösteren

esneklik tanımı bu kitlenin kontrol ve güvence kaybı yaşamasına sebep vermiş ve geleceğini belirsizleştirmiştir (2013, ss.2-7). İş hayatında klientalizm, liyakat ve aidiyet kurallarının değişmesi ile beyaz yaka ve profesyoneller için iş hayatı her an işten çıkarılma korkusunun yaşandığı, yeni iş bulma olanaklarının zorlaştığı, emekliliğin bir hayal haline geldiği, yeni mezun işsizliğinin hızla artığı bir ortama dönüşmüştür.

Nüfus ve artan kentleşme oranları 2000'li yılların bir başka önemli konusudur. Uluslararası sermaye yatırımını, büyük kurumsal firmalarda iş olanaklarını, iyi eğitim imkânlarını, sağlık, kültür ve eğlence sektörünün öncülüğünü elinde tutan büyükşehirlerde konut ve ulaşım sorunları yaşanmaya başlamış, günümüzde bu konu kent nüfusunun başat sorunu haline gelmiştir. Mevcut konut stokunun artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayamaması sonucunda iş yerlerinin ardından yerleşim alanları da kentin çeperlerine taşınmış ve oluşan uydu kentler yeni yaşam merkezleri haline gelmiştir. Yeni yaşam merkezleri kişilerin günlük ihtiyaçlarına daha kolay ulaşmasını sağlarken bireylerin daha sınırlı alanlarda park ve orman alanlarından uzak, alışveriş ve kültürel aktivite ihtiyaçlarının alış-veriş merkezlerinde karşılandığı bireysel yaşamlar getirmiştir. Aile, akraba, yakınlar ve arkadaşlara fiziksel olarak ulaşmak başlı başına bir sorun haline gelmiş, çekirdek ailelerin yaşlı ve çocuk bakım dayanışması yeni yaşam şekilleri sebebi ile profesyonel sektöre teslim edilmiştir.[2]

Bir yandan kentin yoğunluğu diğer yandan ise iş hayatının getirdiği stresle mücadele eden beyaz yakalı ve profesyoneller aynı zamanda kendilerine dayatılan tüketim alışkanlıklarının da bir nevi zorunlu takipçisi olmak durumundadır. Başta sağlık ve eğitim hayatı olmak üzere kamusal alandan elini çekme politikası güden yeni devlet anlayışı, bireylerin birçok ihtiyacını özel sektöre devretmiştir (Ener ve Demircan, 2006. ss. 208-211). Bireylerin gün içinde büyük mücadelelerle elde ettikleri kazançlar eğitime, sağlık, çocuk ve yaşlı bakımına, konut alım ve donanım ihtiyaçlarına, artan tüketim alışkanlıklarına yetmemeye başlamış, işsizlik oranları ve dünya çapında ekonomik istikrarsızlıklar sonucunda kişisel ekonomik krizler yaşanmaya başlanmıştır.[3]

---

[2] http://www.ekonomist.com.tr/haberler/yaslanan-nufusumuz-yeni-sektor-yaratti.html Erişim tarihi 06.08.2018
https://www.dunya.com/egitim/okul-oncesi-egitimde-yuzde-300-artis-haberi-295852 Erişim tarihi 06.08.2018

[3] http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271243687r8014.Ekonomik_Kriz_Turkiye_de_Ailelerin_Refahini_Etkiliyor_Anket_Ozeti_.pdf Erişim tarihi 06.08.2018

Günümüz iş dünyasının dinamik yapısı, ekonomik istikrarsızlığın getirdiği stresli çalışma ortamı, iş güvencesinin kalmaması, iş yerinde yaşanan olumsuz durumlar, iş hayatındaki sorunların özel hayata etkisi bireylerin yaşantısında strese sebep olmaktadır. Sağlığı korumak ve daha güzel yaşamak için gösterilen bireysel çabalar yetersiz kaldığında yaşanan stres bir süre sonra sağlık sorunlarına da sebep olmaktadır. Endişe, kaygı, depresyon, konsantrasyon kaybı, tükenme hissi, içine kapanma dile getirilen başlıca sorunlar arasında yer almaktadır (Erdoğan, Ünsar ve Süt, 2009. ss. 449-451). Almanya'da yapılan bir araştırmada iş stresi, depresyon ve panik atak sebebi ile emeklilik yaşı gelmeden kendi isteği ile işi bırakanların sayısının hızla artığı, erken emekli olanların yaş ortalamasının elliye indiği görülmüştür.[4]

Öte yandan artan nüfusun konut talebini karşılayacak kentsel dönüşüm projeleri, yeni uydu kent inşaatları, mega projeler kent yaşamını giderek sağlıksız hale getirmektedir. İnşaat çalışmalarının yarattığı hava kirliliği insan sağlığını etkilemektedir. İnşaatlardan ve kent trafiğinden gelen gürültü kirliliği ev içindeki yaşamı dahi etkilemekte, bireylerin psikolojik ve fiziksel sağlığına olumsuz tesirler bırakmaktadır. Çöp atıkları, inşaat kamyonlarının ve iş makinalarının çevre koruma standartlarına uymayan davranışları, yıkım işlerinin çevreye yaydığı moloz artıkları, alt yapı yetersizlikleri çevrenin ve denizlerin kirlenmesine sebebiyet vermektedir. İnşaat kamyonlarının ve iş makinalarının sürekli trafikte yer almaları ve onların yüksek tonajları yollara zarar vermektedir.[5] Zaten ulaşım alt yapısının plansızlığından ve yetersizliğinden şikayetçi olan kent halkının ulaşım sorunu yeni inşaatların da etkisi ile içinden çıkılmaz hale gelmiştir. Her gün trafik içine girerek işe gitmek zorunda kalan insanlar kendilerini iş-ev arasında kıstırılmış hayatlar yaşamaya mahkûm etmiştir.

Tüm bunlara eklenen muhafazakâr politikaların eğitim, düşünce ve günlük yaşama müdahale ettiği ve baskıladığı yönünde artan endişeler kentli kesimi yeni arayışlara yöneltmiştir. Kimi sivil toplum örgütleri aracılığı ile, kimileri bireysel olarak katıldıkları çevre veya kimlik hareketleri ile yaşadıkları sorunları dile getirmeye çalışırken, kimi kesim ise büyük kentlerden uzaklaşmayı tercih etmiştir. Ekonomik hayatın getirdiği çaresizliklerin ve kent hayatının artan zorluklarının üstüne yaşam tarzına müdahale edileceği endişesini üzerinde hisseden bu kesim çareyi yeni yaşam

[4] http://www.dw.com/tr/stres-erken-emekli-yap%C4%B1yor/a-15471688 Erişimtarihi: 04.06.2017
[5] http://cantekinler.com/kentsel-donusumun-olumsuzluklari-nelerdir/ Erişim tarihi: 04.06.2017

güzergahlarında aramaya başlamıştır. Basın ve medyada, yurtdışında satın alınan evler, oturma izinleri, üniversite şartları ile ilgili haberler ve ilanlar, "başka bir hayatın" mümkün olduğu güney sahil kentlerine gidişle ilgili hikayeler yer almaya başlamıştır.[6]

Ülkemizde iç göç ile ilgili yapılmış çalışmaların hemen hemen tamamı Balkan göçleri, kentleşme ve Güneydoğu Anadolu'daki siyasi istikrarsızlıktan kaynaklanan göçleri kapsamaktadır. Bunun yanında çok az miktarda yapılmış yabancıların emekli göçü ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Ancak Tekeli'nin kavramsallaştırdığı yaşam güzergahları ile çalışmalar sosyal bilimler araştırmalarında önemli bir yer tutmamaktadır. Özellikle güney sahil kentlerine yerleşimle ilgili araştırmalar sadece yurtdışından ve ülkemizin doğu kısmından gelen göçmenlerle ilgili yapılmış çalışmalardır. Kentlilerin şehirden kaçıp yeni yaşam kurmak üzere yönlendiği Güney kasabaları ile ilgili bilgi sadece zaman zaman basın ve sosyal medyada yer alan haberlerle kısıtlı kalmaktadır.

Çağımızda göç olgusu ekonomik veya zorunlu göç başlıkları altında tartışılamayacak kadar değişmiştir. Daha iyi yaşam arzusunun arayışında gerçekleşen göç olgusu artık günümüz göç çalışmalarında ele alınmak zorundadır. Son dönemde ortaya atılan bir kavram olan "yaşam tarzı göçü" işçi göçmenlerin, mültecilerin, sığınmacıların beklentileri ile farklılığını belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu ifade özgün yaşam tarzı seçimlerine vurgu yapmaktadır. Yaşam tarzı göçü gelişmiş dünyanın bireyleri için bir kaçıştır, kendini gerçekleştirme projesidir, maddi olmayan "daha iyi hayat" arayışıdır (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 1).

Bu çalışmanın amacı göç hareketini sadece bir emekli göçü olarak görmek yerine, bilakis kendi yaşamlarını kendi inisiyatifleri altına almaya çalışan bireylerin göç etmeyi bir alternatif olarak gördükleri yeni bir hareketin varlığına dikkat çekmektir. İnsan ömrünün süresindeki artış, teknolojide ve perakende sektöründe yaşanan yeni

---

[6] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/baska-bir-hayat-mumkunmus-40054084 Erişim tarihi: 06.08.2018
https://www.birgun.net/haber-detay/istanbul-dan-bozcaada-ya-yerlesen-haluk-yavuzer-kacis-degil-vazgecis-180559.html Erişim tarihi: 06.08.2018
http://www.milliyet.com.tr/onlar-yerli-robinson-crusoe-gundem-1914949/ Erişim tarihi : 06.08.2018
http://www.milliyet.com.tr/onlar-yerli-robinson-crusoe-gundem-1914949/ Erişim tarihi: 06.08.2018
https://onedio.com/haber/tasi-taragi-toplayip-gittiler-istanbul-dan-kacip-baska-sehirde-yasamaya-baslayan-unluler-747264 Erişim tarihi: 06.08.2018

imkanlar, ekonomik ve siyasi krizler, kent yaşamının zorlukları karşında insanlar göç ve mekânsal değişiklikleri yaşam döngülerine dahil etmeye başlamışlardır.

Büyükşehirlerden sahil kasabalarına göç eden bireylerin her biri farklı eğitimlerden geçmiş, farklı iş hayatı yaşamış ve farklı aile yapılarına sahip kişilerdir. Her birinin göç etmeye yönlendiren farklı motivasyonları bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı onların bu farklı hikayelerini dinleyip, farklı bakış açılarına ortak olmak belki de farklı motivasyonların ortak sonucuna varabilmektir. Ancak kesin olan her birinin ortak motivasyonunun bulundukları ortamın artık mutluluk vermediğini düşünmesi ve ortak amacının da daha iyi bir yaşam şekline kavuşabilme arzusu olmasıdır. Her bir deneyimde farklı yaşamlar, farklı dramlar, farklı hayaller, farklı amaçlar mevcuttur. Uluslararası evlilikler, uluslararası şirketlerde çalışmak, öğrencilik, seyyahlık, coğrafi tercihler, siyasal özgürlükler, iş imkanları, gibi birçok sebep yaşam tarzı göçü literatürü altında incelenmeye adaydır (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 1).

Bu tez çalışması şehrin artan sıkıntıları, ekonomik kriz, yaşam tarzı memnuniyetsizliklerinden kaynaklanan büyük şehirlerden sahil kasabalarına yönelen göçün araştırılmasıdır. Bu tezin araştırma sorusu ise büyük kentlerden ayrılmaya karar vermiş olan bireylerin göç kararını vermelerindeki etkenler ve bunun için Bodrum ilçesini seçmeleri ışığında, burada kurdukları yeni yaşamlarına uyumu ve sosyal örgütlenmelerini nasıl gerçekleştirdikleri olmuştur. Araştırma büyük kentlerde beyaz yakalı ve profesyonel mesleklerde belli bir süre çalışmış ve 2000'li yıllardan bu yana Muğla ilinin Bodrum ilçesine yerleşmeye karar vermiş yirmisekiz kişi ile yapılan niteliksel görüşmeleri kapsamaktadır. Bu görüşmelerde onları büyük şehir yaşamından uzaklaştıran nedenler, Bodrum'a yerleşme kararı vermelerindeki etkiler ve yeni yaşamlarına uyum konularına değinilmiştir. Bu kapsamda bu kişilerin siyasi görüşleri değil ancak yeni toplumsal hareketler kapsamında siyasi duruşları, toplum hayatında ne kadar etkin oldukları, kent hakkı savunuları ve artan siyasi gerginliklerin hayatlarına etkisi öğrenilmeye çalışılmıştır.

Göçe dair verilen anlatılar bize hem göçün arkasında yatan motivasyonları hem de neyi hedeflediklerini göstermektedir. Göçe nasıl karar verdikleri, yaşam tarzlarını nasıl belirledikleri, göç edecekleri noktaları nasıl tespit ettikleri, göç edecekleri rotalardan beklentileri, özlem duydukları yaşam şekillerini bulma umutları, bu noktaları şimdi nasıl deneyimledikleri, yaşadıkları dönüşümler paylaşılmaktadır. Görüşülen

bireyler göç ettikleri yerlerdeki günlük yaşamlarını ve yeni yaşamlarındaki dönüşümlerle nasıl mücadele ettiklerini anlatmışlardır. Bu çalışma bireylerin hangi hayallerle yola çıktıkları ve neleri gerçekleştirdiklerini gösteren, kişiden kişiye farklılaşan sosyal dönüşümün hikayeleridir (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 2).

Bu tez çalışması, Avrupa'da ve Türkiye'de yaşam biçimi göçü üzerine yapılmış araştırmaların içerisine bir inceleme ekleyerek yaşam biçimi göçü hakkında sınırlı olan literatüre bir katkıda bulunmayı ve Bodrum ilçesinin bu konuda giderek artan önemine dikkat çekmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla çalışmada kendi yaşam tarzını ve kendini gerçekleştirmek isteyen kişilerin büyük kentlerden göç etmesi konusu Bodrum özelinde tartışılmaktadır.

Temelde iki kısma ayrılan araştırmanın birinci kısmında göç, yaşam biçimi göçü, Türkiye'nin geçirdiği değişimler, beyaz yakalı ve profesyonellerin kent yaşamlarının tartışıldığı kavramsal çerçeve, ikinci kısmında da alan araştırmasının verilerinin analizi ile sonuç bölümü yer almaktadır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde göç kavramına, türlerine ve Türkiye'deki göç süreçlerine dair literatür çalışması yapılmıştır. İkinci bölümde ise göçe konu olan yaşam biçimi ve yaşam biçimi göçü hakkında literatür çalışmasına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışmanın arka planı ve tezin konusu olan Bodrum ilçesinin neden cazibe merkezi haline geldiği konusunda birtakım verilere ulaşılmaya çalışılmış, çalışmanın amacı, sınırları ve yöntemi anlatılmıştır. Bu bölümde ayrıca araştırmanın arka planında 2000'li yıllardan günümüze Türkiye'de yaşanan gelişmeler, bu göçe tabii olan kişilerin çalışma hayatları ve kentin yaşamlarına etkisi tartışılmıştır. Dördüncü bölümde göç deneyimlerini paylaşan kişilerin göç hikayelerine yer verilmiş, göç etmeye yönelten motivasyonları ve hedef bölge olarak Bodrum'u neden seçtikleri incelenmiştir. Katılımcıların iş hayatı, trafik ve kent yaşamı çerçevesinde göç ederek ayrıldıkları kentlerle ilgili tecrübeleri incelenmiştir. Özgürlükler, çevre hareketleri, siyasi ve sivil toplum kuruluşlarına yaklaşımları, siyasal dönüşüm ve muhafazakarlık konuları çerçevesinde sivil hayatı nasıl tecrübe ettikleri, anlamlandırdıkları ve yorumladıkları anlatılmıştır. Artan iletişim, ulaşım alanındaki teknolojik gelişmelere ve sosyal hayatlarına yer verilmiş göç ettikleri kentler ile nihai noktaları arasındaki sosyal hayatları ve yaşam memnuniyetleri karşılaştırılmıştır. Sonuç bölümünde ise yapılan veri analizleri ile Bodrum'a ve başka sahil kentlerine yerleşmenin kendini siyasi ve sivil

hayatta sınırlanmış hisseden bir kesimin yeni bir göç hareketi başlatıp başlatmadığı ve yeni güzergahlarında istedikleri yaşam memnuniyetine ulaşıp ulaşmadıkları ile ilgili bir fikir edinilmeye çalışılmıştır.

# BÖLÜM 2. KURAMSAL TARTIŞMA

## 2.1. GÖÇ KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

İnsanların sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal felaketler sonucu belli bir fiziki bölgeden başka bir fiziki bölgeye doğru yer değiştirmesine göç denir. Ülke sınırları içinde veya dışında, gönüllü-zorunlu, geçici-sürekli, bireysel-kitlesel olarak gerçekleşen göç hareketleri sadece mekân değişikliği ile değil sosyal yapıların değişmesi ile de ilgili inter-disipliner bir olgudur (Adıgüzel, 2016. ss. 3-5).

Göç, bireylerin/ailelerin herhangi bir nedenle ilerideki yaşamlarının bir kısmını ya da tamamını kapsayan bir zaman dilimi içinde bir yerleşim yerinden diğerine coğrafi olarak yer değiştirmesine denir. Bu yer değiştirme olayı mesafeye, olayların gerçekleştiği yerlere, süresine ve sebeplerine bağlı olarak farklı türlerine ayrılır. Göçler arasında bir başka ayrım da "isteğe bağlı" ve "zoraki" nitelik taşımasıdır. Taşınma veya yer değiştirme olaylarından farkını belirtebilmek için de "devamlı göç" veya "geçici göç" olarak sınıflandırmak da mümkündür. Göç, ülke sınırları içerisinde olabileceği gibi ülke sınırları veya kıtalar ötesine de taşabilmektedir. Bu durumda sosyo-ekonomik açıdan göç, iç ve dış göç olmak üzere ikiye ayrılabilir. Bireyin en az bir yılı kapsayan bir süre için ulusal sınırlar içerisinde yaşadığı yerleşim yerini değiştirmesi iç göç, yaşadığı yeri değiştirmek için ulusal sınırlarının dışında herhangi bir ülkeye gitmesi ise dış göç olarak adlandırılır (Bülbül ve Köse, 2010. ss.77).

Göç bireylerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve diğer farklı sebeplere dayalı olarak bulundukları yerleşim yerinden ayrılmak sureti ile başka bir yaşam alanlarına doğru yaptıkları yer değiştirme faaliyetleridir (Koçak ve Terzi, 2012. s. 164). Benson ve Q'Reilly ise göçü yeni bir başlangıç yapmak olarak tanımlamaktadırlar (2009. s. 1).

Göç, bireylerin veya grupların mekan değiştirmesi ile başlayan ancak bu eylemden sonra da etkileri ilk ve son lokasyonda devam eden bir süreçtir. Göçün en önemli itici etkeni de doğa ve toplumsal çevredir. Ekonomik kültürel ve sosyal beklentilerinin karşılanmadığını gören bireyler bulunduğu çevreyi reddeder ve göç süreci başlar. Bireylerin başka bir mekana taşınmaları olarak tanımlanan göç yakın mesafeli olabileceği gibi kentler, ülkeler veya kıtalar arası da olabilir (Çakır, 2011.

s.131). Ayrıca göç sürekli ya da kısa süreli, geniş alan kapsamlı olabileceği gibi, bireysel yer değiştirmeler, ailece göç veya değişen büyüklüklerdeki gruplar biçiminde de olabilir (Coşkun, 2008. s. 241). Özcan ise alan ve zaman unsurlarına dikkat çekmektedir. Bir yer değişiminin göç sayılabilmesi için en az 20 km.lik bir mesafenin olması ve gidilen yerde kalınacak sürenin en az 1 yıl olması gerektiğini söyler (1998. ss. 79-81). Bir nüfus hareketinin göç sayılabilmesi için hareketliliğin bir yıldan fazla bir süreyi kapsaması, siyasi sınırları aşan önemli bir mesafenin kat edilmesi, yerleşmek amacı ile o zamana dek yaşadığı fiziki ve sosyal çevresini değiştirecek şekilde yapılması gerekmektedir (Adıgüzel, 2016. s. 18).

Sanayi devriminin yarattığı kentleşme sonucu kırdan kente göç ile başlayan göç çalışmalarının sosyal bilimlerdeki önemi II. Dünya Savaşından sonra uluslararası boyutta artmıştır. 1970'lerden itibaren ise ekonomik krizlerin yaşanması, dış emek gücüne olan ihtiyacın azalması, iç piyasadaki iş gücü rekabeti ve ücret politikaları ile göç tartışmaları farklı bir boyut kazanmıştır. Göçün yönünün, koşullarının ve nedenlerinin değişmesi göçün yapısını da değiştirmiştir (Adıgüzel, 2016. ss. 9-13).

Günümüzde her yedi kişiden birinin göçmen olduğunu söyleyen Uluslararası Göç Örgütü rakamlarına göre dünyada 232 milyondan fazla insan dış göçe, 740 milyon insan iç göre maruz kalmış, BMMYK 2014 verilerine göre de 59,5 milyon insan zorla yerinden edilmiştir (Adıgüzel, 2016. ss. 7-9).

Göç toplumun her boyutunu etkileyen, karmaşık dinamikleri sebebi ile başta sosyoloji olmak üzere siyaset, tarih, ekonomi, coğrafya, demografi, psikoloji ve hukuk alanlarını yakından ilgilendiren inter-disipliner bir olgudur. Her bilim dalı konuyu farklı yöntem ve kuramlara dayanarak incelerler ve bizlere farklı yaklaşımlarla aktarırlar (Castles ve Miller, 2008. s. 30).

## 2.2. GÖÇ KURAMLARINA GENEL BAKIŞ

Göç literatüründe tarihsel, ekonomik ve sosyo-kültürel temelli olmak üzere üç bakış açısı ile kuramsal çalışmalar yapılmıştır.

En bilinen tarihsel temelli çalışmalar göç hareketlerine belirli yasalar getirmeye çalışan Ravenstein Göç Kanunları, göç sürecini başlatan faktörleri sınıflayan Everet Lee göç kuramı, göçün koşullarını sınıflayan Petersen Göç tipleri çalışmalarıdır (Adıgüzel, 2016. ss. 22-27).

Ekonomik temelli çalışmalarda öncelikle makro ve mikro açıklamalar getiren neo-klasik ekonomik kuramı yer alır. Bu kuram göçün sebeplerini emek, sermaye ve ücret açısından makro açıklamalar getirirken (Abadan-Unat, 2002. ss. 7-8), demografik büyüme, siyasi özgürlükler ve ekonomik fırsatlar temelinde mikro açıklamalar getirmiştir (Castles ve Miller, 2008. s. 31). Öte yandan yeni ekonomi kuramı ise göçü etkileyen sebeplerin aile halkının riskleri azaltması, göreli yoksulluk düzeyini düzeltme arzusu, ekonomik krizler karşısında aile fertlerinin alacağı stratejik kararlar, piyasaların sağladığı yatırım yapma olanakları, farklı gelir kaynaklarının değerlendirilmesi, hükümetlerin iş gücü ve sigorta piyasasını ve gelir dağılımını etkileyen politikaları gibi çeşitlilik gösterdiğini söyler (Abadan-Unat, 2002. ss. 8-10). Bir başka yaklaşım olan ikiye bölünmüş emek piyasası kuramında yerli emek gücü ile göç ile gelen emek gücünün piyasada yarattığı etkiye açıklama getirmeye çalışır (Abadan-Unat, 2002. ss. 10-14).

Sosyo-kültürel açıklamalardan denge kuramı sanayileşmiş ülkelerle henüz sanayileşmesini tamamlamamış ülkeler arasında oluşan nüfus ve işgücü hareketi sonucunda ulaşacağı, eşitsizlikleri giderici, toplumsal, ekonomik, kültürel ve psikolojik bir dengenin oluşacağını öngörür (Çakır, 2011. ss. 135-136 akt. Adıgüzel, 2016. s. 29). Dünya sistemi teorisi emek göçünün kapitalizmin merkez ülkeleri ile onun çevresindeki azgelişmiş ülkeler arasında var olan eşitsizlikten kaynaklı, üçüncü dünyanın birinci dünyaya bağımlı kalmasını ve böylece ekonomik çıkarların kapitalist ülkelerce kontrol edilmesini sağlayan sömürgecilik döneminden kalma tahakküm ilişkisinden doğduğunu söyler (Castles ve Miller, 2008. ss. 34-35). Göç Sistemleri Teorisi hem göç akışının amacını hem de göç veren ve alan ülkelerin birbirleri ile olan siyasal ve ticari ilişkilerini, daha önceden oluşmuş kültürel ve toplumsal bağlantılarını ortaya koymayı amaçlayan inter-disipliner bir bakış açısı sunar (Castles ve Miller, 2008. ss. 36-37). Göçmen ilişkiler ağı kuramı eski göçmenlerle yeni göçmenler arasında köken ve dostluk bağlarına dayalı, yardım alma iş bulma gibi masraf ve riskleri azaltan göçmen örüntülerinin, göç etmeyi kolaylaştıran ve yaygınlaştıran toplumsal sermaye oluşturduğunu tartışmaktadır (Abadan-Unat, 2002. ss. 18-20).

## 2.3. GÖÇTE GENEL EĞİLİMLER

Yıllar süren göç tarihi sonucunda klasik göç alan ülkelerin göçmen nüfusu yerli nüfusun aleyhine işleyecek şekilde artmış, Kuzey ve Batı Avrupa önce emek göçünün sonrasında da göçmenlerin yeni vatanı haline gelmiştir. Eskiden göç veren ülkeler 1980'lerden bu yana artık aynı zamanda göç alan ülkeler haline gelmiştir. Arap bölgesi ve Ortadoğu'da yaşanan siyasal istikrarsızlar bu bölgelerden gelen mülteci akınlarına sebep olmuştur. Aynı şekilde Afrika bölgesinde yaşanan sömürgeleştirme ve bağımsızlık süreçleri bu bölgeyi dünyanın en büyük mülteci kaynağı haline getirmiştir. Asya ve Latin Amerika sürekli göç vermeye devam ederken bu bölgeler aynı zamanda kendi içlerinde karmaşık göç ilişkileri yaşamaya başlamıştır. Dünyanın her yerinde siyaseti ve toplumları yeniden şekillendiren göç, küresel çapta ekonomik değişiklikler ve süre giden çatışmalar sonucunda form değiştirmiş ve yeni eğilimler ortaya çıkmıştır (Castles ve Miller, 2008. ss. 11-14).

Castles ve Miller bu yeni eğilimleri 5 gruba ayırarak tartışmaktadır. Göç küreselleşmiştir; daha fazla ülke göç hareketinden etkilenmeye başlamış, göç veren ülkeler çeşitlenmiş, göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel çeşitliliği artmıştır. Göç hızlanmıştır; hacimsel olarak büyümesi sonucu hükümetler yeni göç politikaları üretmiş, göçün büyümesi, önlenmesi konularında belirleyici olmaya başlamıştır. Göç farklılaşmıştır; göç sebeplerinin çeşitlenmesi, göç zincirlerinin sürece ve karar almaya etkileri, hükümetlerin uluslararası göçü durdurma ve kontrol etme çabalarını güçleştirmiştir. Göç kadınsallaşmıştır; 1960'lardan itibaren artık kadınların rolü ve görünürlüğü artmış, ucuz emek gücünün yeni yüzü olan kadınların göç ve emek piyasasında tercih edilmelerinin oranı hızla artmıştır. Göç giderek siyasallaşmıştır; artan uluslararası göç ülkelerin iç politikalarını, karşılıklı ilişkilerini ve güvenlik politikalarını etkilemektedir (Castles ve Miller, 2008. ss. 11-14).

Castles ve Millerin altını çizdiği bu ayrımların ileride tartışacağımız yaşam stili göçünün temelini oluşturduğu görülmektedir. Küreselleşen, hızlanan, siyasallaşan göçün ardından ekonomik sebeplerden bağımsız olarak bir yaşam tercihi olarak ortaya çıkan yaşam stili göçü bir sonraki adımı oluşturmaktadır.

## 2.4. TÜRKİYEDE GÖÇ SÜREÇLERİ

İlhan Tekeli Türkiye'nin 1860-2010 dönemini kapsayan göç tarihini Balkanlaşma göçleri, kentleşme, kentlerarası göç ve yaşam güzergahları olarak dört farklı kategoride incelemiştir. Kuramsal tartışmanın bu bölümünde Tekeli'den yola çıkılarak kentleşme, kentlerarası göç ve yaşam güzargahları göçü incelenecek ve akabinde kendisinin kaldığı yerden son dönemde ortaya atılan "yaşam tarzı" ve "yaşam tarzı göçü" incelemesi ile devam edilecektir.

### 2.4.1 Kentleşme

Ülkemizde 1945-1980 yılları arasında yaşanan "kentleşme" süreci, Avrupa kentlerine oranla çok daha kısa bir sürede gerçekleşmesi sebebi ile oldukça sancılı yaşanmıştır. Daha geniş bir zaman aralığı içinde ve sanayi alanındaki gelişmelere paralel şekilde kentlerin alt ve üst yapı donanımına yapılan yatırımlar yürüyen süreç dünyadaki örneklerinin aksine yaşanan ekonomik zorlukların etkisi ile ihtiyaç duyulan yatırımlar bu kadar kısa bir süre içinde ülkemizde gerçekleşememiştir (Tekeli, 2008. ss. 455-456).

Sadece tarımda makineleşme ile açıklamanın yeterli olamayacağı bu süreç sonucunda, kentteki gelişmelerin de çekici etkisi ile 1945 yılında %20 olan kentli nüfus sayısı 2000'li yıllarda %80'lere ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar yaşanan teknolojik gelişmelerden kaynaklı köy yaşamındaki dönüşümlerin bilakis göçü yavaşlatıcı etkisi olduğunu göstermiştir. Buradan da kente göçün temel sebebinin köyde olan gelişmelere değil, kentte olan gelişmelere bağlı olduğu sonucu çıkarılmıştır. 1963'den itibaren yaşanan Avrupa ülkelerine göç de büyük şehirlere yapılan göçün yapısını etkilemiştir. Köyden kente olan göçün en büyük etkilerinde biri de artık köylerin üretim yapılmayan, geçimlerini emekli maaşı ile sürdüren halkı ile değişen yapısıdır (Tekeli, 2008. ss. 456-460).

Bu kentleşme sürecinin kent yaşamına etkisi farklı boyutlarda kendini göstermiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında kentsel planlama, alt-üst yapı yatırımları kapasitesi ve modernleşme arzusundaki kentli kesimin zihniyeti ile kentlere doğru gerçekleşen hızlı göç akımı arasında tutarsızlık yaşanmıştır. Kendi çözümlerini yaratmak zorunda kalan kentin yeni sakinleri çareyi gecekondulaşmakta bulmuştur.

Ancak modernleşmenin zihniyeti ile uyuşmayan bu gecekondulaşma, kentin çaresiz yeni

sakinleri ile bu sakinleri ötekileştiren, gelişlerini önlemeye çalışan ve kendi meşruiyet kalıplarını sorgulamayan eski kent sakinleri arasında mücadeleye dönüşmüştür (Tekeli, 2008. ss. 460-462).

Zihniyet yapılarını değiştirmeleri gerektiğini anlayan kent ve belediye yöneticileri ise yeni sakinlerin yaşamlarını kolaylaştırmak adına gecekondu ve imar aflarını çıkarmışlardır. Bu aflar sayesinde alt yapı düzenlemeleri iyileştirilmiştir. Ancak bu aflar sonucunda da gecekondular ihtiyaçları karşılayan derme çatma mekanlar olmaktan çıkmış, yapım ve kiralama süreçleri yarı piyasa ilişkileri yarı mafya gücü ile yürütülen çok katlı, nitelikli ve kâr amaçlı konutlara dönüşmeye başlamıştır. Artık gecekondu yapımı kent ekonomisini ciddi şekilde etkileyen ve sürecin mafya elinde yürütüldüğü bir sektör haline gelmiştir. Bir süre sonra da radikal grupların, değişik tarikatların ve örgütlerin elinde paylaşılır olmuştur. Devletin gecekondu sorununa çözüm getirmek için yaptığı politikalar ise nihayetinde bir kentsel dönüşüm kararı ile sonuçlanmıştır. Devletin halkın konut ihtiyacına yeterli cevap verememesi karşısında bir razı gelişi takiben yerin piyasa mekanizması ile farklılaşan süreç, gecekondu bölgelerinin modern projelerle yenilenmesi sonucunu doğurmuştur. Bu sefer de devletin düzenine uygun hareket edenler yerine gecekondulu yurttaşa daha büyük haklar tanıyan, eşitlik ilkelerine aykırı bu kararlar kent sakinleri üzerinde yeni kavgalara ve itirazlara sebep vermiştir (Tekeli, 2008. ss. 462-467).

Ülkemizde yaşanan bu hızlı kentleşme süreci Avrupa ülkelerinden farklı ve bu ülkelerde hiç kavramsallaştırılmamış olan kentlileşme sürecini de beraberinde getirmiştir. Kent elitleri tarafından kent köylüleri olarak adlandırılan bu göçmenlerin hızlı bir şekilde kent kültürünü öğrenmeleri ve uyum sağlamaları beklenmekte, özgün kültürleri kent sınırları içinde kabul görmemektedir. Geciken modernleşmeleri kent içinde yeni uyum sorunlarına yol açmıştır. Ancak bu süreç kent elitlerinin beklentilerinin aksine siyasette yarattıkları değişimler, kent fırsatlarını değerlendirmeleri, yapılaşma alanındaki varlıkları, müzik piyasaları vb. alanlarda kendi meşruiyetlerini kabul ettirmeleri ile kentin yeni sakinleri kadar eski sakinlerinin de dönüşümü ile sonuçlanmıştır (Tekeli, 2008. ss. 467-470).

### 2.4.2. Kentler arası göç

1975 sonrasında yaşanan "kentler arası göç", kentleşmenin tamamlanması ile kırdan kente göç değil, kentler arası hareketliliğin yaşandığı bir dönemi anlatmaktadır. 1980-85 döneminde kentler arası göç oranı toplam göçün %31,2'sini oluştururken, kırdan kente göç oranı %8,5 ta kalmıştır. Bu göç artık daha akışkan bir hal almış ve iş, eğitim, evlilik gibi bireysel tercihlerin yönlendirdiği sonucunda da uyum sorunlarının yaşanmadığı farklı bir göç hareketi ortaya çıkmıştır (Tekeli, 2008. ss. 470-471).

### 2.4.3. Yaşam güzergahları

Tekeli "yaşam güzergahları" olarak gördüğü son kategoride küreselleşme ve bilgi toplumuna geçilmesi ile oluşan farklı göç hareketlerine vurgu yapar. Göç artık nadiren ve belli zorunluluklar karşısında alınan bir kararla gerçekleşen bir eylem değil, sürekli ve şartların değişmesine paralel olarak sürekli hareket halinde oldukları bir yaşam şeklidir. İnsanların yaşamları akışkan hale gelmiştir. Artık söz konusu olan bireylerin güzergâh seçim ve kalıplarıdır. Diğer yer değiştiren insanlardan farklı olarak zamanda ve mekânda oluşturdukları yeni yaşam formatları da artık göç kavramı ile değil yaşam güzergâhı kavramı ile ilişkilendirilmesi gerekecektir (Tekeli, 2008. ss. 471-472).

Küreselleşmeye bağlı olarak uluslararası sınırların aşılabilir olması, uluslararası şirketler, gelişen turizm sektörü ile göçün sadece hacmi değil şekli de değişmiştir. Alışılagelmiş tek yönlü ve bir defaya mahsus göç hareketi yaşam boyu çok yönlü ve sınırsız hale dönüşmüştür (Südaş ve Mutluer 2010, s.33).

> İnsanları bir yere bağlı olarak düşünmek yerine, insanları yaşamları boyunca yeryüzünde belli güzergâhlar içinde hareket ediyorlar diye düşünmek, var olan gerçekliğin daha doğru bir temsili olacaktır (Tekeli, 2008. s.472).

Göçe sebep olan siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerin yanında coğrafi özellikler ve daha iyi yaşam isteği de bireyleri göçe iten faktörlerdendir. Yaşam tarzlarına ve beklentilerine göre gidilecek yerin seçimi göçün en önemli unsurlarındandır. Gidilecek destinasyonun seçimi yaşam tarzına bağlı olarak bireyin yapacağı yer değişikliğinin sınırlı bir süre için veya temelli olmasına yönelik ileriye dönük kararını etkilemektedir. Yerleşim mekanının seçimi bireye vereceği ekonomik, sosyal ve politik etkilerle daha önceki yaşamından farklı bir hayat sunacaktır. Turistik amaçla ziyaret edilen bazı bölgelerin olumlu imajları daha sonra göç etme kararının

verilmesine de etkisi olabilmektedir. Farklı motivasyonlarla tüm toplumları etkileyen göç, turistik alanlara doğru yeni bir yönelim göstermektedir. Turist olarak daha önce tecrübe ettiği lokasyonlara göç eden insanların sayısında tüm dünyada bir artış görülmektedir (Özgüneş, 2017. s.1).

Peterson da kategorize ettiği göç tiplerinde benzer şekilde serbest göçe değinmektedir. Bu sınıfta bireylerin herhangi bir zorlayıcı ve itici bir güce maruz kalmadan tamamen kendi iradeleri ile karar aldıklarına ve bu yönde hareket ettiklerine dikkat çeker. Kendi bireysel tercihleri ile yapılan bu göç kitlesel göçleri değil kişisel göçleri tarif etmektedir (Çağlayan, 2006. s.76).

## 2.5 YAŞAM GÜZERGAHLARI VE İÇ GÖÇE YENİ BAKIŞLAR

Türkiye'de göç genellikle sosyo-ekonomik nedenlere dayanmakta ve Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden sanayileşmiş, kişi başına düşen gelir seviyesi daha yüksek olan batı illeri yönüne doğru yaşanmaktadır. Başlangıçta kırsal alanlardan kente doğru olan göç, daha sonra kentten kente gerçekleşmiş, son yıllarda da kentten kıra göç eğiliminin arttığı görülmüştür. 1995-2000 yılları arasında kentten kıra göç eden nüfusun büyüklüğü bir önceki döneme göre iki kat artış göstermiştir (Bülbül ve Köse, 2010. s.76).

Dünya çapında yaşanan ekonomik krizler iş hayatını yakından etkilemekte, iş hayatı her geçen gün farklı zorluklarla mücadele edilen bir arena haline dönmektedir. Liyakata, sadakate önem veren, uzun süre çalışmaya odaklı geleneksel kuşağın ve çalışkan, idealist, uyumlu işkolik bebek patlaması kuşağının anlayışı yerini X ve Y kuşaklarına bırakmaya başlamıştır. Teknoloji ile barışık, girişimci ve bağımsız X kuşağı, göreli yüksek eğitim almış, yüksek adaptasyon, çoklu görev yapma, ileri düzey düşünme ve bilgi alma yeteneğine sahip Y kuşağının (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014. ss. 171-173) iş hayatına girmesi ile yönetim, idare anlayışı tamamen değişmiştir. Küresel krizlerle başa çıkmakta zorlanan iş dünyası X, Y kuşakları ile beklentilerini yükseltmiş ve sonuç olarak beyaz yaka ve profesyoneller toplumların yeni mavi yakalıları haline gelmiştir. İş hayatının artan stresi, gelecek kaygıları, tüketim alışkanlıkları ile baş edememe, büyük kentlerde yaşamanın getirdiği çevre ve trafik sorunları, siyasi istikrarsızlar ve muhafazakâr politkaların da etkisi bazı kesimleri yaşamı sorgulamaya ve yeni arayışlara yönlendirmiştir.

Günümüz toplumunun bilgi toplumu haline gelmesi, küreselleşme, ulaşım ve iletişim kanallarındaki teknolojik ilerleme, uluslararası ticaret, karar merkezlerinin çok merkezliliği iş ve yaşam dünyasında da yapısal değişiklikleri getirmiştir. İnsanlar artık doğduklarından farklı yerlerde eğitimlerini alma, çalışma, evlilik yapma ve emeklilik yaşama imkanına sahiptirler. Ev ve iş arasındaki mekânsal uzaklıklar günümüzde farklı kalıplara girmiş hatta kimi zaman çok uzak ama çok yakın diyebileceğimiz şekilde ortadan kalkmıştır. İletişim alanındaki gelişmeler mekânsal uzaklıklara bakılmadan çalışma imkanları sunmuştur. Yaşam süresinin uzaması insanlara çalışma hayatları ile ilgili daha uzun sürelerde ve çeşitlilikte planlar yapma imkânı vermiştir. Bütün bu gelişmeler insanların mekânsal yer değiştirebilmeleri için daha fazla fırsat sunmuştur. Bireyler daha geniş sürelere yayılmış ve zamana göre değişim gösteren ihtiyaçlarını, tercihlerini, arzularını yerine getirebilmek, yaşam kalitelerini arttırabilmek için başvurdukları yollardan biri olan göç sonucunda yeni iş, eğitim ve sosyalizasyon fırsatlarına, yeni yaşam şekillerine ulaşmışlardır. Artık sadece mekânsal yer değiştirme değil mesleki ve sosyal hareketlilik, farklılaşmış yaşam formatları da söz konusudur. Tekeli şöyle bir vurgu yapar:

> İnsanın yerle ilişkisi böyle bir güzergâh halinde düşünüldüğünde yer değiştiren insan, göç eden insan olmaktan çıkarak, dünyadaki güzergahını gerçekleştiren bir insana dönüşür. Göç kavramı anlamını yitirir. Bu yer değiştirme yaşamın akışının doğal seyri haline gelir (2008. s. 183).

Yeni topluluklar içinde yeni ilişkiler, uyum sorunları ve sosyalizasyon formları ortaya çıkmaktadır. Bu yaşanan değişikliklerin de sadece maddi değil manevi ve psikolojik bedelleri de söz konusudur. Tekeli'nin ifadesi ile yaşam güzergahları olarak adlandırılan bu mekânsal değişikliklerin alternatiflerinin çokluğu, hareketin dinamikliği, sıklığı bu konuda istatiksel araştırma yapmayı güçleştirmekte ulaşılacak rakamsal veriler zamanın değişkenliğinde anlamlı bilgi unsuru taşımaktan uzak kalmaktadır. Var olan kavramsal çalışmalar ise bu yeni mekânsal hareket ile ilgili bilgi vermekten çok uzaktır. Bu sebeple Tekeli'ye göre yapılması gereken yeni saha çalışmaları ile bilgi akışını dinamik tutmaya çalışmaktır (2008. ss. 171-185).

Tekeli çalışmasında yeni göç hareketine iki konuda yaklaşmıştır. Birincisi insanların doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte farklı mekanlarda eğitim aldığı, çalışmak üzere yine mekân değiştirdiği ve emekliliğini başka yerde yaşadığı varsayımıdır. Artık bu bir göç hareketinin değil kişilerin kendileri için çizdikleri bir

yaşam güzergahının varlığını göstermektedir. Bu güzergâhların seçimleri ise kişilerin karar sürecinde oldukları tarihlerdeki kapasitelerine göre değişecektir. Bu durum artık genişleyen kent sorunları ile değil kesişen noktalardaki farklı yaşam formları ile incelenmelidir (Tekeli, 2008. ss. 193-194).

Göz önüne alınması gereken diğer değerlendirme ise konunun ağ toplumu açısından incelenmesidir. Teknolojik yeniliklerin sağladığı olanaklarla gerçekleşen yeni ilişki ağları düşük maliyetle mekânsal uzaklıktan kaynaklanan sorunları yok sayacak imkanlar sunmaktadır. Yeni iletişim ve ticaret imkanları yeni anlayışlar, politikalar, mekânsal kuralları olmayan sosyalizasyon ve ilişki ağların kurulmasına yol açmaktadır (Tekeli, 2008. ss. 194-195). Bu sebeple yeni yer değiştirme hareketine sadece mekânsal yer değiştirme olarak bakılmaması yeni sosyalizasyon ve yaşam formlarının varlığına dikkat çeken yeni iç göç çalışmalarına yer verilmesi gerekmektedir. Son dönemlerde yapılan göç çalışmaları içinde bu meseleler bir sonraki başlıkta tartışılacak olan "yaşam tarzı" başlığı altında irdelenmektedir.

### 2.5.1. Yaşam Tarzı

Yaşam tarzı, bireylerin zamanlarını, kazançlarını, enerjilerini nasıl harcadıkları, nerede nasıl yaşadıkları, etraflarındaki kişilerle nasıl iletişim kurdukları, olan olaylar ve olgularla dair ne düşünüp nasıl tepki gösterdikleri, yaşamlarında nelere değer verdikleri ile ilgili bir kavramdır. Bu anlamda her bireyin kendi bir yaşam tarzı olduğu ve bunun hayatlarını nasıl yaşadıklarını gösterdiği söylenebilmektedir.

Bireylerin sosyal ve kültürel yapılarına, konumlarına, dış etkenlere, psikolojilerine bağlı olarak oluşturdukları yaşam tarzları mevcut yaşamları ile arzuladıkları yaşamın bir karışımı olarak ortaya çıkar ve onların tüketici davranışları ile de benzerlik gösterir. Yaşam tarzı bireylerin kazançlarını nasıl harcadıkları, boş zamanlarında ne yaptıkları, nasıl yaşadıkları ile ilgilidir. Günümüzde toplumların yaşadığı hızlı değişimlerden etkilenen, teknolojik, ekonomik, politik ve kültürel değişimlerle farklılaşmaya uğrayan dinamik bir yapıdadır. Toplumun yaşadığı değişimlere bağlı olarak mevcut durumlarında yaşanan değişimler bireyleri de farklı kararlar almaya yönlendirmektedir (Şimşek, 2010. ss.33-36).

Toplumun inanç ve değerlerinin, sanatının yanında giyim, günlük yaşam, beslenme, mimari yapıları, aile yapıları, eğitim, yönetim ve hukuku ile de ilgili olan

kültür bireylerin yaşam tarzlarının tüm yanlarını kapsamaktadır. Kültür bireyin bir topluma ait olması ile kazandığı kabiliyet ve alışkanlıklarını da içerir. Değer ölçüleri, davranış kalıpları, alışkanlıkları, bilgiyi yorumlama şekilleri ile maddi ve manevi değerlerin bir karışımı olarak toplumları birbirinden ayırt eder. Bu açıdan toplumların içerisinde yaşayan bireylerin yaşam tarzlarına baktığımızda ait oldukları kültürün izlerine de rastlanmaktadır (Kaya'dan aktaran Şimşek, 2010. s. 35).

Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere bireylerin düşünce ve yaşam şekillerini belirleyen tüm maddi ve manevi öğeleri içeren kültür bireylerin yaşam tarzlarını belirleyen önemli bir etkendir. Mevcut yaşamları kadar, arzuları, hayalleri, kendilerini ifade şekilleri, geleceklerine yönelik planları ve yaşam tercihlerini ortaya koyma şekilleri o güne kadar beslendikleri kültürleri ile yakın ilişki içindedir. Yaşam tarzları bireylerin toplum içinde ait oldukları statüyü, kültürel birikimlerini ve düşünce tarzlarını belirler.

İnsanların yaşamı değerlendirme örüntüsü olarak tanımlayabileceğimiz yaşam tarzı bir grubu diğerlerinden ayırt etmeyi de sağlamaktadır. Yaşam stili kavramı ilk olarak tüketici birey ve grupların yaşam tarzları, tüketim alışkanlıkları ve zamanı nasıl kullandıkları ile ilgili yaşam profillerinin oluşturulması amacı ile literatürde kullanılmaya başlanmıştır. Kültür, sosyal sınıf, referans grupları ve ailenin doğrudan etkide bulunduğu içselleştirilmiş kişilik ve değer sistemi ile ilgilidir. Bireyler etraflarındaki olaylara ve örüntülere anlamlar yükleyip yorumlayarak kendi yaşamlarını kontrol etmeye ve yönetmeye çalışırlar. Kendi dünyalarını yorumlamada gösterdikleri örüntü farklılıkları onların farklı yaşam tarzlarını ortaya çıkarmaktadır. Bireylerin çevre ve dünya ile ilgili görüşleri, etik ilkeleri, siyaset, teknoloji, ekonomi, çevre ve sosyal hayata dair değerlerini kapsamaktadır (Engel, Blackwell ve Kollat'tan aktaran Meşe, 1999. ss.44-46).

Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri, dinlenme alışkanlıkları, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımları, alış-veriş şekilleri, başka insanlarla ilişkileri ve görüşleri, teknoloji ve kitle iletişim araçlarının kullanımı, inançları, idealleri, toplum içindeki rolleri ve bu rolleri yorumlama biçimleri onların yaşam tarzlarını ortaya çıkarmaktadır. Zamanı kullanma şekilleri, ilgi alanları, görüşleri, kendilerini ve dünyayı yorumlama şekilleri, aldıkları eğitim, yaş ve yaşadıkları yer gibi sosyal ve kişisel

değişkenlerin etkisi ile ortaya çıkan yaşam tarzı sosyal kimlik kavramı ile ilişkilidir. Kendimiz ve başkaları için kim olduğumuzu, diğerleriyle başkalaştığımız ve özdeşleştiğimiz yanlarımızı, aidiyetlerimizi içermektedir (Meşe, 1999. ss.47-48). Yaşam tarzı olgusu, "ister toplumun tamamı olsun ister bir kısmı olsun insanların nasıl pratiklerde bulunduğunu, bu pratikleri neden yaptığını ve bu pratiklerin ne anlama geldiğini başkalarına anlatmasına yardımcı olan bir olgudur" (Chaney, 1999. s. 15).

Geçmiş yaşamlarında hayatın onlara sundukları ile farklılık gösteren daha iyi bir yaşam arayışı "yaşam tarzı göçü"nün nedeni olabilmektedir. Tuzaktan kurtulmak, taze başlangıçlar, yeni başlangıçlar için göç bir alternatif olabilmektedir. Kaçış hikayeleri çoğunlukla monoton ve rutin yaşam tarzından, bireysellikten, materyalist tüketimden kaçıştan bahsetmektedir. Göç eden kişiler aidiyetsizlik, boşanma, bir suçun kurbanı olma, iş hayatındaki riskler ve ekonomik belirsizlik gibi tecrübeler yaşamış kişiler olabilmektedir. Bu kişiler monoton, borçlu, güvensiz, işsiz, yalnız ve izole emeklilik gibi öngördükleri ve korktukları gelecekten kendilerini korumak istemektedirler. Yaşamaya değer görmedikleri mevcut hayatlarından uzaklaşmak bir çok kimsenin sadece hayali olarak kalırken kimisi de yeni arayışlarına doğru yola çıkmayı tercih etmektedir (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 2).

### 2.5.2. Yaşam Tarzı Göçü

Yaşam tarzı göçü bir yerlerden veya bir şeylerden kaçmakla ilgilidir. Aynı zamanda kendini gerçekleştirme, kendini yeniden keşfedebilme, gerçek arzularını gerçekleştirebilme, kendi potansiyeli fark etme ve yeni hayatını inşa etmek için bir kaçıştır (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 2). Göç olgusu bireylerin hayatına birçok çalkantı getirmektedir. Bireyler ise bu zorluklarla, arzuladıkları ve seçtikleri yaşam şekilleri ile mücadele etmektedirler (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 7).

Yeni ve daha iyi yaşamın anahtar özelliği daha anlamlı olmasıdır. Daha iyi yaşamın yolu özgün olarak basitlik, saflık ve özgünlük olarak tarif edilmektedir bu da göçmenleri hayatta daha önemli olan şeylere veya basitliğe dönme olanağı sunmaktadır. Bu istek göçmenlerin yeni hayat tarifinin yanında pratiğe dökmelerine de yansımaktadır. İşlenmemiş ve yerel gıda tüketmek, yavaş yaşam tarzı, kendi el emekleri ile üretmek isterler. Ayrıca çocuklarını materyalizm, aşırı tüketim ve batı yaşam tarzının

güvensizliğinden korumak ve daha iyi bir yaşam tarzı sunmak isteyen ailelerden de söz edilebilir (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 5).

"Yaşam tarzı göçü", herhangi bir ekonomik, güvenlik tehdidi, zorunluluk, bir yere bağımlılık gibi sorunları olmadan, kendi kararı ile keşfetmek, daha iyi bir yaşama kavuşmak gibi sebeplerle hareket etme imkanına sahip nispeten daha yüksek gelir seviyesine sahip insanların daha güzel yaşam sürdüreceklerine inandıkları yerlere göç etmesidir. Günümüz dünyasında yeni bir insan hareketi olarak görebileceğimiz bu göç türünün esnek akışkan yaşam imkanlarına sahip insanların yaşam tarzı olduğu da söylenebilmektedir.

> Refah düzeyi yüksek göçmenler, "kırsalda huzurlu yaşam" kavramı içine hapsolmuş ya da "turizm ve seyahat" arasında bir ayrımla belirginleştirilen bir şeylerin arayışı içinde, anavatanlarıyla hedef ülke arasında göç ederler, salınırlar, dolaşırlar ya da dönüp dururlar. Bazılarının birden çok yerde evleri bulunurken, bazıları bir yerde çalışıp diğer bir yerde yaşarlar; bazıları basit bir ziyaret gerçekleştirirken, diğer bazıları sürekli bir hareket halindedir. Güdüleri çoğunlukla kentsel yaşam karşıtı ve anti-moderndir. Her biri, kendilerine özgü tarihsel geçmişlere ve nesnel koşullara sahip yeni eğilimler gösterirler (http://www.uta.fi/yky/lifestylemigration'tan aktaran Südaş ve Mutluer, 2010. s.34).

"Yaşam tarzı" ve/veya "yaşam tarzı göçü"" birden çok çeşitte grubu kapsamaktadır. Yaşlı ve genç emeklileri sayabileceğimiz gibi ayrıldığı kaynak mekandan tamamen bağlarını koparan, bağlarını koruyup zaman zaman geri dönen, belli bir süre sonra dönmeyi planlayan, birden farklı mekanda yaşayan gruplar gibi çeşitliliğe sahip olmaları sebebi ile göç literatüründe de farklı kavramlarla incelemeye alınmışlardır. Ancak genel olarak ortak noktalarının nispeten genç bir nüfus olmaları, ekonomik endişelerinin bulunmaması, göreceli olarak daha yüksek yaşam ve refah standardına sahip olmaları, daha rahat yaşam arayışında olmaları, göç ettikleri yerlerin daha önce deneyimlenmiş turizm bağlantılı olması, bireysel ve keyfi kararlarla alınması ve çoğunlukla tüketici durumunda bulunmaları olduğu söylenebilir (Südaş ve Mutluer, 2010. s. 32).

Her ne kadar kendilerine boş zaman ayırmaya odaklansalar da bazı göçmenler hayat kalitesini arttırmak adına kontrolü daha fazla ellerinde tutacak şekilde küçültülmüş bir iş hayatına devam etmeyi tercih edebilmektedirler. Kimileri hayallerindeki işi kurarak kimi de iş gücü piyasasındaki esnek çalışma olanaklarından

faydalanarak kendi girişimci ruhlarını ortaya koyabilmektedir. Bu durumlarda göçmenler kendi işlerinin patronu olmak istediklerini, kendileri için çalışmanın daha tatmin edici olduğunu ve bunun kendi iş hayatları üzerinde daha fazla kontrola olanak tanıdığını anlatmaktadırlar. Kimisi de kendi arzu ettikleri yaşam kalitesini gerçekleştirebilmek için daha düşük ücretlerle çalışmaktadırlar. Hatta kimisi de bir sonraki göç destinasyonuna gitmek için ihtiyaç duyacakları finansal birikimi sağlayabilmek üzere bir süre memleketlerine geri dönebilmektedirler. Çoğu göçmen için elverişli çalışma dengesini kurmak hayal edilen daha iyi hayat tarzına kavuşmanın anahtar özelliği olmaktadır (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 3).

Casado-Diaz, Casado-Diaz ve Casado-Diaz (2014) 'Uluslararası Emekli Göçü' (International Retirement Migration) başlığı altında yazdığı makalesinde "yaşam tarzı göçüne" ve "başka bir yerde daha güzel bir yaşam arayışı" konusuna yer vermiş ve bunun araştırmaların yeni eğilimi olduğundan bahsetmiştir. Özgüneş de 'yaşam tarzı göçü' kavramının gelişmiş toplumların akışkanlığında çeşitli motivasyon, sonuç ve etkilerinin bulunduğunu belirtmektedir (2017. s. 44). Ancak günümüze kadar bu konudaki çalışmalar çoğunlukla emekli göçü başlığı altında yapılmıştır.

Turizm sektöründeki gelişmeler, sağlık koşullarının iyileşmesine bağlı yaşam süresinin artması, refah düzeyindeki artış ve uluslararası hareket kabiliyeti alışılagelmiş göç hareketinden farklı bir insan hareketinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Nispeten varlıklı olan ve boş zamana sahip yeni bir sınıf oluşmuş ve bu sınıf daha iyi bir yaşamın peşinde oldukları yeni bir insan hareketini oluşturmuştur. Genel göç hareketi ile açıklanamayan bu yeni hareket hakkında yapılan çalışmaların ve toplanan verilerin azlığı bu hareketi açıklamakta yetersiz kalmış ve göç literatüründe emekli göçü başlıkları altında yer almıştır (Südaş ve Mutluer, 2010. s. 33). Son zamanların öne çıkan kavramı "yaşam tarzı göçü", bugüne kadar yaygın bir şekilde akademik çalışmaların amacı olmamıştır. Nispeten varlıklı insanların göçü olan bu konu göç çalışmalarında göz ardı edilmiştir (Benson ve O' Reilly, 2009. s.9). Ancak bazı araştırmacılar, sosyologlar, sosyal antropologlar ve coğrafyacılar giderek büyüyen bu göçü incelemeye başlamışlardır (Torkinton, 2010. s.106). Uluslararası sınırların aşılabilir olması, küresel kuruluşlar, turizmin gelişmesi ile göç daha fazla insanı kapsayan ve modern dünyanın göz ardı edilemez bir olgusu haline gelmiştir.

İnsanların kendi iradesi ile daha iyi yaşam şartlarına ulaşmak adına yaptıkları göç hareketi genellikle emekli göçü başlığı altında incelenmiş ve yeni başlayan "yaşam tarzı göçü" çalışmalarının da temelini oluşturmuştur. Bu konuda ilk çalışmalar Benson ve O'Reilly tarafından yapılmış ve bu göç haraketine *"Yaşam Tarzı Göçü" (Lifestyle Migration)* ismi verilmiştir (2007).

Avrupa'da konu ile ilgili ilk deneysel çalışmalar Uluslararası Emekli Göçü başlığı altında yapılmış ve Kuzey Avrupa ülkelerinden Güney Avrupa ülkelerine doğru yarı veya tam zamanlı emekli göçleri üzerine odaklanılmıştır. Nispeten daha az oranda özellikle Britanya'dan Fransa ve İspanya'ya yapılan ve "Girişimci Göçmenler" tanımı altında bu kişilerin yaşam tarzları, davranışları, örüntüleri ve tecrübeleri üzerine çalışmalar yapılmıştır (Torkinton, 2010. s.107).

Türkiye'de yapılan araştırmalar ise genelde emekli göçleri ile sınırlı kalmıştır. Yabancı ülke vatandaşları tarafından da tercih edilen güney bölgelerimiz emekli göçü için cazip konumdadır. İç göçün yanında ülkemizin batı ve güney bölgelerine yerleşen bu yabancı nüfus da bir göçmen grubunu oluşturmaktadır. Ülkenin batı ve güney kıyılarına yerleşen Avrupalılar, yeni bir göçmen kitlesini oluşturmaktadırlar. Ancak sosyal bilimler için bu konuda yapılan araştırmalar oldukça yenidir. Bununla birlikte, beşeri coğrafyacılarca, Türkiye'nin uluslararası nüfus hareketleri için bir hedef ülke olarak incelenmesi oldukça yeni bir yaklaşımdır (Südaş ve Mutluer, 2010. s. 37).

Beşeri çoğrafyacıların yaptığı çalışmalar arasında Mutluer (2003a), Mutluer (2004), O. Deniz (2009) örnek olarak verilebilir. Yasadışı göç ve sığınmacılar ile ilgili Mutluer (2003b), Bulut (2001), O. Deniz (2011) çalışmaları, Alanya'ya göç eden Avrupa Birliği vatandaşları ile ilgili Südaş ve Mutluer (2006) çalışmaları, ekonomik nedenler dayalı ve genç bir kitleyi kapsayan Antalya'daki Rus göçmenler ile ilgili Deniz ve Özgür'e (2010) ait iki çalışma ve "refah göçü" konusunu Türkiye'den bir örneklemle inceleyen Arı ve Hurley (2011) çalışmaları Türkiye'de coğrafya literatürüne yapılan ilk katkılar arasında sayılabilmektedir. Diğer disiplinlerden ise Kaiser (2003), Kaiser ve İçduygu (2005), Özbek (2008), Balkır ve Kırkulak (2009), Bahar (2009) örnek verilebilir (Südaş ve Mutluer, 2010. s. 37).

Günümüzde göç hem ilgili toplulukla hem de gidilen yerler açısından çok çeşitli değişiklikler göstermektedir. Bu da alışılmış göç literatürü altında yapılan

tanımlamaların yetersiz gelmeye başladığını göstermektedir. Emeklilik göçü, mevsimlik göç, ikinci ev, sığınmacı göçü gibi şemsiye kavramların altında yapılan açıklamalar da bu göçleri açıklamakta başarılı olamamıştır. Bu kavram kargaşalarından uzaklaşabilmek adına "yaşam tarzı göçü" kavramını kullanmak gerekmektedir. Gittikçe artan ve dikkat çekmeye başlayan bu yeni göç dalgasını yapısal ve tarihi benzerliklerini ve farklılıklarını, yerel ve küresel etkilerini açıklayabilmek için "yaşam tarzı göçü" kavramı kullanılmaktadır. Yeni bilgilerin ışığında değişikliklere açık olacak şekilde dinamik bir tanımlama sunabilmek için "yaşam tarzı göçünü", nispeten daha varlıklı bireylerin değişik sebeplerle yarı veya tam zamanlı ancak anlamlı bir yerleşiklikten söz edilebilecek düzeyde, daha iyi bir yaşamın potansiyelini sunan bir insan hareketi olarak tanımlayabilmekteyiz (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 2).

Göç deneyimine tabi olan kişiler, farklı yaşam tarzı, bireysel veya toplumsal geçmişlerden kaçış, mevcut koşulları değiştirmek veya kendini gerçekleştirme arzusu gibi temel özellikleri paylaşırlar. Bu da göçü gerçekleştirdikleri yerdeki günlük yaşamlarını doğrudan etkiler. İş ve günlük yaşam dengesini yeniden kurgular, daha kaliteli yaşamın peşinden koşar, yaşamını çevreleyen kısıtlamalardan kurtulurlar. Daha iyi yaşam hedefini uygulamaya başlayan göçmenin bu hedefteki çalışması ilk göç anından sonra da devam eden bir proje niteliğindedir. Daha iyi yaşam peşine koşan göçmenler göç kararına odaklanmak yerine göç öncesi ve sonrası günlük yaşamlarındaki farklılıklara ve gelişmelere odaklanacaklardır (Castles'tan aktaran Benson ve O'Reilly, 2009. s. 2).

Ancak bu kişisel gözüken hikayeler daha geniş sosyolojik, tarihsel ve maddi bağlamlar içerisinde incelenmelidir. Daha iyi yaşam arayışı tüm göçmenlerin temel isteğinden farklı görünmese de günümüzün akışkan ve post modern dünyasında her gün yaşanandan farklı bir durumdur. Gerçekte ideallerle ilgili kişisel arayışlar yüzyıllardır devam etmektedir. Ancak yaşamın orada mı yoksa burada mı daha iyi olacağı konusundaki kararın son zamanlarda ekonomik ayrıcalıklardan ziyade daha çok refleksif değerlendirmelerle alınmasının artığı söylenebilir. "Yaşam tarzı göçünün" sebebini açıklayabilecek, son 50-60 yıldır birbirinden farklı olarak ortaya çıkmış, bu tür göçleri etkilemiş veya ev sahipliği etmiş birçok yükselen toplumsal dönüşümler bulunmaktadır. Küreselleşme, bireyselleşme, artan hareket etme ve taşınma kolaylığı, esnek çalışma şartları ve nispeten artan küresel zenginlik bunlardan bazılarıdır. Son

olarak alternatif yaşam biçimi sunan bazı yerlerin sosyal yapısı da eklenebilmektedir. Bu da bize göç için seçilen destinasyonların neden seçildiğini göstermektedir. Hayalin, mitin, manzaranın göç edilecek yerin seçimindeki etkisini de açıklamaktadır (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 3).

"Yaşam tarzı göçü" bir kere yapılan ve biten bir hareket değildir. Bilakis gidilen mekanda veya devamlı değiştirilen yeni mekanlarla daha iyi hayata ulaşmak adına devamlı bir çalışmayı gerektirmektedir. Arzu ettiği yaşam şekline kavuşmak isteyen bireyin göç ettiği yer son yeri de olmayabilmektedir. Arayış başka yerlere göç etmekle devam edebilmektedir. Bu hayat boyu bir yolculuğa da dönüşebilmektedir. Göçmenlerin devamlı değişen hayatlarında güçlüklerle nasıl mücadele ettikleri, gittikleri yerlerde nasıl tutunabildikleri hayat boyu kazanımları haline dönüşebilmektedir. Göçten sonra günlük yaşamları da bir yolculuğa dönüşmektedir. Daha iyi yaşam yolundaki başarıları bireysel olarak kendilerinin daha iyi bir benlik doyumuna ulaşmalarına katkı sağlamaktadır. Yaşadıkları dünyada kendi hayatlarının kontrolünü kendi ellerine almakta ve kendilerini geliştirmeye angaje etmektedirler. Engelleri aşmak, güçlüklerle mücadele etmek hayatlarına olumlu etkiler sunmaktadır. Güvensizlikle veya belirsiz gelecekle baş etme yollarını olumlu özelliklere çevirmekte, kendi yaşam şekillerinin ve davranışlarının sorumluluğunu kendi üzerlerine almaktadırlar (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 11).

Bu tür göçler iş arama, ekonomik sıkıntı, finansal güvence veya globalleşen dünyada elitlerin daha iyi mevkiler için yer değiştirmesi gibi motivasyonlarla tanımlanamamaktadır. Bu göçmenlerin yaşam tarzları ve göçe yönelten motivasyonları farklılık gösterse de ortak noktalarının göçün yaşamda daha iyi fırsatlar sunmasından ziyade daha iyi bir şeylerin gerçekleşeceğine olan inançlarıdır. Bu göçün yönü de göç literatüründe alışılagelmiş tipik göç akışlarının aksi yönündedir. En çok tercih edilen yerler de, tatil için tercih edilen turizm rotalarına paralel olarak zaten var olan ve gelişmiş turistik bölgeler olmaktadır (Torkington, 2010. s. 102).

"Yaşam tarzı göçmenlerinin" göç edecekleri yeri arayışları genellikle bir takım avantaj olanakları ile bağlantılıdır. Daha ucuz yaşam, ucuz konut imkanı benzeri maddi imkanlar, bol güneşli ve yıl boyu sıcak bir iklime sahip olması, hayatın daha yavaş yaşanabilmesi, sağlıklı beslenebilme, sosyalleşme ve eğlenme imkanları benzeri manevi

avantajlar talep edilmektedir. Genç aileler ise çoğunlukla çocuklarının iyi eğitim alabileceği, çevresel tehlikelerden koruyabilecekleri ve kültürel olarak saygı görebilecekleri yerler aramaktadırlar. Gidecekleri yerlerde aradıkları bu özellikleri ise geldikleri yerlerde olumsuz olarak nitelendirdikleri faktörlerle karşılaştırmaktadırlar (O'Reilly'den aktaran Torkington, 2010. s. 103).

Spalding de (2013) "yaşam tarzı göçünün" gelişmiş bölgelerden gelişmekte olan bölgelere doğru, nispeten varlıklı insanlar tarafından, iklimsel olarak daha elverişli, ekonomik avantajlar sunan ve yaşam kalitesini yüksek olarak gördükleri ülkelere doğru yapıldığını söylemektedir. Panama Bocas del Toro'ya yapılan yaşam tarzı göçü ile ilgili bireylerin ve grupların hareketlerinin etkilerini ve limitlerini keşfetme amaçlı yaptığı araştırmasında, "yaşam tarzı göçünde" karar ve süreçleri yapısal ve bireysel motivasyonlar kadar küresel bazda üretilen tropikal bölgelerdeki alternatif yaşam tarzı imajının da etkilediğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında yapılan araştırmanın sonucu, farklı yaşlarda, farklı yerlerden ve farklı amaçlarla göç eden bireylerin kendi yaşam deneyimleri ve hedefleri doğrultusunda farklı uyum stratejileri geliştirdiğini, sosyal hayatlarında önemli dönüşümler yaşadıklarını ve gerektiğinde alternatif aile yapıları ürettiklerini ortaya koymaktadır. Zaman içinde göç edenlerin beklentileri ile gerçekler farklılık göstermeye başlamaktadır. Bu duruma bazen bilinçli olarak bazen de hayatın akışında veya kötü yatırım gibi beklenmedik senaryolar sonucu oluşan zorunluluklarla uyum sağlamaktadırlar. Ancak sonuçta adapte oldukları bu yeni yaşam formu mevcut durumlarını veya gelecekteki hayatlarını şekillendirmede önemli rol oynamaktadır (Spalding, 2013. s. 82).

### 2.5.3. Yaşam Tarzı Göç süreçleri

Yaşam tarzı göçünün süreçleri analitik bir açıklamayı kolaylaştırması amacı ile üç farklı seviyede incelenebilmektedir. Torkington göçün öncelikle makro ve mikro düzeyi olduğunu ancak bu iki düzeyin bağlantısını ortaya koyabilmek için de mezzo düzeyinin kategorizasyona eklenmesi gerektiğini belirtmiştir (2010. s.103).

Makro düzeyde; küreselleşmenin artışıyla ulaşım teknolojisi ve turizm sektöründeki gelişimin herkesin her yere gidişini kolaylaştırması, hareket imkanının artışı, her yere erişebilme olanakları bu göç şeklinin ortaya çıkmasında en büyük etkendir. Diğer etkenler olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması, hızlı ve

ucuz ulaşım, esnek çalışma olanakları ve bunun sunduğu boş zaman, yaşam standartlarındaki yükseliş ve erken emeklilik sayılabilmektedir. Yurtdışı örneklerine baktığımızda ise yukarıdaki olanaklara Avrupa Birliği vatandaşlarının sahip olduğu ülkeden ülkeye geçiş, ikamet etme ve çalışma haklarının varlığı eklenebilmektedir (Torkington, 2010. ss. 103-104).

Öte yandan toplum tarafından dağıtılan rollerin, toplumsal hiyerarşinin ve bunların getirdiği kısıtlamaların değeri ve önemi çağımızda azalmaktadır. Bireylerin kendi istekleriyle değil ama çağın doğrusal olmayan sistemlerinin ve karmaşasının sonucunda bireyselleşme dönemine girilmiştir (Beck'ten aktaran Torkington, 2010. s.104). Aynı şekilde Giddens da artık kimliklerin gelenek ve kültür tarafından dağıtılmadığından, bireylerin artık toplumsal olarak belirlenmiş kimliklere bağlı kalmadığından, modern dünyada bireylerin kendi kimliklerini özgürce inşa etmekte ve nasıl davranacağına karar vermekte özgür olduğundan bahsetmektedir (Giddens'tan aktaran Torkington, 2010. ss.104-105). Bu açıdan doğru yaşam tarzı arayışının modern sosyal dünyanın ayrılmaz bir parçası olduğu söylenebilmektedir. Kendi kimliğini ve yaşam tarzını kendisi belirleyebilen birey için yaşayacağı yeri seçmek de nasıl yaşamak istediği konusunda verdiği kararın önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Sweetman'dan aktaran Torkington, 2010. s.105).

Mikro düzey ise bireylerin kendi bireysel kimliklerini oluşturmaları ile ilgilidir. Kendilerini göçe iten motivasyonları, hayalleri, değerleri, inançları, kendi sosyal çevreleri, olanakları ve kendi tecrübe ettikleri göç süreçlerini kapsamaktadır (Torkington, 2010. s.105).

Mikro ve makro düzeyi birbirine bağlayan mezo süreç ise göç süreçlerini kolaylaştıran ağların nasıl geliştiğini anlamayı gerektirmektedir. Hedef bölgedeki arkadaş ve aileler, internet, blog ve forumlar gibi sosyal ağların yanında, göç sürecini kolaylaştıran ve aracı görevi yapan farklı sektörlerdeki gelişmeler olmaktadır. Bunların yanında göçü anlatan, yayan ve yeniden üreten, ayrıldıkları ve gittikleri bölgelerdeki söylemleri de eklemek gerekmektedir (Torkington, 2010. ss.105-106). Bu tez çalışmasında yaşam tarzı göçünü deneyimleyen katılımcıların bu düzeyleri nasıl tecrübe ettikleri bulgular kısmında tartışılmaktadır.

# BÖLÜM 3. ARAŞTIRMANIN ARKA PLANI VE METODOJİSİ

"Yaşam Tarzı Göçü" bir yerlerden kaçmayı ve daha iyi bir yaşam beklentisini içermektedir. Bu araştırmada 2000'li yıllardan günümüze büyük kentlerde yaşayan bireyleri doğrudan etkiyen dönüşümlerin yaşandığı kabulü ile yola çıkılmıştır. Bireylerin kendi insiyatifleri ile aldıkları kararla göçe yönelten bu dönüşümler üç ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar artan muhafazakar politikalar, ekonomik istikrarsızlık ve kentlerin artan yapılaşma sorunlarıdır.

Yüksek eğitimleri ile her zaman imtiyazlı konumda olmuş beyaz yakalı ve profesyonel meslek grubundaki bireyler son yıllarda bu imtiyazlı konumlarını yitirmektedirler. Bir yanda değişen çalışma şartlarına uyum sağlama gayreti ve gelecek kaygısı öte yandan artan kentleşme ve trafik sorunları ile mücadele bireylerin hayatlarını zorlaştırmaktadır. Bireylerin yaşadıkları günlük strese ek olarak kendini muhafazar olarak tanımlayan iktidarın yaşam tarzı ve eğitim alanında izlediği siyaset ve eğitim kalitesinin dünya standartlarının altında kalması laik ve entelektüel kesimde çocuklarının gelecekleri ile ilgili endişelere sebep olmaktadır. Gençlerde yurtdışında üniversite okuma ve çalışma olanakları arayışlarında artış görülmektedir. Aynı zamanda kentleşme ve eğitim alanında gelişmeler kaydetmiş, daha batılı ve seküler yaşam tarzına sahip olduğuna inanılan güney sahillerindeki turistik yerleşim bölgeleri de bireylerin göç etmek üzere tercih ettikleri yerler haline gelmektedir.

Bu çalışmanın arka planında öncelikle 2000'li yıllardan günümüze Türkiye siyasi ve ekonomik tarihi ile ilgili kısa bir bilgi verilecek, beyaz yakalı ve profesyonel meslek gruplarının çalışma şartlarındaki değişiklikler ve kent yaşamındaki zorluklardan bahsedildikten sonra çalışmanın yapıldığı Bodrum ilçesinin özelliklerine yer verilecektir.

## 3.1. ARAŞTIRMANIN ARKA PLANI

### 3.1.1. 2000'li Yıllardan Günümüze Kısa Bir Bakış

2000'li yıllarda ülkemizin siyasi hayatındaki önemli gelişmelerden birinin uzun yıllar süren koalisyonlar döneminin bitip tek parti iktidarına geçilmesi olduğu söylenebilmektedir. 2002 yılından günümüze kadar iktidarda yer alan partinin kendini muhafazakar olarak tanımlaması, muhafazakar yaşam tarzı ve okullarda din eğitimine ağırlık verme konularında isteklerini ortaya koyması, ülke siyasetinin de yaşam tarzlarını korumaya yönelik laik-dindar görüşler çerçevesinde tartışmalar üzerinden yapılmasına sebep olmuştur.

Sınıfsal çatışmalar yerini laikler, dindarlar ve milliyetçi muhafazakarlar arasındaki ideolojik çatışmalara bırakmıştır. Modern olanı islamlaştırıp, islami olanı ise modernleştirerek modadan davranışa ve mekana her alanda islami versiyonlar üretilmeye, ideolojik farklılıklar kent yaşamında da kendini göstermeye başmıştır (Durak 2011, s.39). Farklı kültürel taleplerin tartışıldığı politik alanlar oluşmuştur. Laik, dindar, milliyetçi, muhafazakar ve farklı etnik kimliklerin yanında günümüz dünyasının sorunlarını içeren toplumsal cinsiyet, kadın, çevre sorunları, kent hakları, öğrenci hakları gibi konuların tartışıldığı yeni politik mücadele alanları ortaya çıkmıştır. Yaşam tarzının korunmasına yönelik eleştiriler siyasetin, iktidar seçimlerinin, meclis tartışmalarının başlıca konularından biri haline gelmiştir.

Pisa raporuna göre Türkiye'de eğitim OECD ortalamalarının çok altında kalmıştır.[7] Eğitim seviyesinin düşmesinden duyulan kaygılar yaşam tarzı tartışmalarının eğitim alanında da konu edilmesine yol açmıştır. İktidarın temel eğitimde din eğitimini arttırmaya yönelik politikaları modern kesimlerde kaygı oluşturmuştur (Kağıtçıbaşı, 2014. ss. 3-5 ). Eğitim alanında olumsuz olarak nitelendirilen gelişmeler modern kesimi özel okullara ve dershanelere yönlendirmiş, bu durumu fırsat kapısı olarak gören özel eğitim kurumlarının işine yaramıştır.

Öte yandan dünyada yaşanan finansal krizlerden Türkiye de kendine düşen payı almıştır. Sürekli durgunlaşma ülkenin temel sorunu haline gelmiştir. Yabancı sermaye

[7] http://www.compareyourcountry.org/pisa/country/TUR?lg=en erişim tarihi 15/5/2018

yatırımlarımda yavaşlama yaşanmış, döviz fiyatları yükselmiş, şirketleri ve bankaları tehdit eder hale gelmiştir. Ülkenin yaşadığı siyasi karmaşa uluslararası finans çevrelerinde Türkiye'nin puanının düşmesine sebep vermiştir. Ülke ekonomisi 2016 itibari ile belirgin bir durgunluk dönemine girmiş, büyüme hızı düşmüş, dış borç artmış, işsizlik oranı yükselmiştir. [8]

2015-2016 yılı arasında bir sene içinde Diyarbakır, Ankara, Bursa, Mardin, İstanbul ve Şanlıurfa'da toplam 17 bombalı saldırı yapılmış, bu saldırılar 298 kişinin ölümü ve bine yakın kişinin yaralanması ile sonuçlanmıştır.[9] Bu saldırı olayları ülke kamuoyunda derin üzüntüler yaratırken, bireylerin günlük yaşamını etkileyen tedirginliklere sebep vermiştir. Dış basında da geniş haberlerle duyurulan terör eylemleri, son yıllarda ülkemize gelen turist sayısında dramatik düşüşe neden olmuştur.[10]

2002 yılından beri muhafazakar-dindar bir parti tarafından yönetilen Türkiye'de siyaset sınıfsal ilişkiler yerine laiklik, dindarlık ve milliyetçi muhafazakarlık düzlemlerinde tartışılmaya başlamıştır. İktidarın yönetim politikaları ile muhafazakarlık artmış, cumhuriyetçi-laik kimliklerde yaşam tarzlarına yönelik bir tehdit algısı oluşmuştur. Keyman muhafazakarlık dalgasındaki artış ve derinleşmenin bu farklı kimliklerin bir arada yaşama normlarında ciddi şekilde azalmalara sebep verdiğinin altını çizmektedir. Keyman makalesinde siyasetten yaşam tarzına geniş bir yelpazede yaygınlaşan bu dalganın farklı değerleri ötekileştirdiğini, değişime tepkinin giderek derinleştiğini ve ülkenin yönetim şeklinin dinsel, cinsel, etnik kültürel çeşitliliğe ve farklılığa kapalı bir nitelik taşıdığını belirtmiştir.[11] Toprak da yüzde elliyi dışlayan yönetimin kutuplaşmayı arttırdığını, nefes alamayan bu kesimin artık panik duygusu yaşadığını ve çocuklarını yurtdışına kaçırma planları yaptıklarını söylemektedir.[12]

### 3.1.2. Beyaz Yakalıların Çalışma Şartlarındaki Değişimler

İnsanın doğasında olan çalışmak hayattaki anlam arayışının bir yansımasıdır. Eğitim, iş bulma, evlilik, çocuk, emeklilik ve ölüm olarak isimlendirdiğimiz klasik

---

[8] https://www.birgun.net/haber-detay/ekonomide-durum-tespiti-152363.html erişim tarihi 15/5/2018
[9] http://t24.com.tr/haber/1-yilda-17-bombali-saldiri-294-kisi-oldu-bine-yakin-insan-yaralandi,347661 erişim tarihi 15/5/2018
[10] http://www.diken.com.tr/korku-ve-siddetin-sonucu-mart-ayinda-turist-sayisi-yuzde-128-dustu/ Erişim tarihi: 09.08.2018
[11] http://www.radikal.com.tr/radikal2/turkiye-iyice-muhafazakrlasiyor-946924/ Erişim tarihi: 09.08.2018
[12] https://m.bianet.org/bianet/insan-haklari/173078-binnaz-toprak-endiseli-modernler-artik-panik-modern Erişim tarihi: 09.08.2018

çizgisinde çalışmak hayatımızın mutlak bir parçasıdır. Yaşamı sürdürmenin aracı olan yaşamdan ayrı düşünemediğimiz eskiden araç olan çalışmak bugün artık amaç haline gelmiş durumdadır. Okullarda öğretilen günün üçe bölünmesi sonucu ortaya çıkan sekiz saat çalışma, sekiz saat dinlenme ve sekiz saat uyuma artık günümüzde geçerli bir kavram olmamaktadır. Günde sekiz saat uyumadığımız gibi sekiz saat dinlenme şansımız da bulunmamaktadır. Hepsinden arta kalan zaman işe gidiş gelişlerde harcanan trafik süresi dahil olmak üzere iş hayatına harcanmaktadır. Günümüzün en verimli zamanı işte geçmektedir. Medicat dergisinin etnografig araştırmalar merkezi Habitus ile gerçekleştirdiği "Beyaz yaka neyi, neden yapar? araştırmasına göre beyaz yakalı çalışanların sadece yüzde 30'u çalıştığı işin kendisini yansıttığını düşünmekte ve işimden çok memnunum diyenlerin oranı yüzde 7.2'de kalmaktadır (Kuzuloğlu 2018). OECD'nin 2016 yılı araştırmasına göre Türkiye'de çalışanların yüzde 34'ü çok uzun saatler çalışmaktadır, bu oran OECD ülkelerinde ortalama yüzde 13'tür (OECD better life index, 2016). 2017 yılı itibari ile yine 35 OECD ülkesi arasında gerçekleştirilen iş, aile taahhütleri ve kişisel yaşamı ne kadar başarılı bir şekilde dengelediğini gösteren iş yaşam dengesi araştırmasında 0-10 puan arasındaki değerlendirmede Türkiye sıfır puanla sonuncu olmuştur (World Economic Forum, 2018).

Ekonomik durgunluklar, krizler ve işsizlik oranlarındaki artış beyaz yakalı ve profesyonellerin çalışma şartlarını doğrudan etkilemiştir. Yaşanan krizler sonucunda kitlesel işten çıkarmalar yaşanmıştır. Finans sektöründe başlayan kriz akademisyenlere de ulaşacak şekilde tüm sektörlere yayılmıştır. Yaşanan bu krizlerle beraber yüksek eğitimleri sayesinde imtiyazlı konumda olan beyaz yakalı çalışanlar bu ayrıcalıklı konumlarını yitirmeye başlamışlardır. Artan teknolojik gelişimler mavi yakalılardan sonra beyaz yakalılarının varlığını tehdit etmeye başlamıştır. 2009 krizi ile bu sınıfa yönelik işsizlik tehdidi artmıştır. Artık beyaz yakalılar arasında performansa dayalı rekabet en sert şekilde kendini göstermeye başlamıştır. En iyi performansı göstermenin ve işsizlik riskini minimize etmenin yolu ise artan yüksek eğitim ve "yaşam boyu eğitim" den geçmektedir. (Bora, Bora, Erdoğan, Üstün, 2015. ss. 17-18). Aileler bir yandan çocuklarının en iyi ve en kaliteli eğitimi alması için uğraşırken bir yandan da kendilerini sürekli bir eğitim çemberinin içine sokmuşlardır. Artık günlük hayatın ev – iş rutinin arasına eğitim girmiş hatta en önemli parçası olmuştur.

Artan işsizlik riskinin karşısında daha rekabetçi olan beyaz yakalılara karşı bu durumu avantaja çevirmeye çalışan iş veren yeni bir çalışma kültürü yaratmıştır. Gelişen teknolojinin de desteği ile formelliği ortadan kaldıran giyim serbestliği, ofis düzeni, internetten bağlanmak sureti ile gezgin çalışma imkanları sunmuşlardır. Bunlara ek olarak şirket eğitimleri, toplantı gezileri, şirket partileri de eklenince bireyler boş zamanlarında kendi zevk ve eğlencelerine ayırdıkları süreleri iş yerinde geçirmeye başlamışlardır. İş saatleri böylece bireylerin boş zamanlarına da uzanmıştır. Bir yandan kişisel becerileri geliştirmek, bir yandan ofis içi ilişkileri korumak aynı zamanda en iyi performansı göstermek beyaz yakalıların tüm zamanını alan tek meşgale haline gelmiştir. Kendilerine yaptıkları yatırımlarla sermayesini arttıran beyaz yakalılar artık başlı başına bir işletme gibi kendilerini pazarlamanın mücadelesiyle uğraşırken, kendilerine sunulan imgenin cazibesine kapılan bir takipçiler kitlesi de yaratmaktadırlar. Esnek çalışma şekilleri de bireylere işyerinde çalışanların ilişkisine de başka bir boyut getirmiştir. Serbest, yarı zamanlı ve/veya proje bazlı çalışmalar, bu çalışma şeklinin getirdiği güvencesizlik çalışan beyaz yakalıda kaygı, tatminsizlik, yaratıcılıktan uzaklaşma ve değersizlik hisleri vermektedir. Genç çalışanlar bu olumsuz duygularla çok erken yaşta tanışırken, orta yaşın üzerinde çalışanların ise bilgilerinin eskimişliği söz konusu edilmeye başlamıştır (Bora, Bora, Erdoğan, Üstün, 2015. ss.20-25).

Türkiye'de emeklilik yaşı 65 olmakla beraber yukarıda belirtilen yeni çalışma şartları beyaz yakalılara emeklilik yaşına kadar çalışma imkanı vermemektedir. Özellikle daha düşük ücret politikası güden işveren sürekli eleman sirkülasyonu ile gençlere yönelirken, çalışma hayatında ihtiyaç duyulan deneyimi arka plana atmaktadır. Deneyimsiz gençlerle çalışmanın yarattığı tatminsizlik işin bir boyutunu oluştururken, ilerleyen yaşla beraber güvencesiz ve lüzumsuzluk hissiyatı çalışma hayatına yeni olumsuz duygular olarak girmektedir. Yeni çalışma kültürüne adapte olarak sadece iş hayatı ve onun getirdiği eğlence ve dostluklarla yetinmek zorunda kalan, varoluşunu sadece iş hayatında bulan, kendine ve ailesine zaman ayıramayan sonucunda da iş hayatının baskısını sürekli üzerinde hisseden beyaz yakalılar oluşmaktadır. Bunun bir başka boyutu ise işsizlik ve/veya erken emeklilikte yaşanan yalnız, özel kabiliyetlerin hobilerin gelişmediği aidiyetini bulamadığı bir ortamla karşı karşıya kalmış bireylerdir. İşsiz kalmak birey için sadece gelir kaybı veya

yaşam standardındaki düşüşle sınırlı kalmamaktadır. Aynı zamanda eğitimi ve iş yerindeki pozisyonu ile varlığını sürdürmüş olan birey kendini işe yaramaz toplumsal ilişkiler içinde de değersizleşmiş hissetmektedir (Bora, Bora, Erdoğan, Üstün, 2015. ss. 89-92).

Castell beyaz yakalıların çalışırken ve işsizlik sonrası anlam dünyalarında yaşadıkları aidiyet sorununa çareyi ve kendini değerli hissetmenin yolunu Rifkin'in "dördüncü sektör" olarak isimlendirdiği kar amacı taşımayan sosyal örgütlerde çalışmakta bulur. Gönüllük temelli çalışma bireylerin hem bilgi ve deneyimlerini sunma imkanı verirken, sosyal ilişkilerinin yeniden üretilmesine imkan sağlayacaktır. (Bora, Bora, Erdoğan, Üstün, 2015. s. 34)

Araştırmamızın konusu olan beyaz yakalı ve profesyonel grubun gerek ülkenin içinde yaşadığı sosyal, kültürel ve siyasal değişimlerin gerekse de iş hayatının baskısı sonucunda kendini yeni arayışlar içinde bulduğu gözlemlenmektedir. Daha iyi bir yaşam peşinde ve kendi benliğini ortaya koyabileceği bir yaşam için yer değiştirme ve göç bu bireylerin kendilerine açtıkları kapılardan biri olmaktadır. Yaşam tarzı göçü bu noktada kendini göstermektedir.

### 3.1.3. Kent Yaşamının Bireylerin Yaşamına Etkisi

Korkut Tuna'nın şehir sosyoloji çalışmalarını değerlendiren Alver şehri, insanların yerleşme ihtiyacını karşılayan ve tarihsel birikimi ile günümüz toplum ilişkilerine temel oluşturan bir yaşam alanı olarak tanımlamaktadır. "Şehrin, harcı insandır, toplumdur, insan ve toplum ilişkileridir ve elbette bu ilişki ağının bütün boyutları, açılımları, katmanlarıdır" (akt. Köksal, 2011. ss. 330-331). Bir medeniyet göstergesi olan şehir siyasi faaliyetlere ve iktidara tabidir. İktidarın görünür hale geldiği bir merkez, ekonomik, siyasal ve kültürel yaşamın denetleyicisidir. Köksal, Tuna'dan yola çıkarak şehrin toplumu açıkladığını şu şekilde ifade etmektedir:

> Tuna, toplum ve toplumsal olayların açıklanmasında, anlaşılmasında şehrin merkezi bir birim olduğuna dikkat çekmektedir. Bir şehir çalışması temelde bir toplum araştırmasıdır; şehir ait olduğu toplumun hikayesini kendi diliyle anlatmaktadır (2011. ss.332-333).

Şehri bağımsız birim olarak incelemek yanlıştır. Kimliğini ve anlamını ait olduğu toplumun siyasal ve kültürel yapısıyla ve bir mekandan öte ilişkiler ağı ile analiz etmek gerekmektedir. Önemini bu ağlarla kazanmakta veya kaybetmektedir. Mekanın insan ve

toplum hayatına ayna oluşunun en keskin örneğidir. Ev, mahalle, cadde, pazarlarıyla toplumun anlayışının, siyasetinin ve kültürünün okumasıdır (Köksal, 2011. ss. 345-346).

Kent kelimesi medeniyet ile ilgilidir. Kentte yaşayanlar da medeni insanlardır. (Okan 2013. s. 2/9). Okan, Tuna'nın şu ifadesini alıntılamaktadır:

> Kentler bir düşünce hâli, gelenek, göreneklerin ve bunlardan aktarılan veya bunlara bağlı örgütlü tutum ve duyguların bir birliğidir (2013. ss.6/7).

Henri Lefebvre, toplumun yeniden üretilmesinin temelinin, kent alanının sosyal anlamda üretilmesine dayandığını iddia etmektedir. Bu anlamda her üretim biçimi kendi toplumunu, sonucunda da kendi mekanını üretmektedir. Bu bakımdan "*mekân toplumsal bir üründür*" (Okan, 2013. ss. 8/6). Aslanoğlu Lefebvre'in kenti "mekân, gündelik hayat, kapitalist sosyal ilişkilerin yeniden üretimi" kavramları ile tanımladığını belirtmektedir. Kent bireylerin gündelik yaşam tecrübeleri ile kent üretim ilişkilerini yeniden ürettikleri mekanlardır. "Kapitalist sosyal ilişkiler mekânın günlük kullanımı içinde yeniden üretilmektedir" (Aslanoğlu'dan aktaran Okan, 2013. ss. 8/7).

Castell ise kenti ortak tüketim kavramı ile açıklamaktadır. Modern kentler artık üretim mekanı değildir. Tüm toplum üyelerinin günlük yaşamlarında yer alan konut, ulaşım, ticaret, sağlık, eğitim gibi ortak tüketim araçlarının örgütlenmesine ve eşitsiz dağıtımının sosyal sonuçları temelinde mekan ve toplumsal yapı arasındaki ilişkinin incelenmesi gerektiğine dikkat çeker (Aslan'dan aktaran Okan, 2013. ss. 8/8). Harvey ise mekanın insanı biçimlendirdiği gibi insan tarafından da biçimlendirildiğinin toplumsal boyutuna vurgu yapar (Okan, 2013. ss. 8/10).

Kentler, toplumsal hayata, insanlar arasındaki ilişkilere biçim veren, sosyal mesafelerin en aza indiği ve yoğunluk kazandığı, ekonomik, siyasi ve sosyal sistemi olan yerlerdir (Cansever'den aktaran Bozyer, 2008. s. 20). Kentler sadece nüfusları içinde barındıran mekânsal yapılar değil kendine ait belli bir tarihi, kendine özgü dönüşümleri ve kente özgü kültürü olan, değerler, normlar ve sosyal ilişkiler sistemidir. (Peker, Önen, Balkız'dan aktaran Bozyer, 2008. s. 22). Bozyer ayrıca kentli yaşam tarzı ile ilgili şu ifadeleri kullanır:

> Kentli yaşam tarzı, oldukça uzmanlaşmış bir iş bölümünü, toplumsal ilişkilerde araççılığın gelişmesini, akrabalık ilişkilerinin zayıflamasını, gönüllü birliklerin çoğalmasını, normatif çoğulculuğu, sekülerleşmeyi, toplumsal çatışmaların artışını ve kitle iletişim araçlarının gün geçtikçe daha önemli bir rol oynamasını kapsamaktadır (2008 s. 31).

Bireylerin tatil amaçlı tercih ettikleri turizm kentleri içinde barındırdıkları köy, kasaba veya beldelerde hızlı bir toplumsal değişim yaratmaktadırlar. İstihdam fırsatları da sunan bu kentler büyük kentlerden ve yabancı ülkelerden göç alarak sanayi kentlerinden farklı olarak yapılanmakta ve hem kentin hem de kent nüfusunun dokusunu değiştirmektedirler (Bozyer, 2008. s.100). Turizm bu beldelerde yaşayan toplumların değer sistemlerinde, davranışlarında, ortak yaşam paylaşımlarında, birbirleri ile olan ilişkilerinde, aile yapılarında, alışkanlıklarında, geleneklerinde, üretimlerinde ve toplumsal örgütlenmelerinde dönüşümler yaratmaktadır (Çetin'den aktaran Bozyer, 2008 s.103). Kente etki eden turizm sektörü kentin kimliğinde ve değer yargılarında farklılıklar yaratmaktadır (Bozyer, 2008. s.109). Sürekli yerleşim için gelen göçmenlerin kentli kimliğini taşıyan, girişimci ve eğitimli insan kaynağı olacağı öngörülmektedir (Bozyer, 2008. s.109).

Bu tanımlardan yola çıkıldığında 2000'li yıllardan bu yana bu şehirlerde yaşanan dönüşümlerin bireylerin yaşamlarına direkt etkisi olduğu söylenebilmektedir. Yıllar boyunca şehrin sokaklarında anılar biriktirmiş insanlar bu büyük dönüşümler sonucunda biriktirdikleri anıları artık görememeye başlamakta, toplumsal hafızalarını yitirmenin vermiş olduğu duygusal eksikliklerin derin etkilerini yaşamaktadırlar.

Öte yandan gelişen teknoloji ve küreselleşmeden dolayı büyük kentler gerek ekonomik gerekse de sosyo-kültürel açıdan alışıla gelmiş önemini yitirmeye başlamaktadır. İnternet ve gelişen ulaşım teknolojisi mekan ve zaman gözetmeden dünyanın neresinde olunursa olunsun iş yapma, eğitim alma, kültür veya sağlık beklentilerine ulaşma imkanı tanımaktadır. Teknoloji alanındaki gelişimler şehirlerdeki toplumsal hafızalarını yitirmiş insanların kent yaşantısından vazgeçebilmesine yardımcı olmuştur.

### 3.1.4. Araştırmanın Mekanı: Bodrum

Göç edenler için göç edilecek yerin seçimi kendilerini gerçekleştirme yolunda önemli bir anlam taşımaktadır. Bu yerler daha önce yapılmış seyahatlerde deneyimlenmiş olabileceği gibi o bölgenin kültürel özellikleri ile ilgili sahip olunan bilgileri de etkileyebilmektedir. Kırsal özellikleri, kıyı kesimi ve kültürel özellikler göçmenleri cezbeden en önemli 3 ana özelliktir. Bu tür yerler bireylere kendini dönüştürme, yenileme, gerçekleştirme imkanı sunmaktadır. Kıyı kesimlerine göçün

göçmenlerin geleceğe dönük beklentilerinde boş zaman, dinlenme ve rutinden kaçış anlamında ayrı bir önemi bulunmaktadır (Benson ve O'Reilly, 2009. s. 3 ).

Sıcak iklim, doğal güzellikler, sağlıklı yaşam sürme ve sağlıklı beslenme imkanı, ucuz maliyet, kültürel birikim gibi faktörler göçmenlerin yer seçimlerine etkili olmaktadır. Bununla beraber yerleşmek için sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel açıdan aidiyet hissedebilecekleri ve yaşamayı arzu edecekleri yerleri tercih etmektedirler. Bireyler yeni kuracakları hayatlarında kendilerini güvende hissedebilecekleri, yaşamaktan mutluluk duyacakları ve duygusal bağlar kurabilecekleri yeni yerleşim yerlerinde, yeni çevreleriyle yeni hayatlar kurma imkanına ulaşmayı tasarlamaktadırlar (Özgüneş, 2017. s.48).

Bodrum ilçesinin bağlı olduğu Muğla ilinin coğrafi özellikleri bu bölgenin tercih edilmesine etki etmektedir. Akdeniz iklimine sahip olan bölgede ülkenin diğer bölgelerine oranla yıl boyu sıcaklık oranları daha yüksek seyretmektedir. Deniz kıyısına yerleşmiş olması hem deniz imkanlarından faydalanmayı hem de deniz turizmine olanak sağlamaktadır (Ekinci, 2016. s. 60).

Turizm kentleri büyük kentlerden ve yurtdışından emekli göçü almaktadır. Bodrum da taşıdığı özelliklerle belirgin bir şekilde bu göç hareketinden pay almaktadır. Gelişen yapısı sebebi ile yatırım yapmak üzere gelenler, yeni iş kurma amacını taşıyanlar, büyük şirket ve işletmelerin yaptıkları yatırımlar aracılığı ile gelen uzman kişiler bölgenin potansiyelini arttırmakta ve diğer turizm kentlerinden farklılığını ortaya koymaktadır. Genellikle çalışma ve yatırım amaçlı gelen kişilerin iyi eğitim görmüş, birkaç dil bilen, gelir seviyesi ve kültür seviyesi yüksek bir kesime ait olması Bodrum'a da kültürel bir zenginlik getirmektedir (Bozyer, 2008. s. 131). Bodrum'a göç eden kesimlerin farklılığı bölgeyi de diğer göç alan kentlerden farklılaştırmakta ve yöreye özel bir konum yüklemektedir. Sanayi ve ticaretin geliştiği büyük gelişmiş batı kentlerine göç kırsal kesimlerden gerçekleşirken Bodrum gibi turizm kentleri büyük kentlerden göç almaktadır. Eğitim ve gelir seviyesi yüksek bu göçmen grup kent dokusunda ve yapılanmasında önemli farklılıklar yaratmaktadır (Bozyer, 2008. s. 134).

Bodrum'un elit bir destinasyon haline gelmesine neden olan olayların başında 'Halikarnas Balıkçısı' olarak anılan Cevat Şakir ve Türkiye'nin önde gelen isimlerinden Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sabahattin Eyüboğlu dahil sekiz arkadaşın 1945 yılı yazında İzmir Limanı'ndan başlattıkları bir akım olan 'mavi yolculuk' gelmektedir. Gökova

Körfezi ile Marmaris-Antalya arasındaki kıyılar arasında gerçekleşen "mavi yolculuk" bazı aydınların Anadolu'nun Ege ve Akdeniz kıyılarında yöredeki ilkçağ kültürlerini tanıtmak amacıyla başlattıkları yolculuk olarak tanımlanmaktadır. Bu seyahat tabiattan uzaklaşan insanı yeniden tabiatla buluşturmak, coğrafya ile tarihi ve doğal güzellikleri aynı anda özümseme amacı taşımaktadır. 70 yıl önce bir tekne ve sekiz kişi ile başlayan bu özel yolculuk artık binlerce tekne ve yolcu ile yapılmaktadır (Özgüneş, 2017. s.60).

Halikarnas balıkçısı Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın şiirleri ile yaz tatilinin, eğlencenin ve huzurun simgesi haline gelen Bodrum her sınıfa hitap eden turistik tesisleri ve eğlence merkezleri ile tatilcilere geniş yelpaze sunan bir tatil ilçesidir. Son yıllarda uluslararası etkinlikleri, klasik müzik, bale festivalleri, görsel sanat etkinlikleri ve deniz sporları müsabakaları ile sadece dinlenme ve eğlenme merkezi olmakla kalmayıp kültürel etkinlerin de merkezi haline gelmiştir. Uluslararası havaalanı, gümrüklü liman ve yat limanları yabancı turistlerin kolay ulaşımını sağlarken, Ege'de kıyıları olan ülkelere olan kolay ulaşımı sayesinde yurt dışına seyahat etmek isteyenlere ara durak görevi yapmaktadır. 2012 yılı verilerine göre 1,375 bini direkt Bodrum ilçesine olmak üzere toplam 3,130 bin turistin Muğla iline ait deniz ve hava limanlarının gümrük kapılarından giriş yaptığı tespit edilmiştir. 332 bin kişi müze ve ören ziyaretinde bulunmuştur. 200'den fazla yatırım ve işletme belgeli oteli ile 60 binden fazla yatak kapasitesine sahiptir. 2012 yılında gelen 132 gemi seferi ile 50 binden fazla yolcu gelmiştir. 2 milyonu dış hatlar olmak üzere 3 milyondan fazla yolcu hava yolu ile gelmiştir. 99 adet sportif faaliyet parkur alanı bulunmaktadır (Bodrum Ticaret Odası, 2012, ss. 36-49).

Bodrum tek ya da iki katlı, bahçe içinde inşa edilmiş çatısız ve beyaz evlerin mimarisi ile de tanınmaktadır. Bodrum'un mevsimsel özelliklerine göre inşa edilen ve pencere kenarları maviye boyanan bu evler ve bahçelerini süsleyen begonviller pek çok sanatçıya ilham vermiştir.[13] Kendine has evleri, dar sokakları ile tipik Akdeniz mimarisi ve sakin huzurlu yapısı ile Bodrum önemli turizm merkezlerimizden biridir (Özgüneş, 2017. s. 64).

Bütün bu özellikleri ile Bodrum ikincil konut sahipliğinde de önemli bir yer haline gelmiştir. 2014 yılında Hürriyet gazetesinde yer alan bir habere göre 136 bin nüfusu olan Bodrum'da 170 bin yapının olduğu haberi bize bu bölgede ciddi bir ikincil konutun

[13] http://www.milliyet.com.tr/bodrum-un-beyazina-en-cok-begonvil-yakisir-mugla-yerelhaber-2064580/ Erişim tarihi 07.08.2018

varlığını göstermektedir.[14] İkincil konut sayısındaki bu rakamlar bölgenin büyük kentlerde yaşayan orta ve üst sınıf tarafından tanınırlığının yüksek olduğunu, ilçenin sürekli gelişmeye devam ettiğini ve rahat yaşam koşulları ile yeni yaşam mekânı olarak Bodrum'un neden seçildiği göstermektedir.

Turizm sektöründeki gelişmeler sadece bir sahil kasabası olarak bilinen bölgeyi "turizm kenti"ne dönüştürmemiş, bir kent imajı yaratılmış ve inşa edilmiştir. Bu inşa sonucunda yörenin toplumsal yapısını, çevreyi ve sosyo-ekonomik yapıyı etkileyen dönüşümler yaşanmıştır (Bozyer, 2008. s. 116). Bu ilde 1960'lardan itibaren turizm gelişmeye başlamıştır. Turizm olgusu ile beraber geleneksel yapısında değişime uğrayan ilin yöresel ve kültürel değerleri çağdaş etkilerle dönüşüme uğramış ve yeniden biçimlenmiştir. Aile yapılarında ve evlilik öncesi ilişkilerinde nispeten serbestlik yaşanan bölgede inançlar da esneklik kazanmıştır (Bozyer, 2008. s. 113).

Bodrum, Ege Bölgesinde, Muğla iline bağlı, 680 km kare yüzölçümünde, içerisinde ondan fazla belde barındıran etrafı denizle çevrili turistik bir ilçedir (Bodrum Ticaret Odası, 2012. ss. 6-9). 2000 yılında 32,227 olan nüfusu[15] 2017 yılında 164,158'e ulaşmıştır[16]. Genel olarak sahil kesimi yerleşkesidir. 2018 yılı itibari ile 65 adet mavi bayraklı plaja sahiptir[17]. En önemli sektörü turizm ve turizme dayalı ticarettir. Deniz ve yat turizmi ağırlıklı sektör uluslararası arz ve potansiyele sahiptir. Gümrüklü giriş-çıkış yapılan uluslararası liman ve yat limanları vardır. "Bodrum Guleti" olarak bilinen yat imalatı bir başka gelir kaynağıdır. Verimli topraklara sahip ilçede sebze tarımı, narenciye bahçeleri, zeytinlikler ve bağlar bunun yanında balıkçılık, arıcılık bölge halkının diğer geçim kaynaklarıdır. Antik yerleşim bölgeleri bulunmaktadır. İkincil konut ve turizm tesisleri bulunmaktadır. Turistik eğlence sektörü, gelişmiş kentsel hizmetleri ile uzun yıllardan beri yerli ve yabancıların turistlerin ilgisini çekmektedir. Yeni açılan yat limanları ve geniş sektörel ilgiler sebebi ile kentsel ihtiyaçlara daha fazla cevap verecek hale gelen Bodrum ilçesi yerli ve yabancıların mülk edinme talebinin artmasına yol açmış ve girişimcilik alanında yeni fırsatlar sunması sebebi ile çekim merkezi haline gelmiştir (Kutluay, 2016. ss. 8-10).

---

[14] http://www.hurriyet.com.tr/bodrum-icin-urkutucu-istatistik-25522815 Erişim tarihi: 04.06.2017
[15] https://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye.php?belediyeid=127573) Erişim tarihi 19/4/2018
[16] https://www.nufusu.com/ilce/bodrum_mugla-nufusu) Erişim tarihi 19/4/2018
[17] http://www.mavibayrak.org.tr/tr/plajListesi.aspx?il_refno=48) Erişim tarihi 19/4/2018

Ülkenin turizm alanındaki gelişmeleri paralelinde Muğla yöresinde de turizm alanında 1980 yılları itibari ile yükseliş yaşanmıştır. En uzun kıyı şeridine sahip il, %67 oranında ormanlık alanı, doğası, tarihi ve kültürel yapısı ile turizm alanında büyük bir potansiyel taşımaktadır. Bu potansiyele bağlı olarak daha büyük kitlelere ulaşması ve turizm gelirlerini arttırması hedeflenen bölgede başta inşaat sektörü olmak üzere pek çok sektör bu ivmeden etkilenmiş bu da hızlı bir göç alımını ve kentleşmeyi getirmiştir. Muğla ilinin pek çok ilçe ve beldesi benzer gelişimleri yaşarken Bodrum ilçesi ev sahipliği yaptığı insanların sınıfsal farklılığı ile diğer beldelerden açıkça farklılık göstermiştir. Türkiye'deki entellektüellerin, sınıfsal özerkliği yakalamış, seçkin tercihleri olan kitlelerin eğlence ve zevk arayışının tercihi haline gelen bölge bu özellikleri ile en az coğrafi özelliği kadar dikkat çekici hale gelmiştir. Sadece karayolu ile ulaşılabilen sürgün ilçesi olarak bilinen Bodrum 1980'lerin değişen koşulları ile beraber hızla tanınır olmuştur. Artan tanınırlığı yatırımların, insan sermayesinin de artışı ile "Bodrum" markası oluşmaya başlamıştır (Bozyer, 2008. s. 116).

Geçmişte "iki dükkan bir fırın" deyişine konu olan Bodrum günümüzde artan büyük market ve yapı marketlerinin sayısı ile tüketiciler hakkında da fikir vermektedir. Turizmin gelişmesi ile farklı tüketici profillerine hitap etmekte, istihdam olanakları sunmakta, içinde barındırdığı dinlenme-eğlence merkezleri birbirinden farklı kitleleri çağırmaktadır. Merkezi büyük kentlerde olan firmaların Bodrum ilçesinde şubeler açması ile istihdam ve ekonomik gelişmelerin arttırmasına olanak sağlamıştır. Artan nüfusu ve yüksek ekonomik gelişmişlik seviyesi ile orta boy kentler sınıfına girmektedir (Bozyer, 2008. s. 159).

Bodrum ilçesi merkezleri büyük şehirlerde olan kurumların yatırımlarını yönlendirdikleri bir bölge haline gelmiştir. Üç önemli marinasında barındırdığı işletmeler hariç üç büyük AVM ile birçok alışveriş markası ilçede şube açmıştır. Büyük yapı marketleri, otomotiv firmaları, mobilya ve ev dekorasyon mağazaları yanında Metro ve Migros gibi büyük gıda marketleri açılmıştır. Ülkenin bilinen ve tanınan sağlık ve eğitim sektöründe büyük varlık gösteren firmalar Bodrum'da da birer şube açmıştır. Böylece dört büyük özel hastane beşten fazla özel okul faaliyete geçmiştir.

## 3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, ekonomik istikrarsızlığın güçleştirdiği çalışma şartlarından, kent yaşamının artan zorluğundan ve dayatılan yaşam tarzından memnuniyetsizlik duyan bireylerin büyük şehirlerden sahil kasabalarına göç etme süreçlerinde, göç kararını almaları ve yeni yaşamlarına uyumu nasıl deneyimlediklerinin tartışılmasıdır. Bu amaçla büyük kentlerde beyaz yaka ve profesyonel iş gruplarında çalışmış olup, 2000'li yıllardan bu yana Muğla kentine bağlı Bodrum ilçesine yerleşmeye karar veren bireylerle derinlemesine görüşme yöntemi ile niteliksel bir araştırma yapılmıştır. Görüşmeler esnasında göç etmek üzere Bodrum ilçesini seçmelerindeki sebebin, büyük kentlerden ayrılma kararlarına etki eden sebepler ile arasındaki bağlantı bireylerin deneyimlerini paylaşmak sureti ile anlamaya çalışılmıştır. Bu araştırma ile günümüzde sahil kasabalarına göçün sadece bir emekli göçü olarak tanımlanmasının yeterli gelmediği, artık bireylerin kendi yaşamlarını kendi inisiyatifleri altına almaya daha istekli oldukları, göç etmenin de bu niyetlerini gerçekleştirme yollarından biri olduğu ortaya konulmak istenmektedir. Çalışmanın sonunda Bodrum ilçesine ve başka sahil kentlerine göç etmenin, kendini siyasi ve sivil hayatta sınırlanmış hisseden bir kesimin yeni bir göç hareketi başlatıp başlatmadığı ve yeni güzergahlarında istedikleri yaşam memnuniyetine ulaşıp ulaşmadıkları ile ilgili bir fikir edinilmeye çalışılmıştır.

İş hayatının stresi, geçim kaygısı, trafik, çevre kirliliği gibi konular büyük kentlerde yaşayanların sağlığını tehdit edecek boyutlara ulaşmış, yorgunluk, yalnızlık, depresyon, panik atak, mutsuzluk, kaygı yeni kentlinin başat sağlık sorunu haline gelmiştir. Tüm bunlara eklenen muhafazakâr politikaların eğitim, düşünce ve günlük yaşama müdahale ettiği ve baskıladığı yönünde artan endişeler kentli kesimi yeni arayışlara yöneltmiştir. Kimi sivil toplum örgütleri aracılığı ile kimileri bireysel olarak katıldıkları çevre veya kimlik hareketleri ile yaşadıkları sorunları dile getirmeye çalışırken, kimi kesim ise büyük kentlerden göç etmeye başlamıştır. Ekonomik hayatın getirdiği çaresizlikleri, kent hayatının artan zorluklarının üstüne eklenen muhafazakâr yaşam baskısını üzerinde hisseden bu kesim çareyi yeni yaşam güzergahlarında aramaya başlamıştır. Basın ve medyada, yurtdışında satın alınan evler, oturma izinleri, üniversite şartları ile ilgili haberler ve ilanlar, "başka bir hayatın" mümkün olduğu güney sahil kentlerine gidişle ilgili hikayeler yer almaktadır.

Ülkemizde iç göç ile ilgili yapılmış çalışmaların hemen hemen tamamı Balkan göçleri, kentleşme ve Güneydoğu Anadolu'daki siyasi istikrarsızlıktan kaynaklanan zorunlu göçü kapsamaktadır. Bunun yanında çok az miktarda yapılmış yabancıların emekli göçü ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Ancak Tekeli'nin kavramsallaştırdığı yaşam güzergahları ile ilgili çalışmalar sosyal bilimler araştırmalarında önemli bir yer tutmamaktadır. Özelikle güney sahil kentlerine yerleşimle ilgili araştırmalar sadece yurtdışından ve ülkemizin doğu kısmından gelen göçmenlerle ilgili yapılmış çalışmalardır. Kentlilerin şehirden kaçıp yeni yaşam kurmak üzere yönlendiği güney kasabaları ile ilgili bilgi sadece zaman zaman basın ve sosyal medyada yer alan haberlerle kısıtlı kalmaktadır.

Tekeli çalışmasında yeni göç hareketine iki konuda yaklaşmıştır. Birincisi bireylerin yaşam boyu yer değiştirmesi ile ilgilidir. İnsanların doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte farklı mekanlarda eğitim aldıklarına, çalışmak üzere yine mekân değiştirdiklerine ve emeklilikleri için başka yerlere gittiklerine dikkat çekerek bunun bir göç hareketi olmadığından ancak kişilerin yaşam boyu kendilerine çizdikleri güzergahın varlığından bahsetmiştir. Bu güzergâh seçimleri ise kişilerin karar sürecinde oldukları tarihlerdeki kapasitelerine göre değişecektir. Bu durum artık genişleyen kent sorunları ile değil kesişen noktalardaki farklı yaşam formları ile incelenmelidir (2008. ss. 193-194).

Göz önüne alınması gereken diğer değerlendirme ise konunun ağ toplumu açısından incelenmesidir. Teknolojik yeniliklerin sağladığı olanaklarla gerçekleşen yeni ilişki ağları düşük maliyetle mekânsal uzaklıktan kaynaklanan sorunları yok sayacak imkanlar sunmaktadır. Yeni iletişim ve ticaret imkanları yeni anlayışlar, politikalar, mekânsal kuralları olmayan sosyalizasyon ve ilişki ağlarının kurulmasına yol açmaktadır (Tekeli, 2008. ss. 194-195). Bu sebeple yeni yer değiştirme hareketine sadece mekânsal yer değiştirme olarak bakılmaması, yeni sosyalizasyon ve yaşam formları da bu çalışmalara dahil edilmesi gerekmektedir.

Çağımızda göç olgusu, ekonomik veya zorunlu göç başlıkları altında tartışılması yeterli olamayacak kadar değişmiştir. Daha iyi yaşam arzusunun arayışında gerçekleşen göç olgusu artık günümüz göç çalışmalarında farklı bir başlık altında ele alınmak

zorundadır. Sosyo-kültürel geçmişleri ve ekonomik refah düzeyleri nispeten daha yüksek olan bir kesimin daha iyi bir hayat arayış projesi olan "yaşam tarzı göçü", günümüz sosyal bilimler çalışmalarına dahil edilmesi gereken bir konu başlığıdır.

Bu çalışmanın amacı göç hareketini sadece bir emekli göçü olarak görmek yerine, bilakis kendi yaşamlarını kendi inisiyatifleri altına almaya çalışan bireylerin göç etmeyi bir alternatif olarak gördükleri yeni bir hareketin varlığına dikkat çekmektir. İnsan ömrünün süresi artmaktadır. Teknolojide ve perakende sektöründe yaşanan gelişmeler büyük kolaylıklar sunmaktadır. Öte yandan ekonomik krizler, siyasi döngüler, kent yaşamının zorluklarının yansıması bireyleri farklı çözüm ve çareler aramaya yöneltmektedir. Yeni dünyanın insanı için göç ve mekânsal değişiklikler yaşam döngülerine dahil etmek zorunda oldukları bir gerçek olarak kabul edilmelidir.

Bu tez çalışması, Avrupa'da ve Türkiye'de yaşam biçimi göçü üzerine yapılmış araştırmaların içerisine bir inceleme ekleyerek yaşam biçimi göçü hakkında sınırlı olan literatüre bir katkıda bulunmayı ve Bodrum ilçesinin bu konuda giderek artan önemine dikkat çekmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla çalışmada kendi yaşam tarzını ve kendini gerçekleştirmek isteyen kişilerin büyük kentlerden göç etmesi konusu Bodrum özelinde araştırılmaktadır.

Küreselleşen dünyada yaşam güzergahları, yaşam tarzı göçü kavramlarının bireyler için daha fazla önem tanımaya başlayacağına dair inanç ve bu konuda yapılmış çalışmaların azlığı, basın, sosyal medya iletişim ağlarında çokça bahsedilmesine rağmen Bodrum'a yerleşen beyaz yakalı ve profesyonellerle ilgili bir çalışmanın yapılmaması ve bu konuda öncü olacak olması tezin önemini göstermektedir.

Niteliksel çalışmanın sosyal araştırmalara olan katkılarından bir tanesi de araştırmacının kendi gözlem, deneyim ve bakış açısını da aktarabilme imkanıdır. Araştırmanın yapıldığı alanda geçirilen süre, görüşme yapılacak bireylerle kesişen ortak tarih ve deneyimler, mevcut sosyal gelişimleri anlamaya yönelik istek, kendisi ve yeni nesiller için daha iyi yaşam koşullarını arzu eden anlayış ile araştırmacının kendini araştırma konusuna dahil etme imkânı bulması yapılacak niteliksel çalışmaya anlama ve yorumlama imkânı sağlamaktadır.

## 3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Niteliksel araştırma, insan davranışının duygusal ve iç içe geçmiş yanlarının derinlemesine anlamaya yardımcı olmaktadır. Belirlenmiş temalar üzerinden neden sorusunun cevabının arandığı niteliksel görüşmeler araştırmacıya yeni keşiflerin yolunu açmaktadır. Genelleme yapma olanağı olmayan niteliksel görüşmeler görece sübjektif oluşu ile görüşülen kişilerle ilgili daha derin anlama ve yorumda bulunma olanağı sağlamaktadır. Gözlemin dahil edildiği görüşmelerin bir genelleme sağlama olanağı olmasa bile araştırmacının gerçek bilgiye ulaşma olasılığını arttırmaktadır. İnsanı merkeze almakta ve kişilerin gerçek yaşamlarına ait detayları araştırmaktadır. Teknoloji, zaman ve maliyet esnekliği sağlamakta ve tek başına veri toplamaya uygunluğu araştırmacıya avantaj sağlamaktadır. Derinlemesine görüşme ve odak grup görüşmeleri en bilinen ve kullanılan yöntemleridir (Akşit, 2017. ss. 8-9).

Derinlemesine görüşmeler hazırlanan açık uçlu soruların çerçevesinde bireylerin dinlenmesi, not alınması, cevapların kaydedilmesi, gereğinde ek sorularla daha ayrıntılı bilgilere ulaşılması ve zenginleştirilmesi suretiyle gerçekleştirilmektedir. Görüşülen kişinin kendini daha rahat hissettiği, konuya ilgi duyduğu ve yaptığı paylaşımın kendisi için de anlam ifade ettiği durumlarda başarıya ulaşılabilir. Bir konu etrafında bireylerin düşünce ve değerlendirmelerinin ayrıntılı ve derinlemesine ulaşmayı hedef edinir. Bireylerin dış dünyayı algıları ve içinde yaşadıkları sosyal çevreyi nasıl değerlendirdiklerini görme imkânı verir (Akşit, 2017. ss. 8-9).

Göç çalışmalarında büyük genellemeler yapmak yerine ayrıntıları anlamayı, bir kesit sunmayı amaç edinen araştırmacılar niteliksel görüşme tekniğini tercih etmektedir. Böylece göç sürecine değil göç edenlerin bakış açısına ve anlatısına odaklanma imkânı bulabilmektedirler. Göç kararının verilişi ve sonrasında yaşananlar aktörlerin deneyimleri üzerinden aktarılabilir (Kümbetoğlu, 2015. ss. 51-52). Uzun yıllardır niteliksel yöntem araştırmanın konusuna ve amacına göre göç çalışmalarında kullanılmaktadır. Araştırmacı göç deneyimi yaşayanların bakış açısını görme, beklentilerini anlama ve sonuçlarını değerlendirme imkânı bulmaktadır. İçinde birçok dinamik taşıyan göç olgusunu sadece araştırmacının çerçevesinden değil hayatında önemli bir değişiklik yapmış olan kişinin bu sürece verdiği anlamı kendi anlatımlarından görme uğraşı niteliksel yöntemin seçilmesinin gerekçesidir. Araştırmacı bu sürecin bireylerin hayatlarına getirdiği etkileri, değişiklikleri, sonuçların kanıtlarını

değil kişisel deneyimlerin kesitlerini ve ayrıntılarını sunmayı, yorumlamayı amaç edinir. Resmî kurumlardan alınan ikincil veriler analizlerin yorumlanmasına destek verebilir. Araştırmanın yapıldığı alanda uzun süre kalmak, gözlem yapmak, resmi nitelik taşımayan sohbetler yapmak, kişileri araştırmaya dahil etmek tercih edilen çalışma yöntemlerinden bazılarıdır. Göç hikayeleri, aldıkları destekler, yeni kurulan ağlar, sosyal dünyalarında yaşadıkları değişiklikler ve daha bir çok bilgiye ulaşmak mümkündür. Bu araştırmalarda kanıtlar veya sayısal özellikler yoktur, bilakis duyguları, bakış açıları ve çeşitli yorumları ile göç eden kişilerin kendi seslerini vardır (Kümbetoğlu, 2015. ss. 59-61).

Araştırmada veriler, niteliksel araştırma yöntemi kapsamında, derinlemesine görüşme ile yapılmıştır. Bu çerçevede kartopu yöntemi ile seçilmiş, daha önce büyükşehirlerde yaşamış, profesyonel ve kurumsal firmalarda beyaz yakalı olarak çalışmış 2000'li yıllardan itibaren Bodrum ilçesinde yaşamaya karar vermiş ve bu bölgede çalışan ve/veya emeklilik hayatına devam eden kişilerle görüşülmüştür. Görüşmeler görüşme çerçevesinde yer alan soruların cevaplarının aranması sureti ile yapılmıştır. Görüşme çerçevesinin hazırlanmasında sahil kasabalarına göç etmiş olan kişilerin rehberliğinden faydalanılmıştır. Görüşmeler esnasında ses kayıt cihazı kullanılmış ve katılımcıların görüşme öncesi ve sonrasında da konu ile ilgili yorumlarına analizlerde yer verilmiştir. Görüşme kayıtları bilgisayar ortamında deşifre edilmiş, görüşme notları ve gözlem tutanakları ile veri analizi yapılmıştır.

## 3.4. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Bu araştırma kapsamında belli bir süre boyunca büyük kentlerde beyaz yakalı ve profesyonel meslek gruplarında çalışmış, 2000'li yıllardan bu yana Bodrum ilçesine göç etmiş yirmisekiz kişi ile niteliksel görüşme yapılmıştır. Ekonomik istikrarsızlığın güçleştirdiği çalışma şartlarından, kent yaşamının artan zorluklarından ve dayatılan yaşam tarzından memnuniyetsizlik duyan bireylerin büyük şehirlerden sahil kasabalarına göç etme süreçleri, deneyimleri tartışılmıştır. Kendi yaşamlarını kendi inisiyatifleri altına almaya çalışan bireylerin göçü bir alternatif olarak görmeleri ele alınmıştır.

Niteliksel araştırma kapsamında yapılan derinlemesine görüşme için Bodrum ilçesi seçilmiştir. Türkiye'nin önemli turistik ilçelerinden biri ve yüksek ikincil konut

kullanımı olan Bodrum ilçesi artan perakende sektörü, iletişim imkanları, rahat yaşam olanakları ile büyük kent sakinleri için tercih edilen göç alanı olmuştur.

Araştırma büyük kentlerde yaşamış, kurumsal ve/veya profesyonel meslek gruplarında çalışmış ve 2000'li yıllardan sonra sahil kasabasına, araştırmamız kapsamında da Bodrum'a yerleşmiş kişilerle yapılmıştır. Bu çerçeve çizilirken göçe sebep verecek ve göçü kolaylaştıracak etkenler dikkate alınmıştır. Bunlardan birincisi artan trafik, kentsel dönüşüm, şehrin kalabalığı, artan terör olayları gibi sebeplerle kent yaşamının zorlaşması, sosyal ve kültürel yaşantılara zaman ayıramamaktan, bireysel ve yalnız yaşantının artışından doğan psikolojik rahatsızlık, kültür endüstrisinin dayattığı yaşam tarzından doğan yorgunluğun insanları artık taşı toprağı altın büyük kentlerde yaşamanın cazibesini yitirmesidir. İkincisi artan işsizlik, iş hayatındaki artan rekabetçi ortama paralel artık son derece keyifsiz, gergin ve stresli çalışma ortamıdır. Bir üçüncü sebep mevcut iktidarın özellikle muhafazakar yaşam konusundaki dayatmalarının büyükşehirlerde daha fazla hissedilir olması ve özellikle eğitim çağında çocukları olan ailelerin okul ortamlarında yaşadıkları endişeler sebebi ile daha seküler eğitim alabilecekleri ve çocuklarını nispeten daha laik ortamda yetiştirme arzuları ile göç kararı almalarıdır. Bu sebeplerin yanında göç kararını almayı kolaylaştıran bazı etkenlerin olduğu da düşünülmüştür. Örneğin artan internet ve iletişim imkanları, bireylerin evden internet üzerinden mekan sıkıntısı yaşamadan iş yapabilme, internet sayesinde bilgi veya alışveriş gibi istenilen her şeye kolayca ulaşılabilme, sosyal medya sayesinde eş dost ve akrabalarla iletişim canlı tutulabilme olanağı sunmuştur. İkinci önemli konu ise artan perakende sektörü ve şubeleşme sayesinde Bodrum'un şehre ait tüm ihtiyaçlara cevap verebilmesi eğitimden sağlığa alışverişe her türlü imkanı sunabilmesidir.

Bireylerle yapılan görüşmelerin çerçevesinde göçe sebep verecek ana nedenlere ulaşılmak amaçlanmış ancak bireylerin sorunlarının derinlikleri araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Örneğin iş hayatının göçe sebep verecek bir etkisi olup olmadığı sorulmuş ancak sorunun içeriği araştırmanın dışında tutulmuştur. Yine görüşülen kişilerin özelliklerini ortaya koyabilmek amacı ile inançlı olup olmadıkları veya siyasetle ilgilenip ilgilenmedikleri sorulmuş, bu sorular sadece genel özelliklerini ortaya koymak amacı ile sınırlı bırakılmış, dini veya siyasi görüşlerinin detayı araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Katılımcıların özel yaşamının gizliliğini korumak amacı ile kendilerine takma isimler verilmiş ve tartışmada bu takma isimler kullanılmıştır.

Katılımcıların bazılarının evli çiftler olması özellikle tercih edilmiş, aynı göç hikayesinde farklı deneyim ve bakış açılarına ulaşılmak istenilmiştir.

Araştırma konusunun seçiminden ve sınırlarının belirlenmesinden sonra görüşme yapılacak kişilerin seçimi, araştırmanın amacına hizmet etmesi açısından en önemli konu olmuştur. Büyük kent yaşamından kaçış ve Bodrum ilçesinin tercih edilmesi arasındaki bağlantıya sağlıklı bir anlam getirebilmek için farklı kentsel tecrübeler, farklı göç sebepleri ve farklı Bodrum yaşantılarına ulaşılmak istenmiş ve bu farklılıkların arasındaki ortak noktalara ulaşılması amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırma başında belli bir katılımcı listesi çıkarmak yerine yapılan görüşmenin bir sonraki örüntüyü ortaya çıkarmasına izin verilmiştir. Görüşmeleri başlatacak ilk havuz ise araştırmacının büyük kentteki iş hayatından ve Bodrum ilçesindeki yaşam tecrübesinde edindiği tanışıklıklardan oluşmuştur. İlk olarak Bodrum ilçesine yerleştiği bilinen tanışıklıklara başvurulmuştur. Bu başvuruda iki farklı katılımcı ile görüşülmüştür.

Birincisi çok uzun yıllara dayalı göç tecrübesi yaşamış ve bize Bodrum'a yaptığı göçün sonuçlarını daha net tarif edebilecek ve bizi farklı katılımcılara ulaştırabilecek olan bir numaralı katılımcı Sevgi'dir. İkinci katılımcı ise Bodrum'da eğitim alanındaki yeni gelişmelerin güvencesi ile iki küçük çocuğu ile bir senelik göç tecrübesi yaşayan ve hatta bu araştırma konusuna ilham olmuş yirmiyedi numaralı katılımcı Ayfer'dir. İkinci çıkış noktası ise büyük kentlerden geldiği ve Bodrum'da işletme açtığı bilinen kişiler olmuştur. Kendi tecrübelerinin yanında Bodrum'un ekonomik ve işletme/perakende sektöründeki gelişmeler ve değişen profil hakkındaki tecrübeleri araştırmanın ufkunu genişletmiştir. Son olarak biraz da sosyal medyanın da desteği ile büyük şehirlerdeki beyaz yaka ve profesyonel meslek gruplarına ulaşılmış ve büyük kentlerden alınan referanslarla bu kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu yöntem ile de arzu edilen farklı katılımcılara ulaşmak kolaylaşmıştır.

Araştırmacının oluşturduğu başlangıç havuzuna ek olarak yapılan her bir katılımcı da verdiği referanslarla bir başka göç hikayesine ulaşılmasını kolaylaştırmıştır. Sonuçta oluşturulan havuz içinde çok daha fazla kişiye ulaşma imkanı olduğu halde benzer katılımcılardan ziyade farklı tecrübelere yer verilmeye çalışılmış, büyük kentlerden kaçan kişilerin göç kararına iten sebepler ile Bodrum ilçesinin bağlantısı bulunmaya çalışılırken, farklı katılımcılar aracılığı ile de bu bağ desteklenmek istenmiştir.

Görüşme yapılan kişilerin göç etmeye karar vermeden önce yaşadığı kentler İstanbul ve Ankara olarak ortaya çıkmıştır. Bu iki büyük kentin birinin ekonomik ve sosyal hayatın öncüsü ve yönlendiricisi ve en büyük nüfusa sahip olması bir diğerinin ise başkent olması sebebi ile bürokrasinin ve devlet yönetiminin merkezi kentlerdir. Bu iki kent Türkiye ve Türk halkı için ekonomik, bürokratik, sosyal ve temsili anlamları ile tüm ülkenin lideri konumundaki kentlerdir. Türkiye'nin göç tarihinde en çok göç alan ve nüfusunu devamlı artan kentlerdir. Eğitim, ekonomi, teknoloji, bürokrasi, moda gibi ana damarları bünyesinde toplayan bu iki kent isyanların, devrimlerin, sembollerin, kültürün ve aidiyetlerin de merkezi olmuştur. Bu iki kentte yaşayan insanların da kendilerini bu temsillerden uzak tutması mümkün değildir. Herkes günlük yaşamın en az bir noktasında bu temsillerin içinde varlık göstermektedir. Sadece bu kentlerden birinde yaşayan bir kişi olmanın bile başlı başına bir karakteri olduğunu söylemek mümkündür. Görüşülen kişilerden on kişi doğum yerlerinin göç ettikleri şehirden farklı bir şehir olduğunu ifade etmiş ancak asıl yaşadıkları şehrin göç ettikleri şehir olduğunu söylemişlerdir. Yaşamları boyunca doğum yeri, eğitim mekanı, uzak veya yakın akrabalarının yaşadığı, akrabalık iş veya özel sebeplerle yaşamlarının belli zamanlarında başka kentlere ait yaşam tecrübelerini ve bağlarını belirmiş olmalarına rağmen göçe sebep olan, göç kararını almaya yönelten kent olarak onsekiz kişi İstanbul'u on kişi ise Ankara'yı göstermiştir. Böylece Türkiye'deki göç literatürüne kentin çekiciliği ve artan kentleşme ile konu olan bu büyük iki kent bu sefer vazgeçilebilirliği ile araştırmamıza konu olmuştur.

Katılımcıların seçiminde meslek gruplarının da farklı olması hedeflenmiş, iş hayatından kaynaklı günlük rutinin, şehir algısının, ailevi ve bireysel yaşantıların farklılaşacağı ve farklı şehir deneyimlerinin ortaya çıkacağı düşünülmüştür. Bilgisayar programcılığı, pazarlama sektörü, otomotiv, yemek-eğlence işletmeciliği, öğretmenlik, basın, mali işler, tekstil, deri, spor, tiyatro, diş hekimliği, avukatlık, yapı malzemeleri imalatı, ithalat, askeriye, devlet memurluğu, film sektörü, iletişim sektörü, Avrupa birliği çalışmaları, perakende sektörü görüşülen kişilerin çalıştıkları görev alanları olmuş ve her birinden farklı yaşam ve şehir deneyimleri dinlenmiştir. Görüşülen kişilerin yirmisi bir kuruma bağlı olarak çalışan beyaz yaka grubunda yer almaktadır. Sekiz kişi kendi işletmesine sahip serbest çalışan profesyonel olarak niteleyebileceğimiz meslekten gelmektedir. Kimisi yaşı gereği kimisi ise artık profesyonel yaşama devam

edemeyeceğini düşündüğü için oniki kişi kendini emekli olarak tanıtmıştır. Dört kişi görüşme yaptığımız esnada kendilerini çalışmıyor olarak tanımlamış ve henüz iş hayatına
son vermediklerini ve önlerine çıkabilecek fırsatlara açık olduklarını söylemişlerdir. Oniki kişi ise kendi işletmelerini açmak veya bir kurumda çalışmak sureti ile çalışma hayatına Bodrum'da devam etmektedir.

Yapılan görüşmelerde kadınların yaşadığı çevreye uyum konusunda daha etkin oldukları görülmüştür. Geldikleri şehirde aile düzeninden iş hayatına şehir deneyimlerinde daha fazla rol alan kadınlar göç edilen yeni mekana uyum konusunda da daha çok çaba gösteren kişi olmuşlardır. İlçenin keşfedilmesinde, sosyal yaşama katılımda, spor aktivitelerinde, hobi çalışmalarında ve hatta iş hayatında gösterdikleri çabalar hayata tutunmada kadının direncini göstermektedir. Ayrıca Bodrum ilçesinin göç etmek üzere seçilmesinde kadınların daha etkili oldukları da gözlenmiştir. Bodrum doğal yapısı, batıya dönük yüzü ve özgür yaşam modeliyle özellikle kadınların tercihi olduğu gözlenmiştir. Ondokuz kadın ve dokuz erkek ile görüşme yapılmıştır. Kadınların onu evli, sekizi boşanmış, biri bekar iken, erkeklerin dokuzu evli, ikisi boşanmıştır. Yapılan görüşmelerimizde kadınların göç kararında ve seçiminde daha karar verici rol oynadıkları gözlenmiştir. Kadınların ortak noktalarının iş hayatında bulunmuş, kendi kararlarını alabilen ve yeni ortamlara uyum kabiliyetleri yüksek kadınlar oldukları görülmüştür. Her biri gerek büyük şehir yaşamında gerekse de Bodrum ilçesinde kenti doğrudan deneyimlemiş ve yorumlamış kadınlardır.

Görüşmelerde ortaya çıkan bir başka izlenim ise çocukların eğitim hayatının göçe etkisidir. Kimi aileler göç kararını çok daha önce aldıklarını ancak çocuklarının eğitim hayatında bir değişikliğe gitmeyi doğru bulmadıklarını ve o yüzden beklemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kendi arkadaş çevrelerinde de henüz eğitim safhasını tamamlayamadıkları için gelemeyen ancak gelmek üzere hazırlık yapan bir kitlenin olduğunu belirtmişlerdir. Bu grup daha çok çocukları lise veya orta okul aşamasında olan aileleri içermektedir. Anaokulu veya ilkokul çağında daha küçük çocukları olan aileler ise bilakis eğitim için göç kararı aldıklarını belirtmişlerdir. Müfredat değişiklikleri ve çağdaş eğitimden uzaklaşmak, daha muhafazakar bir eğitime dönüş ailelerin temel endişesi haline gelmiştir. Okul kaydının adrese dayalı olarak yapılması, din eğitimi veren okulların mahallelerde artması ve eğitimin giderek daha çok özel

sektöre devredilmesi ailelerin gelecek planlarını tamamen çocuklarının eğitimi üzerinden yapmalarına sebep olmuştur. Devlet sisteminden uzaklaşmak isteyen aileler özel sektöre yöneldikçe başka bir sorunla karşılaşmaya başlamışlardır. Yeterliliği ve karşılığı sorgulanır özel okullar bu ailelerin kaygılarını kendilerine fırsat kapısı olarak görmüşlerdir. Çeşitli süslü içeriklerle yüksek fiyat taleplerinde bulunan özel okulların yanı sıra spor, hobi, sanat gibi çocukların gelişime doğrudan etkisi olan okul dışı faaliyetler de yeni sektör oluşturmuştur. Artık ailelerin kazançlarının neredeyse tamamı eğitim sektörünün taleplerine harcanmaktadır. Bu noktada bazı ailelerin bu çarktan uzaklaşmak için göç kararı aldıkları görülmüştür. Her ne kadar Bodrum bu ailelerin eğitim konusunda yaşadıkları sıkıntıya henüz tamamen cevap veremese de kente özgü imkanlar bu konudaki sıkıntılarını bir nebze azalttığı gözlenmiştir.

Yapılan görüşmelerden yirmiüç kişi çocuk sahibidir. Onbir kişi ilk-orta-lise çağındaki çocukları ile beraber Bodrum'a göç etmiştir. Oniki kişinin çocuğu daha büyük yaştadır ve ailelerinden farklı şehirde yaşamaktadırlar. Bu çocukların tamamı ya üniversite mezunudur ya da üniversite eğitimine devam etmektedir. Katılımcıların yirmidördü üniversite, dördü lise mezunudur. Katılımcı kişilerin yirmiikisi az da olsa en az bir yabancı dil ile kendilerini ifade edebildiklerini belirmiştir. Katılımcıların tamamı kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve bir iş yerinde kullanabilecek ölçüde bilgisayar ve iletişim teknolojileri bilgisine hakim olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı kişilerin iş hayatlarının, yaşam standartlarının ve göç deneyimlerinin kaynağında aldıkları yüksek eğitim kalitesinin etkisi görülmüştür.

Büyükşehir yaşamını etkileyen değişimler özellikle 2000'li yıllarda başladığı ve günümüzde ise hızlandığı düşünülmektedir. 2000'li yıllar genelde dünyada ve ülkemizde arka arkaya yaşanan ekonomik krizlerin başladığı yıllar olarak görülebilmektedir. Türkiye özelinde ise siyasi yönetim şeklinde daha muhafazakar bir yapıya gidişin varlığından söz edilebilmektedir. Bunu daha sonraları artan iç ve dış terör, ekonomik istikrarsızlık, halkın derin ayrışması, eğitim alanındaki değişim, artan şehirleşme, yapılaşma ve hepsinden daha hızlı olarak gelişen iletişim ve ulaşım teknolojisi takip etmektedir. Yaşanan gelişmeler aileleri bir yanda alıştıkları düzenden farklı gelecek planları yapmaya yönlendirirken bir yandan da bu kararların pratiğe geçirilmesini kolaylaştırmıştır. Ulaşım ve iletişim sektöründeki gelişmeler bireylerin başka yaşamları deneyimlemesini kolaylaştırırken başka deneyimlerden haberdar olma

imkanını da çoğalmıştır. Artan göç hikayeleri o bölgelerin de ihtiyaçlarına ve gelişimine yön vermiştir. Özellikle sahil kentlerinde ikincil ev kullanımı ve turistik cazibesi göçün önceden deneyimlenmesine fırsat verirken, bu bölgelerin ekonomisi ve yapılanmasındaki gelişmeler her geçen gün kendilerine doğru oluşacak göç potansiyeline kenti hazırlamıştır.

Araştırma kapsamında görüşülen kişilerin dördü 2000-2005, dördü 2005-2010, onüçü 2010-2015 tarihleri arasında ve yedisi son iki sene içerisinde göç ettiklerini belirtmişlerdir. On kişi daha önce Bodrum'da yazlık olarak kullandıkları bir evi bulunduğunu söylemiştir. Onsekiz kişi ilk defa göç ile beraber Bodrum'da bir ev açtıklarını belirtmiştir. Onbeş kişi daha önce Bodrum'a yerleşmiş ve Bodrum'u tercih etmelerine az da olsa etkisi olabilecek anne-baba-kardeş gibi yakın akrabalarının varlığından bahsetmiştir. Yedi kişi yakın akrabalarının başka sahil kasabalarında yazlığı veya evi bulunmasına rağmen kendilerinin Bodrum'u tercih ettiğini belirtmiştir. Görüşülen kişilerin arasında sadece bir kişi göç ettiği kentte halen daha açık bir evi bulunduğunu, beş kişi evlerini çocuklarına devrettiklerini, oniki kişi de kentte gittiklerinde ebeveynlerinin veya yetişkin çocuklarının evinde kaldıklarını belirtmiş, on kişi ise geldikleri kentte artık kalabilecekleri bir evin bulunmadığını bildirmiştir. Onyedi kişi ayrıldıkları büyük kentte ebeveyn veya çocuk gibi birinci dereceden akrabalarını bıraktıklarını bildirmiştir.

Görüşülen kişilerin tamamı göçe sebep verecek bir sağlık sorunu yaşamadıklarını beyan ederken, sekiz kişi iş hayatının, iki kişi siyasi çekincenin, onüç kişi işe şehir hayatının verdiği sıkıntıların önemli bir etken olduğunu belirtmiştir.

## 3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Görüşmeler için görüşme çerçevesi hazırlanmış ve bu çerçevenin rehberliğinde katılımcıların deneyimlerine yer verilmiştir. Görüşme çerçevesinin hazırlanması için daha önce sahil kasabalarına göç etmiş olan kişilerle pilot çalışma yapılmıştır. Bu çalışma esnasında bireylerin deneyimleri dinlenmiş, göç kararları ve yeni yaşamları ile ilgili aktardıkları tecrübeleri, önemli gördükleri ayrıntılar ve tavsiyeler görüşme çerçevesinin hazırlanmasına rehber olmuştur.

Görüşmelerde bireylerin genel eğitim, yaş, meslek, medeni durum gibi kişisel bilgileri alınmıştır. Kendilerinden göç kararını vermelerine neden olan deneyimleri

sorulmuştur. Neden Bodrum ilçesini seçtikleri irdelenen konulardan biri olmuştur. Yeni yaşam koşulları ve memnuniyetleri kendi deneyimleri ile dinlenmiştir. Görüşme esnasında bireylerin politik duruşları, yaşam tarzları, demokrasi ve özgürlük anlayışları, inançları, çevre ve doğaya karşı aldıkları duruş, kendilerini ne kadar politik gördükleri, duyarlılıklarını dile getirmede ne kadar aktif oldukları göç tecrübelerini anlamlandırmada bize rehber olmuştur.

# BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR

## 4.1. BÜYÜK KENTLERDEN BODRUM'A GÖÇ KARARINI VERMEK

### 4.1.1. İş hayatının İtici Etkisi

Teknolojik gelişmelerin ve rekabetin artışı işverenin beklentilerini sınırsızca arttırırken, artan işsizlik oranları ve gelecek endişesi çalışanlar arasında performansa dayalı rekabetin sert şekilde yaşanmasına sebep olmaktadır. Çalışan maliyetlerini düşük tutmaya çalışan firmaların personel sirkülasyonuna yönelik politikaları ise iş yerlerinde yeterli eğitim tecrübe kazandırma süreçlerinin göz ardı edilmesine sebep vermektedir. Bu durum iş saatleri boş zamanlarına kadar uzanmış çalışan üzerinde stres kaynağı oluşturmaktadır.

Öte yandan kendi küçük işletmelerini açmak isteyenler için büyük şehirler fırsat kapılarını kapatmıştır. Ticaretten, eğlence ve hatta hobi sektörüne kadar tüm iş dalları büyük holdinglerin zincir işletmelerinin eline geçmiş durumdadır. Bir kurumda maaşlı olarak çalışma imkanlarında zorlanan veya tercih etmeyen kişilerin kişisel sermayeleri ile kendi işletmelerini açma imkanları taşı toprağı altın olan şehirlerde giderek imkansız hale gelmektedir. Tüm ticaret şartları kendi oluşturdukları kurallarla büyük kurumlar tarafından yeniden yapılandırılmaktadır. Finansal destekten tedarik zincirine tüm kaynaklar bu firmaların kontrolü altındadır. Yüksek kiralar ve büyük firmalarla rekabet ile başa çıkamayan küçük işletmeler kısa sürede sektörden çekilmek zorunda bırakılmaktadır. İstanbul'un Kadıköy bölgesindeki emlakçıların, bu bölgede her ay onlarca yeni kafe, restoran, giyim, hobi alanlarında işletmenin açıldığı ancak her birinin en fazla bir yıl içinde kapanıp yerine bir yenisinin açıldığı konusunda verdikleri sektörel bilgi, büyük kentlerdeki küçük işletmecilerin içinde bulundukları çıkmazla ilgili fikir vermektedir.[18]

İstanbul'da basın sektöründe çalışmış olan Sevgi, göç etmesinin temelinde iş hayatı ve ekonomik sebeplerin olduğunu anlatmaktadır. Çalıştığı şirketten maaşını alamaması ve yeni iş arayışıyla geçen uzun süreler kendisini farklı şehirlerde de iş arayışına yöneltmiştir. Tek başına yaşamak ise bu radikal kararını uygulamada

[18] Kadıköy bölgesindeki emlakçılar ile yapılan bir görüşmeden aktarılmıştır.

kendisine avantajlı bir durum yaratmıştır. Bodrum'a geldiğinde sektör değişikliği ile beraber daha istikrarlı bir iş hayatına kavuşmuştur. Hatta çalışma ortamının kentteki iş hayatının verdiği stresle kıyaslanamayacak ölçüde daha keyifli olduğunu, ayrıca daha geniş sektörel yelpazesi ve çalışma şartlarına sahip olduğunu belirtmiştir.

İstanbul'da eşi ile kendilerine ait bir şirkette çalışan Perihan ise aslında isteyerek gelmediğini anlatmıştır. Eşinden ayrıldığı için beraber çalıştıkları iş yerinden ayrılmak zorunda kaldığını, bir süre İstanbul'da yeni iş aradığını, sonuç alamayınca Bodrum'dan gelen bir iş teklifini değerlendirmeye karar verdiğini şu sözlerle anlatmıştır:

> Ben isteyerek gelmedim aslında Bodrum'a. Beni bir şekilde buraya koşullar zorladı. Gelmeden önce de çok mutsuzdum geleceğim için. Çünkü İstanbul'dan ayrılmak istemiyordum. Buraya bir iş teklifi ile geldim. E onu kaçırmamam lazımdı. İstanbul'da da bu arada kocamdan ayrıldım. Ve işimi kapatıyorum. Böyle cuk oturdu aslında. Ama yine çok şey istemiyordum, gelmeyi düşünmüyordum açıkçası. Ve bir kaçış oldu buraya gelmek.

İstanbul'da bulamadığı iş imkanına Bodrum'da ulaşan Perihan kısa sürede Bodrum'a gelmiştir. Bu taşınma kendisine özel hayatından dolayı yaşadığı sıkıntılı ortamdan kaçış imkanı da sağlamıştır.

Ev dekorasyon ve imalat sektöründe kendi işletmesine sahip Orhan ise İstanbul'da yaşadığı dönemde çok yoğun stres altında çalıştığını anlatmıştır. Sektörün içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıların yanı sıra tüm gün şehir trafiği ile de mücadele etmek zorunda olduğunu ve geç saatlerde evine ulaştığında artık dinlenecek veya kendine ayıracak bir vaktinin kalmadığını belirtmiştir. İş hayatının stresi artık sağlığını etkileyecek noktaya vardığında emeklilik kararı alıp eşi ile birlikte Bodrum'a yerleşme kararı verdiğini söylemiştir.

> İstanbul artık bize bir şey vermiyordu. Sadece stres başka bir şey yok. Kazandığın parayı bile yiyemiyorsun. Ve bu hayata da bir daha gelmeyeceksin.

Orhan ve eşi kısa bir süre önce satın aldıkları yazlık evde kış aylarında daha fazla vakit geçirmiştir. Bir senelik zaman zarfında yaptıkları kısa deneler sonucunda tüm yılı Bodrum'da geçirebileceklerine inanmışlardır. Bu bir senelik sürenin sonunda ise tamamen Bodrum'a taşınmışlardır.

Avrupa Birliği projelerinde serbest danışmanlık yapan Oya taşınma sebebi olarak iş hayatının kendisinde yarattığı yorgunluğu göstermiştir. Yaz aylarında geldiği Bodrum'un kendisinde oluşturduğu cazibesinin de etkisini belirtmiştir.

> En son projem çok uzun solukluydu üçbuçuk yıl falan sürdü. Artık öyle bakanlıkla falan muhatap olmaktan ruhum sıkılmıştı.

Oya anne ve babasının Bodrum'a kendisinden önce taşındığını ve sık sık onları ziyaret ettiklerini anlatmıştır. Bu ziyaretlerin birinde kendilerine de bir ev almaya karar verdiğini ve bu alınan evin verdiği huzurun, kendisini göç konusunda düşünmeye yönlendirdiğini belirtmiştir.

> Zaten burayı da 2011 yılında bir tesadüf eseri yoldan geçerken… .. Biz de yazlığa işte ailemin yazlığına gidip geliyoruz. Ben Bodrum'u çok seviyorum, sonra çocuklar oldu. .. Bir gün ..buradan .. geçerken burada satılık kiralık yazıyordu…Bir girdim .. Çocuklar için cennet… 2011 yılı ağustos başında paldır küldür aldık. Ve o hareketimiz bizim aslında bu önümüzdeki altı yılımızı ve bundan sonrasını çok ciddi değiştirdi. Çünkü gidip geliyoruz bayılıyoruz, çok seviyoruz….

Bodrum içindeki kentsel gelişmeler Oya'nın karar vermesini kolaylaştırmıştır. Öncelikle çocuk sahibi olması sebebi ile eğitim şartlarının önem verdikleri bir konu olduğunu belirtmiştir. Sağlık olanaklarına ulaşım da bir diğer etmendir. Böylece bir deneme sürecine girmeye karar vermişlerdir.

> O arada da herkesin ağzında sahil kasabasına yerleşme hayali. Ondan sonra ikinci bir etken okul. TED açıldı. Biz de eşim falan TED ekolüyüz ben olmasam da, eşim, arkadaş gruplarımız .., kesinlikle başka bir şey olmaz falan… Hakikaten okulu da gezdik.. İstanbul'un önemli okullarından kadro.. Okul da var. Ben de çok yorulmuşum, gidelim artık ne işimiz var diyorum. Böyle sürekli bu. 2014 yılı seçimler falan.. gitmek için zaten sebep arıyoruz. Dedim ki bitiyor proje, hadi deneyelim dedim. .. Ankara'daki (ev) açık kalsın, zaten yazlık ev hazır, devam edeceğiz, maliyetimiz yok. Sadece okul.. ilk yıl falan zaten geldik nasıl geçtiğini anlamadık bile, o kadar güzel geçti. Ne bir sıkıntı ne bir öf, ne niye geldik…. burası bana öyle güzel geldi ki. … trafik daha iyi.

Oya Bodrum'un da bir çok kentsel olanağa sahip olduğunu ve buraya göç eden kişilerin sayısının her geçen gün arttığını belirtmiştir. Özellikle 15 Temmuz darbe girişimini izleyen siyasi istikrarsızlık döneminin göçü etkilediğini ve bu dönemden sonra daha fazla kişinin geldiğini şu sözlerle anlatmıştır:

> Kışın çok güzel ama asla boş değil bu arada. Kesinlikle boş değil artık. İlk yıl belki daha boştu ama geçen yıl falan bildiğiniz bayağı …geçen yıl gelinmesine etken belli…. Bence insanların tedirginliği. Mesela bir furya var yani, bir trend var. Yani bizim mesela büyük kızımın beşinci sınıf velilerine baktığında profil olarak üçte biri veya yarıya yakını Bodrum'un yerlisi diyebiliriz. Ama küçük kızımın ana sınıfı velilerine baktığınızda bayağı yani.. yirmi-yirmidört kişilik sınıfta üç kişi falan…sebebi şehirden kaçma.. bence ekonomik sıkıntıdan ziyade

> sadece.. yani bence buraya.. bir grup emekliler geliyor, eskiden emekliler geliyordu. Bence artık buna ek olarak bizim yaş grubu bir grup insan da işlerini organize edebildikleri sürece geliyorlar.

Oya son üç yıldır Bodrum'da yaşamaktan dolayı çok mutlu olduğunu belirtmiştir. Çocukları da kısa sürede yeni ortamlarına uyum sağlamışlardır. Eşi şimdilik Ankara'da yaşamaya devam etmekte, haftasonları Bodrum'a gelmektedir. Gerekli iş imkanlarını sağladığında eşi de tamamen Bodrum'a yerleşmeyi planlamaktadır.

Sabahattin ise uzun bir süre kurumsal firmalarda beyaz yakalı pozisyonlarda görev aldıktan sonra kendi işletmesini açmıştır. Ancak bir süre sonra çalışma şartlarının verdiği sıkıntı sebebi ile bu işletmeyi kapatmıştır. Yeni arayışlara girdiği bu dönemde büyükşehir yaşantısının sıkıntılarını daha fazla deneyimlediğini anlatmıştır:

> Büyük bir AVM içinde çocuklu ailelere hitap eden bir restoran işletiyorduk. Ancak AVM'nin zorucu çalışma şartları ve rekabet ile mücadele etmekte zorlandık, kapattık. İş yerini kapattıktan sonra bir seneye yakın yeni proje ile ilgili araştırma yapıyordum. Meğerse iş yerinde geçirdiğim vakit sebebi ile İstanbul'un nasıl bir karmaşaya dönüştüğünü fark etmemişim. Bu bir sene içinde şehir yaşamı ile daha fazla yüz yüze kaldım. Yaşanacak gibi değil, o zaman anladık ki biz artık burada yaşamak istemiyoruz. Yazın Bodrum'a geldik tatil için. Dedim ben ne yapıyorum. Çocuklar mutlu, okul var, sakin… bir daha dönmedim. Bir süre sonra İstanbul'daki evi de boşalttık.

Artık İstanbul'da yaşamak istemediğine karar veren Sabahattin ailesi ile beraber İstanbul'dan ayrılmaya karar verdiğini belirtmiştir. Uzun süredir yaz aylarında tatillerini geçirdikleri Bodrum'daki yazlık evlerine taşınmaya ve iş hayatındaki yeni başlangıcını da bu ilçede gerçekleştirmeye karar vermiştir.

İletişim sektöründe ortak olduğu bir işletmedeyken yaşadığı iş stresi yüzünden ayrılan ve emekli olmayı tercih eden Oğuz ise emeklilik hayatının kendisini şehrin sıkıntıları ile daha fazla yüz yüze getirmeye başladığını ve İstanbul'dan göç etmeye karar verdiğini belirtmektedir. İş yerinde yaşadığı sıkıntıları şu sözlerle ifade etmektedir:

> İş yerinde her gün elli kişi falan istifa ediyordu. Öyle bir iş. Sürdürülebilecek bir iş değil. Eşimi dövüyordum geceleri. Uykumda bam güm falan.

İş hayatının eski değerlerini yitirdiğini düşünen Oğuz, iş ortamının yeni ahlakını şu sözlerle eleştirmektedir:

> … ve ruhunu ne kadar çok verirsen o kadar para kazanıyorsun. Öyle bir denge var.

İstanbul'daki iş yerinde de aynı ortamda çalıştıkları hayat arkadaşı da Oğuz'un stresinden dolayı yaşadıklarını şu şekilde ifade etmektedir:

> Farkına varmadan. Müşteriyi dövüyor aslında, ben yiyordum tokadı. O kadar. Seneler sürdü bu. Yumruk tekme.. insanı tüketen bir hayat…Ve burada o kötü gelen şey, o kötü ruh, insanlar kötü değil bence. İstanbul onları öyle yapıyor.

Oğuz ve Tomris iş hayatının verdiği stres ile başa çıkabilmek için ilk başlarda kendilerine çözüm üretmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Şehir dışına taşıdıkları evleri kendilerini iş hayatından ve şehirden arındırmak için buldukları ilk çözüm olmuştur. Bu dönemi Tomris şu şekilde anlatmaktadır:

> En son şey yapıyorduk şirkette. Şehir dışında yaşıyoruz yani şehir içinden şehir dışına gitmek bir külfet. Yol gidiyorsun. Ama vardığımız zaman sakin bir yer, temiz hava orman var önümüzde rahatlayıp, eve döner dönmez duşa giriyorduk. .. Muhteşemdi bizim evimiz…. Sebep: üstümüzdeki, ruhumuzdaki kiri atmak. Kendimizi kirlenmiş hissediyorduk. Ruhumuz kirlendi diye duşa giriyorduk. Düşünebiliyor musun, o vaziyette. Buna rağmen. Duşumuzu yapıp, ormana bakıp, ormanda yürüyüş yapıp, bahçemize çıkıp… iyi bir hayatımız vardı. İstanbul'un içine göre baktığında çok daha rahat nezih bir hayatımız vardı.

İş hayatının getirdiği olumsuz etkilerin bireylerin yüzlerini başka bölgere çevirmeye yönelttiği görülmüştür. Bodrum'un tercih edilmesinde iki etken rol oynamaktadır. Birincisi özellikle turist akımının daha çok yaşandığı yaz ayları haricinde daha sakin bir tempoya sahip olduğu görülmüştür. İş hayatındaki tecrübelerini bu bölgede kullanmayı tercih eden bireyler buradaki çalışma koşullarını daha fazla kendi kontrolleri altına alabilmekte ve stresli çalışma şartlarından kendilerini koruyabilmektedirler. İkinci bir sebep ise büyük şehirlerin bir uzantısı olarak kabul edilebilecek bölgenin taşıdığı potansiyel kendini ticaretin tüm sektörlerinde göstermesi ve yatırım yapmak isteyenlere geniş olanaklar sunmasıdır.

### 4.1.2. Şehrin İtici Etkisi

Büyük kentlerde görülen kentsel dönüşüm çalışmaları kent sakinlerinin yaşamlarına doğrudan olumsuz etkiler yaratmaktadır. Betonlaşma, trafik, hava kirliliği, gürültü, yeşil alanların yok edilmesi, yeni yaşam alanlarının kentle olan teması kesmesi, çocuk parklarının ve bahçelerinin otoparklara dönüşmesi, yağmur sonrası toprak kokusu

yerine sel felaketleri yaşanması, üçüncü köprü, havaalanı inşaatları sebebi ile ormanların

yok edilmesi, tarihi ve doğal değerlerini kaybeden kentlerde kentsel hafızanın yok edilmesi insanların sadece bedensel sağlıklarını değil aynı zamanda ruhsal sağlıklarını da olumsuz etkilemektedir. [19]

Şehir yaşamının getirdiği olumsuz etkiler de göçün sebebi olarak tanımlanmıştır. Özel firmalarda yöneticilik yapmış olan Adalet, serbet çalışan Tomris ve kendi hukuk firması olan Leyla iş hayatlarında belirgin bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Asıl amaçları iş hayatından uzaklaşmak olmadığı için çalışmaya da devam etmektedirler. Ancak onları göçe etmeye iten konu büyük şehir karmaşasında artık yaşamak istememeleri olmuştur.

Adalet Bodrum'da bir kafeterya işletmektedir. Daha önceleri Ankara'da daha sonra da İstanbul'da özel sektörlerde yönetici pozisyonlarında çalışmıştır. Ancak Ankara'da, İstanbul'da yaşamak ve şehir stresi ile boğuşmak kendisini göç etmeye yönelten en önemli etken olmuştur. Önce şehirden ayrılıp bir başka sahil kentinde yaşayan ailesinin yanına gitmiştir. Bu kısa deneyimi kendisinin göç etme kararını kesin olarak alması ile sonuçlanmıştır. Planladığı çalışma şeklini Bodrum'da uygulayabileceğine karar vermiş ve Bodrum'a taşınmıştır. Bodrum'da daha rahat iş yaptığını, hayatını çok daha güzel yaşayabildiğini söylemektedir.

> Yani benim buraya geliş nedenim iş yapışım daha kolay, daha relax bir yaşam, keşmekeş yok.

İletişim sektöründe serbest çalışan Tomris'in göç süreci ise hayat arkadaşının iş hayatında yaşadığı stres ve emeklilik kararı ile başlamaktadır. Aslında kendi çok daha uzun zaman önce benzer bir dönemden geçmiş ve artık kurumsal şirketlerde bordrolu çalışmak yerine dışarıdan serbest çalışma şekline geçmiştir. Evlerinin şehir dışında olmasının avantajı ile de kendisini bir süre bu sıkıntılardan izole etme imkanı bulmuştur. Ancak kentsel dönüşüm projelerinin getirdiği sıkıntıların şehir dışındaki evlerine kadar uzandığını ve göç etmesinin asıl sebebi olarak bu şehir hayatına artık tahammül etmekte zorlandığını anlatmaktadır. Aslında İstanbul'da yaşadığı dönemde evleri şehir dışında, çok güzel ve çok sevdikleri bir ortamda bulunmaktadır. Ancak

[19] http://www.gazetekadikoy.com.tr/genel/kadikoyun-hizli-donusumu-h5944.html erişim tarihi 14/5/2018

üçüncü köprü yapımı esnasında yaşadıkları yerin doğal güzellikleri yok olunca artık onlar için İstanbul'un

hiçbir cazibesi kalmamıştır. Yıllardır hayalini kurdukları köyde yaşama arzularını gerçekleştirmek üzere harekete geçmişlerdir. Tomris İstanbul'dan ayrılmaya karar verdikleri günleri şu şekilde anlatmaktadır:

> Gökyüzünde gri bulut .. çok sıkıldık, güneş ışığı görmemekten çok sıkıldık İstanbul'da. Bir de şehrin dışında olduğumuz için baraja yakınız, o bitebiye gri bulutu dokuz-on ay belki görüyorduk. Yani güneş görmemek bizi çok yormuştu. Bir de sarı kamyonlar. İki temel şey. Şehrin Çekmeköy ve sonrası ciddi gri bulutludur. … bilmem kaç milyonluk evler. Bizim evler de .. çok güzel … çok huzurlu, nefis, orman kenarı, baraj yakını, … sessizlik falan derken.. … üçüncü köprü yollarının inşaatı yapıldı son üç senedir.… Bir de sarı kamyonlar. Üçüncü köprü inşaatı yapılmaya başlandığında bir sabah biz ağaç kesme sesleri ile uyandık bundan beş sene önce filan….üçüncü köprü yolunun izinli kesimi … O kesim bir sene sürdü. Gözümün önünde orman gitti.

Bu zaman dilimi içinde iki şeye tanık olmuşlardır. Birincisi sarı kamyonlardır. Bu sarı kamyonlar şehirdeki kentsel dönüşümden ortaya çıkan molozları Çekmeköy'deki kullanılmayan kapatılmış maden ocaklarına atan kamyonlar olduğunu anlatmaktadırlar. Bu sebeple günlerce sabah akşam sarı kamyonların bu bölgeye giriş çıkışlarına ve bölgenin yolundan havasına her yere zarar verişlerine tanık olmuşlardır. Aynı zamanda da Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün inşaatı başlamıştır. Bu inşaatın gereği olarak izinli orman ağaç kesimi başlamıştır. Çok kısa sürede evlerinin hemen yanındaki ormanın yok oluşuna tanıklık etmişlerdir. Hem kendilerine sığınak olarak gördükleri evlerinde huzurlarının bozulmasını hem de bir doğa katliamına yakından tanıklık etmenin üzüntüsünü Tomris şu sözlerle dile getirmektedir:

> Evimden, ,siteden çıkıyordum, ikiyüz metre yürüyüp, … köpeğimizi gezdiriyorduk. Elli km ormandı. Karadeniz'e kadar .. evimizin bahçesi, duvarının arkası. Domuz geliyordu kapıya.…karaca falan geliyordu…çakal geliyordu. Ve bir senede orayı kestiler. Biz oraya ormana gidiyoruz, yürüyüşler yapıyoruz, bisikletlere biniyoruz falan harikaydı. … nasıl keyifli nasıl keyifli ve bizim İstanbul'a dayanabilmemizin sebebi buydu…

Oğuz'da ormanda eskiden geçirdiği güzel saatleri ve kesimden sonra yaşadığı üzüntüyü şu şekilde anlatmaktadır:

> Şile ormanı, girift falan, sarmaşıklar, jungle. Tam. Nasıl güzeldi. Benim ormandan çamurlu bisikletle bir gelişimi görsen, .. beni kapıda hortumla falan yıkıyordu ve bir gün işte kesmeye başladılar, bir sene sürdü.

Tomris kesimlerden haberi olduğu halde ilk zamanlar gidip bakmak istememiştir. Bir gün Oğuz ona ormanın son halini gösterir. Tomris gördüklerini şu şekilde tarif etmektedir:

> Birgün … dedi ki gel seni götüreyim gör kesimin halini, götürdü beni… ben orada dövüne dövüne ağladım. O kadar acıydı hep böyle çıktığımız bir tepe var, oraya böyle bir çıktım oraya hiç orman kalmamış. Ve çamlar otuz senelik falan çamlar yani. Çamlar meşeler hiçbir şey kalmamış.… O hayvanlar ölmüş o domuzlar öldü, tavşanlar öldü … Kesmişler, dozeri sokmuşlar, ormanın içinde çırıl çıplak toprak gözüküyor. …

Ormanın yok oluşunun ardından kentsel yenilemenin ve onların molozlarını taşıyan sarı kamyonların hayatlarına girişini anlatmaktadır:

> Ve sonra bu orman kesimi ile birlikte bu sarı kamyonlar hayatımıza girdi. … İstanbul'un bütün hafriyatları, şehrin içerisindeki kentsel dönüşümden oluşan hafriyatı Şile'deki kömür ocaklarına döküyorlar, boş taş ocaklarına kömür ocaklarına artık kullanılmayan ocakları doldurmak için… o bölgelerin doğal güzelliği artık kalmadı. Şu anda bizim site ciddi bir kamyon gürültüsü içinde. Ciddi bir gürültü ve uğultu var. Senelerdir süren inşaattan dolayı toz içerisindeydik iki-üç sene, beş sene sürdü, kesimle başladı zaten. Bizim şehir dışına kaçışımız, maliyeti ve eziyeti olan ve kendimizi izole etmek zorunda kaldığımız, sosyal hayatımızı kestiğimiz kaçışımız da bizi kurtarmamaya başladı. Gri bulut, sarı kamyon, acımasız insanlar, kötü ruh hali … öf yine kar yağdı falan olmaya başladı, eskiden güzel yağan kar şimdi kötü yağmaya başladı, her şey bize batmaya başladı.

Evlerinin yanında yer alan ormanlık alanın yok olması ile beraber göç kararını alan Oğuz ve Tomris Bodrum'a yerleşmişlerdir. Bir köyün içinde satın aldıkları evlerinin bahçesinde birçok ağaç ve kedi bulunmaktadır.

Aile mesleği olan avukatlık mesleğini sürdüren Leyla ise önce memleketi olan Ankara'da kendi ofisini açmıştır. Daha sonra evlilik sebebi ile bir süre yurtdışında mesleğini sürdürmüştür. Eşinden ayrılınca ülkeye geri dönmeye karar vermiştir. Ancak artık doğduğu, büyüdüğü, tanıdığı ve hatta tüm ailesinin bulunduğu bu büyük şehrin karmaşında yaşamak, Ankara'ya dönmek istememektedir. Neden Bodrum'u tercih ettiğini şu şekilde anlatmaktadır:

> Buraya gelme ile ilgili olarak, ben Kıbrıs'ta yaşıyordum ve çok uzun yıllar yaşadım orada. Tercihen yaşadım, mecburiyetten değil. Boşandım ve ondan sonra dedim ki, bu arada ailem ve çevrem Ankara'da yaşıyor, dedim ki ben sonuçta köy kadar bir yerde kentli olarak yaşamaya alıştım. Bu başka bir şey. Ama ben Ankara'nın, o Ankara ilinin tekrardan o iş temposu ve hırs temposunu istemiyorum. Bıraktığım Ankara değil o, çocukluğumun Ankara'sı, keyifli,

> anılarımın geçtiği, güldüğüm eğlendiğim değil yani, başka bir şeye dönüşmüş durumda. Öyle olunca da bana geriye iki şey kaldı, ya Fethiye ya Bodrum dedim.

Katılımcıların büyük şehir yaşamlarında trafikte uzun saatler geçirdikleri görülmüştür. İş ile ev arasında minumum iki saat harcandığı, ev-iş mesafesi yakın olsa bile trafiğin sosyal hayat ve akraba-dost görüşmelerine direkt etkisi olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Kent doğal güzelliklerini yapılaşmalar sonucunda yitirmiş, kentsel dönüşümler sonucu artan betonlaşma ve trafik bireylerin yaşam alanlarını daraltmış, kentsel doku ile bağlarını kopartmıştır. Şehir yaşamının olumsuz etkileri kendini her alanda göstermeye başlamış, bireyler karşılaştıkları olaylara olumsuz tepkiler vermeye başlamışlardır. Tomris'in söylediği gibi eskiden güzel yağan kar, yağmur artık kötü yağmaya başlamıştır. Yüzyıllarca cazibe merkezleri haline gelen büyük kentler yitirdikleri kimlikleri ve ortak hafızaların silinmesiyle katılımcılar için vazgeçilebilir hale gelmiştir.

### 4.1.3. Bodrum'da Yaşama İsteği

Katılımcıların bazıları Bodrum ilçesini bir şekilde tanıdıklarını ve ilk fırsatta buraya yerleşmeyi planladıklarını belirtmişlerdir. Bu kişiler göçe etki eden sebep olarak iş hayatını ve büyük şehrin kaosunu göstermemiştir. Doğrudan Bodrum'da yaşamaya karşı duydukları isteklerini dile getirmişlerdir. Sadece bu isteklerini eyleme geçirebilmek için iş hayatlarında veya ailevi durumlarında gerekli ön şartların hazırlanmasını beklediklerini ifade etmişlerdir.

İstanbul'da kendi muayenesini işleten diş hekimi Nezihe Bodrum'u çok sevdiğini belirtmiştir. Ailevi kökleri zaten Bodrum'a dayanan ve bazı aile fertleri Bodrum'da yerleşik olan Nezihe çocuklarının eğitimi sebebi ile bu isteğini ertelemek zorunda kalmıştır. Çocuklarının üniversite hayatına başladığı yıllarda kendisi de ikinci evliliğini yapmıştır. Yeni eşi de kendisi ile aynı arzuyu paylaşınca hızlı bir kararla iki ay içinde Bodrum'a gelmişlerdir. Bir süre mesleğine Bodrum'da devam ettikten sonra emekli olmuştur. Artık kendini tamamen sosyal aktivite ve uğraşlarına bıraktığını ve kentin keyfini yaşadığını belirtmiştir.

Turgut üç evlilikten sonra uzun yıllardır bekar yaşamaktadır, tek oğlu da artık bir yetişkindir. Yıllarını geçirdiği İstanbul'dan artık Bodrum'da yaşamayı tercih ettiği için ayrılmıştır. Tekstil sektöründe çalıştığı halde boş zamanlarında uğraştığı, uzun yıllar

emek verdiği ve eğitmenlik yaptığı tenis sporu ile ilgili Bodrum'da bir işletme açmıştır. Abisi de ailesi ile beraber aynı tarihlerde Bodrum'a yerleşmiştir ve aynı site içerisinde yaşamaktadır. Verdiği kararın doğruluğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

> Hep geldik ama süreklilik olmadı. Ama hep hayalimizde Bodrum'a yerleşmek vardı. Hatta geç bile kalmışız diyoruz, keşke daha önce gelseydik.

Göç etmeyi hep planladığını ama sürekli ertelediğini anlatmaktadır. Biraz da cesaretlendirilmeye ihtiyaç duyduğunu düşünmektedir. Bir gün hayallerini anlattığı arkadaşının teşviki ile kardeşiyle konuyu tekrar değerlendirdiğini ve kararlarını hemen uygulamaya karar verdiklerini belirtmiştir:

> Benim bir arkadaşım hadi düşünme, falan dedi. Öyle ani bir karar verdim, kardeşimle beraber. İstanbul'da benim daha güzel bir işim vardı. … Orada kalacaktım, sonra kardeşim de .. iyi durumu, o da oradan ayrıldı. Abi nereye yerleşelim, önce Antalya Fethiye oralar yaşanacak gibi değil nemden falan. Zaten Bodrum bildiğimiz yer. Sonra kardeşim geldi, altı sene önce, biz Temmuz'da taşındık. Abi çok güzel bir yer buldum dedi, Gümüşlük'te, önü portakal bahçesi falan, harika bir yer. Hiç düşünmeden, çünkü insan bir saatten sonra neyi düşünüyorsun. Senin için aldığın nefes, hayat. Yani artık İstanbul'da.. ne kadar doğru hareket etmişiz … o stres … ben şimdi hayret ediyorum, maddi imkanları olup bir trilyona ev alan insanlara hayret ediyorum. Ya sen gel o paranın beşyüz bin ile bir ev al, bankaya ver hiçbir şey yapma, çalışma. Sen İstanbul'da paranla rezil oluyorsun. Bir trilyon para harcayıp orada yaşıyorsun.

Otomotiv sektöründe çalıştıktan sonra yiyecek sektöründe kısa süre kendi işletmesini açan Endüstri Mühendisi Yaşar uzun yıllardır büyükşehirden uzaklaşmak ve sahil kenarında yaşamak istediğini anlatmıştır. Ankara'da açmış olduğu işletmeyi kapatmak zorunda kaldığı dönem oğlunu da ilkokula başlamaya hazırladıkları bir döneme denk gelmektedir. Bodrum'un yeni fırsatlara daha açık olduğunu, erteledikleri göç hayalini bu dönemde pratiğe geçirmenin çocuklarının eğitimi açısından da uygun olacağını düşünmektedir. Böylece göç planlarını hemen uygulamaya koymuştur. Göç etmek üzere hem eğitim olanaklarının arttığı hem de eşinin ailesinden dolayı iyi tanıdığı Bodrum ilçesini seçtiğini belirtmiştir.

Tekstil sektöründe kendi işletmesine sahip olan spor akademisi mezunu Yusuf'un zaten Bodrum'da yazlık evi bulunmaktadır. Büyük kızının üniversiteye küçük kızının ise ilkokula başlamasını hayatının bir dönüm noktası olarak görmüştür. Küçük kızını büyükşehirden uzak daha doğal bir ortamda büyütmeyi planlamıştır. Bu aynı zamanda kendileri için de yavaş bir emeklilik planına fırsat vereceğini düşünmüştür.

Böylece yazlık evlerine sürekli yaşamak üzere taşınmıştır. Göç kararını şu şekilde anlatmaktadır:

> Buraya geldiğimiz sene büyük kızım liseyi bitiriyordu, küçük kızım da anaokuluna başlayacaktı, dört yaşındaydı…. İş de zaten.. iş İstanbul'da vardı.. imalat ve toptancılık. Mağaza açma planı yoktu. Biz burada rahat bir emeklilik planlıyorduk.

Yusuf'un eşi Mine de Bodrum'da yaşamayı çok sevdiğini anlatmaktadır. İngilizce öğretmenliğinden emekli olmuştur. Yaz aylarını Bodrum'da geçirdikten sonra okulların açılma zamanı İstanbul'a dönerken hep üzüntüyle döndüğünü şu sözlerle anlatmaktadır:

> Yazlık evimiz vardı zaten, giderken ben hep ağlayarak gidiyordum, istemiyordum gitmek.

Devlet memurluğundan emekli olduktan sonra sahil kasabasına yerleşmeyi planlamakta olan elliüç yaşındaki Tezer, göç etmek üzere her yaz tatile geldiği Bodrum'u uzun yıllar önce seçmiştir. Bu kararında ilçenin imkanları, yaşam şekli ve popülerliği rol oynamaktadır. Aradığı ortamın sadece kaostan uzak huzurlu bir ortam olduğunu ama bunun inziva hayatını istediği anlamına gelmediğini, Bodrum'da hem şehir karmaşasından uzak hem de şehrin imkanlarına sahip olduğunu şu şekilde anlatmaktadır:

> Ayvalık da olabilirdi ama Bodrum şimdi benim kafam daha yirmi olduğu için, orası biraz daha yaşlı.. belki altmışbeşten sonra falan. Burada istediğin zaman AVM de var. Yani hepsi var istersen.5M Migros, Koçtaş falan, tabii bunlar da mutlaka etkiliydi. Çünkü ihtiyaç duyuyorsun, alışmışsın bir de bir taraftan. Ben öyle burada da yalı çiftliği mesela bir arkadaşlarımın arkadaşı gelmiş, diyor ki biz işte bamyasını patlıcanına kadar ektik. Ama benim öyle hayalim yok. Onu ben yapamam. Bodrum'da o tip şeyler de var, isterseniz onu da yaşayabilirsiniz. Ama ben onu istemiyorum. İstanbul'dan çok Bodrum'da Fazıl Say'a gittim. Çünkü İstanbul'da trafikten bilmem neden şey yapıyorsunuz.

Tezer Bodrum'da yaşayan insanların davranışlarının da sosyalleşmeye daha açık olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

> Biri sana günaydın diyince diyorum ki medeniyet. İstanbul'da birine günaydın deseniz, herhalde manyak diye bakar size….Burada esnaf da bir başka esnaf da seninle arkadaş gibi yani kendini böyle şey hissetmiyorsun. Sanki böyle büyük bir ailenin içindesin gibi hissediyorsun. Burada insanlar birbirine yardım ediyor.

Bodrum kendi doğal özellikleri ve yaşam tarzı ile Türkiye'de insanların yaşamak için en çok hayallerini süsleyen yerlerden biri olarak tanınmaktadır. Son yıllarda eğitim alanında gerçekleşen gelişmeler çocuklu ailelerin de bu bölgeye göç kararında etkili olmuştur. Sağlık ve ulaşım alanındaki gelişmeler de göç kararını kolaylaştıran diğer faktörlerdir. İlçenin gelişim potansiyeli iş hayatına devam eden nispeten genç kesim için de fırsatlar sunmaktadır. Tatiller aracılığı ile daha önce deneyimlenen bölge, sadece büyük kentlere ait olduğu düşünülen bu imkanların ilçede de varlığının farkedilmesine olanak tanımakta ve alternatif yaşam alanı olarak popülerliğini arttırmaktadır.

Bir turizm merkezi olan ilçe, medeniyete açık yapısı ile muhafazakar ve tutucu yaşamdan en uzak bölge olarak görülmektedir. Kadın ve erkek ilişkilerinin medeni şartlarda yürütülebildiği, tek başına yaşayan kadınların kendini güven içinde hissettiği, yörenin yerlisi olmayanların dışlanmadığı, kişisel özgürlüklere karışılmadığı ancak bunun yanında yoldan geçene "günaydın" diye selamlama samimiyetinin de yaşandığı bir bölge olarak tarif edilmektedir.

### 4.1.4. Emeklilik

Betonlaşma, trafik, balkonsuz binalar, parksız mahaller, yaşlı-çocuk ihtiyaçlarına dikkat edilmeden inşa edilen mimari ile şehir özellikle emeklilik sonrası bireylerin yaşamlarını zorlaştırmakta ve dar yaşam alanlarına hapsetmektedir.

Emeklilik dönemini kent içinde yaşamak istemediklerini belirten bazı katılımcılar kendilerine istedikleri şartlarda yaşayabilecekleri yer aramışlar ve bu arayışlarının sonucunda Bodrum'u tercih etmişlerdir. İş hayatlarında ya da büyük şehir yaşantılarında kendilerini derinden etkileyen bir sorun yaşamadıklarını belirten bu katılımcılar, göç kararını emekli olduktan sonra verdiklerini söylemişler neden olarak da emekli bir insan olarak büyük şehirde yaşamaya devam etmenin anlamsızlığını göstermişlerdir.

Sevin, Ankara'da haritacı olarak çalıştığı askeriyeden emekli olup ayrıldıktan sonra şehirde oturmayı çok saçma bulduğunu şu ifadelerle anlatmaktadır:

> Sadece çok boğucu geldi. Emekli olduktan sonra da çok anlamsız geldi, balkonda oturup başka bir binayı seyretmek çok saçmaydı yani çok saçmaydı.

Emekliliğinin ilk dönemlerinde balkonda kahvesini içen Sevin, karşı binayı seyrettiğini fark etmiş ve bundan sonraki hayatını artık şehir içinde binaların arasında

geçirmek istemediğine karar vermiştir. Fazla düşünmeden hemen ertesi gün Bodrum'a yerleşmeye karar veren Sevin, Bodrum'da evini hazırlamadan şehirdeki eşyalarını bir derneğe bağışlamış sadece şahsi eşyalarını alarak Bodrum'a gelmiştir. Sevin Bodrum'u her zaman çok sevdiğini, bu kente aşık olduğunu şu sözlerle anlatmıştır:

> Beni buraya çeken en önemli nedenlerden biriydi, buranın özgürlüğünü, sınırsız özgürlüğünü ben çok seviyorum. Kendimi çok özgür hissediyorum burada

Eşinden ayrı yaşayan tiyatro sanatçısı Mina ise İstanbul'daki son yıllarında artık yarı emekli hayatı yaşamaya başlamıştır. Büyük şehir yaşantısı kendisini yormaya başlamakta ancak geleceğini planlama konusunda kararsızlıkları bulunmaktadır. Artık İstanbul'da yaşamak istemediğini farkettiği günü şu şekilde anlatmaktadır:

> Ben yıllardır, böyle bir düşünüyorum. Ben bir gideyim, ben bir yere gideyim, bir yere gidiyim. Sonra bizim tiyatroda bir oyuna gittim. Orada bir replik beni çok etkiledi. Replik aynen şöyle: "hayatını erteleme, canın bir şey yapmak istiyorsa yap, yaptım olmadı diye üzül, tüh keşke yapsaydım diye üzülme" diyordu.

Mina eve döndükten sonra sabaha kadar bu söz üzerine düşündüğünü, ertesi sabah taşınma kararı aldığını, aynı gün anlaştığı bir depoya eşyalarını taşıdığını ve bir süre kızının evine yerleşip nereye göç edebileceği konusunda araştırmalara başladığını belirtmiştir.

Eşinden ayrı yaşayan ve kısa süre önce iki kızı da evlenip kendi evlerine taşınan Tezer Bodrum'a yerleşme konusunda kararını çok önceleri verdiğini anlatmıştır. Çalışma hayatının son yılında annesini kaybetmesi Bodrum'da kendisini yalnız hissedeceği konusunda endişe yaratmıştır. Ancak kısa bir muhasebeden sonra bu riski almaya karar vermiştir. Daha emeklilik tarihi gelmeden kalan son yirmiüç günlük izin döneminde taşınma işlemlerini tamamladığını belirtmiştir. İstanbul'da bir gün dahi emekli hayatı yaşamayan Tezer göç etme dönemini şu şekilde anlatmaktadır:

> Sonradan düşündüm, ben İstanbul'da emekli olup ne yapacağım. Tamam orada da belki bir iki kursa gideceğim, orada da spor yapacağım. O kalabalığın içinde artık ben keyif almıyorum. Ben denizi de çok seviyorum. Yüzmem lazım çünkü omurgamda sıkıntılar var, boynumda. Doktorum ha bire diyor ki yüzmen lazım. İstanbul'da iğrene iğrene kapalı havuzlara girip yüzmeye çalışıyorum. Dedim ki burada yaz çok uzun burada. Burada ben nisanda başladım biz aralık başına kadar denize giriyoruz. Ben onun dışında da korkuyorum hani boynumu üşütürüm bilmem bir şey olur yoksa gireceğim. Yaz kış girenler de var çünkü, kışın da giriyorlar. Dışarısı esmiyorsa, güneş varsa problem değil. Yüzmem lazım, İstanbul'da kalabalıkta ne yapacağım.

Kentsel dönüşümlerin ve artan trafiğin kent sakinlerine verdiği olumsuz etkiler, iş hayatından uzaklaşan ve kentin kamu alanlarını daha çok kullanma ihtiyacı duyan emekli kesimini daha çok etkilemektedir. Artık şehirde yaşama zorunluluğu ortadan kalkan ve bundan sonraki yaşamını istediği gibi planlama imkanına kavuşan emekliler için göç bir alternatif oluşturmaktadır. Emeklilik dönemlerini geçirmek üzere doğa ile daha iç içe yaşayabilecekleri, kamu alanlarına ulaşımın nispeten daha kolay olduğu, daha sağlıklı ve daha sosyal olabilecekleri yer arayışında iletişim, ulaşım ve özellikle de sağlık olanaklarına ulaşımın göç edilecek bölgenin seçilmesinde oldukça büyük bir öneme sahip olduğu görülmüştür. Bodrum bu imkanları sunma konusunda en önde gelen göç bölgelerinden biri olmaktadır.

### 4.1.5. Ailevi Sebepler

Kırkdokuz yaşındaki Nazlı onbeş sene önce evlenmiş ve eşinin işi sebebi ile İstanbul'dan Bodrum'a taşınmıştır. Bir süre sonra anne, babası ve kardeşi de Bodrum'a taşınmıştır. Daha sonra eşinden ayrılmıştır ancak kendisi Bodrum'da yaşamaya devam etmiş, oğlunu Bodrum'da büyütmüştür. Bodrum'u evlenmeden önce de sevdiğini ve taşınmanın onun için zor bir karar olmadığını şu şekilde ifade etmektedir:

> Geldiğim zaman burada Bodrum'u çok çok çok sevdim. İlk tatile geldim 85 yılında ve yokuş başındaki yazıyı giderken okuduğumda dedim ki gözümü burada kapatmak istiyorum, hiç unutmuyorum. Sonra buraya yerleştim. Keşke başka bir şey dileseymişim.

Yetmiş yaşındaki Duygu İstanbul'da finans sektöründe çalışmıştır. Gençlik yıllarında kısa süren bir evlilik yapmıştır ve çocuk sahibi değildir. Yalnız bir yaşam sürmüş olmasından dolayı iş hayatını çok sevdiğini ve İstanbul gibi büyük bir şehirde kendine daha fazla faaliyet sağladığını söylemektedir. Sekiz yıl önce annesinin yaşadığı rahatsızlık bakım almasını gerektirmiştir. Kendisinden önce Bodrum'a göç etmiş olan kızkardeşi ortak bakımı sağlayabilmeleri ve ilçenin olanaklarından faydalanabilmeleri için annesinin ve Duygu'nun Bodrum'a göç etmesinin daha uygun olacağına karar vermiştir. Duygu göç hikayesini şu şekilde anlatmaktadır:

> Açıkçası ben gelmeyi hiç istemedim. Ben İstanbul'u seviyordum, orada benim yapabileceğim daha çok şey vardı. Hem bugün orada olsam halen daha çalışyor olurdum. Ben çalışmayı seviyorum. Çalışmayınca sıkılıyorum. Ama ablam ve annem öyle istediler. Ama şimdi alıştım, seviyorum buraları … havasını … hem çok güvenli kendimi güvende hissediyorum … her şeye ulaşabiliyorum … ama kış aylarında … iki üç ay gidiyorum buralardan.. kışın İstanbul daha güzel.

Duygu annesini göç ettikten bir süre sonra kaybetmiştir. Ancak mezarının Bodrum'da olması kendisinin İstanbul'a geri dönmesine engel olmuştur. Bir süre sonra Bodrum yaşantısının kendisine iyi geldiğini farketmiştir. Kış aylarında bir iki ay İstanbul'a arkadaşlarının yanına gitmektedir. Diğer aylarda ise arkadaşları İstanbul'dan Duygu'nun yanına gelmektedir.

Ailevi sebeplerle gelen katılımcılar da sonuçta Bodrum'da yaşamaktan dolayı memnuniyetlerini ifade etmişlerdir. Bu da Bodrum'un büyük kentlerden gelenlerin kolaylıkla yeni yaşantılarına uyum sağlamalarına imkanı veren bir bölge olduğunu göstermektedir.

### 4.1.6. Bodrum ile Önceden Kurulmuş Bağlar

Katılımcıların bazıları kesin göç kararlarını vermeden önce Bodrum ile bağlantılarının bulunduğu, ilçenin yaşamlarının bir parçası olduğu görülmüştür. İkincil konutlar, önceden yerleşen akrabalar, iş ve hobi kaynaklı geçici deneyimler yerleşilecek bölgenin seçiminde rol oynadığı gözlenmiştir.

Bodrum'da yazlık evi ve aile bağları bulunan diş hekimi Nezihe Bodrum'da yaşamayı çok sevdiğini ve buraya yerleşmeyi çok uzun süre önce planladığını şu şekilde anlatmaktadır:

> Büyük şehrin verdiği sıkıntılar şunlar bunlar oluyordu ama burasını sevdiğim için geldik. Buranın çekiciliği. Denizi yüzmeyi falan seviyorum, İstanbul'un denizi kirlendi, denize girmek zor. Denizi görmek için saatlerce gidiyorsun, trafiğe takılıyorsun, park sorunu yaşıyorsun.

Eşi Aziz gibi kendisi de iletişim sektöründen emekli olan Feride yaz tatillerini çoğunlukla Bodrum'da geçirmiştir. Feride'nin iki abisinin Bodrum'a göç etmiş olması ilçeyi yakından tanımalarına olanak sağlamıştır. Bodrum'u çok seven ailenin ilçede yazlık bir evi bulunmaktadır. Yazlık evlerindeki düzen Bodrum'da daha geniş zaman aralıklarında kalmalarına fırsat vermiştir. Göç kararı aldıklarında çok iyi tanıdıkları ve belli bir düzen oluşturdukları Bodrum'u seçmeleri doğal bir akış içinde gerçekleşmiştir. Feride tamamen izole bir köy hayatını istememektedir. Bodrum'u tercih etmesinde ilçenin taşıdığı özellikler önemli bir etken oluşturmaktadır. Kendisini iyi hissedeceği yeri şu şekilde tarif etmektedir:

> Ben küçük yerde yaşayamam. Yani ben daha bir köye gidemem. Mesela Marmaris'e gitmem, çünkü orası bir şehir. Köyceğiz'e gitmem ben orada kışın ne yapıcam. Benim hayatımda sürekli hareket olması lazım. Ben üç gün evde

> oturamam. Yani böyle bir insanım. Daha böyle sokakta yapabileceği işi olacak, ama dediğiniz gibi yaşımız, benim yaşım olmuş elliiki, bana doktor lazım, hastane lazım, çat kapı gidebileceğim sağlık kurumu lazım güvenebileceğim. Sosyal aktivite lazım.

Oya bir süre eşi ile birlikte Amerika'da yaşamıştır. Ankara'ya döndükten sonra eşi ile açtığı ofiste Avrupa Birliği projelerinde çalışmıştır. Oya'nın anne ve babası emekli olduktan sonra Bodrum'a göç etmişlerdir. Oya ailesini ziyaret amacı ile her tatil fırsatında Bodrum'a gelmiştir. İkinci çocuğuna hamile olduğu bir dönemde Bodrum'da rastladığı ve çok beğendiği bir evi tatil dönemlerinde kullanmak üzere satın almıştır. Yazlık ev Bodrum'a daha çok gelmelerine fırsat vermiş, eğitim olanaklarındaki artış Oya'nın göç etme isteğini gündeme getirmiştir. Oya göç etmeye nasıl karar verdiğini şu şekilde anlatmaktadır:

> 2011 yılında bir tesadüf eseri yoldan geçerken… benim aslında annemin de babamın da ayrı ayrı evleri var Turgutreis'de… yazın gidip geliyorduk aslında. Biz de yazlığa işte ailemin yazlığına gidip geliyoruz. Ben Bodrum'u çok seviyorum,.. Bir gün .. geçerken burada satılık kiralık yazıyordu…. Bir girdim … görünce vuruldum.. çocuklar için gerçekten cennet.. çocukları bırak unut ya.. .. O yüzden 2011 yılı Ağustos başında paldır küldür aldık. Ve o hareketimiz bizim aslında bu önümüzdeki altı yılımızı ve bundan sonrasını çok ciddi değiştirdi. Çünkü gidip geliyoruz bayılıyoruz, çok seviyoruz. … O arada da herkesin ağzında sahil kasabasına yerleşme hayali. Ondan sonra ikinci bir etken okul, TED açıldı. Biz de eşim falan TED ekolüyüz ben olmasam da, eşim, arkadaş gruplarımız … kesinlikle başka bir şey olmaz falan. .. okulu da gezdik, .. okulda var. Ben de çok yorulmuşum, gidelim artık ne işimiz var diyorum… burası bana öyle güzel geldi ki.

Oya yeni açılan havalimanın da Bodrum'u tercih edilmesinde büyük bir etken olduğunu şu sözlerle belirtmektedir:

> Aslında Bodrum'un diğer sahil kasabalarına göre ulaşım anlamında havaalanı nedeniyle çok ciddi bir avantajı var. Sonuçta birçok insan, birçok veli, arabayla olsun, her hafta uçarak gidip geliyor… benim eşim mesela her hafta sonu Pazartesi gidip Cuma gelen bir adam oldu. Gitmeli gelmeli, daha çok eşler burada çocuklarla.

Oya'nın eşinin ailesinin Kuşadası'nda yazlıkları bulunmakta. O ilçeyi de yakından tanımaktalar ancak Bodrum'u yerleşim için niçin daha uygun bulduklarını şu şekilde dile getirmektedir:

> Bodrum'u daha çok seviyoruz ya. Kuşadası çok fazla şehir. Çok fazla yapılaşma var orada. Bir de yani doğa açından bence Bodrum çok daha şey, daha denizi

> falan, koyları falan, girintisi, çıkıntısı güzel…parekende sektörü de burada gelişmiş, .. Bence çok önemli etken. Okul, hastane. Hastane büyük etken. Okul büyük etken.

Tekstil sektöründe çalışan Yusuf ve İngilizce öğretmenliğinden emekli olan Mine tatillerini geçirmekten çok zevk aldıkları Bodrum'da yazlık bir eve sahiptirler. Mine yazlık evlerinin Bodrum'da olmasından dolayı buraya göç etmelerinin doğal bir hareket olduğunu anlatırken şu ifadeleri kullanmaktadır:

> Tamamen bizim burada yazlık olmasının verdiği bir şeydi.. belki Çeşme'de yazlığımız olsaydı orası olurdu. Buradaki evimize gelip gidiyoruz ya yıllardır yazları ondan dolayı…Bodrum'u seviyorduk, hep tatile buraya geliyorduk zaten daha önce de, gelirken giderken dedik ki zaten gidiyoruz bir ev alalım buralarda falan.

Mine ne sağlık konusunda ne de eğitim konusunda önceden bir araştırma yapmadıklarını, her halükarda mevcut imkanlar içinde Bodrum'a taşınmayı planladıklarını, sağlık ve eğitim konusundaki gelişmelerin kendilerine sonradan avantaj sağladığını belirtmektedir.

Şehrin sıkıntılarından uzaklaşmanın yanında çocuklarına daha seküler bir eğitim sunma amacı ile göç kararı alan Ayfer film sektöründe çalıştıktan sonra eşi Sabahattin ile İstanbul'da bir restorant işletmiştir. Ayfer'in ailesi Bodrum'da yaşamaktadır. Kendileri de bu vesile ile uzun yıllardır aynı bölgede yazlık eve sahiptirler. Çok sık geldikleri ilçeyi iyi tanımaktadırlar. Kendilerine ait hazır bir sosyal çevreleri bile mevcuttur. Eğitim alanındaki gelişmelerin göç planlarını pratiğe geçirmelerinde en önemli etken olduğunu belirtmektedirler. İhtiyaç duyacakları eğitim, sağlık, ulaşım koşullarına Bodrum'da sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tenis öğretmenliği yapan ve Bodrum'da bir tenis kulübü işleten Turgut altmışlı yaşlarda ve bekardır. Daha önce de bir süre işletmecilik yaptığı Bodrum'u çok sevdiğini belirtmektedir. Daha önceden gelip tanıdığı bildiği bir yer olması sebebi ile göç etmeye karar verdiğinde başka bir yeri düşünmemiştir. Artık Bodrum'da yaşamak istemesini ve bu sebeple aldığı göç kararını şu şekilde anlatmaktadır:

> Bir defa Bodrum'u seviyoruz. Bodrum'u sevmek mesela, biz yıllarca Halikarnas üzerinde de yaşadık.. havası bir defa yaa. Böyle bir hava hiçbir yerde yok. Temiz hava alıyorsun ya böyle bir hava yok.

Turgut kendisi ile aynı tarihlerde göç kararı alan abisi, yengesi ve yeğenleri ile aynı sitede yaşamakta ve kendi spor tesisini işletmektedir. Bodrum'u neden seçtiğini şu sözlerle ifade etmektedir:

> Geldik buraya, idealimiz burasıydı… Abi nereye yerleşelim, önce Antalya Fethiye oralar yaşanacak gibi değil nemden falan. Zaten Bodrum bildiğimiz yer.

Bilişim sektöründen emekli olan Vedat ve Aslı uzun yıllar yelken yapmaları sebebi ile sık sık Bodrum'a geldiklerini ve ilçeyi iyi tanıdıklarını belirtmektedirler. Vedat yelkencilik'in Bodrum'u tanımasına nasıl etken olduğunu şu şekilde anlatmadır:

> Özellikle ben son yirmi senedir kışın hep gelip gidiyordum, çünkü yelken yarışlarına katılıyorum. Yirmi senedir hep geliyorduk. Bodrum'da ilk yelken yarışlarının yapıldığı yedi sekiz teknenin yarıştığı dönemde biz Ankara yelken kulübü olarak buraya geliyorduk. Buradaki bu yarışların ilk dönemlerinde emeğimiz çoktur.

Vedat Bodrum'u diğer sahil kasabaları ile de karşılaştırmakta ve Bodrum'un farkını şu şekilde ortaya koymaktadır:

> 1975'ten beri mesela Foça'ya giderim, rahmetli anne babamın orada yazlığı var, …İşte Fethiye'de arkadaşlarımız var, Kaş'ta yaşayanlar var, Çeşme'de yaşayan, baldızın bacanağı İzmir'de oturuyorlardı. … kendi kendimize sorduğumuz en temel üç tane soru vardı. Sorulardan birincisi, … annemin babamın İzmir Foça'dayken, yazlıktayken, yaşlılıklarında geçirdikleri rahatsızlıklara verilecek responce, yani iş biraz çabuk olmaya geldiğinde nereden baksanız 70 km ilerdeki İzmir'e gitmek zorunda kalıyordunuz. Biz de karı koca düşündük, sağlık birincil öncelikli. Sağlık baktığımız zaman Bodrum sağlık açısından bir büyük kentte olabilecek kadar, … bir sağlık alt yapısı var. Muğla burada çok acilde buradan İzmir bile çok uzak değil. Dolayısıyla niye Bodrum'un arkasında en temel şeylerden bir tanesi buydu. İkincisi ulaşılabilir olmasıydı, şöyle ki biz yirmi sene evvel yarışlara gelirken onbir-oniki saat otobüsle geliyorduk. Uçak falan yoktu. Daha sonraları Ankara-İstanbul, İstanbul-Bodrum uçuyorduk, o uçuş bize Londra seferleri filan vardı, Londra Roma seferinden falan daha pahalıya geliyordu. Ondan sonra gün geçtikçe yazın çok fazla özellikle İstanbul'dan, Ankara'dan bile hiç eksiksiz günde iki sefer var. Kışın da bu haftada beş gün iki sefer yapıyor. Dolayısıyla ulaşılabilirlik de gayet güzel. Ondan sonra belli bir yere yerleşmeyi düşündüğünüzde en temel şeylerden biri de eş dost, arkadaş. Yeni bir topluluğun üyesi olmak. Biz o açıdan çok şanslıyız burada çok arkadaşımız var. özellikle benim yelken dünyasından bir sürü arkadaşlarım var. Ankaralı arkadaşlarımız var. O konuyu da çözdük. O da bize risk olmadı.

Çocuk sahibi olduktan sonra bir süre iş hayatından uzaklaşan Endüstri mühendisi İnci doğma büyüme Ankaralı olduğunu bu yüzden hep deniz kenarında

oturmak istediğini belirtmektedir. Babasının işi sebebi ile tatillerini geçirdiği Bodrum'u iyi tanımaktadır. Abisi de onbeş yıl önce Bodrum'a göç etmiştir. Son yıllardaki eğitim ve sağlık alanındaki gelişmelerin okul çağındaki küçük çocuklarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeye ulaştığını ve bu durumun göç kararını kolaylaştırdığını şu şekilde anlatmaktadır:

> Büyükşehirden evet sıkıldık ama büyükşehirde alışmış olduğumuz imkanlar.. mesela hemen bir alışveriş merkezine ulaşabilmek, hastane yakın olsun, okul yakın olsun…. Ama sabah da işte güneş doğduğunda horoz ötsün, işte inek seslerini de duyayım, sütümü de sütçüden alayım. … Burası o anlamda hem şehir hem köy iç içe bir yer yani…çocuğumu köy okuluna vermek istemiyorum. Biz dört sene önce de taşınmayı düşündük ama o zaman ne hastane vardı ne kolej vardı. Benim buralı olan tanıdıklarım da var. Babamda çünkü yıllar önce burada çok bulundu. Benim çocukluğum burada geçti, tatillerim hep. Mesela öğretmen bir tanıdığımız vardı ben ona sormuştum dört sene önce, Yok dedi, Ankara'daki eğitim bırakılıp buraya gelinmez dedi. Benim de çocuklar ilkokulu burada okudu ama ortaokul lise ben onları hep İzmir'e götürdüm dedi. Kendisi de öğretmen. Ama şimdi çok göç var zaten. Ben şöyle söylüyorum, bizim gibi büyükşehirlerden göçen olmasaydı, bu özel hastaneler de olmazdı, bu kadar kolej de açılmazdı, bu kadar alışveriş merkezi de olmazdı. Sonuçta bir arz talep oluşmuş.

İkincil eve sahip olunmasının göç kararını almayı kolaylaştırdığı görülmektedir. Yakın aile fertlerinin de göç etme ve göç edilecek bölgenin seçiminde etkisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Önceden kurulmuş bağlar bölgenin tanınmasını, belli bir düzenin kurulmasını, alışkanlıkların oluşmasını sağlamaktadır. Göç ettiği bölgede uyum sorunu yaşamayacağına inanan bireyler önceden kurdukları sosyal çevrenin de desteğine güvenmektedirler. Aşinalık ve deneyim göç kararının alınmasını da sürecini de hızlandırmaktadır.

### 4.1.7. Araştırmaların Sonucunda Seçim

Daha önce farklı kentlerde yaşam tecrübesi olmayan fakat yaşadıkları şehirden uzaklaşmaya karar vermiş bazı katılımcılar belli bir kriter listesi oluşturduktan sonra göç edecekleri bölgeyi araştırmaya başladıklarını belirtmişlerdir.

Bodrum'a onsekiz yıl önce göç eden altmış yaşındaki Sevgi, eşinden ayrılmış ve tek başına yaşayan bir kadın olmasının ve alışkanlıklarının göç edeceği yerin seçiminde en önemli detay olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

> Senin İstanbul'lu olarak yaşayabileceğin, seni taşıyabilecek yer olarak düşündüğünde senin aklına Bodrum geliyor.

Bodrum Sevgi'nin tatillerde geldiği, çok sevdiği bir ilçe olan Bodrum'da taşındığı dönemde bir evi ya da akrabası bulunmamaktadır. Göç kararını çok kısa bir süre içinde biraz da ekonomik endişeler içinde almış, geçiş süreci yaşamadan İstanbul'daki evini

kapatıp Bodrum'a yerleşmiştir. Kendisinin göç etmesini takiben bir çok arkadaşının da çocuklarını büyüttükten sonra Bodrum'a taşındığını belirtmektedir. Göç kararından ve Bodrum seçiminden hiç pişman olmadığını şu şekilde özetlemektedir:

> Bir title'lın olmasına rağmen işe bir tokyoyla, bir elbiseyle gidebiliyorsan, zaten bundan daha büyük bir lüks olmaz yani. İşyerine tokyoyla ve bisikletle gidebiliyorsun.

Ellidokuz yaşındaki tiyatro sanatçısı Mina bir gecede göç kararı aldığını, ertesi gün eşyalarını bir depoya taşıdığını daha sonra da göç edeceği yeri araştırmaya başladığını anlatmaktadır. Bir arkadaşının tavsiyesi üzerine hayatında ilk defa geldiği Turgutreis'e taşınmıştır. Arkadaşının Bodrum'da Turgutreis'i tavsiye etmesinin temel sebebi olan kültürel ve sosyal açıdan sahip olduğu geniş imkanları şu şekilde tanımlamaktadır:

> Sen bir tek Turgutreis'te yaşarsın. Orada bir sanat merkezi var, aktiviteleri var, sinemalar çok güzel, her ay tiyatro geliyor dedi bana. Bir de tiyatrodan kopamıyorum, tiyatrocu olduğum için.

İletişim sektöründe serbest çalışan kırksekiz yaşındaki Tomris yirmi senedir köy ortamına taşınmak istediğini belirtmekte ve Bodrum'u neden seçtiğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Bodrum demedik biz aslında. Dedik ki gri bulut olmayacak, gürültü olmayacak, denize gireceğiz, o dalacak, ben yüzeceğim, güzel bir deniz olması lazım. … Belki eşim açıkta dalar ama ben güzel denize gireceğim. İşte güneş olacak, medeni bir yer olacak… bir şeylere erişebileceğimiz bir yer olacak. … İzmir'le Kaş arası dedik. Bu kriterlere İzmir ile Kaş arası tutuyor, başka daha kuzey falan olamaz. Çok beğendiğimiz halde, oraların kışı zor geçiyor. Ondan sonra iki yaz tatile çıktık, Göcek'e aşık olduk. … Fakat Göcek çok çok güzel olmasına rağmen çok küçük ve çok .. hiçbir şey yok. Yazın çok güzel harika ama hiçbir şey yok. Yani Bodrum'da her şey var. Her şey ama her şey. Tüm şehir imkanlarından istersen faydalanır, istersen görmezsin bile. O kadar. İstersen ayda bir gidersin, istersen her gün gidersin, istersen hiç gitmezsin. ..şehir imkanlarından tamamen uzaklaşmaya … çok sıkılırız diye düşündük. … çok acayip bir yer Bodrum. Bir de Bodrum'un enerjisi çok yüksek. Çok yüksek bir enerjisi var. .. Etrafa bakınıyoruz. Nasıl burada hayat anlamaya çalışıyoruz filan. Bir yürüyüş yapalım dedik … Herkes günaydın, hoş geldiniz falan böyle.. …

> Aslında olması gereken şey ama İstanbul'da yok. … Sonra o yürüyüş boyunca hiç yerde pet şişe yoktu. … İnsanların evleri bahçeleri … Mesela bu çok ilgimizi çekti, selamlaşmanın olması… Kadınlar el sıkıyor, erkeklerin elini sıkıyor.

Serbest işletme sahibi elliüç yaşındaki Adalet önce Ankara'da daha sonra İstanbul'da çalışmıştır. Annesinin hastalığı üzerine bir süre iş hayatından uzaklaşmış ve Marmaris'e annesinin yanına taşınmıştır. Marmaris'te yaşadığı dönem içinde artık büyük şehire dönmek istemediğine ve bir sahil kentinde yaşamak istediğine karar vermiştir. Ancak Marmaris'te yaşayan profili beğenmemektedir. Çok kapalı ve muhafazakar bir yapının varlığını, tek başına yaşamayı ve kendi işini kurmayı planlayan bir kadını için kısıtlayıcı yanlarının bulunduğunu gözlemlemiştir. Derme çatma olarak tarif ettiği kentsel yapısının alışkın olduğu kent hayatının eksikliklerini telafi edebilecek düzeyde olmadığını dile getirmektedir. Bir tavsiye ve iş teklifi üzerine Bodrum'a gelmiş, aradığı ortamın burası olduğunu anlamış ve Bodrum'a yerleşme kararı almıştır. Bodrum'u neden seçtiğini şu ifadelerle anlatmaktadır:

> Havası bir kere çok iyi. …. Marmaris istemedim. Burası bir kere modernize olmuş bir yerleşim yeriydi. Marmaris öyle değil.

Evlilik sebebi ile gittiği Kıbrıs'tan yaşadığı ayrılık sebebi ile ayrılan bir çocuk sahibi otuzyedi yaşındaki Leyla Ankara'nın karmaşasına dönmek istememektedir. Kendi tabiri ile "köy gibi bir yerde kentli bir hayat" yaşayabileceği bir ortamı Fethiye ya da Bodrum'da bulabileceğini düşünmektedir. Arayışını şu şekilde anlatmaktadır:

> Fethiye'ye gittim, Fethiye'de şunu gördüm; bayan gözüyle baktığınız zaman çok kendi içine dönük ve muhafazakar bir yapısı olduğunu gördüm. Yani yaz sezonundaki turistik görüntü, kalabalıkla alakası değil, yerele nüfus edip orada yaşamayı düşündüğünüz zaman ki bakış açısı ve hayattaki duruşları çok içe dönüktü. Ve dışarıdan gelene karşı bir kapalılık vardı. Çok çok içe dönüktü. Sonra Bodrum'a geldim, daha evvelden de zaten yazlık kültürlerinden yaşadığımız için yabancılığımız yoktu. Hiç unutmuyorum ışıklardayım, yan yana dizildik, aradan motorlu bir bayan geldi çok güzel çingene pembesi bir şifon giymişti ve içerisinde de hiç unutmuyorum çok güzel siyah bir büstiyer vardı, iç çamaşırı gibi duruyordu. Dedim ki minnacık böyle şortuyla motorsikletindeydi. Dedim ki böyle gözüm takıldı. Sonra diğer araçlardaki beylere baktım, dönüp bir kişi bile bakmadı. Dedim ki yaşamam gereken yer burası. Yani o doygunluk, kadının sokaktaki hayatındaki doğallığı, eşitçi yaşantısı çok başka bir şey.

Bodrum'a yerleşmeye karar veren Leyla göç etmek üzere büyük rağbet gören İzmir'i neden araştırmalarına konu etmediğini şu şekilde ifade etmektedir:

> Mesela İzmir de değil, çünkü İzmir'de iki sokağa sıkışmış durumda aslında insanlar….Fethiye'den ziyade buraya hem muhafazakar hem de orası köhne geldi. O anlamda burası daha şehir. Bu sadece AVMsi var anlamında değil, ulaşılabilirlik anlamında. Yani özlem duyduğum teknolojik anlamda şehirden esintisi olan bazı şeylerin istediğiniz zaman ulaşılabilmesi.

Göç etmek isteyen bireylerin şehir yaşamında alışmış oldukları konforu geride bırakmakta zorlandıkları görülmüştür. Ulaşım, sağlık, eğitim ihtiyaçlarının yanında kültürel ve sosyal aktivite ihtiyacı uzun yıllar şehir hayatına alışmış bireyler için vazgeçilmesi zor alışkanlıklar haline gelmiştir. Bunun yanında özel hayatın korunması, bireysel özgürlüklere saygı, modern hayatın izlerinin yadsınmayacağı ortamlar göç edilecek destinasyonun seçiminde önemli detaylar olduğu görülmüştür.

## 4.2.BÜYÜKKENT YAŞAMININ VAZGEÇİLEBİLİRLİĞİ

### 4.2.1. Büyükkentte Çalışma Hayatının Yarattığı Sorunlar

Büyük kentlerde yaşayan beyaz yaka ve profesyoneller kimliklerini iş hayatlarına göre tanımlamaktadırlar. İnsanların nerede, hangi pozisyonda çalıştıkları gibi bilgiler birbirilerini tanımlamada kullandıkları ip uçlarını oluşturmaktadır. Arkadaşlıklar, sosyal hayat hep iş hayatının çevresinde oluşmaktadır. Sosyal aktiviteler iş çıkışı veya öğle tatillerinde gerçekleşmektedir. Kültürel aktiviteler iş takvimine göre planlanmakta çoğu zaman da gerçekleştirilememektedir. İş çıkışında maruz kalınan şehir trafiği insanların son gücünü de yok etmesi ile evine ulaşan bireyler gelişmiş teknoloji aletlerinin karşında bir nebze dinlenebilme umudu taşımakta, aile ilişkilerine vakit bulamamaktadır. Hayalini kurdukları yaşama kavuşabilmek için bazı kişiler emeklilik günlerini beklerken bazı kişiler ise hayatının kontrolünü ele almaya karar vermektedirler.

Katılımcılar arasında Bodrum'da çalışmaya devam eden veya iş arayışında olanlar büyük şehirlerde yaşadıkları iş hayatının kendilerinde yarattığı stres ve sıkıntılardan bahsetmektedirler. Büyükşehirdeki yaşamlarındaki en olumsuz faktörün iş hayatının verdiği stres olduğunu belirtmektedirler. Geçmiş ve şimdiki çalışma şartlarını karşılaştırdıklarında kazançlarında veya işin zorluk derecesinde bir farklılık yaşamadıklarına ancak yaşamlarına olan etkinin farklılaştığına, Bodrum'da çalışmanın yaşamlarına olumsuz bir etki vermediğine dikkat çekmektedirler.

Her ikisi de endüstri mühendisi olan ve otomotiv sektöründe bir süre çalıştıktan sonra yiyecek sektöründe kendi açtıkları işletmeyi kısa bir süre sonra kapatmak zorunda kalan İnci ve Yaşar Ankara'dan Bodrum'a göç etmeye karar vermiştir. İnci Bodrum'da iş kurmanın, alternatif meslekler geliştirmenin özellikle de büyük firmaların baskısını hissetmeden girişimde bulunmanın daha rahat olduğunu şu sözlerle anlatmaktadır:

> Alternatif meslekleri yapabilmek de burada çok kolay. Çünkü burada büyük şehirlerdeki dev firmalar ezip geçmiyor sizi. Burada o yok. Burada.. mesela benim komşum butik pasta yapıyor, internetten bunu satıyor. Kimi başka bir şey yapıyor, onu internetten kolaylıkla tanıtıp satıyor.

Özel bir firmanın lojistik-ithalat bölümünden emekli olan elli yaşındaki Buket uzun mesaili, yoğun bir iş hayatı yaşamıştır. Emekli olduktan sonra evde daha fazla vakit geçiren ve sakin bir hayata geçen Buket'in bu durumunu eşi Orhan şu şekilde özetlemektedir:

> Benim karım varmış ya…

Devlet memurluğundan emekli olan elliüç yaşındaki Tezer'in çalışma hayatı yorucu geçmemiştir, ancak iş yerinin özelliklerinin değişmesi sonucu artık çalışmaktan zevk almamasını ve bir an önce emekli olmayı istemesini şu şekilde anlatmaktadır:

> İş yerinde işte, tabii siyasi şeyler orada, türbanlılar mürbanlılar başladı, bilmem ne yani. Benim gibi insanlar çok kalmadı.

Tezer siyasi iktidarın çalışma ortamında iki ayrı grubun oluşmasına sebep verdiğini ve bu iki grubun devamlı birbirini dışlaması sonucu çalışma mekanının gergin ve mutsuz çalışma ortamına dönüştüğünü şu sözlerle anlatmaktadır:

> İşte bu iktidarların değişimi, benim kafama çok yatmaması falan. Artık yeni insanlar geliyor, çocuğun yaşında, bir de saygısız. Ben saygılı bir nesilde büyüdüm, saygıyı, sevgiyi, böyle bir dostluk arkadaşlık ama artık hiçbir şey kalmadı. Ben bir yerde çalışırken orayı güzelleştirmek isterim, bir şey paylaşmak isterim. Sabah ne bileyim bir poaça mı alırsın, bir çiçek mi getirirsin. Artık onların hiçbiri kalmadı. Stajyerler bile türbanlı.. iletişim kuramadım yani kurmak istemedim, isteyemiyorum. Onlar da iletişim kurmak istemiyorlar. Bakıyor ki farklısın, seni zaten o da dışlıyor, kendince. İş yerine gidip günaydın demek istemiyordum yani. Artık bir de şey, zamanın da dolunca insan böyle çok amatör ruhla çalıştım ben. Hep yeniliklere açığım, onu da öğreneyim, onu da yapayım, öyle çok çalışmayı severim, ama o hevesim de kalmadı. Çünkü ben orada iğreti olmaya başladım.

İletişim sektöründen emekli olan Oğuz çok stresli bir iş hayatı olduğunu anlatmaktadır. Çalışırken çok fazla şehir trafiğine maruz kalmıştır. Müşterilerle ilişkilerin zorluğundan ve iş ahlakının yozlaştığından bahsetmektedir. Özel firmaların daha az maaşlı eleman çalıştırma gayretinin, sürekli eleman sirkülasyonuna, bunun da kalifiye eğitilmiş elemanların yetiştirilememesine neden olduğunu anlatmaktadır. Oğuz iş hayatında yaşadığı sorunları şu ifadelerle belirtmektedir:

> Bir de müşteri büyüdükçe derdi de büyüyor. Müşteri büyüdükçe sana emreder hale geliyor. Rica etmekten emreder hale dönüyor. İsmi bilinen büyük kurumsal firmalar olduğunda iş daha da zorlaşıyor. Çünkü müşterideki o otuz yaşında yirmisekiz yaşındaki müdür yardımcısı olan o kız ya da oğlan kendini … sahibi zannediyor. Onlar benim patronum oluyor yani. Konuşmalar çok kötü..

Oğuz ticaret ahlakının değiştiğini bunun da iş yapmayı zorlaştırdığını anlatmaktadır:

> Ya eskiden şöyle bir şey vardı ticarette. Sözüm senet.. sana Salı günü onbeş lira saat beşte ödeyeceğim bu parayı derdi ve hakikaten ödenirdi. Böyle çalışıyordu ve ödeyemezse mahcup olurdu. bir mahcubiyet vardı.

İki çocuğu üniversitede okuyan elliiki yaşındaki Aziz uzun yıllar iletişim sektöründe üst düzey yöneticilik yapmıştır. Çalıştığı iş yerinin kapanması sonucu keyifle çalıştığı ortamdan ayrılmak zorunda kalmıştır. Kurumsal açıdan daha amatör bir firmada yine yönetici pozisyonunda çalışmaya başlamıştır, ancak bu şirkette istediği ortamı bulamamıştır. Tecrübesiz ve iş yeterliliği olmayan kişilerle çalışmaktan dolayı iş hayatı yorucu ve motivasyonsuz olmaya başlamıştır. Aziz artık bu ortamda çalışmak istemediğine karar vermiştir. Çalışma ortamının çalışma şevkini kırmasını ve emeklilik kararı alıp Bodrum'a göç etmesini şu şekilde anlatmaktadır:

> Üst düzey yöneticiydim, şirket kapandı vesaire sonlara doğru çok sıkıldım. Başka işe geçtim, iş bilgisi kendimden daha az olan kişilerle çalışmak zorunda kaldım. Ben bunlarla ne yapıyorum dedim.. keyifli bir iş olduktan sonra sonsuza kadar çalışabilirim…. ama daha keyif aldığım işlerde çalışmak istiyorum…çünkü piyasa çok kötü oldu. İş var, çalışıyorum ama böyle zevk aldığım, bir şey üretebildiğim, bir şey yapabildiğim pozisyonlar olmadı falan…bir gün geldi dedim ki, ben çok sıkıldım... Ben emekli olayım ben bu tiplerle çalışamıyacağım…çok sıkılıyorum, onlara dert anlatmaktan sıkılıyorum.

Bir süre Amerika'da çalıştıktan sonra eşi ile birlikte Ankara'da danışmanlık firması kuran ve Avrupa Birliği Projeleri üzerinde çalışan Oya iş hayatının

yoğunluğunu, devletle çalışmanın zorluklarını anlatmaktadır. Yoğun stresin iş hayatına mola vermesine ve göç kararına etkisini şu şekilde anlatmaktadır:

> Bir süre Amerika'da kaldık. Sonra döndük danışmalık işleri falan yaptık eşimle. Ondan sonra bu Avrupa birliği projeleri, uyum süreci vesair başladı,… 2004'ten 2014'e kadar non-stop. On yıl ama yirmi yıl kuvvetinde. Bizim çalışma hayatı zor ağırdı. Çünkü yeni gelmişsiniz, tutunmak için gayret gösteriyorsunuz. Bir de kendi şirketinizi kurmuşsunuz…ben iş hayatından bunalmıştım. İş hayatından bunalarak geldim. Ben bir süre çalışmayacağım. Bodrum'a gidiyorum, keyif yapacağım diye geldim. Ama ondan sonra yarı zamanlı evden çalıştım. Ekonomik sıkıntı veya geçim sıkıntısı sebebi yoktu. Aksine benim burada çalışmamam belki ekonomik anlamda daha az para kazanmamıza sebep olmuştur. Ama yani şükür, halimiz yerinde.

Ellialtı yaşındaki Vedat otuzüç sene çalıştığı ve uzmanlaştığı bilişim sektöründen emekli olduktan sonra daha amatör bir firmada çalışmayı denemiş ancak amatör ortam çalışma arzusunu yitirmesine sebep vermiştir. Şu şekilde anlatmaktadır:

> Çok uzun süreler kurumsal şirkette çalıştıktan sonra, yine IT firmasıydı ama zor geldi, yani patron şirketinde çalışmak zor geldi. Ekim 2015'te tamamen emekli oldum.

Bodrum'da yiyecek sektöründe bir işletmesi bulunan Adalet Ankara, İstanbul ve Bodrum'da iş hayatını yoğun bir şekilde tecrübe etmiş bir kişidir. Konusunda geniş tecrübe ve becerisi olmasına rağmen büyük şehrin yaşam şekli ona hitap etmemektedir. Bodrum'da çalışmayı tercih ettiğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Öyle bir karışık. Ben trafikten nefret ediyordum. Yani aşırı kalabalıktan. Bir de orada devamlı şıkır şıkır giyinmek zorundasın, hem kendine dikkat etmek zorundasın. Saçını yapacaksın, makyajını yapacaksın. Holdingten çağırdılar, holdinge böyle belli bir giyim… ben onun adamı değilim. Bir de ben masa başı adamı değilim. Yani mesela orada da ben hep sahadaydım.

Büyük kent içinde çalışma hayatının bazı katılımcıların sağlıklarını etkileyecek düzeyde olumsuz etki verdiği görülmüştür. Mesleki tecrübeleri ve bağlılıkları bir süre sonra değişen çalışma şartlarına uyum sağlamalarına yeterli gelmemektedir. İş hayatındaki mutsuzluk şehir yaşantıları ile doğrudan etkilenmektedir. İşten uzaklaşma arzusunun kenten uzaklaşma arzusu olarak kendini yansıttığı görülmüştür. İş hayatına Bodrum'da devam eden katılımcıların daha az rekabet ve stres yaşadıkları yeni ortamlarında eski çalışma arzularına tekrar kavuştukları gözlenmiştir.

### 4.2.2. Şehir Hayatının ve Trafiğin Olumsuz Etkisi

Büyük kentlerde işe veya okula gitmek için günde en az 2 saat harcamak gerekmektedir. Kentsel dönüşüm, sarı kamyonlar, inşaatlar yüzünden tıkanan yollar ve kazalar sebebi ile bir noktadan diğer noktaya ulaşım süresi devamlı değişkenlik göstermektedir. İnsanlar mecbur olmadıkları müddetçe uzak mekanlara gitmekten kaçınmakta, mecburi rotalar için ise en az bir saat erken yola çıkmaktadır. Sabah trafiği saati, çocukların okul çıkışı servis saati, lokantadan dönüş saati, iş çıkışı saati, hafta sonu veya yılbaşı alışverişi saati gibi farklı zaman tanımlamaları üretilmiştir. Çalışan insanların eskiden sosyalleşebilmek için heyecanla bekledikleri hafta sonu veya bayram tatilleri artık evden dışarı çıkmama lüksü için beklenilen zamanlara dönüşmüştür. Dış dünya ile mümkün olduğunca daha az temas edebilmek için tüm haftayı önceden planlamaya çalışan aileler, alışveriş listelerini, çocukların programlarını, aile ziyaretlerini önceden organize etmekte ve bu plana sıkı sıkıya sadık kalmaya çalışmaktadır. Artık alışılan semt esnafından alışveriş etmek veya sevilen lokantada yemek yemek nostalji yüklü anılar haline gelmiştir.

İstanbul'dan göç eden tiyatro sanatçısı Mina ömrünün yollarda geçtiğini düşünmektedir. Evinin bulunduğu yerden, şeklinden, verdiği imkanlardan çok memnun olduğu halde şehrin trafiğinden şikayetçidir. Her yerin şantiye alanı haline gelmesinden, şehrin profilindeki değişikliklerden şu sözlerle şikayet etmektedir:

> Yaşadığım hayattan vazgeçmek istemiyorum. Yaşadığım alışkanlıklardan vazgeçmek istemiyorum.

Mina bu ifadesi ile şehir hayatında bazı özgürlüklerin rahatsız edici düzeyde arttığını belirtmeyi amaçlamaktadır. Sahilde mangal kokusu, pijamalı insanlar, kara çarşaflı görüntü, içki yasakları Mina'nın ilk aklına gelenler olmaktadır. Bodrum'u cennet olarak tanımlamakta, yaşamın kolaylığından ve keyfinden bahsetmektedir.

İstanbul'da özel bir şirkette ithalat departmanında çalışan ve yoğun iş saatlerine maruz kalan Buket iş, ev ve çocukla olan trafik ilişkisini aşağıdaki sözlerle anlatmaktadır:

> Önce çocuğu okul servisine bindiriyordum, o yüzden servise geç kalıyordum hep, sonradan ben deniz otobüsü ile geçiyordum. Evin içinde sürekli hareket halindeydik. Akşama eşim geç geliyordu. Çocuk bütün gün okulda, biz gelene kadar evde kendi başına, annem yardım ediyordu. Anneme bir gün köşedeki meyve sebze satan bi adam demiş ki, her sabah görüyorum demiş, hangi dairede

> çalışıyorsunuz. Annem demiş ki ben kızıma gidiyorum. E böyleydi ama yani. Sabah gidip akşam geliyorsun.

Buket Bodrum'a yerleştikten sonra trafik sorunu kalmadığını, hiçbir yere koşmak zorunda olmadığını, sürprizlere rastlanmadığı için zamanının dolu dolu kendine ait olduğunu anlatmaktadır. Kimse randevu saatini değiştirmek zorunda kalmamakta, bir yerden bir yere ne kadar sürede gidebileceğini bilmekte, trafiğe bağlı işler artık değişken bir unsur taşımamaktadır. Buket bu konudaki mutluluğunu şu sözlerle anlatmaktadır:

> Burada en büyük keyfim zamanla sorunum yok Üçüncü bardak çayımı içiyorum, rahat rahat hareket ediyorum, dokuza on kala dokuz randevusuna gidiyorum.

Tezer uzun yıllar önce eşinden ayrılmış ve kızları ile İstanbul'da merkezi bir bölgede yaşamaktadır. Şehir hayatındaki ön görülmezlikler günlük hayatını çok etkilemektedir. Plan yapmakta zorlandığını, yaptığı planlara uyamadığını bunun da zaman içinde kendisini aktivite ve sosyal hayatında kısıtlamaya götürdüğünü şu şekilde anlatmaktadır:

> Beni çok etkiliyordu. Ben istediğim bir yere… ben diyeceğim ki mesela buraya ben hesap ettim buçukta buradayım. Yani burada bunu öngörebiliyorum. Orada bilmiyorsun ki, iki saatte mi gidicem yarım saate mi? İster istemez daha evin yada yakın çevrenin, yürüme mesafesi gibi şeyleri tercih ediyorsun..

Tezer şehir hayatında insanların bireyselleşmesini, medeniyetin yok oluşu olarak görmektedir. Apartman yaşamında, sokaklarda insanların yabancılaşması onu en rahatsız eden konu olurken, Bodrum'u bu konuda medeni ve yaşanır bulduğunu anlatmaktadır:

> İstanbul artık çok kalabalık, insanlar üstüne üstüne geliyor ve saygısız insanlar…Kimseyi tanımıyorsun ki apartmanda. Buraya geldim ben evim şurada… buradan çıkıyorum ve yürüyorum .. sabah bir kadın günaydın diyor Allahım diyorum medeniyet. Sonra bir kadın daha geliyor köpeğini almış, o da günaydın diyor. …. Biri sana günaydın diyince diyorum ki medeniyet. İstanbul'da birine günaydın deseniz, herhalde manyak diye bakar size….Burada esnaf da bir başka esnaf da seninle arkadaş gibi yani kendini böyle şey hissetmiyorsun. Sanki böyle büyük bir ailenin içindesin gibi hissediyorsun. Burada insanlar birbirine yardım ediyor. Ben İstanbul'da tek başıma araba ile yolda kalsam ne yaparım dediğim çok oldu. çünkü küfrederler, döverler bile seni yolda kaldıysan. Ve ben burada kaldım, yağmurda kaldım ve adam ayakkabılarını çıkardı o yağmura girdi ve arabamı itti. Biri de benzinciden çocuk dedi abla dedi ki ben çizmelerimi giyeyim geliyorum. ..İstanbul'da, bir gün bir

> kız kalmıştı, ben de durdum sordum, yağmur çamur yok. kızın önüne geçtim durdum, bir şey mi oldu dedim, kız bana dedi ki yani gerçekten siz bana bunu mu soruyorsunuz, herkes küfrediyor ve siz gelip bana sordunuz dedi ne oluyor diye. Benzini bitmiş kızın, göstergem bozuk herhalde dedi. Benzinsiz kalmış. Yani döverler. Burada yardımcı oluyorlar. … Burada korna yazın oluyor, 34 plakalı arabalar. Genelde onlar bırakırlar abuk sabuk yerlere arabalarını, trafiği onlar tıkar. Burada hiçbir şey, çünkü trafik yok. Kimse kimseye korna çalmıyor.

Bodrum'da tenis kulübü işleten Turgut iş hayatının değil ama şehir hayatının insanı yıprattığını söylüyor. Turgut Bodrum'da her türlü şehir olanaklarına sahip olmakla beraber aynı kaosu ve keşmekeşi taşımadığı için hiçbir mahrumiyet yaşamadan huzurlu bir hayat yaşanabildiğini anlatmaktadır:

> Bir takım yerlere İstanbul'da gidemiyorsun. .. İstanbul şu anda.. aklım hep oğlumda.. otuzbeş yaşında.. Allaha emanet, oğlum diyorum aman dikkat et.. biraz da kısmet. Ama İstanbul'da bilemiyorum, insanlar parasıyla rezillik yaşıyor. Evler beşyüz-altıyüz binden aşağıya ev yok.

Turgut İstanbul'daki iş hayatında bir stres yaşamamakta ama şehir ve trafik stresi yaşamının her alanını etkilemektedir. Geliş sebebinin İstanbul'dan kaçış olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

> Yok iş değil, şehir stresi. Yoksa orada da ben kulüplerdeydim. Şehir stresi, trafiğe çıkmak… bana şu anda Bodrum'a inmek bile mecbur olmadıkça angarya görünüyor bana… burada da trafik sorunu var tabii olmaz olur mu? Düşünsenize Bodrum kışın ikiyüz bin yazın iki milyon nüfusu olan bir yer. Sonra burası, kışın, git mesela Midtown açılması, çok büyük avantaj oldu, işte İstanbul'da Natulius gibi falan, orada kışın hava güzel olduğu zaman, ki çoğu zaman güzel, o kafelerde insanlar oturuyor, böyle cıvıl cıvıl. Herşey var. 80'li yıllarda bir tek Oasis vardı, tenis oynayacak kort bulamazdık o kadar şeydi.

Bir sene önce Bodrum'a taşınan Vedat Ankara'nın İstanbul'a kıyasla daha iyi olduğunu, İstanbul'un ise çok daha uzun yıllar evvel yaşanması zor hale geldiğini şu anısıyla anlatmaktadır:

> İstanbul'a çok gitme olasılığım oldu ama o şehir beni korkutan bir şehir. Hatta askerliğimi bitirdikten sonra, nişanlıydık, iş görüşmesine gittik, işe kabul edildik, Mecidiyeköy'den havaalanına giderken takside aklımı yedim.O trafik uçağı kaçırdık falan. Havaalanından eski jetonlu telefonla aradım çok teşekkür ederiz ilginize ama ben bu şehre gelemiyeceğim…Dedim olmaz, ben burada yapamam, onun için o süreç hep… bana hiç cazip gelmedi.

Eşini Ankara'da bırakıp iki çocuğu ile Bodrum'a yerleşen Oya büyük şehir hayatının çocukların gelişimi açısından ne kadar kötü olduğunu verdiği bir örnekle anlatmaktadır:

> Başta istemiyorlardı. İlk iki yıl falan Ankara'ya gidelim n'olur, Ankara'yı çok daha fazla seviyorlardı. Ankara'ya da gidiyorduk aralarda. Her gittiğimde soruyordum ne yapacaksınız. AVM'ye gidelim, yok Panaroya gidelim, Gordiona gidelim sürekli böyle. Dedim çocuklar yani ne kadar acıklı. Benim çocuklar Uludağı bir kebapçı, Gordionu da bir AVM zanneden çocuklardı. Çok üzücü değil mi ya. Gordion bir medeniyet beşiği yani Ankara'nın 70 km ötesinde. Öbürü Uludağ.. yemin ediyorum şok oldu çocuk. Uludağ, kayak aaa falan diyor bana. Mesela orasının dağ olduğunu çok sonra öğrendiler. Ankara çocukları böyledir ama, gerçek yani. Ama üçüncü yılda falan, mesela şimdi Ankara'ya gidelim diyorum, hayır kesinlikle istemiyorlar.

Ayın belli günlerinde İstanbul'daki ofisine gitmek sureti ile nefes terapistliği yapan Mine, Bodrum'a yerleştikten sonra bir kitap yazdığını belirtmiştir. İstanbul'daki sosyal hayatlarını anlatırken aslında şehrin karmaşası yüzünden birçok şeyi yapamadıklarını, trafik ve kaosun en temel etken olmasa bile yaşantılarını etkilediğini belirtmektedir. Bodrum'un ise huzurlu, hayatı kolaylaştıran özelliği olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

> Evimin yeri için herkes uzak diyor ama bana göre uzak değil. İstanbul'daki mesafelerden sonra burada ne ki. Onbeş kilometre zaten. Onbeş kilometreyi İstanbul'da kaç saatte gidiyorsun. Arkadaşlarımın hepsi Bodrum merkez veya Bitez'de oturuyor. Onlara göre burası çok uzak, Ama ben zaten sakinlik seviyorum. Bodrum merkezde yaşasam sıkılırım, sevmiyorum. Gezmeye tozmaya gidebiliyorum. Sitenin güvenliği de iyi. Kızım da çok mutlu arkadaşlarıyla da görüşüyor. Doğum günü partileri bile İstanbul gibi değil. Açık mekanlarda yapılıyor. Kışın bile daha çok bahçeli mekanlar çalışıyor. Koşturuyorlar falan. Ben eskiden şimdi kış o mekana gitmeyelim üşür falan diyordum. Sonra baktım ki herkes sokaklarda rahat rahat hiç kimsede hiç çocuk üşür falan derdi yok.

Leyla Kıbrıs'tan döndükten sonra ilkokula başlayan küçük kızı ile Bodrum'a yerleşmiştir. Merkezi bir yerde açtığı ofisinde avukatlık mesleğine devam eden Leyla şehir insanlarını şu şekilde tarif etmektedir:

> Benim için o şehirde yaşayan insanların mutluluk ölçüleri, sokakta yürüyen insanın nereye baktığı ve ne şekilde baktığıdır. Göz göze geldiği zaman gülümsüyorsa, merhaba varsa, ya da yüz ifadelerinden yukarı doğru, aşağı doğru. Bir kere o bitmiş, insanlar inanılmaz karamsar ve öfkeli bakıyor. Orada şuna bakardım, tamam orta yaşta olabilir. Gençler ve ergenler benim için

> ölçüttü. Yani en hareketli, gençlerin en yoğun, onların cıvıltısının en yoğun olduğu caddelerde bile, gülen, sohbet ederken kahkaha atan tek bir genç görmedim, ergen görmedim. O kadar grilik çökmüştü ki hepsinin üstüne. Yani o kadar insanların tavırları, renkleri, konuşmaları o kadar böyle şey, şey kalmış sanki böyle içleri çekilmiş bir et kukla şekline dönüşmüş. Bir hafta sonra siz de benzeşmeye başlıyorsunuz. Sabah kalkamıyorum. Sanki gece acayip alkol almışında kalkamıyorsun gibi bir ağırlık. Vitaminsiz orada güne başlayamadım. Bir avuç yok kalsiyum yok C'si şu bu…burada ..sabah gayet güzel enerjiyle kalkıyorum…. insanlar yirmi senedir aynı insanlar aynı yerde oturuyorsun ama bir paylaşımın yok. Sadece düzgün kendi halinde falanca bir aile oturduğu kısmını biliyorsun. Öyle bir kahve yaptım gel gibi bir diyalog yok zaten.

Katılımcıların tamamı günde en az iki saatlerini trafikte geçirdiklerini belirtmişlerdir. Kimisi bunu yaşam kalitesini doğrudan etkileyen bir sorun olarak nitelememekte, göç sebebi olarak tanımlamamaktadır. Ancak görüşmeler esnasında trafik sorunu yüzünden sosyal hayatlarına getirdikleri kısıtlamalar ortaya çıkmaktadır. Bodrum'a taşındıktan sonra eski yaşamlarında trafiğin hayatlarını ne kadar etkilediğini fark ettiklerini, artık günlük yaşamlarında çok daha verimli olduklarını belirtmişlerdir. Kendi özel hayatlarına ve hobilerine veya yapmak istedikleri başka şeylere daha fazla vakit ayırabildiklerini, bunun ruhsal ve fiziksel sağlıklarına olumlu etkisini gözlemlemişlerdir.

Bodrum'a yerleşen kişilerin öncelikle karar vermeleri gereken en önemli konularının yaşayacakları evin lokasyonunu seçmek olduğu görülmüştür. Burada yaşayan kişiler sadece yaz aylarını değil, kış aylarını da gözeterek evin lokasyonuna karar vermektedirler. En önemli kıstasları mümkün olduğunca yürüyerek yaşamlarını sürdürebilmektir. Bakkal, market, pazar alışverişlerini yürüyerek yapabilecekleri mesafelerde oturmak, arkadaşlarına ve sosyal aktivitelerine yürüyerek ulaşmak istemektedirler. Bu yürüyüşler onların hem evden devamlı çıkabilmelerine ve sosyalleşmesine olanak sağlamakla hem de sağlıkları için günlük spor aktivitelerini yerine getirmelerine olanak vermektedir. Bisiklet hemen her evin bahçesinde bulunmaktadır. Hayvan besleme sadece eve alınan evcil hayvan değil mahallenin hayvanlarını beslemeyi de içine alan günün önemli bir aktivitesidir. Bodrum'da kimsenin haftalık plan yapmadığı gözlemlenmiştir. Akşam yemeğine ne pişireceğine alışveriş esnasında karar verilmektedirler. Doktor randevusuna veya uçağa yetişmek stres sebebi olmamaktadır, nereye kaç dakikada gidebileceği bilinmekte ve tahminler çoğunlukla doğru çıkmaktadır. Çocuklar okula yürüyerek ya da beş on dakika gibi bir

sürede toplu taşıma ile ulaşabilmektedirler. Okul çıkışı hava güzelse denize girebilmekte, su sporları ile uğraşmakta, sokaklarda birbirlerinin bahçesinde oynamaktadırlar. Okul çıkış saatlerinde etrafta yüzlerce okul servisine rastlanmamaktadır. Eve çağırılan ustaların zamanında gelmemesi veya verilen siparişin zamanında ulaşmamasının sebebi kesinlikle trafik değildir, ustanın planlarını değiştirip başka bir şey yapmaya karar vermesidir. Evlerinde dinlenen insanların etrafında inşaat sesleri yükselmemektedir. Evlerin önünden sarı kamyonlar geçmemekte, dolayısıyla yağmur yağdığında dolan çukurları bulunmamaktadır. Yukarıya baktıklarında halen daha gökyüzünü ve yıldızları, denizi ise her gün görebilmektedirler.

### 4.2.3. Terör ve Güvenlik Kaygılarının Etkisi

Dünyada ulusların en önemli güvenlik sorununu kentlere inen terör eylemleri oluşturmaktadır. 2001 yılının 11 Eylül'ünde Amerika'da meydana gelen terörist saldırılar, tanınmış veya topluma mal olmuş kişilere yapılan terörist saldırılardan farklı anlam taşımaktadır. Artık terör sıradan insanların günlük hayatına girmiştir. Özellikle son yıllarda ülkemizde yaşanan terör eylemleri tüm toplumu üzüntüye boğan kayıplara yol açmıştır. Bir sene içinde toplam 17 bombalı saldırı yapılmış, bu saldırılar 298 kişinin ölümü ve bine yakın kişinin yaralanması ile sonuçlanmıştır.[20] Medya aracılığı ile başkalarının başına gelen korkunç kayıpları seyretmek kendi ailemizin can güvenliğinin kendi kişisel tedbirlerimize bağlı olduğu gerçeğini göstermiştir. Her ne kadar terör eylemlerinin sadece ülkemize has bir yapısı olmadığı, dünyanın her yerinde karşılaşılabilecek bir olgu olduğu gerçeğinin farkında olunsa da, tedirginlik kişisel aktivitelere sınırlılık getirecek boyuta ulaşmıştır. Havaalanları, alışveriş merkezleri hatta okullarda yeniden inşa edilen güvenlik önlemleri unutmaya çalıştığımız korkuyu her gün bize hatırlatmaya devam etmektedir.

Ülke gündemimizi meşgül eden bir başka güvenlikle ilgili sorun ise kadınlara sokaklarda uygulanan şiddet olmuştur. Aile içi kadına karşı şiddet zaten toplumun bir yarası iken kadın şiddeti hızla aile dışına çıkıp kamusal alana taşmıştır. Özgecan

[20] http://t24.com.tr/haber/1-yilda-17-bombali-saldiri-294-kisi-oldu-bine-yakin-insan-yaralandi,347661 erişim tarihi 15/5/2018

vakası[21] tüm kamuoyununun vicdanına yara açmış ancak bir son olmamıştır. Bilakis medya haberleri otobüslerde giyiminden veya davranışından dolayı hiç tanımadığı kişilerce şiddete uğrayan kadınların haberleri ile dolup taşmaya başlamıştır.[22] Şehir güvenliği artık farklı konularla kendini göstermeye başlamıştır. En önemlisi halk, kişisel güvenliği konusunda güvenlik güçlerine değil kendi alacakları önlemlere güvenmek durumunda bırakılmıştır.

Bunun yanında sadece terör eylemlerinin değil özellikle doğudan batıya artan göçün ve mülteci akınlarının da tedirginlik yarattığı, endişe verdiği konusunda ifadeler kullananlar olmuştur. Katılımcıların tamamı bugüne kadar Bodrum'un nispeten daha güvenli bir yer olduğunu düşünmekle beraber göç akımlarının ve bölgenin popüler yapısının risk unsuru taşıdığını düşünmektedirler.

Ellidokuz yaşındaki Mina İstanbul'da yaşadığı dönemde tek başına yaşamakta, başka bir mekanda da kızı ve torunu bulunmaktadır. Terör olaylarının ailesi için tedirgin edici günler yaşamalarına sebep verdiğini ifade etmekte ve terör olaylarının siyasi partilerin bir oyunu olduğunu düşünmektedir:

Her an bir korku içindeydik yani neresi bombalanacak diye

Bodrum'da güvenlik endişesi taşımadığını belirten Mina, tek başına yaşayan bir kadın olarak kendini kısıtlamaya ihtiyaç duymadığını İstanbul'da şort giyen kadınlara yapılan şiddete atıfta bulunarak şu şekilde ifade etmektedir:

> Çok emniyette hissediyorum kendimi, şortumu giyip dışarı çıkıyorum ve dayak yemeyeceğimi biliyorum.

Altmışdört yaşındaki diş hekimi Nezihe de İstanbul'da yaşayan çocukları için endişe duyduğunu söylemektedir:

> Çok olumsuz etkileniyoruz, yüreğimiz ağzımızda işte. Allaha emanet etmekten başka da yapabileceğimiz bir şey yok.

Nezihe göçmen Suriye'lilerin Bodrum sahillerinden yurtdışına kaçma girişimlerini ve yaşadıkları dramatik sonuçları hatırlatmaktadır. Güvenlik kuvvetlerinin

[21] http://www.iha.com.tr/haber-ozgecan-aslan-nasil-olduruldu-ozgecan-aslan-kimdir-624150/ erişim tarihi 16/5/2018
[22] http://www.diken.com.tr/pendikte-sort-giyen-kadina-saldiran-adam-giyim-tarzi-tahrik-etti/ erişim tarihi 16/5/2018

bu dönemdeki çalışmalarından yola çıkarak ilçeyi güvenli bulduğunu şu sözlerle anlatmaktadır:

> O Suriyelilerin geldiği devrede biraz şey gerginlik yaşadık. Hep buralarda oldu ya o olaylar. Buradan kaçtılar, cesetler vurdu falan. Bilmiyorum jandarma çalışıyor gibi, ne sorun olsa hemen geliyorlar.

Emekli olur olmaz şehir hayatından kaçan elliüç yaşındaki Orhan ve elli yaşındaki Buket'in üniversite çağında bir erkek çocukları bulunmaktadır. Herkes gibi kendilerinin de bir süre endişe taşıdıklarını belirtmişlerdir. Ancak bunun kendilerinde seyahatlerini engelleyecek ölçüde bir etki yaratmadığını, Bodrum'u ise çok güvenli bulduklarını Orhan şu sözlerle ifade etmiştir:

> Her insan korkar, korkmuyorum demek yalan söylemektir. Yani siz elinizi kolunuzu sallayarak bir AVM'ye giremiyorsunuz, ne bileyim yolda yürüyemiyorsunuz. Bunun en basit örneği turistler işte. Şimdi sizin elinizde para var, Türkiye'ye mi gelirsiniz, başka bir ülkeye mi gidersiniz. Terörün olduğu bir ülkeye gider misiniz? Herkes korkar.

Eşinden ayrıldıktan sonra Bodrum'da tek başına yaşayan altmış yaşındaki Perihan en büyük endişeyi 15 Temmuz darbe girişimi esnasında yaşadığını şu sözlerle ifade etmektedir:

> Endişe tabii. Mesela İstanbul'daki havaalanındaki patlamada benim oğlum orada çalışıyordu. Onun endişesini çok yaşadım. Oğluma bir şey olmaması tabii ki beni çok sevindirdi ama diğer taraftan da o sevinci yaşayamıyorsun. Diğer insanlar senin oğlun, kızın yaşında .. senin de çocukların senin de ailen. Reina'daki olaylar….. Bir tek şeyde oldu, geçen yıl bu saçma sapan darbe girişimleri oldu ya. Ben ilk defa hayatımda, ilk defa ama. Ben marinadaydım, evim de elli metre ileride, ilk defa o gece o elli metreyi yürümekten korktum. İlk defa korktum bir şeyden dolayı. Fakat sonra yürüyeceğim ve göreceğim dedim. Ondan sonra hiçbir şey .. yani her yerde her zaman o korkuyla yaşayamayız ki .. o yüzden sadece üzülüyoruz.

Feride ve Aziz Bodrum'a göç ettiklerinde bir çocuklarını İstanbul'da üniversite eğitimi için bıraktıklarını küçük çocuklarının da lise eğitimini Bodrum'da aldığını belirtmişlerdir. Şimdi her iki oğlu da İstanbul'da üniversite okumakta olan Feride terör olaylarından İstanbul'da ve Bodrum'da şahsen etkilenmediklerini ancak çocukları için çok endişe duyduklarını şu şekilde ifade etmektedir:

> Biz orada yaşarken hayır…ama burada etkiledi çünkü İstanbul'da çocuklarımız var korkuyoruz. Bodrum için yok hayır, İstanbul için var .. çok. Deli gibi

> korkuyorum ben. Ve deprem. Çocuklarım İstanbul'da, çok korkuyorum. Kendimden ziyade çocuklarım için korkuyorum.

Altmışlı yaşlarını sürdüren Turgut şehir trafiğini terör olaylarından daha ürkütücü bulduğunu söylemektedir:

> Terörden çok sari kamyonlardan korkuyorum ben. Göztepe'de vinç düşüyor adamın kafasına. Bir de adalet yok… boşuna mı yürüdü .. en büyük tehlike o, terör yoksa seni İspanya'da da bulur, Almanya'da da bulur, Allah korusun, biraz tevekkül olmak lazım. Bak şu anda en büyük trafik belası, en büyük terör trafiktir ve trafikteki magandalardır.

Ellialtı yaşındaki Vedat ve eşi Aslı Bodrum'a göç ederken artık bir yetişkin olan tek çocuklarını Ankara'da bıraktıklarını belirtmişlerdir. Yaşanan terör olaylarından dolayı oğulları adına endişe duyduklarını anlatmaktadırlar. Ancak Vedat bunun yaşam şeklini değiştirmekle sonuçlanacak aşırı tedbirli yaşam formu ile mücadele edilecek bir konu olmadığını şu sözlerle ifade etmektedir:

> Bodrum'da şehir güvenliği kesinlikle Ankara'dan İstanbul'dan İzmir'den daha rahat, çok daha rahat. Terör olaylarından etkilenmedik ancak oğlumuz .. Ankara'da yaşıyor, … terörle yaşamaya kalkarsan dağ başına gidip bir tane kulübede yaşaman lazım. Yani, terör ülkemize has bir şey değil. İşte gördük üç gün önce Barcelona. Barcelona'da olayın geçtiği yere herhalde dört ya da beş kere gitmişimdir. En popüler yeri. Hani Beyoğlu'nda bir şey olduğunda nasıl tiksiniyorsak, Barcelona'nın La Rambla'sında olan aynı şey. Yani terörün milleti yok, dini yok , ırkı yok, imanı yok filan filan

Avukatlık mesleğini sürdüren Leyla işi gereği sık sık Ankara'ya gitmektedir. Terör olaylarının kent yaşamını etkilediğini ancak alınan güvenlik önlemlerinin de terör endişesini arttıran bir etken olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

> Etkilendik. Çünkü ben iş neticesiyle sürekli İstanbul ve Ankara'ya gittiğim için, bürokratik ortamlarda gerildiğim için en basiti ana arterlerde yoğun trafiğin yada yoğun özel günlerin, şey anlamında söylüyorum 30 Ağustos ya da bilmem ne gibi günlerde özellikle kurumların ya da merkezi yerlerin ya da AVM'lere karşı öyle bir algı yaratıldı ki farkında olmadan o korkunun en büyük terör olduğunu düşünüyorum ve o verildi mi evet verildi. Yani onun aksine davranış sergileme yapıyor muyuz, çok da yapmıyoruz. Yani en basiti normalde merhaba diyip tek bir detektörden geçeceğim yerde şu anda üç detektörle geçiyorum…Bodrum'da da şöyle etkiliyor, bunu ne zaman yaşıyorsunuz, şehir dışından şehir içine girdiğiniz zaman arama tarama kısımları olduğu zaman. Yani şey çok acı, hatırlatılıyor. Benim güvenliğim için bak ne güzel insanlar sadece bir şeyleri sana şey yapıyor, tınn diye tekrardan hatırlatılmasına neden oluyor. Ve onun getirdiği belki otuz saniye belki beş dakika, minicik de.. Aslında yaşattıkları şey minik travmalar. Minik minik travmaları bizim hayatımızda normalleştirildi.

> Bodrum ise … şehir güvenliğini yalnız yaşayan bir anne olarak söyleyeyim, güvenli bir şehir. Asayiş anlamında da güvenli bir şehir. Suçun yansıma oranlarının, hukukçu olarak da söylüyorum, adi suç oranında da çok düşük bir yerde yaşıyoruz. Bu anlamda avantajlıyız.

Bodrum'da otel işleten kırküç yaşındaki Sabahattin İstanbul'da bir AVM içinde restaurant işlettiği dönemde terör olaylarının günlük yaşamını yakından etkilediğini, kendisi, çalışanları ve ailesi adına endişe yaşadığını şu sözlerle ifade etmektedir:

> İş yerim AVM'de. Devamlı patlama haberleri geliyor. zaten iş yerine gelirken alınan güvenlik önlemlerini görülünce gerilmeye başlıyorsun. Etraftan uyarı mesajları geliyor. kendin için, çalışanlar için… en çok da çocuklar.. iş yerine geliyorlar. Hadi gelmediler, gezmek istiyorlar. Oraya gitmeyelim ya patlarsa, e özel okula gidiyorlar ya oraya bir şey yaparlarsa, ayaklanma olur mu, darbe ne olacak.. Gerildik, bizi çok etkiledi

Bodrum'un şehir güvenliği açısından büyük şehirlere oranla daha güvenli olduğu görülmektedir. Büyük şehirde yaşayanların endişesi Bodrum'da yaşayanlarda görülmemektedir. Ancak yaşadıkları yerin güvenli olması bu konuda duyarsız oldukları anlamına gelmediği görülmüştür. Terör eylemlerinin her zaman her yerde karşılaşılabilecekleri ve bu endişelerle yaşamanın sağlıklı olmadığını düşünmekle beraber, bireysel saldırganlıklardan, trafikteki şiddet olayları, kontrolsüz göçmen politikalarından en az terör eylemleri kadar güvenliği tehdit eden konular olarak bahsetmektedirler. Yollarda, havaalanlarında, AVM gibi kamusal alanlarda alınan güvenlik tedbirlerinin gerginliği arttıran bir unsur olduğu, zihinlerde terör algısının canlı tuttulduğu ve terörün siyaset ve politika ile yönlendirildiği konularındaki endişelerini dile getirmektedirler.

### 4.2.4. Muhafazakar İlişkilerin Kent Yaşamına Etkisi

Katılımcıların bir kısmı kendini inançlı olarak tanımlarken, bir kısmı deist olduğunu bir kısmı da herhangi bir semai inanç taşımadığını belirtmiştir. Kendilerini inançlı olarak tanımlayan katılımcılardan diş hekimi Nezihe kendisinin Mevlana Derneği şeklinde adlandırdığı Dünya Kardeşlik Birliği Mevlana Yüce Vakfı'nda[23] görev alması sebebi ile haftalık okuma ritüeli olduğunu, emlakçılık işinde çalışan otuzyedi

[23] Dünya Kardeşlik Birliği yeni dini harekettir (mileneryan hareket). (Başokçu, 2003, ss. 902-905) http://www.dkb-mevlana.org.tr/ Erişim tarihi: 09.08.2018

yaşındaki Endüstri Mühendisi Yaşar ve tenis öğretmeni Turgut eskiden düzenli yerine getirdikleri günlük ibadetlerine artık devam etmediklerini, tekstil sektöründe çalışan elliiki yaşındaki Yusuf ise arada bir Cuma namazına gittiğini belirtmiştir. Diğer katılımcılar ise ibadetlerinin kendi içsel dünyalarına ait olduğunu belirtmişlerdir.

Nezihe Mevlana Derneği'nde güneş hocasıdır. Haftada 4 gün dernek üyeleri ile bir araya gelip yaptığı kitap incelemesinin düzenli ibadetini yerine getirdiği anlamına geldiğini belirtmektedir.

Eşi Aziz gibi kendisi de elektronik mühendisi olan ve kendini deist olarak tanımlayan Feride dini pratiklerle ilgili fikrini şu sözlerle açıklamaktadır :

> Benim oğlum ateist, ben deistim, aile öyle… Benim hacı arkadaşım var, bütün gerçek dindarlara saygı gösteririm, … Benim hiç umurumda değil dini, dili, ırkı mezhebi. Bak diyorum ya ben nereli olduğumu bilmiyorum. Türkiyeliyim, dünyalıyım benim hiç öyle bir şeyim yok. O Hıristiyanmış o Aleviymiş… Ben yani hiç ilgilenmedim. Ben insanı insan gördüm.

Feride çocuklarının inanç ve pratiklerle ilgili düşüncelerini ve oğlunun okulda öğrendiği ibadetlerin evinde neden yapılmadığını sorguladığı bir günü şu şekilde anlatmaktadır:

> Evet dedim, yapmıyoruz ama dedim Allah diye bir şey var dedim, o dedim karar verir ölünce. Biz de sevap yapıyoruz dedim. Evet bunlar farz, bunlar günah dedim. Bildiğimden değil, beş tane şey bildiğimden. Bunlar farz dedim, yapmak sevaptır ama biz de başka sevap yapıyoruz, Allah karar verir kimsenin üzerine vazife değil bunlar dedim. Ben dedi oruç tutucam, tut tabi dedik…. Bir gün kardeşi geldi, beş yaş var aralarında, ben de oruç tutayım mı dedi. Küçücük ya. Tut dedim. … Ertesi gün soruyorum tutucan mı? I ıh. Bu kadar yeter. Benim kocam hayatı boyunca hiç oruç tutmamış, bizim ailede annem babam hep tuttu. Hatta büyük abim de evlendikten sonra da galiba biraz tuttu, küçük abim zaten tutmaz. Ama en azından ramazanda biz hiç içki içmezdik. Ben onu hatırlıyorum. Baktım kocam içiyor. İyi dedim içsin, bana ne. O da onun özgürlüğü her neyse.…Bizde öyle bir inanç kumkuması yok. Çocuklar istiyorlarsa olabilirlerdi başında.

Tenis öğretmeni Turgut ise inançlı bir insan olduğunu ancak artan muhafazarkarlığın kendisini eskiden uyguladığı ibadet rutinlerinden uzaklaştırdığını şu sözlerle anlatmaktadır:

> İnançlıyım …..diyeceksiniz ki papaza kızıp oruç bozan diye bir laf vardır. Ben mesela Cuma namazını kaçırmayan bir insandım, boynuma Ayetel kürsiyi süs olarak takmam, akşam yatarken, sabah kalkarken okurum, duaları bilirim, inancım vardır. İnanç bir nevi yogadır. O bir meditasyondur, bakışına bağlı. İnternette yazıyor, bu kuran Türkçe okunsa diyor bu yobazların hepsi işsiz kalır

> diyor, kuran o kadar doğruyu anlatan bir kitap ki. Şimdi bu inancım var. Fakat neden diyeceksiniz, çünkü artık bunu bile Cuma vaazlarında bile siyasi şeye dönüştürdüler. Onların istediği şey söyleniyor. Ve dinden soğuttular, dinden derken, rutinlerinden. Yobazların bu kadar çoğalması insanları böyle bir şeye. Bizim kafamız değişmez ama gençleri şey yaptılar.

Farklı inanç pratiklerine sahip katılımcıların maneviyat ve dini pratiklere fikir özgürlükleri kapsamasında yaklaştıkları gözlenmiştir. Yargılayıcı, kuralcı ve ahlakçı tutumdan uzak manevi duygular ile ilgili insanların özelinde yaşanan pratikler olarak yorumlamaktadırlar. Onlara göre semai inancı olmayan bir kişinin doğaya veya topluma saygısız bir insan olması anlamına gelmediği gibi, inançlı bir insanın da mükemmel bir kamu vatandaşı olması anlamına gelmemektedir. İnancın kişisel alanla ilgili olduğunu toplumsal davranışla ilgili olmadığını belirtmişlerdir.

Öte yandan bütün katılımcılar özellikle kent yaşamında artan muhafakarlık ve şehir siluetindeki farklılaşma konusunda rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir. Özellikle muhafazakar formların şehrin her alanında göze çarpması kendilerinin şehirle kurdukları bağları koparan ve anılarını silen bir unsur olduğunu belirtmişlerdir.

Muhafazakarlık modern dünyanın değişimleri karşısında geleneksel yaşam biçimlerini korumayı amaçlayan siyasal bir söylem tarzıdır ve zaman içinde sistemli bir ideoloji haline dönüşmüştür. Zaman içinde modernizm ile ikilemi olan muhafazakarlık siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda uzlaşmıştır. Çeşitli semboller ve temalar ile eskiyi ve dinsel olanı korumaya çalışmakla beraber bir yandan da modernleşilmesi gereğinin farkındalığı ile tedbirli bir şekilde ilerlemenin gereğini de savunmaktadırlar (Yücebaş, 2012. ss. 62-64).

Türkiye'de modernizme tepki olarak gelişen muhafazakarlık siyasal alanda kendine bağımsız bir alan bulmakla beraber dış dünya ile ilişkilerinde iktisadi liberalizm ile uzlaşmayı tercih etmiştir. Kültür alanında da modernizmle uzlaşarak kendine özgü kültürel kabuller oluşmaya başlamış ve muhafazakarlık alternatif bir tarz olarak kabul görmüştür. Artık muhafazakar ideoloji kendine ait deneyimleri, simgeleri ile kültürel alanda ve gündelik yaşamda görünür hale gelmiştir. Muhafazakar yaşamın ilişkileri, davranışları, toplumsallaşmaları sembol ve imajlarla estetize edilerek metalaştırılmış ve dolaşıma sunulmuştur (Yücebaş, 2012. ss. 62-64).

2000'li yıllarla beraber Türkiye'de muhafazakar ideolojide artış görülmüştür. Siyasi iktidarın desteği ile de muhafazakar yaşam biçimleri kamusal alanda görünürlüğünü arttırmıştır. Muhafazakar semboller sadece giyim kuşamda değil, yeme-içmede, kültürel faaliyetlerde, binalarda, parklarda, yaşam mekanlarında, tatil, moda, sağlık, sanat ve hatta sosyal medya üzerinde kendi tarzını yaratmış ve her alanda görülür olmuştur (Yücebaş, 2012. ss. 62-64).

İlk kez Konda Yönetim Kurulu Başkanı Tarhan Erdem tarafından dillendirilen "endişeli modern" kavramı; iyi bir eğitim almış, üst ve orta üst gelir seviyesine sahip, modern bir hayat tarzı sürdüren, kültürel ve sosyal faaliyetlere katılan, siyasetle ilgilenen, demokrat ve açık görüşlü olduğunu düşünen ve başta kadınlara karşı gerici ve özgürlüklerini kısıtlayıcı politikalar olmak üzere AKP iktidarının çeşitli uygulamalarından endişe duyan bir toplumsal kesimi tarif etmektedir. [24]

Özellikle ülkenin son yıllarda muhafazakar-dindar bir siyasal parti tarafından yönetiliyor olması, sosyal ve siyasal hayata nüfus eden yönetim tarzları cumhuriyetçi-laik kimselerde yaşam tarzlarına yönelik bir tehdit algısı oluşturmaktadır. Bu endişeyi üzerlerinde yaşayan bireylerin bir kısmı kendilerini daha az baskı altında hissedecekleri ve çocuklarını daha seküler bir ortamda yetiştirebilecekleri yerlere göç etmeyi bir çare olarak görmektedirler.

Onyedi yıl önce basın sektöründe çalışırken tek başına Bodrum'a göç eden Sevgi dört sene önce İstanbul'a gittiğinde kendine ait tüm bağların kopmuş olduğunu gördüğünü ve bir daha İstanbul'a gitmediğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Şey gibi yani doğu bloku gibi falan gözüktü. Yani Taksim'i görünce ağladım. Bunu çok samimi söylüyorum Marmaris büfenin oraya gittim iki adım gidemedim, zaten inşaat falan şeyler, gidemedim, çok kötü oldum. Bir kere İstanbul'un rengi değişmiş, gri olmuş. Gri ya.. İstanbul dünyanın en renkli şehirlerinden biriydi, İstanbul kararmış. Bunu söylerken bile kötü oluyorum. Öğlen çıkardık, The Marmara'ya gideriz otururuz, bir kafe konyak yaparız. Bilmem hadi koştururuz oradan Beyoğlu'nda.. yani gri diyorum…

Altmış yaşındaki Sevgi İstanbul'da muhafazarlığın arttığını görmek için gitmesine gerek kalmadığını şu şekilde ifade etmektedir:

> Gözle baktığım zaman burada bile görüyorum diyebilirim… hayatımda tahmin etmediğim insanlar oruç tutup, Cuma namazına gitmeye başlamış.

[24] http://t24.com.tr/yazarlar/bilinmeyen/endiseli-modernler,2658 erişim tarihi 16/5/2018

Askeriyeden emekli olup Ankara'dan Bodrum'a göç eden ellisekiz yaşındaki Sevin kentte muhafazakarlığının çok artığını ve bunun gözle görülecek seviyeye ulaştığını gözlemlemektedir. Etkilerinin Bodrum'da da görülebileceğini ancak bunun çok uzun süreli olamayacağını, Bodrum halkının buna izin vermeyeceğine inancını şu sözlerle ifade etmektedir:

> Muhafazakarlık kesinlikle, bırak daha çok olmasını yani dibe vurdu artık. Hele Ankara'da ben çok hissediyorum yani. İki de bir gidip geldiğim için. Burada bile hissediyorum. Bodrum'da da felaket arttı, bir ara hatta toplantılar yapıyorlar diye duyduk, hatta grup grup böyle bir yerlerden çıktıklarını da, önümüzden böyle dalga halinde geçerlerdi. Böyle belli bir amaca hizmet eden tipler olduğuna da yüzde yüz eminiz yani. Ama burada pek barınabileceklerini ben zannetmiyorum, buranın halkı kabul etmez. Buranın halkı batılı ve çok duyarlı, her konuya çok duyarlı.

Devlet memurluğundan emekli olduktan sonra Bodrum'a tek başına göç eden Tezer, siyasi iktidarın çalışma ortamında iki ayrı grubun oluşmasına sebep verdiğini ve bu iki grubun devamlı birbirini dışlaması sonucu çalışma mekanının gergin ve mutsuz çalışma ortamına dönüştüğünü ifade etmiştir. Tezer, kentin siluetinde de, tanıdığı insanların kimliklerinde de muhafazakarlığın arttığını düşünmektedir. Tezer gözlemlerini şu sözlerle ifade etmektedir:

> Çünkü etkilendiler, kimisi mesela arkadaşımın kocası çalışıyordu, … şeylerini falan yayınlamaya başladı facebookta. Yani o, o kafada bir tip değildi. Değişti, çünkü öyle olmak zorunda. Ya işi gücü için ya bilmem nesi için. Konuşmuyor. Biliyorum benim kafamda ama ben konuşuyorum etrafta, o konuşmuyor mesela. Fark ettim bunları. Çok oluyor bunlar, olmuyor değil. Ben bulaşmayayım.

Avcılık ve dalgıçlıkla ilgilenen ellialtı yaşındaki Oğuz Bodrum'da köylü bir kadının elini sıkmasından nasıl etkilendiğini anlatmaktadır. Köylü kadının elini sıkması sonucu yaşadığı şaşkınlıkla ülkede kadın-erkek ilişkilerindeki dönüşüme kendisinin de hiç düşünmeden uyum sağladığını, kanıksadığını ve içselleştirdiğini fark etmiştir. Kentte ilerleyen muhafazakar sembollerin giderek çoğaldığını ancak kendisinin bunu sorgulamayı ne zaman bıraktığını hatırlamadığını şu şekilde anlatmaktadır:

> Kadınlar el sıkıyor, erkeklerin elini sıkıyor. köylü kadın, beni yolda çeviriyorlar… burada yapılınca tuhaf geldi. O kadar yer etmiş İstanbul'da. Burada elimi sıkınca anladım aaa bu İstanbul'da yapılmıyor. .. Daha çekingen insan. Daha az göz göze ve dokunsal ilişkiye.. korkuyor bence birbirinden … muhafazakarlık değil korku bu…..korku ve inatlaşma

Oğuz ile aynı evi paylaşan makine mühendisi Tomris muhafazakar yaşam şeklinin sadece kadınları değil erkekleri de etkilediğini, özellikle daha genç nesilin giyim ve beğenileri ile bunu gösterdiklerini gözlemlediğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Otuz-otuzbeş yaşında erkeklerde sakalsız adam kalmadı ya, hepsi sakallı İstanbul'da… Biz Taşdelen'i gördük, Çekmeköy'ün Taşdelen Köyü… İstanbul'un dış semti. … şirkette çalışan çocuklar, işçiler, usta başları, sekreter, muhasebecisi hepsi gayet şey konservatif tipler. Kimse baş örtülü değil ama gayet konservatif. Günaydın diyorsun.. cevap yok. Davranışlarında tuhaflık var. Muhtemelen korkuyor.

Oğuz bunun iktidara yakın olma istediğinden kaynaklandığını düşünmektedir. Sahip oldukları imkanları kaybetmek istemeyen kişilerin iktidarın ideallerine göre yaşam tarzlarını değiştirmekten çekinmediklerini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Korku var, koltuk korkusu var. Sonuçta muhafazakar akıma uyuyorlar. Para var ucunda çünkü … işini kaybetmekten korkuyor. Mesela bir arkadaşımız Arap Bankasında çalışıyor, Cuma günü herkes namaza gidiyor, gitmese olmaz

Oğuz büyük şehirlerde gözlemledikleri ve kendilerini yabancı hissettikleri muhafazakar yaşam tarzını Bodrum'da görmediklerini, köy meydanındaki bir gözlemine dayanarak şu şekilde anlatmaktadır:

> Burada yarım saat gidip bakkalda otursan anlıyorsun zaten. 2 hafta önce Pazar günü oturdum yarım saat, 270 liralık içki sattı. Araba geçerken duruyor 2 bira, geçerken bir tane rakı, geçerken hop 2 şişe şarap.

Bodrum'da kendi kafeteryasını işleten Arap dilleri mütercim tercümanlığından mezun Adalet iş sebebi ile Arap ülkelerine sıkça ziyaretlerde bulunduğunu belirtmektedir. Muhafazakarlığın çok fazla arttığını ve deneyimleri ile artık bu konunun zaman zaman kendisini ürkütecek dereceye geldiğini söylemektedir. Diğer Müslüman ülkeleri de tanıdığını belirten Adalet bizim onlarla kıyaslanamayacak şekilde geriye doğru gittiğimize inanmaktadır. Kişilerin de kendi yaşamlarını sürdürebilmek için bu çarka uymak zorunda kaldığını ve bu sebeple kişisel muhafazakarlıkların da arttığını düşünmektedir:

> Fazlasıyla, fazlasıyla. Mesela benim olduğum zamanda ben Fatihe gittim, bu ne yaa dedim. Ben yurtdışında da çok bulundum. Gittim işte Arap Emirlikleri, İran, orası burası gittim. Türkiye gün be gün geriye gidiyoruz biz. Ben mesela … Sultanbeyli'ye gittim, nisan ayında, oy kullandık, akşamına da.. Sultanbeyli'de üzerimde kot pantolon ve tişört vardı, ve ben orada, şimdi dedim beni linç edecekler. Keçi sakallı adamlar, vurun kahpeye diyip beni linç edecekler.

> Ürktüm. Toplum o kadar kötü bir şekilde gidiyor ki o yola karşı. Ve o insanların ben bazıları ile konuşup da acaba onları normal bir yola çekebilir miyim diye.. mümkün değil, o kadar cahilane gidiyorlar ki, o kadar cahil yani. Eş dost çevresinde muhafazakarlaşma çok fazlası ile var. … birçok insan şu anda korkudan ve kendi çıkarları için öyle olmak zorunda kaldı. Korkudan.

Artık İstanbul'a turistik amaçla bile gitmek istemediğini belirten elliiki yaşındaki Feride artan muhafazakar yaşam tarzının sadece tercih meselesi olmadığını düşünmektedir. Dayatılan bu yaşam tarzına uymayanlara karşı bakışların ürkütücü olduğunu ve bunun kendisine korku verdiğini şu şekilde anlatmaktadır:

> İstanbul'da bizim çevremiz değil ama tabii ki, bence İstanbul.. ya ben Haliç'ten kaçtım. Hiç öyle bir şey görmemişim. .. gittik, indik, bayramdı, herhalde İranlılar falan da vardı. Uzun sakallı adamlarla peçeli kadınlar. Ve her taraftalar adım adım, Pier Loti'nin oraya geldik. Bir kuyruk hepsi böyle türbanlı bilmem neli, çabuk dönelim dedim. işte benim böyle akalazyam bazen benim, şuramda yanma oluyor, böyle strese girdiğimde, nefes alamıyorum, bir süre böyle durmam falan gerekiyor. Çabuk dönelim. Hiçbir yere oturmuyoruz dedim, dönüyoruz. Bir şey aldık, tekne gezisi aldık hemen, sonra ben biraz yürüdüm, biraz sakinledim, bindik. Bir daha dedim ben hayat boyu Haliç'e.. bu kadar etkilendim, bu kadar rahatsız oldum. Ben bir daha gelmem, ben bu insanlarla bir arada olmak istemiyorum kardeşim, olmam…. Ben korktum, rahatsız oldum. Ben İstanbul'da şortla gezen bir insan değilim, o yüzden de değil yani. Ama hani bence evet, bence çok daha farklı oldu. Ama çevremizde yok. Ama onların kendi tercihidir, kimseyi kınamam, ne istiyorlarsa yapacaklar. Beni rahatsız etmesinler, ben onları rahatsız etmeyeyim…

Eşi Oya ile aynı okuldan mezun olan bilgisayar mühendisi Vedat muhafazakar sembolleri Bodrum'da gözlemlemediğini ancak İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde muhafazakarlaşmanın gözle görülür ölçüde arttığını şu sözlerle tarif etmektedir:

> Ankara İstanbul'da kesinlikle var. Gözlenebilen kesinlikle var. Ben bundan yirmi gün önce Tunus'taydım, Tunus da Müslüman bir ülke, yani İstanbul'da havaalanına indiğiniz zaman gördüğünüz muhafazakarlığı Tunus'ta görmüyorsunuz.

Bodrum'da bir AVM içinde perakende sektöründe çalışan kırkdokuz yaşındaki Nazlı muhafazakarlığın kesinlikle arttığını düşünmektedir. Bazı insanların da döneme uymaktan ötürü davranışlarını değiştirdiği ve İstanbul'da kendini tedirgin hissettiği ile ilgili görüşünü şu sözlerle ifade etmektedir:

> Sadece etrafımda kabına göre hareket eden insanların olduğunu gördüm.. Burada onu gördüm. Kabına göre burada. Çünkü ben çalıştığım için esnaf çok fazla

> tanıyorum. Tanıdığım esnafların da konumlarından dolayı bakıyorum ki kimin kayığına binerse onun küreğini çekiyor. Kendi çevremde bunu görmüyorum aynı doğrultuda devamlar. Şehirde dolaşırken semtten semte bile anında değişiyor. Kardeşim Tuzla'da oturuyor, Bağdat Caddesi'nde dükkanı vardı. Özellikle toplu ulaşım aracı kullanıyorum, otobüse biniyorum. Tuzla'dan Küçükyalı'ya gelene kadar gergin ve tedirginim. Evlerden kişilere kadar. Küçükyalı itibariyle tamamen sanki kitabın arka sayfasını çeviriyorsun bambaşka bir şehre gitmiş gibi oluyorsun. Hani bizi ötekileştirdiler. Zamanında ondan şey yapıyorlardı ve hayır yanlış bir ifade diyorduk. Şimdi biz de bahsetmeye başladık ötekiler ve bizler diye aynen böyle böldüler buna inanıyorum.

Büyük kızı İstanbul'da üniversite okuyan ve küçük kızını Bodrum'da büyütme kararı alan İngilizce öğretmeni kırksekiz yaşındaki Mine İstanbul'a yaptığı ziyaretler esnasında gözlemlediği muhafazakarlığı ve duyduğu rahatsızlığı şu sözlerle ifade etmektedir:

> İstanbul'da görüyorum, burada yok. İstanbul'da çok fena. Çok fena acayip. Eskiden gidemediğim yerlere gidiyorum İstanbul'a gittiğimde, mesela Karaköy'e gidiyorum, Çengelköy falan, görünce şoklara giriyorum. Sokak aralarına giriyorum, Osmanlı dekorları acayip kafeler, odalara ayrılmış yok sultan odası yok bilmem ne, terasa çıkıyorsun kapalı genç kızlar. İçime sıkıntılar geldi. Her yerde acayip arttılar. … İnsanların muhafazakarlaşması değil ama yandaş olma gözlemliyorum. Gayet güzel huyuna suyuna gitme. Fena halde hala aynı hayatı yaşayıp ama bu durumu destekleyen çok arkadaşım var, hem de sevdiğim arkadaşlarım. Sebebini sorduğumda en geri zekalı kişilerin söyleyeceği şeyler. Ama belli ki tamamen maddi anlaşmalardan ötürü. Mesela bir arkadaşım … Tamam anladım ama bari bana savunma yaptıklarını. Tamamen cahilce.

İlkokula giden kızının Bodrum'da eğitim almasını tercih eden avukat Leyla da muhafazakar davranışların arttığını düşünmektedir:

> Kelime anlamıyla muhafazakarlık değil ama Arap ilkelliğinin arttığını düşünüyorum. Arapçılığın getirdiği davranış bozukluklarını muhafazakarlık olarak adlandırıyorlar. Ama bu kelime anlamıyla muhafazakarlık olduğunu düşünmüyorum ama bu uygulamada baktığınız zaman evet yani herkesin dile getirdiği muhafazakarlık olarak o tanımla soruyorsanız evet muhafazakarlık var, çok yoğun bir şekilde….burada da var.

İstanbul'da uzun yıllar film sektöründe daha sonra da eşi Sabahattin ile açtıkları restoran işletmesinde çalışan kırkiki yaşındaki Ayfer Bodrum'a taşınma kararına en büyük etkenin çocuklarını daha seküler bir ortamda yetiştirme arzusu olduğunu belirtmektedir. Muhafazakarlığın her ortamda arttığını düşünen Ayfer özellikle çocuklarının eğitimine olumsuz etkisini şu sözlerle ifade etmektedir:

> Önce çalıştığım iş ortamında fark ettim. Profil hızla değişmeye başladı. Sonra sokaklarda. En son çocukların okulunda .. bizim okulda veliler çocukları Cuma namazına gitsin diye okula dilekçe verdiler. İlkokuldan bahsediyorum sana … sonra ne bileyim ramazanda ilkokul çocuğu oruç tuttuğu için okula gelmiyor falan. Bundan okul yönetimi de öğretmen de etkileniyor, onlar da nasıl davranacaklarına karar veremiyor, onlar da korkuyor. Çocuklar etkileniyor. Eğitim alanında ben böyle bir şeyi kabul edemem.

Otuzyedi yaşındaki Yaşar, Ankara'da yaşadıkları dönemde günlük dini pratiklerine daha fazla zaman ayırdığını ancak Bodrum'a yerleştikten sonra bu konudaki ilgisinin azaldığını belirtmiştir. Yaşar'ın endüstri mühendisi eşi İnci ile yapılan görüşme esnasında net ifadeler kullanılmamakla beraber Yaşar'ın Ankara'daki yaşamında dini bir cemaate yakınlığı bulunduğu ve bunun Yaşar'ın kişiliğini ve evliliklerini tehdit eder bir boyuta ulaştığı gözlemlenmiştir. İnci'nin Bodrum'a yerleştikten sonra eşinin artık o işlerden uzaklaştığı, bambaşka bir çevre edindiği ve sağlıklı ilişkilerine tekrar kavuştukları ifade ederken kullandığı vücut dilinden Ankara'dan Bodrum'a gelişin bir kurtuluş içerdiği izlenimi edinilmiştir.

Katılımcıların tamamı büyük şehirlerin genel siluetinde de kişilerin yaşam tarzında da muhafazakarlığın arttığını düşünmektedir. Özellikle büyüsünü, güzelliğini aşırı muhafazakar semboller ve temsiller sebebi ile yitirdiği, anılarının kaybolduğu bu şehirleri artık kendilerine ait hissetmedikleri ile ilgili üzüntülerini belirtmişlerdir. Katılımcılar muhafazakarlıkla dini inancı farklı yerlere koymuşlardır. Bireylerin inançları, ibadetleri ve sembolleri ile yıllardır iç içe yaşadıklarını ve bunun kendi kültürlerine güzel etkiler yarattığını düşünmektedirler. Ancak muhafazakarlığı siyasetin gündemi olması, baskı içermesi, ayrışmalara sebep veren kişisel hak ve özgürlüklere yapılan müdahale olarak nitelendirmektedirler.

Özellikle tek başına yaşayan kadınların ve küçük çocukları olanların muhafazarlık konusundaki endişeleri daha yüksek boyutta olduğu gözlemlenmektedir. Kadınlar şehir yaşamında kendilerine ait yaşam alanlarının kısıtlandığını, belli başlı sınırlar dışına çıkmamaya özen gösterdiklerini ve kamusal alanlarda daha savunmacı davrandıklarını, Bodrum yaşantısında ise özgürlüklerine kavuştuklarını hissettiklerini belirtmektedirler. Küçük çocukları olan aileler ise çocuklarının İstanbul ve Ankara'da okuldan parka her alanda gruplaşmalara maruz kaldıklarını, yetişme çağındaki çocuklarının kafalarında karışıklıklar oluştuğunu, en önemlisi okul içi eğitimin artık seküler yapısını korumakta zorlandığını dile getirmektedirler. Bodrum'da artan özel

okul ve eğitmen sayısının kendilerine fırsat yarattığını ve Bodrum'a göç etmelerinde önemli rol oynadığını bildirmişlerdir. Özellikle Ayfer'in altını çizdiği üzere Bodrum'a göç edenlerin aşağı yukarı aynı düşüncelere sahip kişilerden oluşması, çocuklarının okul ve şehir hayatında bir araya gelecekleri arkadaşlarının da aynı düşünce yapısına sahip ailelerin çocukları olmasının, çocuklarının daha seküler yetişmesinde önemli bir etken olduğunu düşünmektedirler.

### 4.2.5. Siyasi Ortam ve Özgürlüklerin Etkisi

İktidarın yönetim şekline karşı ilgi göstermemek, politika dışında kalmak, toplumsal hareketlerden uzak bireysel yaşamı tercih etmek de bir tür direnme biçimi olarak görülebilmektedir. Kimlik politikasının öne çıktığı 2000'li yıllarda iktidar da farklı yaptırım şekilleri ortaya koymaktadır. Ayrımlaştırıcı ve dışlayıcı medya ve devlet dilinin de desteği ile farklı kimliklere sahip gruplar birbirine karşı ötekileştirici, hoşgörüsüz, tahammülsüz, birbirine tahakküm kurmak isteyen yapılara dönüşmektedir. Bu bölünmeler toplum içinde yalnızlaşmalara, içe dönük ve marjinal davranışlara yol açmaktadır. Devletin müdahaleleri karşısında toplumsal tepkiler yitirilmeye başlamakta ve içe dönüklük, bireyselleşme yaygın davranış modeli haline gelmektedir (Çavuşoğlu, 2014. ss. 27-39).

Tepkisini ve taleplerini dile getirmesi şiddetle bastırılan ve ezilen halk içe doğru bir patlama yaşamaktadır. Bu bastırılmış duygular ise basit bir kazada veya söylemde kolayca şiddete dönüşebilmektedir (İnsel, 2015. s. 249).

Dünyada hüküm süren baskıcı iktidar akımları ise baskın yönetim modellerini ortaya çıkarmaktadır. Bunun sonucu da gündem fikir özgürlükleri tartışmasına gelirken aşırı cezalar almaktan korkan ve sesliğe bürünen bir grubun pasif direniş kalıpları ortaya çıkmaktadır. Artık politik fikirlerinden bahsetmeye çekinen, sosyal medyada sadece yemek tarifleri paylaşan ve kitlesel eylemlerden özellikle kaçınan ama mutsuz bir bireylerin varlığından bahsedilmektedir. Politik görüşlerini veya oy verdiği partiyi bile söylemekten çekinen, özgür olmadığını söylemeye bile özgür hissetmeyen bir grup olarak da tanımlanabilmektedir.

Yapılan görüşmeler sonunda altı kişi günlük siyaseti yakından takip ettiğini, oniki kişi en az bir kere toplumsal bir eyleme katıldığını, bir kişi siyasi bir partiye üyeliğinin bulunduğunu belirtmiştir. Üç kişi ise Bodrum'a taşındıktan sonra kendilerine daha çok vakit ayırabildiğini dolayısıyla da günlük siyasete, toplum içindeki sorunlara

daha fazla zaman ayırmaya ve kamusal haklara daha fazla ilgi göstermeye başladıklarını belirtmişlerdir. Ondört kişi kendini siyasi yelpazenin ne tarafında olduğunu açıkça tanımlarken, ondört kişi bu konuda bir yorumda bulunmak istememiş ancak görüşülen kişilerin tamamı mevcut yönetimden memnun olmadıklarını açıkça belirtmişlerdir.

Öte yandan katılımcıların tamamı Bodrum'da kendilerini daha özgür hissettiklerini belirtmiştir. Gerek kent içi yaşamda gerekse siyasi bir konuda daha rahat olduklarını belirten katılımcılar sebep olarak burada yaşayan insanların herkesin görüşüne daha fazla saygı duymasını göstermişlerdir. Bodrum'daki günlük yaşamlarında kendilerini bir tehdit ile karşı karşıya hissetmediklerini, fikirlerini rahatlıkla dile getirebildiklerini belirtmişlerdir.

Tiyatro sanatçısı Mina kendini siyasi bir kişi olarak tanımlamaktadır. Siyasi görüşleri ile ilgili birçok faaliyete katıldığını, savunduğu konularda kendini özgürce ifade edebildiğini, hiçbir çekincesinin bulunmadığını belirtmiştir. Hiçbir siyasi partiye üyeliği bulunmayan Mina, siyasi anlamda yaptıklarının günlük siyaseti yakından takip etmek, özgürce eleştirmek ve toplumda ses getiren yürüyüş, mitingler gibi faaliyetlere elinden geldiğince katılmakla sınırlı kaldığını söylemiştir. Gezi Hareketinde çok fazla gaz yediği için artık daha dikkatli olmaya ve bu tür faaliyetlere katılmamaya çalıştığı belirtmiştir.

Bodrum'da emeklilik günlerini yaşayan ve yaz aylarında tekneleri ile bolca yelken yapan Orhan ve eşi Buket kendilerini politikadan uzak kişiler olarak tanımlamaktadırlar. Fikirlerini temsil edecek bir parti olmadığını dolayısı ile herhangi bir siyasi bir partiye ilgi duymalarının söz konusu olmadığını, ancak bunun mevcut durumun onları rahatsız etmediği anlamına gelmediğini belirtmektedirler. Siyasi eleştri yapmaktan çekindiklerini, sosyal medyada bu konuda bir şey paylaşmadıklarını özellikle belirten çift bir deneyimlerini anlatırken politika konusunda konuşmaktan veya eleştiri yapmaktan ne kadar çekindikleri ortaya koymuşlardır. Bir İstanbul seyahatinde şehiriçi otobüste mevcut hükümeti öven bir kişiye Orhan eleştirel bir yaklaşımla cevap vermek istediğinde bu durumun kendisini çok endişelendirdiğini ve ortamdan uzaklaşma ihtiyacı duyduğunu Buket şu sözlerle anlatmıştır:

> Biz inelim çünkü başımızı derde sokacak, ikimizde çenemizi tutamayacağız, bizi alıp götürecekler içeri diye çekiştirmeye başladım kolunu

Bodrum'da tek başına yaşayan altmış yaşındaki Perihan kendini siyasi bir insan olarak tanımlamamaktadır. Ancak Gezi Hareketi gibi hareketlerin içinde yer almayı hep arzu ettiğini ancak İstanbul'a gitme fırsatı bulamadığı için katılamadığına çok üzüldüğünü, şu ifadelerle anlatmaktadır:

> Tabii ki hiç siyasetle ilgilenmiyorum diye algılayamazsınız, çünkü zaten çok belli ne düşündüğümüz ne yaptığımız. Gezi parkına çok isterdim gitmek. Burada biz yaptık kısacık bir şey ama gönlüm orada olduğu için üç adım dahi atsanız, içinde olmak keyifli bir şey.

Perihan endişelerini ve eleştirilerini eş dost ortamında da sosyal medyada da rahatlıkla dile getirdiğini belirtirken şu ifadeyi kullanmıştır:

> Bir şey de olmadı

Perihan bu ifadesi ile ifadenin özgür bir ortamı olmadığının kabulü ile kendisinin korkusuzluğunu göstermek istemiştir.

Sosyal medyayı çok sık kullanan elliüç yaşındaki Tezer, siyasi eleştride bulunmaktan çekindiğini şu sözlerle ifade etmektedir:

> Rahatlıkla özgürce konuşma … ya onları çok yapmak istemiyorum. Çünkü benim listemdeki insanlar benim kafamdaki insanlar. Onu orada değil de başka bir yerlerde yapmak gerektiğini düşünüyorum. … çekince … yani artık şu günden sonra evet, başımız da derde girebilir yani. Eskiden böyle düşünmüyordum çünkü benim gibi insanlar da vardı, şimdi benim kafamdaki insanların azaldığını düşünüyorum. Hani burada belki Bodrum'da bir şey olmaz da İstanbul'da … yani geçen televizyonda görüyorum, bir tane kız tacize uğruyorlar. Polise gidiyor, polis diyor ki bu halinize az bile yapmışlar diyor. Bir de polis tartaklıyor dövüyor, hastanelik ediyor. Kız şimdi iki taraftan şikayetçi oluyor, hem tacizciden hem polisten. Bir de onlar ondan şikayetçi. Polis kızdan şikayetçi oluyor. Kız şimdi nereye gidecek. Onun için ben artık pek göze batmak istemiyorum, çünkü tek başıma yaşıyorum, başıma bir şey almak da istemiyorum yani. Yani korkuyorum yapmak istemiyorum. Eş dost ortamında çekinme yok benim çevremde bir sorun yok. Çok iyi tanımadığım kişilerin yanında evet yabancının ne yapacağı belli değil..

Ev ofisinde internet üzerinden serbest çalışan Tomris siyasetle ilgilenmediğini ancak demokratik hakları savunmak ve mevcut düzende gördüğü sorunlara itiraz için seçim güvenliği ve sandık sayımlarında görev yaptığını belirtmiştir. Siyasetle olan ilgisini şu sözlerle tanımlamaktadır:

> Yani benim yaptığım şeylere siyaset denmez o yüzden siyasi tarafımız yok ama seçim zamanı sandıkta sandık görevlisi olmak, …. çalışmak, birkaç kez yaptım. Üyelik yok ama aktivite var. … tarafından sandık görevlisi oldum. … gidişattan

> çok rahatsızım, demokratik olmadığını düşünüyorum … en azından kendi üzerime düşen görevi yapıyorum. Geziye falan katılmadım ama … oy sayımında görev yaptım. Evden çalıştım sandıkta çalıştım

İş hayatında interneti çok kullanan Tomris kendi düşüncelerini özgürce ifade etmekten çekindiğini de şu sözlerle belirtmektedir:

> Limitli. Çekiniyorum … çekiniyorum … ve son zamanlarda ... yüz yüze ortamlarda tutmuyorum kendimi ama yazılı ortamda tutuyorum. Yazımdan çekiniyorum, kayıttan çekiniyorum.

Feride ve Aziz kendilerini siyasi yelpazenin solunda tanımlamaktadırlar. Ancak yoğun iş hayatı ve çocuk yetiştirmekle geçen yıllarında siyasetle hiç ilgilenmediklerini belirtmişlerdir. Üniversitede okuyan çocuklarının yüksek duyarlılık gösterdiği Gezi Hareketi onlar için bir dönüm noktasıdır. Çocuklarının ilgisi, büyük kitlelerin sergiledikleri duruş, Feride ve Aziz'in kendi dertleri olmayan bir konuyu dinlemenin görev ve sorumlulukları olduğunu farketmelerini sağlamıştır. Bu tarihten sonra da toplumsal olaylara karşı daha fazla duyarlılık göstermeye ve katkılarını arttırmaya gösterdikleri gayreti Feride şu şekilde ifade etmiştir:

> Hiç yoktu çok apolitiktim, ta ki gezi olana kadar. Şimdi çok politiğim. Geziden sonra, oğlumdan sonra. Bodrum'la hiç alakası yok. Oğlum, oğlumun fikirleri, onunla konuşmalar … ben Alevi arkadaşıma geziden sonra sordum, kızım sizin ne sıkıntınız oldu da bu kadar bağırıyorsunuz. Benim bir şeyden haberim yok, bir anlatsana bana dedim. Bana anlattı dehşete düştüm ben. Anlatabiliyor muyum? Ben yani hiç ilgilenmedim. Ben insanı insan gördüm. … eşim de siyasi değildi … Hiç değiliz biz. Hiç alakamız yok ... soldayız. İkimizde soldayız. Ama tamamen apolitiğiz. Soldayız ama. Ancak geziler bizi çok etkiledi. Çok çok fazla etkiledi. Hak verdiğim bir duruştu o… hepsini inceledik. Biz şimdi bir gün söyleyip, bir gün söylediğini inkar edenlerin, söyleyip de inkar ettiğini biliyoruz, her şeyi biliyoruz artık. Yani piyasada dönen her şeyi takip eder ve bilir olduk işin açıkçası ... yürüyüşlere gittim, İstanbul'daydım. Mitingine gittim. Çok değil ama elbette yapabildiğimce katılıyorum. Ben … ye oy veriyorum mecbur olduğum için veriyorum. Sevmediğimden değil, o insanı seviyorum … ama örgüt üyeliği ... hayır hayır hiç öyle bir şeyimiz yok.

Apolitik olmanın gelecek nesillere zarar vereceğini düşünen Feride Türkiye'deki gençlerin siyasi baskı altında olduklarını düşünmektedir. Yurtdışına gitmelerinin kendilerine daha iyi bir eğitim ve yaşam standardı sunacağı konusundaki fikirlerini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Şimdi gençler eğer Türkiye'de kalırlarsa görecekler günlerini. Bu kadar apolitik olmak gençler için özellikle iyi bir şey değil ama. Bu ortamda da yapılacak bir

> şey yok. Ben çünkü yapma diyorum, çünkü yaptığı zaman zarar görecek çocuk. …Ben de istiyorum (yurtdışına) gitsinler. Her gün istiyorum. Kanada'dan teklif geldi. Biz çalışıyoruz, çocuklarımız var gidelim dedim, eşim gitmedi. Ben şimdiye çoktan gitmiştim. Bu saatten sonra zaten Kanada artık beni almaz.

Özellikle iki çocuklarının da üniversitede olması Feride için ayrı bir endişe meselesi olmaktadır. Herhangi bir politik olaya karışmalarından ve geleceklerini etkileyebilecek sonuçlarla karşılaşmalarından endişe duymaktadır. Bu sebeple kendilerine zarar verecek eylemlerden uzak kalabilmeleri adına özellikle devlet üniversitesi yerine özel üniversitelerde okumalarını tercih ettiklerini şu şekilde anlatmaktadır:

> Bu arada ben iki çocuğumda özel okulda okumadığı için bu çocuklar üniversite asla devlet okuluna gitmeyecekler dedim. Oğlum solcu, şimdi özel bir üniversitede, orada bin tane eylem olur, bu gider katılır. Asla gitmeyecek dedim. Şu üniversiteler sana yasak. Babası dedi ki, ya geçen gün gittim kampüse milyon tane çocuk, orada ne eğitim görecekler, ben anlamadım. Dedim yok özel okul kesinlikle özel okul. O özelde okudu, diğer oğluma da söyledim….

Aziz de Bodrum'da ifade özgürlüğünün daha fazla olduğunu belirtirken, şu ifadesi ile son yıllarda artan soruşturmalara atıfta bulunmaktadır:

> Burası biraz daha demokrat bir yer.. arada polis falan dayanacak kapıya diyorum ama dayanmadı

Ellialtı yaşındaki Vedat hiçbir zaman aktif bir siyaset hayatında yer almadığını, bir parti üyeliği bulunmadığını belirtmektedir. Daha aktif bir siyaset hayatının olmamasını hata olarak nitelendiren Vedat, gündemi çok yakından takip ettiğini, toplu eylemelere katılmayı, eleştiri de bulunmayı vatandaşlık hakkı olarak gördüğünü şu sözlerle ifade etmektedir:

> İnandıklarını konuşmazsan zaten insan olmanın en temel bileşkesine karşı gelmiş olursun.

Vedat, mevcut yönetimin insanlara korku verdiğine inanmakta, bu endişelerin insanları haklarını savunmaktan uzaklaştırdığını düşünmektedir:

> Korku var, bugün ülkemizde bir sürü şeylerle ilgili korku da var. Var. Yaşanıyor da. Bilinçli, eğitimli insanlar olarak biz baktığımız zaman birtakım şeyler batıyor. Gerçeği yansıtmıyor, doğrular konuşulmuyor falan filan. Bunları konuşmadığınız takdirde de … aktif siyasette hiç olmadım ... çok isterdim … gezi, adalet evet onlara katılıyorum. Onlara siyasetin içinde olmak demiyorum ben. Ama bir parti üyesi olmak, bir partiye çalışmak, efendime söyleyeyim

> hedefin meclise girip bir şeyleri düzeltmek olarak uğraşmadım çok açıkçası … Bu da ülkemizin gerçeği. Eğitim seviyemiz hala düşük, dünya görüşümüz farklı.

Amatör alanda ancak profesyonel seviyede bowling oynayan ve turnuvalara katılan Aslı emekli olduktan sonra resim yapmaya daha çok vakit ayırmaktadır. Geçmişte siyaset alanında daha aktif görevler aldığını anlatmaktadır. Özellikle iki seçim öncesinde muhalefet partisine gidip çalışmalarda bulunan Aslı, kadın arkadaşları ile beraber Türkiye'nin her yerinde çalışmak, karşılık beklemeden sadece emeklerini ortaya koymak üzere bir iki ay boyunca muhalefet partisi ile bazı çalışmalarda bulunduğunu belirtmiştir. Ancak gerek iktidar da gerekse de muhalefette siyasetin çirkinliğini fark ettiğini, hangi yönden bakılsa da kirlendiğini anlatmaktadır. Bu deneyimleri siyaset alanından soğumasına sebep olan Aslı, bir daha siyasi çalışmalara katılmadığını belirtmiştir.

Bodrum'da tekrar iş hayatına dönmeyi planlayan otuzyedi yaşındaki İnci Ankara'da kendilerini ifade etmeye çekindiğini ancak Bodrum'da farklı düşüncelerin rahatlıkla dile getirebildiğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Ankara'dayken söyleyemediğim paylaşamadığım düşüncelerimi burada daha kolay dile getiriyorum. Çünkü burada kendim gibi insanlarla muhattabım….Burada insanlar düşüncelerini daha rahat dile getirebiliyor. .. o beni daha çok mutlu ediyor, onu yaşamış olmak. Fikirlerimiz aynı olmasa bile tartışabiliyoruz, zaten önemli olan da o. Ankara direkt ket vuruluyor size, susturuluyorsunuz, o yok burada

Avrupa Birliği projelerinde çalışan Oya ise yakın dostları arasında siyasi endişelerini rahatlıkla dile getirebildiğini ancak internet yazışmalarında siyasi konulardan uzak durmaya çalıştığını şu sözlerle ifade etmektedir:

> Endişelerimi dile getiriyorum. Siyasete pek girmiyorum açıkçası. Çünkü bir tweet yüzünden insanların sonuçta neler geliyor başına.

Kitapçılık yapan Kemal uzun yıllar boyunca aktif siyasette yer almış bir kişidir ve sol bir partide üyeliği bulunmaktadır. Aktif görevlerde bulunan Kemal birtakım kırgınlıkları sebebi ile üyeliğini devam ettirmediğini ve aktif siyasetten uzak olduğunu belirtmiştir. Çekinmeden korkusuzca kendi başına siyaset yapmak isteyen Kemal Bodrum'da yeterince siyasi faaliyette bulunamadığından bu sebeple Ankara'ya gitmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Sahibi oldukları kitap dükkanının içinde yer alan kafeteryanın mutfağını işleten Kemal'in eşi Latife ise uzun yıllar kadın savunuculuğu

yapan bir dergide çalışmıştır ve kendisi de siyaset ile ilgilenmektedir. Ancak eşinin aktif siyaset yapmasından dolayı endişe duymakta ve Bodrum'a göç etmeyi siyasi endişelerinden dolayı istemektedir. Kemal'in mevcut yönetime karşı eleştirel tutumunun sorun yaratacağından endişe eden Latife Bodrum'a göç etmek konusunda ısrarcı olmuştur. Hiçbir şekilde siyasi yazışmalara katılmak istemeyen Latife eşinin mümkün olduğunca sessiz kalmasını arzu ettiğini belirtmiştir.

Mevcut siyasi yönetimden ve muhafazakarlaşan yapıdan duyduğu endişeyi sıklıkla dile getiren Ayfer kendini siyasi yelpazenin solunda tanımlamaktadır. Eskiden politik bir kişiliği olduğunu ama artık her şeyden uzak durmaya çalıştığını şu sözlerle anlatmaktadır:

> Eskiden devamlı takip ederdim, eleştirirdim, sosyal medya, blog falan. Eş dost ortamlarında fikirlerimi tartışırdım. Aktif bir parti üyeliğim yoktu ama ülke gündemi ve siyaseti ile ilgilenirdim. Haksızlıklara karşı yapılan yürüyüş, gösteri elimden geldiğince katılmaya çalışırdım. Ama artık korkuyorum. Ne açık ortamlarda konuşmak ne yazmak ne de bir yürüyüşe katılmak. En son geçen sene gördük … en ufak eleştri bile sorun yarattı. Açıkçası korkuyorum ve uzak duruyorum

Katılımcılar ile yaptığımız görüşmeler siyasi haklar, fikirler ve düşünceleri paylaşma konusunda endişeler yaşadıklarını göstermiştir. Birçok katılımcı siyasi yelpazenin ne tarafında olduğu konusunda bilgi vermekten çekinmiştir. Mehmet ve Aslı hariç hiçbirinin siyasi bir örgütlenmede yer almağı görülmüştür. Kendilerini özgür hissettiklerine dair ifadeler aslında buna cesaret edebildikleri anlamında kullanılmaktadır. İfadenin özgür bir eylem olmadığının içselleştirilmiş olduğu gözlemlenmiştir. Mevcut yönetimin kendilerini kısıtladığı, kalabalık ortamlarda yüksek endişeler taşıdıkları konuşma tonlamalarında ve yüz ifadelerinde gösterilse dahi bunun kentten göç etmeye bir etken olduğu konusunda net ifadeler kullanmadıkları gözlemlenmiştir. Basit bir eleştri konusu dahil olmak üzere sosyal medya ve sohbet ortamlarında görüş belirtmenin bir gerginlik veya cesaret konusu haline geldiği görülmüştür.

### 4.2.6.Farklı Sektörlerdeki Gelişmelerin Kentin Vazgeçilebilirliğine Etkisi

Sosyal medya insanları birbirine yakınlaştıran, haberleşmeyi kolaylaştıran hatta yüz yüze görüşmeyi mümkün kılan özellikleri ile farklı şehir ve ülkelerde yaşayan bireylerin sürekli başvurdukları bir araç, günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline

gelmiştir. Bunun yanında internet üzerinden alışveriş ve ticaret de her geçen gün bireylerin yaşamına daha fazla dahil olmaktadır.

Ulaşım, sağlık ve eğitim Bodrum'a göç edenlerin en çok önem verdikleri ihtiyaçlara karşılık gelmektedir. Milas havaalanın açılması, artan havayolları firmalarının yarattığı rekabet ortamı ile bilet fiyatlarının ucuzlaması Bodrum'a göç eden kişilerin kendilerini uzakta hissetmemelerini sağlayan en önemli unsur olmaktadır. İhtiyaç duyulduğunda rahatlıkla İstanbul'a Ankara'ya gidilebilmektedir. Büyük şehirlerle bağlantılı iş yapmak, hatta haftanın belli günlerinde şehir dışında çalışmak mümkün hale gelmiştir. Haftanın belli günlerini veya ayın belli haftasını Ankara ve İstanbul'da geçirmek sureti ile iş yaşantısını sürdürenler bulunmaktadır.

Bodrum'da sağlık sektöründe de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Büyük şehirlerin tanınmış çok şubeli birçok özel sağlık kuruluşu Bodrum'da şubelerini açmış ve bir kısmı da açma planlarını ilan etmiştir. Özellikle bu sene inşaatı bitirilmesi planlanan geniş kapsamlı devlet hastanesinin artık Milas'a gitmeye gerek bırakmayacak olması Bodrum halkını en çok sevindiren konulardan biridir.

Küçük çocukları olan nispeten daha genç ailelerin bu bölgeye göç etmesi, eğitim sektöründe yatırımların yapılmasının önünü açmıştır. İstanbul ve Ankara'nın adı kayda değer özel okulları Bodrum'da şubelerini açmıştır. Bu özel okullar aynı zamanda Bodrum'a göç etme arzusu taşıyan eğitmenlerin de gözdesi olmaya başlamış, bu da sektörün ihtiyaç duydu deneyimli eğitmen ihtiyacına kaynak oluşturmuştur. Özel okulların yanında çocuklar için ihtiyaç duyulan spor ve kültürel aktiviteler için de pek çok kurum açılmıştır. Eğitim sektöründeki rekabet ilçede de hissedilmeye başlamış, lise ve üniversite giriş sınavları için ihtiyaç duyulan yardımcı eğitim kurumları da hızla piyasaya girmiştir. Eğitim olanaklarındaki artış ve çeşitlilik eğitim çağında çocukları olan ailelerin bu konudaki beklentilerine birçok alternatif sunmuştur.

Bilgisayar mühendisi Vedat mesleği gereği internet ve sosyal medyayı yakından tanımaktadır. İnternetin yeni neslin çalışma şartlarını kolaylaştırdığını düşünmektedir. Sosyal medyanın ise hayatımıza girmesi ile hızla yapısını da değiştirdiğini, sözlerine bir sosyal medya eleştirisi ekleyerek şu şekilde anlatmaktadır:

> Burada internet başında, bilgisayarıyla, kahve dünyasında, kafede yada teknesinin üzerinde iş yapan çok. … Dünyanın neresinde olduğunuzun çok bir önemi yok. Arkadaşlarımızın çocukları, … gezgin gibiler, hem geziyorlar görüyorlar hem para kazanıyorlar. Tabii ki bizim zamanımızda, bizim dönemimizde böyle şeyleri yapmak, hani son derece limitliydi. … bir risk alma

> işiydi filan filan. Biz memur çocukları olarak hep şirketlerde çalıştık…. Alışverişi de internetten yapıyoruz… … Bir sürü insan var evine kapanıp, migrosa gitmeden, sanal marketten alışveriş yapıp, kapıda torbaları alan insan da var, baktığınız zaman, hani ben o dünyada çok değilim. Ama zaman kazanma açısından bir çok yararı da var. Belli bir noktada daha ucuza alabiliyorsunuz, kampanyaları daha iyi takip edebiliyorsunuz, mesaj yolluyla, ürünü tanıyorsunuz falan. Ama belli bir noktadan sonra, ben şahsen bakıyorsunuz otuz tane whatsup grubu var… oku oku,… dehşet kirlilik de var. Bodrum sallanmaya başladı sanki dünyadaki tek deprem merkezi Bodrum'muş gibi oldu. Depremle yatıp kalktık. .. Ama biz biraz millet olarak da çok meraklıyız, merak olunca da çok böyle tabi genimizden gelen, karşılıklı olarak suratımıza söyleyemeyeceğimiz şeyleri orada birbirini görmeden Allaah herkes birbirini istediği gibi lafı sözü söyleyebiliyor.

Şehrin kaosundan kaçıp Bodrum'a yerleşen Orhan yaz aylarında yelkenli teknesi ile mümkün olduğunca denizde kalmaya çalıştığını ve bir süre sonra Bodrum'dan da kaçmak zorunda kalacağından endişe ettiğini anlatmaktadır. Bodrum'da yaşanan gelişmeleri şu şekilde anlatmaktadır:

> Bakın Bodrum gittikçe artık küçük İstanbul. Türkiye haritasını gözünüzün önüne getirin, Türkiye'nin kaç şehrinde metro market var, şöyle bir bakın. Bunlardan bir tanesi Bodrum'da. Türkiye'de bu kadar dar bölgede olup da kaç tane AVM var. Bodrum'da dört mü oldu? Marinaları da sayarsak altı-yedi gibi. Şurada dört tane Migros var Turgutreisin içinde. Gene böyle dar bir çevrede nerede 5M Migros var. Şimdi bunlar, bu işleri yapan insanlar salak insanlar değil. Bugün orada herif 5M Migros'u kurduysa, biraz ilerisinde metro kurulduysa, bırakın AVM'yi, bugün için kurulmadı bunlar. Atıyorum bundan on sene sonrası için kuruldu, beş sene sonrası için kuruldu. Borusan Otomotiv var. Borusan'ın kaç tane ilçede, ilde demiyorum, kaç tane ilçede direkt kendisi var. Bodrum'da var. Özel okullar şube açıyor. Yani bundan on sene sonra Bodrum inanılmaz kalabalık, yaşanması da gittikçe İstanbul'a benzeyen inanılmaz zor bir yer olacak. Bundan on sene önce biz geldiğimizde böyle değildi, şimdi bu noktaya geldi. Bir on sene sonra daha beter olacak. Gidelim arsa bakalım şuradan bir yerden de kendimize bir yer yapalım, şuradan uzaklaşalım diyorum.

Ellialtı yaşındaki Vedat bir yerleşim yerindeki en önemli ihtiyaçları sıralarken sağlık olanaklarını ve ulaşımı ilk sırada göstermekte ve Bodrum'da bunların hepsine sahip olduklarını anlatmaktadır. Kültürel faaliyetlerin de ve alışveriş olanaklarının da yeterince bulunduğunu belirtmektedir. Daha genç neslin ihtiyaç duyduğu eğitim alanının da Bodrum'da artık sorun olmadığına dikkat çekerek, göçün artık emekli göçünden daha farklı bir boyuta yönelebileceğine dair düşüncelerini şu şekilde aktarmaktadır:

> Genç insanların kafasında Bodrum uzak bir hevesti hep. Bizler geliyoruz… Gençler için hakikaten ulaşılamaz bir yerdi, niye ulaşılamaz çünkü onların çoluk

> çocuğunun eğitimi problemdi, şimdi o da kalktı. Özellikle son dört senedir filan İstanbul'daki okulların kopyaları burada var. İzmir'deki okulların kopyaları burada var. Genç arkadaşlarımdan, kardeşlerimizden duyduğum, eğitim düzeyi de son derece iyi. Üniversite sınavlarında da.. sektörün ilerlemesi ile bu kurumlarda çalışmak üzere İstanbul'dan falan personel de geldi. Bundan beş sene evvel bir eğitimcinin buraya gelmesi mümkün değildi, çünkü belli bir düzeydeki eğitim veren okullar yoktu, şimdi her şey var.

Katılımcıların tamamının sosyal medya hesapları ve özellikle whatsup uygulaması kullandıkları görülmüştür. İnternet üzerinden alışveriş de yavaş yavaş yaşamlarına dahil etmeye başladıkları gözlemlenmiştir. Gündem takibinde ve bilgiye ulaşmada internetten faydalanmaktadırlar. Ancak katılımcıların hiçbiri internetin kendi göç hikayelerine bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Bu da bizi iletişim sektöründeki gelişmelerin göç kararına etkisi olmasa bile varılan noktadaki mekana uyum sürecinde katkısının olduğunu göstermektedir.

Katılımcılara Bodrum'da yaşamalarından dolayı mahrumiyet yaşadıkları bir ihtiyacın olup olmadığı sorusuna perakende sektöründe çalışan Nazlı toplu taşıma olanaklarının azlığını, sosyal hizmetler konusunda çalışmalar yapan Leyla ise alt yapının eksik kalmasını göstermiş bunun haricinde görüşülen kişilerin tamamı tüm ihtiyaçlarına ulaşabildiklerini belirtmişlerdir. Bodrum'un tüm ihtiyaçlara cevap verecek şekilde perakende sektörü, kültürel faaliyetler, sağlık ve eğitim açısından geliştiğini belirtmişlerdir. Bodrum içinde inşaatı süren büyük devlet hastanesinin sağlık konusundaki tüm endişelerini ortadan kaldıracak nitelik taşındığını ve buna ek olarak Muğla'da açılmış olan havaalanı ve özellikle kış aylarında düşen bilet fiyatları ile de ulaşımın kolaylaşması ve şehre olan özlemin kolaylıkla giderilecek niteliğe bürünmesi de kendilerinde hiçbir yoksunluk hissetmemelerini sağlayan bir başka önemli etken olduğunu belirtmişlerdir. Bazı eksiklerin mahrumiyet olarak nitelenemeyeceğini, bilakis Bodrum'da yaşamayı bu farklılıklar yüzünden tercih ettiklerinin de altını çizmişlerdir.

Büyük kentten ayrılıp Bodrum'a göç etmenin en büyük endişesi her şeyi geride bırakma gücünü bulup bulamayacakları konusunda olduğu gözlemlenmiştir. Sadece aile, dostlar ve geçmiş değil şehrin içinde yaşamanın verdiği konforlu yaşam da geride bırakılmaktadır. Göç edilecek lokasyon aranırken bu konulara özellikle dikkat edildiği ve Bodrum'un bu endişelere en olumlu cevap veren bölge olduğu görülmüştür. Son yıllarda artan özellikle ulaşım, sağlık ve eğitim konusundaki gelişmelerin de katkısı ile göç edenler kısa bir süre içinde endişelerinin ortadan kalktığını belirtmişlerdir.

### 4.2.7. Kentte ve Bodrum'da Kadın Olmak

Kentler toplumsal cinsiyet farklılıklarının kamusal alanlarda ve gündelik yaşamda gözlemlenebilen, farklılıkların sözel ve fiziksel şiddetle cezalandırılabildiği mekanlar haline gelmiştir (Çavuşoğlu, 2014. s. 31). Türkiye'de toplumsal kurallar ve gelenekler kadının vücudunu erkeğin, ailenin ve hatta toplumun malı olarak görmektedir. Kadının kamusal alanda görünürlüğü toplumun düzenini ilgilendiren unsur ve ahlaki bir olgu olarak nitelendirilmektedir (Zengin, 2011. s. 32). Kadınlara karşı baskılamaya yönelik davranışlar sadece erkeklerin daha hakim oldukları stadyum, camii, kahve gibi mekanlarla sınırlı kalmayıp, okul hastane gibi kamusal ve özel alanlara da taşınmaktadır (Davis, 2007. s. 146).

2000'li yıllarda laik dindar ayrışması sıklıkla toplumsal cinsiyet ayrımı üzerinden tartışılmış ve iktidar kadın bedeni üzerinden biyo-politik söylemlerde bulunmuştur. Eşit hak ve özgürlüklere ulaşmada dezavantajlı durumda olan ve toplumsal varlığı eril iktidarın denetiminde olan kamu içindeki kadın, kimliğini bastırıp cinsiyetsiz bir kimlikle var olmaya çalışmaktadır (Çavuşoğlu, 2014. ss. 250-251).

Tezer, Tomris, İnci, Latife ve Leyla kent yaşamında kadın olmanın hayatlarını etkileyen bir unsur olduğunu belirtmiştir. Kadın katılımcıların tamamı kent yaşamında aktif iş hayatı yaşamış ve kent yaşamını doğrudan deneyimlemiş kişilerdir. Kadın olmanın yaşantılarını etkilemediğini belirten katılımcılar bunun sebebinin kendi duruş ve davranışları ile ilgili olduğunu özellikle belirtmişlerdir. Daha erkeksi davranışların, cinsiyetsiz görünme çabalarının, giyimlerine gösterdikleri dikkatin kendilerini olası ayrımcılığa veya rahatsız edici davranışlara karşı koruduğunu belirtmişlerdir. Kendi koruma kalkanları ile yaşayan katılımcılar kadın olmanın kent yaşamında kendilerini etkimediğini söyleyerek içlerinde yaşadıkları çelişkiyi ortaya koyarken, sorumluluğu sorun yaşadığını belirten kadınların üzerine yıktıklarını gözden kaçırmışlardır.

Elliüç yaşındaki Tezer iki kız çocuğu sahibi, boşanmış bir kadın olmasından dolayı şehir hayatında çok sorun yaşadığını belirtmiştir. Tezer İstanbul ve Bodrum arasındaki farkı şu sözlerle anlatmaktadır:

> Tek başına kadın olmam iki tane kız çocuğu ile aynı evde yaşamam hep sorun oldu. Karakollarda sabahladığımız zamanlar oldu. Zillerimiz çalındı bilmem ne, içip içip apartmanda kapılarımızı çaldılar. Karakollarda sabahladık. Oradaki komiser bana ne yapıyorsunuz üç kadın dedi…. Dedim onlar benim çocuklarım. Yani bu hep böyle, hep belden aşağıyız ya.. ben gece eve onikide eve gelirken

> arabayla taciz edildim. Yani arabamla eve gidemedim. … Gece onikide ben hiç eve dönemeyecek miyim? Burada öyle bir şey yok. Burada ben Yalıkavak'tan dönüyorum gecenin ikisi, hiçbir sorun yaşamıyorum. … bir tanesi dönüp bakmıyor. … Burada kimse kimseyi rahatsız etmiyor. Kapandıkça böyle oldu insanlar. … ben otuzdokuz yaşındaydım boşandım, evli arkadaşlarım var, onlarla yemeğe gidiyoruz, içki miçki içiliyor, ben iyice kapalı giyinmeye başladım.. dedim ki adam içiyor, birinin kocasının gözü kayar bilmem ne olur.. yani yanlış bir şey olur. Normalde belki askılı giyeceksem işte daha bir öyle kot daha atletsi bir şeyler daha kapalı.. ben böyle falan oldum.. ben burada hiç umurumda değil, kimin kocası varmış.. çünkü öyle bir şey yok yani.

Bodrum'da bir köy içinde yaşayan ve internet üzerinden serbest çalışan kırksekiz yaşındaki Tomris toplumsal cinsiyetinin kent yaşamında kendisini her zaman etkilediğini şöyle ifade etmektedir:

> İstanbul'da daha büyük bir risk altında hissediyordum. Kesinlikle. Sokakta yürürken, gece, trafikte, arabaların sıkıştırması, insanların gözle, sözle tacizi. … yani kıyafet açısından değil, … Taşdelen'de şortla gezmiyordum evet. Bir yere belli zaman aralığında giderken biraz daha dikkatli olma, yanında birinin olması, yakına park etme.. araba biraz daha korunaklı, kapalı ya ..Bodrum'da ise çok daha az ama yine de var.

Adalet özel sektörde yönecilik yapmış, ticaret alanında bir çok girişimde bulunmuş, farklı alanlarda ticaret ve danışmanlık yapmış elliüç yaşında bekar bir kadındır. Bugün Bodrum'da tanınan bir kafeteryanın işletmeciliğini yapmakta, aynı zamanda da ihtiyaç duyulduğunda tercümanlık mesleğine de devam etmektedir. Toplumsal cinsiyetinin hiçbir zaman yaşantısını etkilemediğini ancak bunun kendi duruşu ile ilgili olduğunu şu sözlerle belirtmektedir:

> Yani duruşunuzla onu tamamen belirlersiniz. Pasif olursanız insanlar daima sizi ezerler.

Yapılan görüşmeler esnasında erkek katılımcılar arasında elliüç yaşındaki Orhan ve tenis hocası Turgut kendilerine sorulmadığı halde kent yaşamında kadının uğradığı ayrımcılıktan bahsetmiştir. Orhan İstanbul'daki yaşadıkları dönemde sorun yaşamadığını belirten eşine itirazla bugün İstanbul'da döndükleri takdirde artan muhafazakar bakıştan dolayı sorun yaşabileceğini ve kendisinin de bu endişeyi paylaşacağını belirtmiştir. Turgut ise gazetelerde yer alan taciz haberlerine atıfla kadına artan şiddet hakkında endişesini şu sözlerle dile getirmiştir:

> Bu halk bu,… bizde kadına o kadar şiddet var ki, şort giydi diye kadına teke atıp, dövüyorlar

Çocuk sahibi olduktan sonra iş hayatından uzaklaşmak zorunda kalan endüstri mühendisi otuzyedi yaşındaki İnci toplumsal cinsiyetinin yaşamını etkilediğini şu sözlerle ifade etmektedir:

> Ankara'da ... kadın olduğum için rahat hareket edemiyordum. Burada öyle bir şey yok rahatım. Rahatlıktan kastım ne, rahatlık anlayışı değişir. Belli bir yerlere gitmek, kıyafete takılmamak. Düşünceleri bence farklı….bizim gittiğimiz ortamlarda genelde kendimiz gibi insanlardı, oralarda olmaz da ama farklı bir mahallede yürürken hissediyorsunuz.

Uzun süre Kıbrıs'ta yaşayan ve avukatlık yapan otuzyedi yaşındaki Leyla şahsen kötü bir tecrübe yaşamadığını belirtmekle beraber iş hayatında toplumsal cinsiyetini belli etmeyecek bir davranış modeli geliştirmek zorunda kaldığını anlatmaktadır:.

> Şöyle bir şey, bir kere ben, Ankara'da isterse kırkbeş derece olsun, ki geçen hafta oradaydım, o etek ceketi giymek zorundasınız, eteğinizin altına o çorabı giymek zorundasınız. Ankara için söylüyorum, çok cinsiyetsiz ve hatta mümkünse, biraz amiyene olacak ama böyle bir Haydar Abla formatında olmanız gerekiyor. Yani öyle bir şey geliştiriyorsunuz. Ve şey hani her anlamda yaptığınız esprisiydi, giyimiydi, şuyuydu, buyuydu, o grilik zaten bu kadar ikiyüzlü hayat insanı yoruyor. Yoran o.

Leyla medeni ülkelerde de kadın erkek eşitliği tartışmalarının yapıldığını ancak onların çok ileri bir aşamada olduğunu belirtmektedir. Türkiye'de halen daha kamusal alanda bireysel yaşam haklarından veya şiddetten bahsederken medeni ülkelerin artık bu tartışmaları yapmadığını şu sözlerle anlatmaktadır:

> Burada, daha çok sokakta, büyükşehirde sokakta karşılaştığınız şiddet tanımı, fiziksel şiddet, kadına tekme tokat ya da cinayet anlamında algılanıyor. Bizim Kıbrıs'ta kadına şiddet ya da uygulanan şeyleri.. yani fiziksel şiddet zaten orada suç olarak o kadar hani bir elin beş parmağı kadar olmaz. Sadece oradaki uygulanan şey, mesleki olarak, kariyer artışlarına, yani daha açıkçası daha Avrupai bir kadın hakları mücadelesi idi. Ankara'da kadın olduğunuz için farklı davranıyor musunuz.. tabi ki. En basiti belli saatlerden sonra Ankara'da dışarıda olmuyorum…burada sorun değil.

Bodrum'da merkezi bir bölgede kendi hukuk bürosunu açan Leyla Bodrum gibi küçük ve turistik bir bölgede de aslında bu konunun tamamen aşılamadığının altını çizmektedir. Her ne kadar kent yaşamında doğrudan bir müdahale ile karşılaşmamış olsa da tek başına yaşayan kadına gizliden gizliye farklı bir bakışın mevcut olduğunu şu sözlerle anlatmaktadır:

> Ama çok enteresan, çünkü şimdi küçük yerde de olsanız, küçük yerde muhatap olduğunuz insan eğer yerel halktan, esnaf ya da şeyse farkında olmadan, zihniyetlerin, erkek zihniyetinin ne kadar güneş görmüş olsa da zihniyetin ne olduğunu görüyorsunuz. Ben mesela dışarı çok nadir maalesef çıkabiliyorum. Ama mesela şurada taksi durağı var. Bir senedir sonuçta burada komşuluk ilişkimiz var. Ama öyle konuşmamız yoktur ama sonuçta simayen de tanıyoruz… mesela akşam dışarı çıkıcam, geçen akşam işte çıktık. Şimdi o kadar farkında olmadan takip edildiğini anlıyorsun ki, dönüp mesela avukat hanım siz de çok şey yapmıyorsunuz, hani bir yer bilmiyorsunuz falan. Hani çıkmıyorsunuz siz de hiç dışarı. Şimdi bunu şeyi görüyorsun. Birileri gözetliyor. Çalıştığınız şu yerde bile, sonuçta burası iş merkezi gibi, bağımsız ve önde olmanıza rağmen gelenin gidenin, başka mecradan takip edildiğini anlıyorsun. Bunu adı merak olabilir, bunun adı başka bir şey olabilir, ama sonuçta o takip sistemi her yerde var.

Bodrum'a göç eden kadınlar en çok terliklerinden ve topuklu ayakkabılarından bahsetmektedirler. Şehir yaşamında giymek zorunda hissettikleri topuklu ayakkabı artık hayatlarının bir parçası olmaktan çıkmıştır. Terlikleri ve şortları en önemli aksesuarları haline gelmiştir. Önce yaz tatilleri ile başlayan şort giyme göç ile beraber tüm seneye yayılmıştır. Mevsimler ve hava durumu şort ve terlik için takip edilmektedir. Bodrum'a göç eden kadın sayısı belki daha fazla değildir ancak etkisinin daha fazla olduğu açıkça görülmektedir. Şehir hayatına ve günlük yaşama erkeklere oranla daha fazla katıldıkları, kimliklerini kadın olmak üzerine kurmadıkları gözlemlenmiştir. Bir kadının akşam tek başına dışarı çıkması veya sahil kenarında tek başına alkollü/alkolsüz bir şey içmesi etraftaki insanlar için dikkat çekici olmamaktadır. Yaz deniz turizmine aşina olan yerli halk etraftaki kimselerin giyim şekline ya da toplumsal cinsiyetine dikkat etmemektedir. Bu konuda erkekler de kendilerini daha rahat hissetmektedirler. Karşısındakinin kadın olması sebebi ile farklı veya temkinli bir davranış ihtiyacı duymamaktadırlar. Komşuluk, arkadaşlık, spor, hobi, sanat eşit toplumsal cinsiyet ortamlarında yaşanmaktadır. Göç etmiş katılımcıların arasında dokuz bekar kadının bulunması da Bodrum'un bu konuda kendini ispatlamış bir ilçe olduğunu göstermektedir.

## 4.2. GÖÇÜN GÜNDELİK YAŞAMA ETKİLERİ

### 4.2.1. Göçün Boş Zaman Faaliyetlerine Etkisi

Komşuluk ve dostlukların Bodrum'a göç eden kişilerin en önemli zenginliği olduğu gözlemlenmiştir. Büyük şehirlerin sunduğu geniş imkanlar içinde tek başına bireysel hayatların sürdürülebilirliği Bodrum gibi küçük ilçeler için geçerli olmamaktadır. İnsanlar zorunluluktan kaynaklanmasa bile kendi arzuları ile birbirlerinin desteğini aramaktadırlar. Günlük alışveriş rutini aslında aynı zamanda bir sosyalleşme faaliyeti içermektedir.

Katılımcıların hayatında bir spor aktivitesi mutlaka yer almaktadır. Yüzme ve yürüyüşten sonra bisiklet, yelkencilik ve tenis en çok yapılan spor faaliyetleri olduğu görülmüştür. Spor turnuvaları Bodrum'da yaşayanların hayatının bir parçası haline gelmiştir. İlçede devamlı müzik, bale, tiyatro festivallerini ağırlanmakta, resim sergileri ve sanatsal faaliyetler düzenlenmektedir. Birçok hobi kursunun yanında gelişen eğitim sektörüne paralel olarak çocuklara yönelik ders dışı aktiviteler geniş bir yelpazade sunulmaktadır. Günlük yaşam gerek kültürel, gerek spor gerekse de birlikte geçirilen sosyal aktivitelerle dolu geçirilebilmektedir. Kurulan yeni dostlukların daha samimi, içten, yapmacıklıktan uzak, daha gönülden oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle kendileri gibi büyük şehirden göç eden insanların birbirlerine daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür. Benzer sebeplerle göç eden kişiler düşünce yapılarının birbirlerine daha yakın olduğunu hissettiklerini belirtmişlerdir.

Bodrum'da bir köye yerleşen Tomris İstanbul'daki yaşantısında trafik sebebi ile hiçbir sosyal aktivitede bulunamadığını sadece site içerisindeki dostları ile vakit geçirebildiği şu sözlerle anlatmaktadır:

> Tiyatro sıfır, sinema en uzak gidebileceğimiz yer AVM'ydi, o da ne bileyim ayda bir falan, konser falan sıfır sıfır… Abimler bilet almışlar … gidelim, harika, ne güzel , çok heyecan duyduk, yola çıktık. … gittik, harika bir gösteriydi iyi ki gitmişiz, dönüşümüz ikibuçuk saat sürdü. yengem sinirden arkada örgü örüyordu.

Tomris'le beraber yaşayan Oğuz da İstanbul'da sosyal hayatının çok zayıf olduğunu şu sözlerle anlatmaktadır:

> Sitede iki-üç aile vardı görüştüğümüz, onlarla işte evlere, o bize biz onlara site içerisinde ya da üç haftada bir, bir yerde gidelim balık yiyelim o da içmiyorsun etmiyorsun yolda yakalanmayayım falan diye, ya da işte bir Buyaka'ya

gidiyorsun bir yemek yiyorsun bir sinemaya gidiyorsun falan böyle tam Amerikanvari

Tomris köyde yaşadıkları halde Bodrum'a geldiklerinden beri daha aktif sosyal bir hayata kavuştuklarını şu örneklerle anlatmaktadır:

> Burada gidebiliyoruz. İki kere tiyatroya gittik, son on senedir iki kere gitmemişizdir İstanbul'da, burada iki kere ilk iki ayda gittik. Burada çok daha rahat gidiyorsun.

Evli iki kızını İstanbul'da bırakıp Bodrum'a yerleşen Tezer sosyal hayatındaki farkı iki yerleşim yerini karşılaştırarak şu ifadelerle anlatmaktadır:

> İstanbul'dan çok Bodrum'da Fazıl Say'a gittim. Çünkü İstanbul'da trafikten bilmem neden de şey yapıyorsunuz. Ben artık son bir-iki senedir ben hafta sonları bir yere çıkmak istemiyordum ki. Çıkıcam arabayı nereye park edicem. Nereye gidicem yani. Trafik, gidemiyorsun, gelemiyorsun.. alkol alıcam taksi bulamıyorsun…. tiyatro, sinema sıkıntılıydı. İstemiyorsun ki gitmek, istemiyorsun. Bilet üç ay önce alıyorsun, hep bir şey çıkar. İstanbul'da bir şey çıkma şansı daha fazla, burada yok. Daha sakin bir kafada yaşıyorsun. Bilmiyorum ya.. senin gibi herkes burada yani. Köpekler bile, sokak köpekleri daha bir sakin. Böyle huzurlu yürüyor seninle. Ben pek hoşlanmam yani, pek dokunamam ona rağmen sabah yürüyorsun, yanında yürüyorlar. Ben çok mutlu oluyorum. Onlar da sanki diyorum huzurlu. Burası herkes diyor ki kalabalık yazın. Ama yazın kalabalıklar tatil kafasında gelmiş insanlar, çalışmıyor ki, stresi yok ki, onun da bize bir zararı yok. Onların kalabalığından ben rahatsız olmam.

İşlettiği tenis kulübünün çok vaktini aldığını bu sebeple sosyal hayata fazla zaman ayıramadığını belirten Turgut, aslında Bodrum'da sosyal hayatın çok daha yoğun yaşanabileceğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Burada bakın emekliler Amiral Kafe'de yüzelli kuruşa bir çay alıyor akşama kadar kitabıyla oturuyor, kimse niye oturuyorsun demiyor. Profil belli, elit bir şey var. Kahve dünyasına gidin, gençler orada, herkese göre bir yer var. Marinada müzikli şeyler oluyor daha ne istiyorsun… sinema tiyatro yazın çoğunlukla o etkinlikler oluyor.

Yirmi yıl boyunca yelkencilikle aktif olarak uğraşan Vedat spor faaliyetleri ve dostluklarla bütün yılın çabucak geçtiğini şöyle anlatıyor:

> Buradaki en ortak konu Haziran 15 Eylül 15 arası nasıl geçecek. …tekneyle .. arkadaşlarımın var… çıkıyoruz. Bu sene özellikle farklıydı bayağı çıktık. .. Yani yazın buradan kaçmak lazım…bizim kışımız çok keyifli… Kışın bizim işte yarışlarımız oluyor. Daha doğrusu ekim ayında başlar mayıs ayına kadar bir onbir-oniki hafta sonu bir kere yarışımız vardır. Perşembe akşamı ile Pazar arası

> burası Ankara'dan İstanbul'dan gelen arkadaşlar dostlarla dolar. Dolayısıyla yarış öncesi yarış sonrası dediğin zaman nereden baksanız o bizim haftanın dört gününü götürüyor. İşte onüç-ondört hafta dediğiniz zaman kırk gün falan otomatikman geçiyor. Dolayısıyla kışın daha rahat oluyor. Daha ucuza yiyip içebiliyorsunuz aynı lokantada. Bir sürü lokantalarla dost arkadaş olduk ama günün sonunda bakıyorsunuz yazın ödediğiniz hesapla kışın ödediğiniz hesap kıyas bile değil…. İyi de bir arkadaş topluluğun varsa… ben tiyatro sinemaya konsere pek meraklı değilim ama tiyatroya sinemaya konsere meraklı olan herkesi doyuracak kadar kültürel etkinlik oluyor Bodrum'da. Dolayısıyla öyle bir açlık hissedelim… sinemaya gitmek istiyorsan vizyona giren her film burada da var. Burada öyle bir sorun yok….

İnci ilkokul çağındaki oğlu sebebi ile çok aktif bir sosyal hayat yaşamasalar dahi Bodrum'da daha fazla sosyal ilişki içinde olduklarını anlatmaktadır. Bodrum yaşantısında sınıfsal ayrımların ortadan kalktığını gözlemlediğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Burada bir defa çevreniz çok geniş. Ben otuzbeş senede Ankara'da yapamadığım çevreyi burada birbuçuk senede yaptım. İnsanlar daha çok iç içe, yapılar küçük, en fazla iki kat üç kat. Sürekli dışarıda zaman geçiriyorsunuz. Bu da ister istemez bir sosyal çevre edinmenizi sağlıyor. Bu açıdan kesinlikle daha mutluyum. Daha çok insanla beraberim. .. Daha çok insanım var. Ve burada insanlarla tanışmak da çok kolay, ulaşmak da çok kolay. Bir holdingin sahibine burada ulaşmak çok kolay ama büyükşehirde çok zor.

Bodrum'a yerleştikten sonra emlak işinde çalışan Yaşar da çocuğunun Ankara'da zamansal ve maddi koşullar sebebi ile yapamadığı aktivitelere Bodrum'da kolaylıkla ulaşabildiğini anlatmaktadır:

> Çocuğumuzu burada Ankara'da götüremeyeceğim kadar fazla seçenekte sosyal aktiviteye götürebileceğimi fark ettim, ulaşmak çok kolay. Tenis oynadı, golf oynadı, şimdi karateye gidiyor. Onun dışında deniz ayrı bir sosyal aktivite bizim için. Ona ulaşmak çok kolay. Havanın uygun olduğu zamanlar oğlumla beraber balık tutmak için denize açılıyoruz, beraber çok keyifli saatler geçiriyoruz.

Bodrum'a yerleştikten sonra kendi hayat tecrübelerini aktardığı bir kitap yazan, Mine son altı aydır ikinci kitabı üzerinde çalışmaktadır. Ayrıca nefes terapistliği de yapmakta, randevularını belli tarihlere ayarlamak sureti ile ayda birkaç kere İstanbul'daki ofisine gitmektedir. Mine Bodrum'da yaşadığı dostluk ilişkilerinin daha içten ve samimi duygularla yaşandığını şu sözlerle anlatmaktadır:

> İstanbul'daki çok sevdiğim eski arkadaşlarımın hepsinde böyle maalesef bir dedikodu, yüzüne gülüp arkadan konuşma, çekiştirme. Burada hiç yok çok enteresan. Buradaki arkadaşlarım da İstanbul'dan gelmiş ve benimle aynı

> zamanlarda gelmiş insanlar. Fakat nasıl bir şey bilmiyorum ya tesadüf benim arkadaşlarım kötüydü, bunlar iyi bilmiyorum. Ya da buranın havası suyu herkes onu benimsiyor. …burada insanlar kendilerinin entelektüel gelişimine daha fazla vakit mi ayırıyor olabilir. … Ben şöyle düşünüyorum, öyle insanlar buraya gelmiş sanki. Ben o kişilerin İstanbul'da fitne fesat yapan kişiler olduklarını zannetmiyorum, düşünemiyorum. Bana öyle geliyor. Acaba öyle tipler mi geliyor buraya.

Feride Bodrum'a yerleştikten sonra bir takım hobi kurslarını takip etmiş ancak asıl tutkusunun çok uzun yıllardır yapmayı planladığı tiyatro olduğunu anlatmaktadır.

> Emekli olunca yapmak istediğim iki tane şey vardı. Tiyatro ile kitap yazmak. .. Şansa tiyatro çıktı … Beş senedir tiyatro yapıyoruz, bu benim için gerçekten mükemmel bir şey….Hiç bilmiyordum. Başladık, yaptık, çok keyif aldık. Hatta son oyunumuz muhteşem oldu…. Tiyatro falan olmasa bu kadar çabuk atlatamazdım ben bu zamanı. Bunun haricinde folklor oynuyoruz, bazı resim, ahşap boyama kurslarına katılıyorum

Aziz de ilk zamanlar gönüllü olmasa bile Feride'nin teşviki ile sanat müziği ile ilgilendiğini, sesinin güzelliğini keşfettiğini, birkaç konser verdiklerini ve bazı tiyatro oyunlarında rol aldığını belirtmiştir.

Altmışdört yaşındaki Nezihe'de tiyatroda rol almaktadır. Ayrıca eşi ile beraber masa tenisine geniş vakit ayırmaktadırlar. Yazın her akşam site sakinleri ile senede birkaç kere de Bodrum masa tenisi sevenlerin düzenlediği turnuvalarda yarıştığını belirtmektedir.

Aslı 25 senedir resim yapmaktadır. Bodrum'da beş kadın arkadaşı ile bir araya gelip bir ev kiraladığını, orada kendilerine bir bahçe içerisinde sanat evi inşa ettiklerini belirtmiştir. Kimi resim yaparken kimi tahta boyamakta, kimi de bahçe ile uğraşmakta veya devamlı çanta örmektedir. Ortaya çıkardıklarını kermeslere götürdüklerini, gelirlerini de sosyal yardım kurumlarına bağışladıklarını anlatmaktadır.

Katılımcılar Bodrum'da yaşamlarını dostluklar, sosyal ve spor aktivitelerle dolu geçirmektedirler. Katılımcıların en çok dile getirdikleri konu büyük şehirlerde unutulmuş selamlaşma kültürüne Bodrum'da tekrar kavuşmalarıdır. Bireyler arası ilişki sosyal yaşam için ihtiyaç duyulan bir konu olduğu ilk öğrendikleri olgu olmuştur. Herkesin içinde taşıdığı potansiyel iyiyi ortaya çıkardığı gözlemlenmiştir. Büyük şehirden Bodrum'a göç edenler birbirleri ile daha çok paylaşacakları şeyler olduğunu düşünmektedirler.

### 4.2.2. Kentten Ayrılan Bireylerde Sosyal Yardımlaşmaya İlgi Artıyor mu?

Toplumsal yardımlaşmanın örgütlenmiş kurumlar aracılığı ile yapılması dostluk, arkadaşlık, kolektif çalışma, gönüllü olarak bir araya gelme, ortak ve yararlı bir şeyler yapma duygusunu pekiştirmektedir. Sivil toplum örgütleri insanların tek başlarına yapamadıkları şeyleri beraber başarabilmesinin bir aracıdır. Aynı zamanda birlikteliği, gönüllülüğü ve dayanışmayı temsil etmektedir (Keyman, 2004. ss. 2- 3).

Castell beyaz yakalıların çalışırken, işsizlik ve emeklilik sonrası manevi dünyalarında yaşadıkları aidiyet sorununa kar amacı taşımayan sosyal örgütlerde çalışmanın çare olabileceğine dikkat çekmektedir. Aynı zamanda bireylerin kendilerini değerli hissetmelerinin de bir aracıdır. Gönüllülük temelli çalışma bireylere bilgi ve deneyimlerini sunma imkanı verirken, sosyal ilişkilerinin yeniden üretilmesine de imkan sağlamaktadır (Bora, Bora, Erdoğan, Üstün, 2015. s. 34).

Yapılan mutluluk araştırmaları başkalarına yardım etmeyi alışkanlık haline getirmiş ve gönüllü çalışmalara katılmış insanların kendilerini daha iyi hissettiklerini ve bu kişilerin depresyon türü hastalıklara daha az eğilimli olduklarını göstermiştir. Dünyaya ve yaşadıkları topluma karşı sorumluluk duyan ve kendilerini aşan bir amaca bağlı olan bu kişilerin özellikle ileri yaşlarda katıldıkları örgütsel çalışmalarıyla öznel iyilik halleri arasında sıkı bir bağ olduğu ortaya konulmuştur. Yaşamanın zorunlu bir öğesi olmamakla beraber her toplumda erdem kabul edilen kibarlık ve nezaketi doğallıkla çevrelerine yansıtanlar her zaman fark edilmiş ve ayrıcalıklı bir konuma sahip olmuşlardır (Baltaş 2017).

Kentli birey, geniş ölçüde, ekonomik, siyasal, eğitimsel, dinsel ya da kültürel alanlardaki gönüllü örgütlerin etkinlikleri sayesinde kişiliğini ifade edebilmektedir. Kendini geliştirmekte, statü kazanmakta ve uğraş alanını oluşturan eylemleri sürdürebilmektedir (Okan, 2013. ss. 7-27).

Modern hayat, dünyada olup biten her şey konusunda farkındalığımızın artmasını sağlamaktadır. Ancak yaşamın yoğun temposu da bir o kadar eylemlerimizi kısıtlamaktadır. Küresel ısınma, artan ölümcül hastalıklar, gıda güvenliği, çevre kirliliği, hayvan hakları, insan hakları ve eşitliği hakkında bilgimizin geçmiş yaşamlara oranla çok daha fazla olduğu kesinlikle söylenebilmektedir. İleriye dönük felaket senaryoları bizim için şaşkınlık yaratacak sürpriz gelişmeler olmaktan çıkmıştır. Bireylerin bu durumu engellemek adına aktif bir pozisyon almamaları daha dikkat çekici bir konudur.

Kendi başına bir şeyi değiştiremeyeceği duygusuyla başkalarının eyleme geçmesini beklemek, modern dünyanın kaygı verici çelişkisidir. Mahalle örgütleri veya sivil toplum kuruluşları ya vakit harcamaya gerek görmediğimiz ya da başka güç oyunlarının oynandığı bu alanlardan kendimizi uzak tutma gayreti gösterdiğimiz kurumlar olarak kalmaktadır. Bunun sebebi gerçekten bir vatandaş olarak duyarsız oluşumuz mu yoksa şehir hayatının bizi duyarsızlaştırması mıdır? Bu araştırma kapsamında son olarak şehrin yoğun temposundan uzaklaşan bireylerin toplumsal çalışmalara yönelik çalışmalara daha fazla vakit ayırma konusunda bir yönelimlerinin olup olmadığı konusunda bir cevaba ulaşılmak istenmiştir.

Katılımcılardan bazıları geldikleri ve yerleştikleri her iki yerleşim merkezinde de sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ve/veya kendi bireysel çabaları ile çevre, hayvan, insan hakları konularında bir şekilde faaliyette bulunduklarını belirtmişlerdir. Kimi katılımcılar Bodrum'a geldikten sonra yardım kuruluşları ile çalışmaya başladıklarını veya başlamayı planladıklarını belirtmiş, bazıları ise bu konunun ilgi alanlarında olmadığını söylemişlerdir. Sivil toplum örgütlerine üyeliği bulunmayan kişilerin tamamı Türkiye'de bu tür kuruluşlara güvenmediklerini, çalışma şekillerini beğenmediklerini ve onlara bağlı çalışmak hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Sokak hayvanlarına yardım konusunun katılımcıların en çok ilgilendikleri konu olduğu görülmüştür. Kimsesiz ve ihtiyaç sahibi çocuklar ilgi gösterilen bir başka konu olarak dile getirilmiştir. Yoğun çalışma hayatında olan kadın katılımcılardan bazıları kadın hakları ile ilgili çalışmalara destek verdiklerini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise popüler yardım kuruluşlarına aidat ödemekle yetindiklerini belirtmişlerdir.

Sevgi'nin hayvanlarla her zaman ilgilenmekte özellikle kedi hayatında önemli yer tutmaktadır. İstanbul'da da sokak hayvanları ve hayvan barınakları her zaman ilgilendiği yardımda bulunduğu merkezlerdir. Ayrıca çocuk esirgeme kurumu ve kimsesiz çocuk merkezleri devamlı gönüllü çalışmalar yaptığı yerlerdir. İstanbul'dayken hiçbir toplum kuruluşuna üyeliği bulunmazken Bodrum'a geldikten sonra artık bazı derneklere üye olduğunu belirtmiştir.

Mina kendini çevre ve doğaya karşı çok duyarlı olarak tanımlamaktadır. Herhangi bir kuruluşla üyelik şartlarında çalışmamaktadır. Saate dayalı, mecburiyetleri olan aktivitelerden uzak kaldığını söylemektedir. Çalışma hayatından sonra bu tür programlı çalışmalara sıcak bakmadığını ancak elinden geldiğince aktif çalışmalar

yapmaya gayret ettiğini belirtmektedir. Ayrıca tiyatrocu arkadaşları ile huzurevi yapımı için kurulan bir vakfın üyesidir.

Nezihe Mevlana Derneği aktif üyesidir. Doğanın, hayvanların hep ilgilendiği değer verdiği konular olduğunu ancak ilgisinin aktivist boyutta olmadığını ve herhangi bir kuruluşa üyeliğinin bulunmadığını belirtmiştir.

> İşte artık benim yaptığım bu görevden daha fazla bir görev bu konuda olacağını zannetmiyorum. Haftanın 4 günü çalışıyoruz biz orada zaten. İnsanlık için. İnsanlığın sevgi, barış, kardeşlik, din, dil, ırk ayırımı gözetmeden, işte Mevlana'nın söylediği, kim olursan gel çatısı altında bütün dünya insanlarını birleştirmeye uğraşan, sevgi odaklarından birisiyiz.

Orhan ve Buket toplumsal aktivitelere katılmaya veya kurum üyeliklerine ve çalışmalarına ilgilerinin artık azaldığını belirtmektedir. Toplumsal bir eyleme dahil olmadıklarını ancak kendi yaşamlarında doğa ve çevreye saygılı ve duyarlı yaşadıklarını şu şekilde anlatmaktadırlar:

> Çevreye duyarlılığımız evet var. Mümkün olduğunca birtakım şeylere işte, çöplere, şeylere dikkat ediyoruz. İstanbul'dayken nerdeee.. ama burada bir ağaç dalı kesiyorsan onu yine toprağa karıştırıyorsun ki gübre olsun. Denize giriyor, çöpleri topluyor, atık şeyine veriyoruz.

Perihan'ın hayatında hayvanlar her zaman önemli bir yer tuttuğunu ancak İstanbul'dayken onlarla yeterince ilgilenemediğini, yararlı bir şey yapma zamanı olmadığını belirtmiştir. Şimdi ise kendi hayvanları ile çok vakit geçirebildiği gibi sokak hayvanları ile de sürekli ilgi ve alaka içinde yaşadığını, hayvan bakımlarının günlük rutininin önemli bir parçası olduğunu anlatmaktadır:

> İstanbul'da ilgilenemiyordum iş yoğunluğundan, burada full. Köpeğim var, iki tane kedim var. İstanbul'dayken de vardı ama bu kadar yoğun ona zaman ayıramıyordum. Zaman daha mı fazla yoksa daha mı rahat onu bilmiyorum. Trafikte ölmeyen zaman var, geçirdiğin daha kaliteli zaman var köpeğinle … evde bıraktığın zaman … öncesinde ve sonrasında geçirdiğin o kadar kaliteli bir zaman var ki hayvanlarınla, o onu zaten mutlu ediyor …. Ciddi bir mesai harcıyorsun. Kişisel ilişkin var. …. Birlikte gidiyorsun, birlikte yüzüyorsun, bahçede oynuyorsun, … Sen onun yanındasın o senin yanında.

Perihan hiçbir zaman sivil toplum örgütlerine üye olmadığını, olmak da istemediğini belirtmiştir. O kurumlardaki insanlarla anlaşamadığını belirten Perihan içlerinde ego savaşlarının yaşandığını düşünmektedir:

> Sivil toplum örgütlerinin bence çok önemli bir lidere ihtiyacı var. O lider olmadığı müddetçe iyi gitmiyor işler

Perihan üye olmamakla birlikte yaşadığı çevrede bu örgütlerin düzenlediği organizasyonlara her fırsat bulduğunda aktif olarak katıldığını belirtmektedir. Kendi bireysel katkılarını sunduğunu, çevre korumadan, çocuk yardımına, sokak hayvanlarına korumaktan, kıyafet kampanyalarına kadar her bir kampanyada bağışçı olarak veya gönüllü çalışan olarak yer almaya çalıştığını anlatmaktadır. Yaşlılara dans dersi vermek gibi gönüllü çalışmalar da yapmaktadır.

Tezer şimdiye kadar bu konularda hiçbir faaliyet göstermediğini, bir üyeliğinin bulunmadığını belirtmiştir. Şehirden uzaklaştıktan, dinlendikten ve bir şeyler yapmaya enerji bulduktan sonra kendisinin de artık topluma yararlı bir şeyler yapmayı planladığını şu şekilde anlatmaktadır:

> Çok şey yapamıyorum ama biraz daha.. Bu üçüncü yazım benim. bir dernek, burada işte çocuklar, kimsesiz çocuklar, dernekler var, onlara gireyim, haftanın birkaç gününü harcayacağım bir şeylere el atıcam. Bunu bu yaz başı hissettim, benim artık bir şeyler yapmam lazım.

Elektronik mühendisi olan Aziz emekli olup Bodrum'da bir süre yaşadıktan sonra artık sıkılmaya başladığını anlatmaktadır. Kendi tecrübelerini yararlı bir hale dönüştürmek maddi bir beklenti olmaksızın gençlerin eğitimine katkıda bulunmak istediğini şu sözlerle anlatmaktadır:

> Hani öğretmenlik yapalım, çocuklara bir faydamız olsun istiyoruz. Belki seneye.... burada öğretmen açıkları oluyor, köy okullarında… hem çocuklar faydalansın, bize de meşgale olsun.. ruhumuz şey olsun, ben çalışmayı seviyorum. Böyle bir şey yapalım istiyorum.

Oğuz ve Tomris ciddi bir hayvan sever, çevre konusunda duyarlı, bireysel yaşamlarında çevreci yaşam tarzı sürdürdüklerini belirtmekle beraber bu konuda örgütsel bir çalışmaya girmediklerini belirtiyorlar. Ancak artık bu konuda daha örgütsel bir çalışmaya gidebileceklerinin sinyalini vemekteler:

> Yaptıklarımız örgütsel değil kişisel bazda ancak bundan sonra yapılabilir, daha fazla yapılabilir

Adalet zamanını yönetebildiği müddetçe bütün çevre, hayvan hakları gibi aktivitelere katıldığını ve bu konularla eskiden de şimdi de hep ilgilendiğini

anlatmaktadır. Birçok gönüllü katılımda bulunmuş olsa da hiçbir kuruluşa üyeliğinin bulunmadığını belirtmektedir:

> Orada nasılsam burada da öyleyim. Orada da hayvanları severdim, hayvan beslerdim, burada da öyleyim. Orada da yer yer bahçe ile ilgilenirdim, burada da öyleyim, yani bulduğum şeylerle. ..aktiviteler, orada da katılırdım. Ben uykudan feragat ederim, kendime ayıracağım süreçten feragat ederim onlara katılırım. yürüyüş protesto hepsine hepsine hepsine. Burada da katılırım orada da katılırım. Zaman yönetimi ile ilgili.….çevre aktivitelerine.. hepsine katılıyordum.

Avrupa Birliği projeleri çalışmalarından dolayı örgütsel çalışmalar konusunda tecrübesi olan Oya'nın örgütsel çalışma konusunda en aktif katılımcı olduğu görülmüştür. Hem üyelikleri hem de kendi açtığı dernek, liderliğini yaptığı organizasyonlar bulunmaktadır:

> Ben bu konulara başka insanlardan daha duyarlı olduğumu düşünüyorum. Zaten şimdi yeni bir projeye giriyorum. İklim değişikliği ile ilgili projeler. … iklim değişikliği ile ilgili çalışacağım…dinlendikten sonra duyarlılık artmaya başlıyor, daha hassas oluyorsunuz. Neden? Şu denizi görüyorsunuz. Denizin kirlenmesi beni delirtiyor mesela. Yani koca bir yarım adada, doğru düzgün bir arıtma yapılmadan bütün atıkların denize basılması kadar beni hasta eden bir şey yok.

Oya Bodrum'a geldiği zaman özellikle mültecilerle ilgili çalıştığını ve bir yardım derneği kurduğunu şu şekilde anlatmaktadır:

> Sadece yaşam derneği o zaman sadece gayri resmi bir oluşumdu. Bu sınırı geçmeye çalışanlara, tabi geçemeyenler haliyle, yiyecek içecek barınma vs gibi imkanlar sağlamaya çalışıyorduk, bir grup gönüllü. Bayağı güzel çalıştık. Bütün yabancı hatunlar, inanılır gibi değil, bütün İngilizler seferber oldu ya. Ondan sonra tabi o zamanlar daha fazla yabancı vardı burada. Bence bu arada yabancı sayısında da azalma oluyor. İşte olaylar falan. Onların güzel bir oluşumu vardı. Aynı zamanda bizim de işte projecilik hayatımız var. Bir sürü biliyorsunuz Türkiye'ye yardım yaptı. Avrupa Birliği, Suriyeli mültecilere, topluma entegre edilebilsin vs. vs. bunların hepsi projeler yoluyla gelecek. Bizim de senelerdir projecilik tecrübemiz var, biz de bir şeyler yapalım dedik. Hazır dedim ben bu kadar boşken, bir de proje hazırlama uygulama kapasitemiz var. Birçok insan da burada ne yapacağını bilemiyor. Dedim ki bir dernek açalım, o dernekte de ufak ufak, etrafımızdaki en azından derneklerin kapasitesini geliştirmeye yardımcı olalım, projeler teklifler hazırlayalım, beraber sunalım, belki bizim de bir gün projemiz geçer onu uygularız. Hatta şu an mültecilerle ilgili bir projemiz var uygulamakta olduğum. Mülteci hakları eğitimi veriyoruz, İslamhaneleri'nde insanca yaşam merkezi var, diğer arkadaşlar. Dolayısıyla bu tür amaçlarla dernek kurduk geçen mayıs sonunda. Ben de başkanlığını yapıyorum. Ufak ufak projelere giriyoruz.

Latife Ankara'da yaşadığı dönemde kadın hakları konusunda dergi çalışmaları bulunmaktadır. Ancak Bodrum'da herhangi bir çalışması bulunmamaktadır.

Leyla aktivist hareketlere de sivil toplum kuruluşlarının üyelik ve çalışmalarına da zaman ayıran bir kişidir. Çalışmalarını şu sözlerle anlatmıştır:

> Daha evvel aktivist düzeyinde olmasa da şeylerde özellikle kadın hakları komisyonlarında çok yoğun bir şekilde çalıştım. İnsan hakları komisyonunda da çalıştım. Ama özellikle şiddete yönelik olarak kadınların iş hayatındaki mobbing anlamında söylüyorum, yaşadıkları baskı ve şiddetle ilgili olarak bayağı bir çalışmalarımız oldu. Şimdi üniversitede de Karpaz Üniversitesinde de ben ders veriyordum…

Ayfer Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının etkin çalışmasına izin verilmediğini düşünmektedir:

> Ben eskiden örgütlü çalışmalara katılırdım ama artık açıkçası ilgilenmiyorum. Çünkü onların onbeş-yirmi senedir herhangi bir etkinliğinin, gücünün, faydasının olduğuna inanmıyorum. Bunu onlar yapamıyor anlamında söylemiyorum. Türkiye'de bu tür kuruluşların etkin bir faaliyet sürdürmesine izin verilmiyorum, onu kast ediyorum. Boşa kürek çekmiş oluyorsun

Katılımcılarla yapılan görüşmelerin sonucunda yoğun kent yaşamından uzaklaşan göçmenlerin sakin bir hayata kavuştuklarında kamusal alanda gönüllü çalışmalara daha fazla katıldıklarına dair doğrudan bir olguya rastlanamamıştır. Sivil örgütlerle çalışma konusunda gönüllü olan kişilerin ise herhangi mekansal bir ayrım yapmadıkları görülmüştür. Katılımcıların tamamı çevrelerine karşı duyarlı olduklarını belirtmişlerdir ancak örgütsel çalışmalara alışkın olan kişiler hariç bu ilgilerinin yakın çevrelerinde gerçekleşen konularla ve özellikle de sokak hayvanları ve çevre kirliliği ile kısıtlı kaldığı gözlemlenmiştir. Kamu yararına yapılan çalışmaların bireylerin zamanları ile ilgili bir olgu olmadığı, ülkemizde halen daha örgütsel çalışmaların ve bu çalışmaların yelpazesinin yeterince genişletilemediği, kitlelere ulaşılamadığı ve bireylerin yaşamların bir parçası haline getirilemediği gözlemlenmiştir.

# BÖLÜM 5. SONUÇ

Günümüzde göç olgusu sadece ekonomik ve zorunlu göç başlıkları altında tartışılamayacak ölçüde değişmiştir. Küreselleşme, gelişen iletişim ve ulaşım teknolojileri bireylerin kendi iradi kararları ile kendi yaşamlarını kurgulamak üzere göç etme olanaklarını arttırmıştır. Ekonomik ve/veya zorunlu sebeplerle yapılan göçlerle ilgili araştırmaları kapsayan sosyal bilimler göç literatürü, yaşam tercihleri ile yapılan göçe sadece emekli göçü başlığı altında yer vermiştir. Ancak daha geniş yaş ve motivasyon yelpazesi barındıran göçlerin tüm dünyada artması konunun yaşam tarzı göçü başlığı altında incelenmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Ülkemizde yeni olan bu araştırmaların yurtdışında da sadece 20 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır.

Yaşam şekli göçünün en önemli özelliği göç eden kişileri göçe iten motivasyonlarının ve beklentilerinin birbirinden farklı olmasıdır. Kendi iradi kararları ile göç eden kişiler göreceli olarak toplumun daha varlıklı, refah düzeyi yüksek, eğitimli kesimine aittir. Göç edecekleri yerin seçiminde bir takım maddi ve manevi arayışlar içerisinde olan bireylerin daha önce turistik olarak deneyimledikleri zaten var olan ve yerleşik bir düzene sahip yerleri tercih ettikleri görülmüştür. Göç etmeye karar verdikleri bölgelerde aradıkları özellikleri kaynak bölgede olumsuz olarak etkilendiklerini düşündükleri faktörler etkilemektedir. En önemli ortak noktaları ise göçün yaşamlarında daha iyi fırsatlar sunmasından ziyade daha iyi bir şeylerin gerçekleşeceğine olan inançlarıdır.

Daha önce yaptıkları kısa ziyaretleri takip eden mülk edinimi ile kısa süreli kalışlara ardından emeklilikle beraber kalıcı göçe dönüşmesi sebebi ile emekli göçlerini de içine almaktadır. Ancak bu hareket daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Kişisel gönüllü kararlara dayanan bu harekette göç eden kitlenin hedef bölgedeki kalış süreleri de değişmekte ve yeniden yer değiştirme olasılığını da korumaktadır. Temel motivasyonu rahatlık arayışı olması sebebiyle genelde soğuk kuşaktan daha yumuşak ve yaşanabilir iklimlere doğru, sakin, nispeten yavaş ve huzurlu yaşama ulaşacaklarını düşündükleri kırsal alanlara doğru yönelmektedirler. Alternatif yaşam arayışında olan yaşam tarzı göçmenleri karavan veya tekne gibi araçlarla daha hareketli bir yaşamı da tercih edebilmektedirler.

> Yaşam biçimi göçlerinin ortaya çıkışı, her ne kadar ekonomik özgürlüğe dayansa da Benson ve O'Reilly (2009) yaşam biçimi göçlerinin yalnızca ekonomik olarak "ayrıcalıklı" olmaya değil, ama daha çok günümüz dünyasının esnekliğine bağlı olarak ortaya çıktığını vurgulamaktadırlar. Göçmenler hayatlarının nerede daha iyi olacağını düşünüyorlarsa, oraya doğru hareket etmektedirler ve bu harekette, ekonomik açıdan özgürlüğün yanı sıra, günümüzün değişen, esnek zaman ve mekân anlayışı da rol oynamaktadır. Aslında günümüz toplumlarının hareketliliğini açıklamada, "göç" kavramının yetersizliğinden de söz edilmektedir çünkü günümüzde insan ve yer ilişkisi bağlamında göç, bir yerde başlayıp başka bir yerde sonuçlanan basit bir nüfus hareketi değildir ve insanların belirli yerlere ilişkin fiziksel bağlılıkları üzerinden açıklanabilecek bir olgu olmaktan da çıkmıştır (Südaş ve Mutluer, 2010. s. 42).

2000'li yıllarda dünya iki önemli gelişmeye sahne olmuştur. Birincisi iletişim ve ulaşım başta olmak üzere teknolojik gelişmelerde hızlı artıştır. Küreselleşme ve teknolojik gelişim uzaklık ve zaman kavramlarını farklı boyutlara taşımıştır. Seyahat etmenin kolaylığının yanında internet üzerinden iletişim ve ticaret olanaklarındaki artış mesafeleri ortadan kaldırmış insanlara sonsuz hareket kabiliyeti sunmuştur. Mal, hizmet, sağlık, eğitim, donanım ve teknik ihtiyaçların tedariki artık dünyanın her yanından ulaşılabilir hale gelmiştir. İkincisi ise birbirini takip eden ekonomik kriz ve siyasi dönüşümlerdir. Bütün dünya ulus devletlerini etkisi altına alan terör olaylarının ve göç hareketlerinin artışına bağlı olarak ülke yönetimlerinin muhafazakar ve korumacı politikalar izlemesi siyaset alanında da dönüşümler yaşanmasına sebep olmuştur.

Türkiye'de özelinde baktığımızda ise 2002 yılı itibari ile muhafazakar-dindar bir siyasi partinin iktidara gelmesi ile siyasetteki sınıfsal çatışmalar yerini laikler, dindarlar ve milliyetçi muhafazakarlar arasındaki gerilime bırakmıştır. Laik, dindar, milliyetçi, muhafazakar, etnik kimlik, toplumsal cinsiyet, kadın, çevre sorunu, kent hakları, öğrenci hakları gibi farklı kültürel taleplerin tartışıldığı yeni politik mücadele alanları oluşmuştur. Siyasi iktidarın desteği ile muhafazakar yaşam biçimlerinin kamusal alanda görünürlüğünü artmıştır. İktidarın dindar nesil yaratma arzusu ile eğitim sisteminde yaptığı değişiklikler laik kesimlerde endişe ile karşılanmıştır.

Ekonomide sürekli durgunlaşma, yabancı sermaye yatırımlarımda yavaşlama, döviz fiyatları yükseliş, uluslararası finans çevrelerinde Türkiye'nin puanının düşmesi, işsizlik oranında artış ülkenin temel sorunu haline gelmiştir. Kitlesel işten çıkarmalar yaşanmış, yüksek eğitimleri sayesinde imtiyazlı konumda olan beyaz yakalı çalışanlar bu ayrıcalıklı konumlarını yitirmeye başlamıştır. Başta sağlık ve eğitim hayatı olmak üzere

kamusal alandan elini çekme politikası güden yeni devlet anlayışı, bireylerin birçok ihtiyacını özel sektöre devretmiştir. Elde edilen kazançlar eğitim, sağlık, çocuk ve yaşlı bakımı, konut alım ve donanım ihtiyaçları, artan tüketim alışkanlıklarına yetmemeye başlamış, kişisel ekonomik krizler yaşanmaya başlamıştır.

Kentsel dönüşüm, yeni uydu kent inşaatları, mega projeler kent yaşamını giderek sağlıksız hale getirmiştir. Her gün trafik içine girerek işe gitmek zorunda kalan insanlar, kendilerini iş-ev arasında kıstırılmış hayatlar yaşamaya mahkûm etmiştir. Yeni yaşam merkezleri kişilerin günlük ihtiyaçlarına daha kolay ulaşmasını sağlarken bireylerin daha sınırlı alanlarda, park ve orman alanlarından uzak, alışveriş ve kültürel aktivite ihtiyaçlarının alış-veriş merkezlerinde karşılandığı bireysel yaşamlar getirmiştir. Aileler yaşlı ve çocuk bakımını profesyonel sektöre teslim etmiştir. Büyük projelerle yeni alanlar imara açılıp, kentsel dönüşüm projeleri ile mahalleler dönüştürülürken doğanın tahribatı, tarihi değerlerin yok edilmesi, kültürel dönüşümleri yansıtan estetik farklıların yarattığı hoşnutsuzluklara yeterli duyarlılık gösterilmemiş, ortak hafızaların silinmesine sebep olmuş, kent sahiplerinin tepkilerine yol açmıştır.

Kamuoyunda "endişeli modern" olarak isimlendirilen iyi eğitim almış, üst ve orta üst gelir seviyesine sahip, modern bir hayat tarzı sürdüren, kültürel ve sosyal faaliyetlere katılan, siyasetle ilgilenen, demokrat ve açık görüşlü bir kitle mevcut iktidarın başta kadınlara karşı gerici ve özgürlüklerini kısıtlayıcı politikalarından endişelerini dile getirmeye başlamıştır. Ekonomik istikrarsızlığın güçleştirdiği çalışma şartlarından, kent yaşamının artan zorluğundan ve dayatılan yaşam tarzından memnuniyetsizlik duyan bu kesim yeni arayışlara yönelmiştir. Kendilerine farklı çözümler arayan bu bireylerin bir kısmı kendilerini daha az baskı altında hissedecekleri ve çocuklarını daha seküler bir ortamda yetiştirebilecekleri yerlere göç etmeyi bir çare olarak görmüş ve yeni yaşam güzergahları aramaya başlamışlardır. Basın ve medyada, yurtdışında satın alınan evler, oturma izinleri, üniversite şartları ile ilgili haberler ve ilanlar, "başka bir hayatın" mümkün olduğu güney sahil yerleşim bölgelerine gidişle ilgili hikayelerle dolmaya başlamıştır.

Yaşam tarzı göçü bir yerlerden kaçma, kendini yeniden keşfedebilme, arzularını gerçekleştirebilme ile ilgilidir. Herhangi bir maddi zorunluluk ve güvenlik tehdidi taşımayan bireylerin kendi insiyatifleri ile aldıkları kararlarla gerçekleşmektedir. Yaşam

tarzı göçmenlerinin, yaşam tarzları ve göç nedenleri farklılık göstermekle beraber ortak noktaları göçün yaşamlarında daha iyi fırsatlar sunacağına ve daha iyi bir şeylerin gerçekleşeceğine olan inançlarıdır. Bu göçün yönü alışılagelmiş tipik göç akışlarının aksine tatil için tercih edilen turizm rotalarına ve gelişmiş turistik bölgelere doğrudur.

Yaşam tarzı göçmenleri göç edecekleri yerleri bir takım avantaj ve olanaklar çerçevesinde değerlendirmektedirler. Geldikleri yerlerin olumsuz faktörlerine bakarak belirledikleri arayışlarında genelde daha ucuz yaşam, ucuz konut imkanı gibi maddi olanakların olduğu, güneşli ve sıcak bir iklime sahip olan yerleri tercih etmektedirler. Hayatın daha yavaş yaşanabildiği, sağlıklı beslenebilecekleri, sosyalleşme ve eğlenme imkanı bulacakları yerleri aramaktadırlar. Genç aileler tercihlerini çocuklarının iyi eğitim alabileceği, çevresel tehlikelerden koruyabilecekleri ve kültürel olanaklara ulaşabilecekleri yerleri aramaktadırlar. Hedef bölgedeki arkadaş ve aileler, sosyal ağlar, aracı görev yapan sektörler, söylemler ve imajın da göç edilecek bölgenin seçimini etkilediği görülmüştür.

Bu araştırmanın konusu olan Bodrum ilçesi sahil kesimi yerleşkesidir. Sahil şeridi, ormanlık alanı, doğası, tarihi ve kültürel yapısı ile büyük kentlerde yaşayan orta ve üst sınıf tarafından tanınırlığı yüksektir. Genel göç akımlarının aksine büyük kentlerden göç almaktadır. Genellikle çalışma ve yatırım amaçlı gelen kişilerin iyi eğitim görmüş, birkaç dil bilen, gelir seviyesi ve kültür seviyesi yüksek bireyler olması Bodrum'a da kültürel bir zenginlik getirmekte yörenin toplumsal yapısında, çevresinde, sosyo-ekonomik yapısında, kent dokusunda dönüşümler ve önemli farklılıklar yaratmaktadır. Bodrum eğitimden markete artan yapılanması ile bölge sakinleri ve tüketicileri hakkında fikir vermektedir. Merkezi büyük kentlerde olan firmaların bölgede şubeler açması ile istihdam ve ekonomik gelişmesini arttıran ilçede ihtiyaç duyulabilecek tüm mal ve hizmete ulaşılabilmektedir. 2017 yılı itibari bireysel açılan mağazalar haricinde üç marina ve üç AVM ile birçok alışveriş markası ilçede şube açmıştır. Büyük yapı marketleri, otomotiv firmaları, mobilya ve ev dekorasyon mağazaları yanında Metro ve 3M Migros gibi büyük gıda marketleri açılmıştır. Ülkenin bilinen ve tanınan sağlık ve eğitim sektöründe büyük varlık gösteren firmalar Bodrum'da birer şube açmış böylece dört büyük özel hastane ona yakın özel okul faaliyete geçmiştir. Birçok sayıda çocuk ve yetişkinlere hitap eden spor, hobi ve sanat merkezleri bulunmaktadır.

Bu araştırmada, büyükşehirlerden sahil kasabalarına göç etmiş kişilerle yapılan görüşmeler ile büyükşehirde yaşam alışkanlıklarına bir bakış sunmak, mücadelelerini ve deneyimlerini dinlemek, önceliklerine ve kişisel çözümlerine tanıklık etmek istenmiştir. Araştırma, sözü edilen gelişmeler göz önüne alındığında 2000 yılından sonra göç edenlerle yapılmıştır. Beyaz yaka ve profesyonel meslek grubunda çalışan kişiler resmini çekmek istediğimiz fotoğrafın özneleri olarak görülmüştür.

Katılımcılara iş hayatı, sosyal hayat, kent yaşamı, özgürlükler kapsamında sorulan sorularla göç etmelerine sebep veren temel etkene ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak yapılan görüşmeler bu etkenlerin hiç birinin katılımcıların göçüne tek başına majör etki yaratmadığı ortaya çıkmıştır. Her ne kadar bu konularla yaşadıkları sorunlardan bahsetseler de herbiri bunun tek sebep olamayacağını ifade etmiştir. Bu da göçün sebebinin bu etkenler veya bu etkenlerin toplamı değil, bu etkenlerin toplamından daha büyük olduğunu ortaya çıkarmıştır. Gelişen teknoloji ve bireylerin kent ile kurdukları duygusal ilişkinin kopması, göç literatüründe yer alan itici ve çekici sebeplerin yerini "kentin vazgeçilebilirliği"ne bıraktığı gözlemlenmiştir.

İş hayatının bireyler üzerinde yarattığı sorunlar, betonlaşma ve trafikten kaynaklı uzaklaşma isteği ve emeklilik katılımcıların göç hikayelerinde görülen en belirgin sebepler olarak yer almıştır. Daha önce tatillerde deneyimlenmiş olması, ikincil evin varlığı Bodrum ilçesinin tercih edilmesinin sebeplerinden biridir. Göç etmek üzere araştırma yapıp Bodrum'u tercih eden katılımcılarla önceden deneyimlemiş katılımcıların Bodrum'u tercih etmesinde bölgenin doğal güzelliği, iklimi, özgür ve sakin bir yaşam vadetmesi ve kent yaşamında alışkın oldukları eğitim, ulaşım, sağlık gibi ihtiyaçlara cevap vermesi en önemli etkenlerdir. Bölge sakinlerinin ve bölgeye göç edenlerin özellikleri Bodrum'u cazip kılan bir başka sebeptir. Kültürel faaliyetlerin çokluğu, ulaşım imkanı, eğitim ve sağlık sektöründeki gelişmeler tüm katılımcıların sıraladıkları sebepler arasındadır.

Birbirinden farklı aile yapılarına, farklı motivasyonlara, farklı arayışlara ve farklı hayallere sahip katılımcıların ortak noktası göç etmek üzere Bodrum ilçesini seçmeleridir. Bodrum'un doğal ve coğrafi yapısının bu bölgenin seçiminde en önemli etken olduğu görülmüştür. Yıl boyu sıcak bir iklime sahip olması, deniz ve doğal yaşamdan faydalanma, nispeten daha sakin bir o kadar da yardımlaşma ve paylaşıma

açık yaşam imkanı bu bölgeye göçün tercih edilmesinin en temel sebebini oluşturmaktadır.

Bölge yıllar içinde artan tanınırlığı ve marka değeri ile büyük yatırımcıların da cazibe merkezi haline gelmiş. Bodrum artık eğitimden sağlığa kadar kent yaşamına alışkın bireylerin her türlü ihtiyacına cevap verebilecek düzeye ulaşmış. Leyla'nın tam da tarif ettiği gibi köy kadar bir yerde kentli olarak yaşama Bodrum'u cazibe merkezi haline getirmiştir.

Göç kararına hiçbir aile üyesinin itirazı olmamış olması dikkat çekicidir. Bu da bizi sadece göç eden kişilerin değil, bunu gözlemleyen kişilerin de artık şehirler arası akışkanlığı normal karşıladığı düşüncesine getirmiştir. Artık mesafeler gidene de kalana da sorun olmamaktadır. Gitmeyi kolaylaştıran internet, ucuz yol ücreti gibi konular kalanın da endişelerini gideren konular olmuştur.

Bodrum'da iş hayatı İstanbul ve Ankara'da yaşanan stresi taşımamaktadır. Ancak dünya ekonomik ve ticaret anlayışının da çok uzağında değildir. En temel ihtiyaçtan en lüks tüketime kadar her şeye ulaşmanız mümkündür. Eğitimden sağlık sektörüne rekabet Bodrum'da da bulunmaktadır. Ancak sadece belki biraz daha yavaş bir tempodadır. Bu da çalışanlara daha huzurlu bir çalışma imkanı sunmaktadır.

Şehir güvenliği ile ilgili büyük kentin temel sorunu terörist eylemler olarak dile getirilmiştir. Bireysel saldırganlıklar katılımcılar arasında fazla öne çıkarılmamıştır. Bodrum yaşantılarında ise güvenlik ev güvenlikleri ve daha çok doğudan gelen iç ve dış göçle ilgili olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcılar ülke gündemine veya siyasetine karşı habersiz veya umarsız değildir. Ancak kaygılarını dile getirmede, hükümet politikalarını eleştirmekte, toplumsal eylemlere katılmada, siyasi söylemlerde bulunmada ve hatta sivil toplum örgütleri ile çalışmakta endişeleri bulunmaktadır. Genel olarak toplumsal konular karşısında pasif kalmayı tercih etmektedirler. Özgürlüklerin kısıtlandığına dair düşünceleri vardır ancak bunu dile getirmekten imtina etmektedirler. İfade özgürlüğünü kişisel cesaretle ölçmektedirler.

Muhafazakarlık konusunda endişeler tüm katılımcıların paylaştığı bir konudur. Şehrin siluetine yansımış bir muhafazakarlıktan bahsetmektedirler. Genel kanı bunun gerçek muhafazarlık olmadığı, siyasi alt yapısı olan belli bir tutum veya giyim şekli ile

politik bir araç olmasıdır. Bunu inanç pratikleri ile bir tutmamaktadırlar. Bazı kesimlerin politik ve ekonomik çıkarları uğruna içine girdikleri bir davranış modeli olduğunu düşünmektedirler. Muhafazakarlığın şehir yaşamına yansımasından ve kent dokusunda ortak hafızanın yitirilmesinden dolayı üzüntü duyduklarını belirtmişlerdir. Bu konu yaşadıkları/geldikleri kentlere olan bağlarını yitirmelerinde en büyük etkendir. Kişisel yaşantılarını etkilememesine rağmen kentlerin siluetindeki değişiklikler bireylerin bu kentlerle kurdukları bağları koparmıştır. Artık bu kentler doğup, büyüyüp, anılar biriktirdikleri, sevdikleri kentler değildir. Muhafazarlık belki onları bu kentlerden itmemektedir ama giderken geride bir şey bırakmadıkları hissini vermektedir. Eski kentlerine duydukları özlem yerini Bodrum'a karşı kurdukları yeni bağlara bırakmıştır. Bodrum ile kurdukları uyum ve sevgi bağı ayrıldıkları kentleri kolayca unutmalarını sağlamıştır.

Katılımcıların önemli bir kısmı belli bir siyasi görüşün temsilcisi değildir. Bu nedenle açıkça ifade edilen siyasi bir kimlik taşımamaktadırlar. Ama aldıkları eğitim, entelektüel birikimleri temel hak adalet anlayışını savunmayı görev bilen, doğaya ve canlılara önem veren bir yaşam tarzını yansıtmaktadır. Hükümet politikalarında eleştirdikleri temel konular daha ziyade adalet ve demokrasinin işleyişindeki endişeleri ve geleceğe yaşanabilir bir dünya bırakmaktır. Muhafazakarlık konusundaki endişeleri ikinci sırada önem verdikleri bir konudur.

Birçok katılımcı kendini inançlı olarak tanımlamaktadır. Ancak günlük ritüelleri ve ibadetleri konusunun kendi iç dünyaları ile ilgili bir konu olduğunu düşünmektedirler. Katılımcıların belirli bir siyasi kimlikleri ve inanç meselelerinde kesin tanımlamaları bulunmamakla beraber artan muhafazakarlık ve otoriter yönetim şekli konusunda ülkenin gelişimine, demokratik yönetim şekline ve özgürlüklere olumsuz etkisinin olacağı konusunda endişeleri bulunduğu görülmüştür. Ancak bu endişelerin çok açık ifadelerle dile getirilmesinden ve göç sebebi olarak sunulmasından kaçınıldığı gözlemlenmiştir. Aynı temkinli davranışın siyasi görüşlerini belirtirken de korunmaya çalışıldığı dikkat çekmiştir.

Sosyal hayatlarının Bodrum'da zenginleştiğini, kendi kişisel gelişimlerine, sağlıklarına, zevklerine daha fazla ve kaliteli zaman ayırabildiklerini vurgulamaktadırlar. Özellikle sade yaşam, kişisel ilişkilerin samimiyeti, göç edenler

arasında ortak düşünce yapısına sahip olmak olumlu başlangıçlara kapı açmaktadır. Herkes birbirine ihtiyacı olduğunun bilincindedir o sebeple ortak yaşam önemli görülmektedir. Şehrin karmaşasında boşverilmiş olan biri bir şey yaparken yardım etme, birinin sağlık sorununa hep beraber koşma, ziyaretler gibi bütün nezaket, komşuluk, dostluk kuralları burada tekrar günlük hayatın içine girmiştir.

Yeni keşfettikleri kişisel kabiliyetleri en çok anlatma istedikleri konulardır. Yelkenlerini, hayvanlarını, bisikletlerini, tiyatrolarını, danslarını, dostlarını müthiş bir zevk içinde anlatmaktadırlar. Yalnız olmadıkları için sosyal medya kullanımı yalnızlığı gidermeye bir araç olarak görülmemektedir. Zamanın gereği olarak görülen iletişim araçlarını hemen herkes kullanmaktadır. Haber alma ihtiyacının yanında uzaktaki akraba ve dostları ile iletişim kurmak için günlük pratiklerine yerleşmiştir.

Özgürlük anlayışı sanılanın aksine radikal yaşam tarzını ifade etmemektedir. Özgürlük, fikirlerini ifade ederken sınırları aşan tepkilerle karşılaşmamak, kişisel rencide edici dedikodulardan uzak kalmak, akşam sokağa çıkabilmek, şort giyebilmek, karşısındakinin toplumsal cinsiyetine dikkat etmeden sohbet edebilmek, birbirlerine karışmamak, başkasının ne yaptığı ile ilgilenmemek, eleştirmemek, aldırmamak olarak görülmektedir.

Çevre, insan, hayvan hakları ve sivil toplum örgütleri çalışmaları ile daha sakin hayata göç arasında doğrudan bir ilişki kurulamamış, göç eden kişilerin toplum yararına çalışmalarında artış gözlenmemiştir. En çok kendi çevrelerindeki sokak hayvanlarının bakımı ve çevre kirliliği ile ilgilenmektedirler. Örgütlere yapılan çalışmalar genelde aidat ödemeleri ile sınırlıdır. Katılımcıların çoğu sokak hayvanlarını beslemek, çevrede gördükleri çöpleri toplamak gibi kendi kişisel eylemleri ile gerçekleştirebilecekleri faaliyetler haricinde örgütlü çalışmaları tercih etmemektedirler. Sivil toplum örgütlerine güvenmemektedirler.

Katılımcılar arasında şehir yaşamında toplumsal cinsiyetlerinden dolayı sorun yaşadıklarını belirtenler vardır. Sorun yaşamadığını ifade edenler ise bunun tamamen kendi tutumları ile ilgili olduğunu belirtmektedirler. Kendilerini "kadın gibi değilim" diye tanımlamaktadırlar. Erkek gibi olduklarını o yüzden sorun yaşamadıklarını anlatmak istemektedirler. Kendi geçimlerini sağlayabilen meslek sahibi bu güçlü kadın katılımcılar, toplumda sadece kadın oldukları için karşılaştıkları eşitsiz davranışları

erkeksi tavırlarla aşmaya çalışmaktadırlar. Bu yaklaşımları ile yaşanan sorunları kasıtsız olarak "erkek gibi olmayan" kadınların omuzlarına atmaları farkında olmadıkları bir içselleştirme olarak görülmüştür.

Katılımcılar Bodrum'un popüler tatil bölgesi olması ve marka yüzü sebebi ile ekonomik olarak daha refah bir bölge olarak nitelendirmemektedirler. Bodrum'da yaşam ucuz değildir. Bodrum en az İstanbul kadar pahalı bir yerdir. Market ihtiyaçları, ev kiraları İstanbul'la hemen hemen aynı fiyattadır. Ama burada büyük şehirlere göre farklı bir yaşam tarzı bulunmaktadır. Bu da gelirin daha verimli kullanılmasına olanak tanımaktadır. Daha az giyim ihtiyacı, araba kullanımının azalması, bisiklet kullanımı, eğlence mekanları yerine evlerde veya plaj, meydan gibi alanlarda buluşulması gelirlerini daha rahat yönetmelerini sağlamaktadır. Bodrum maddi zorluk yaşayanların daha ekonomik bir hayat sürebilmek veya daha az gelirle geçinebilmek için geldikleri bir yer değildir. Bütün katılımcılar seyahatlere, tekne, tenis gibi lüks hobilere, dans kurslarına, restoran ve alışverişe para harcayabilmektedirler.

İhtiyaçların temini için gidilecek yerlerin yürüyüş mesafesinde olması büyük avantaj sağlamaktadır. Trafik ve şehir stresi yaşanmaması bireyleri gereksiz hazır tüketime yöneltmemektedir. İhtiyaçlarını kendi evlerinde üretilebilmek için günlük yaşamlarında bolca vakte sahiptirler. Sosyalleşme için ev ziyaretleri daha çok tercih edilmektedir. Spor yapmak için herhangi bir kulübe gitmelerine gerek kalmamakta, yürüyüş, bisiklet ve yüzme imkanları ile spor aktivitelerini gerçekleştirmektedirler. Belediyelerin düzenlediği hobi ve aktivite kurslarına herkes rahatlıkla ulaşabilmektedir. Şehrin kurumsal yapısının zorladığı giyim kurallarının Bodrum'da geçerli olmamasından dolayı giyimin en az harcama yapılan kalem haline dönüştüğü görülmüştür. Yapılan tasarruflar daha fazla restoran, sinema, konser gibi aktivitelere veya şehirdışına gezilere kaynak ayırma imkanı sağlamaktadır. Sonuçta kazanç ve gider belki değişmemekte ancak harcama kalemleri daha çok kişisel eğlenceye ve hazza yöneltilebilmektedir. Bodrum ucuz hayat yaşamayı planlayanların "emekli kenti" değildir. Buraya gelenlerin göçü de "emekli göçü" değildir.

Küçük çocukları olan genç aileler için en önemli konu çocuklarının eğitimidir. Artan özel okul sayısı, bu okullarının kadrolarının yine büyük kentlerden göç etmiş deneyimli kişilerden oluşması, ders dışı etkinlik imkanlarının çokluğu Bodrum'un tercih

edilmesinde önemli etkenlerden biridir. Sağlık sektöründeki gelişmeler de diğer göç edenler gibi genç ailelerin de en önem verdiği konuların başında gelmektedir.

Katılımcılar ülkenin diğer kentleri ile karşılaştırdıkları zaman güney kesimlerin ikliminin göç için tercih edildiğini belirtmektedirler. Ancak diğer sahil yerleşimleri tercihleri olmamıştır. Bunun sebebi de yaz aylarında cazip gözüken bu yerleşim alanlarının yerli halkının aslında çok muhafazakar bir yapıya sahip olması, yabancılara karşı kucaklayıcı olmaması ve bu sebeplerle de kentsel gelişmelerin yetersiz kalması olarak gösterilmektedir.

Son yıllarda Bodrum'a göç edenlerin sayısında belirgin bir artış görülmektedir. Katılımcılar kendi göçlerini takiben birçok yakınlarının da göç ettiğini veya göç etmeyi planladığını belirtmişlerdir. Her geçen sene ilçenin kalabalıklaşması karşısında kendi sakin huzurlu yaşamlarının tehdit edilmesinden ve ikinci bir göç yaşamak zorunda kalmaktan endişe etmektedirler. Bodrum'un yerel yöneticilerinin bu göç akımına karşı planlı hareket etmesi ve alt yapı çalışmalarını buna göre düzenlemesi gerektiği konusunda öneri ve uyarılarda bulunmaktadırlar.

Yapılan çalışma sonucunda araştırmaya katılan kişilerin göç kararı almalarına sebep olan etkenin kendi yaşam tarzlarına ulaşma çabaları olduğu gözlemlenmiştir. Yaş ve meslek grupları geniş bir yelpaze içermektedir. Göçün nedenlerinde de göçün sonucunda beklentiler de farklılık gözlenmektedir. Büyük kentlerden Bodrum ilçesine göç etmiş kişileri göçe iten sebepler arasında maddi zorunluluk gözlenmemiş, kişisel yaşam tercihleri sonucu alınan kararlar olduğu görülmüştür. Hayallerini gerçekleştirme, yaşamlarını kendi kontrolları altına alma, gerek doğal yapısıyla gerekse de sosyal yaşantısıyla yaşam kalitelerini arttırma ve daha iyi bir yaşama kavuşma arzusu taşıdıkları tüm katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Göç edecekleri yer ile ilgili beklentilerini geldikleri yerlerde olumsuz olarak nitelendirdikleri faktörlere göre belirledikleri ve Bodrum ilçesinin bu beklentilerle bağlantısı olduğu görülmüştür. Yapılan çalışma sonucunda ülkemizde büyük şehirlerin artık vazgeçilebilir bir özellik taşıdıkları ve yaşam tarzı göçünün önümüzdeki yıllarda sosyal bilimler alanında daha fazla konuşulacak bir olgu olduğu görülmüştür.

# BÖLÜM 6 : EKLER

## 6.1. EK 1. KATILIMCI TABLOSU

| İsim | Yaş | Medeni Durum | Çocuk Sayısı | Bodrum'da Okuyan Çocuk Sayısı | Eğitimi | Çalışma Durumu | Geldiği Şehir | Bodrum'a Göç Etme Tarihi |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Sevgi | 60 | Boşanmış | | | Lise | Turizm Sektörü | İstanbul | 2000 |
| Duygu | 70 | Boşanmış | | | Lise | Emekli | İstanbul | 2009 |
| Mina | 59 | Boşanmış | 2 | | Konservatuar, Tiyatro | Dublaj | İstanbul | 2014 |
| Nezihe | 64 | İkinci evliliği | 2 | | Diş Hekimi | Emekli | İstanbul | 2007 |
| Orhan | 53 | Evli | 1 | | İşletme | Emekli | İstanbul | 2008 |
| Buket | 50 | Evli | 1 | | İktisat | Emekli | İstanbul | 2008 |
| Perihan | 60 | Boşanmış | 1 | | Üniversite terk | Sanat Galerisi | İstanbul | 2005 |
| Sevin | 58 | Evli | 1 | | Harita | Emekli | Ankara | 2012 |
| Tezer | 53 | Boşanmış | 2 | | İktisat | Emekli | İstanbul | 2014 |
| Oğuz | 56 | Boşanmış, Beraberliği var | | | İktisat | Emekli | İstanbul | 2017 |
| Tomris | 48 | Boşanmış, Beraberliği var | | | Makina Mühendisi | İletişim Serbest Çalışma | İstanbul | 2017 |
| Adalet | 53 | Bekar | | | Arap Dilleri Mütercim Tercüman | Kafe Sahibi, Tercüman | Ankara | 2005 |
| Feride | 52 | Evli | 2 | | Elektronik Mühendisi | Emekli | İstanbul | 2012 |
| Aziz | 52 | Evli | 2 | | Elektronik Mühendisi | Emekli | İstanbul | 2012 |
| Turgut | 60+ | Üç kez boşanmış | 1 | | Lise | Tenis Kulübü Sahibi | İstanbul | 2012 |
| Vedat | 56 | Evli | 1 | | Bilgisayar Mühendisi | Emekli | Ankara | 2016 |
| Aslı | 56 | Evli | 1 | | Bilgisayar Mühendisi | Emekli, Ressam | Ankara | 2016 |

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| İnci | 37 | Evli | 1 | 1 | Endüstri Mühendisi | Çalışmıyor | Ankara | 2015 |
| Yaşar | 37 | Evli | 1 | 1 | Endüstri Mühendisi | Emlak Şirketi Sahibi | Ankara | 2015 |
| Oya | 46 | Evli | 2 | 2 | Kimya Mühendisi | Çalışmıyor | Ankara | 2014 |
| Kemal | 50+ | İkinci evliliği | 1 | | İktisat | Kitap Dükkanı Sahibi | Ankara | 2014 |
| Latife | 43 | Evli | | | İktisat | Kafe Sahibi | Ankara | 2014 |
| Nazlı | 49 | Boşanmış | 1 | 1 | İktisat | Perakende Sektörü | İstanbul | 2002 |
| Mine | 48 | Evli | 2 | 1 | İngilizce Öğretmeni | Nefes Terapisti, Yazar | İstanbul | 2014 |
| Yusuf | 52 | Evli | 2 | 1 | Spor Akademisi | Tekstil İşletmesi Sahibi | İstanbul | 2014 |
| Leyla | 37 | Boşanmış | 1 | 1 | Hukuk | Avukat | Ankara | 2016 |
| Ayfer | 42 | Evli | 2 | 2 | Halkla İlişkiler | Çalışmıyor | İstanbul | 2016 |
| Sabahattin | 43 | Evli | 2 | 2 | İktisat | Otel İşletmeciği | İstanbul | 2016 |

## 6.2. EK 2. KATILIMCILARIN YAŞAM ÖYKÜLERİ

### Sevgi

Altmış yaşındadır. İstanbul doğumludur. Bodrum'a göç ettiği 2000 yılına kadar eğitim ve çalışma hayatı İstanbul'da geçmiştir. Lise mezunudur. İş hayatında ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde İngilizce ve bilgisayar bilgisine sahiptir. Kısa süren evliliği boşanma ile sonuçlanmıştır. Çocuğu bulunmamaktadır. Çocuk esirgeme kurumlarına yaptığı ziyaretler ve çalışmaları hayatının bir rutinini oluşturmaktadır. Basın sektöründe çalışmıştır. Ülkenin içine düştüğü ekonomik kriz, kayyumlar, işten çıkarmalar, maaşların ödenmemesi gibi sıkıntılar ekonomik hayatını olumsuz etkilemiştir. Yeni bir iş bulmanın zorlukları, daha refah hayat arayışı Bodrum'da bir iş bulması ve hızlı bir kararla Bodrum'a taşınması ile sonuçlanmıştır. Hiçbir tanıdığı bulunmayan ve sadece daha önce tatil için geldiği Bodrum'a tamamen iş hayatında yaşadığı sıkıntılar sebebi ile taşınmıştır. Yoğun iş hayatı, trafikte geçen altı saati bulan süreler sosyal hayatındaki yoğunluk ve işini sevmesi sebebi ile şikayet ettiği konular olmamıştır. Ancak günümüzdeki şehir karmaşası tatil için bile İstanbul'a gitmek istememesinin sebebi olmuştur. Turgutreis'te merkezi bir yerde, kendisi gibi yaz-kış oturan başka ailelerin de yaşadığı bir sitede, küçük bir evde yaşamaktadır. Turizm sektöründe değişik görevlerde çalışmıştır. Canlı ve samimi yapısı sayesinde çok geniş bir çevresi bulunmaktadır. Bodrum'da birçok kişiyi tanımaktadır. Bisiklet binmek hem Bodrum içinde pratik ulaşım fırsatı hem de amatörce takip ettiği bir spor dalıdır. Kendi iki kedisinin yanında sitenin ve mahallenin bütün kedileri ile ilgilenmektedir. Kendini siyasi yelpazenin solunda, inançlı ama ibadet rutini bulunmayan biri olarak tanımlamaktadır. Siyasi haklar, hayvan hakları, insan hakları veya çevre ile ilgili yürüyüş, eylemlere ve yardım aktivitelerine katılmakta ancak hiçbir parti ve STK üyeliği bulunmamaktadır.

### Duygu

Yetmiş yaşındadır. Ankara doğumludur. Eğitim ve çalışma hayatı boyunca İstanbul'da yaşamıştır. 2009 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Lise mezunudur. Bankacılık ve muhasebecilik yapmıştır. İş hayatında ihtiyacını karşılayacak düzeyde bilgisayar bilgisine sahiptir. Çok az İngilizce bilmektedir. Kısa süren bir evlilikten sonra boşanmış, hiç çocuğu olmamıştır. İş hayatını ve çalışmayı çok sevmektedir. İstanbul'dan göç etmemiş olsa çalışmaya devam edebileceğini ancak bu imkanı

Bodrum'da bulamadığını düşünmekte ve bu konuda üzüntü duymaktadır. İstanbul'da yaşamayı da çok sevmektedir. İstanbul'un daha renkli, sosyal hayatının daha kuvvetli olduğunu düşünmektedir. İstanbul'da kendisini meşgul edecek daha fazla faaliyet bulacağına inanmaktadır. Bodrum'da kendini kısıtlanmış hissetmektedir. Annesinin rahatsızlığı ve bakıma ihtiyaç duyması, bir süre önce Bodrum'a taşınan tek akrabası kız kardeşinin de bu bakımı ortak sürdürmeleri konusundaki talebi sonucunda Bodrum'a taşınmıştır. Göç ettikten kısa bir süre sonra annesini kaybettiği halde mezarının Bodrum'da bulunması sebebi ile İstanbul'a dönememektedir. Turgutreis'te bir site içerisinde küçük bir evde ablasına yakın oturmaktadır. Yaz aylarında tatil için gelen arkadaşlarının İstanbul'daki evlerine kış aylarında sık ve uzun süreli yaptığı ziyaretlerle hem İstanbul özlemini gidemekte hem de sosyal hayatını düzenlemektedir. Kışın üç ayı bulan İstanbul ziyaretleri sebebi ile Bodrum'da hayvan besleyememekte, hobi kurslarına veya aktivitelere dahil olamamaktadır. Siyasi bir kimliği ve yakınlığı bulunmamaktadır. Kendini inançlı biri olarak tanımlamakta, ibadet rutinleri bulunmamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarına üyeliği bulunmamaktadır.

**Mina**

Ellidokuz yaşındadır. Babasının mesleğinden dolayı Bandırma'da doğmuş ancak çocukluğu, eğitim hayatı ve iş hayatı İstanbul'da geçmiştir. Tüm ailesi İstanbul'ludur. 2014 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümü mezunudur. Uzun yıllar aktif olarak tiyatro ve TV programlarında rol almıştır. Mesleğini çok severek icra etmiştir. Bodrum'da emeklilik hayatını yaşamaktadır ancak mesleğini de özlemektedir. O sebeple kendisine gelen ve hoşuna giden projelerde yer almaya devam etmekte, bazı rollerde oynamakta, dublaj yapmaktadır. Bu çalışmalar için İstanbul'a gitmekte ancak işi biter bitmez hemen Bodrum'a geri dönmektedir. Bodrum'da her sene çocuklar ve büyükler için bir oyun sergiledikleri bir kültür merkezinde tiyatro atölyesi çalıştırmaktadır. Ayrıca Bodrum'a yakın bir yörede tiyatro emektarları için açılması planlanan bir huzur evi inşaatının vakfında da yöneticilik yapmaktadır. Eşinden ayrıdır, İstanbul'da yaşayan iki çocuğu ve bir torunu vardır. İş hayatını ve sosyal hayatını sevmesine rağmen İstanbul'un trafiğinden, karmaşasından ve muhafazakar dönüşümden rahatsız olduğunu hissetmektedir. Bir gün içinde taşınma kararı almış, evini boşaltmış, eşyalarını bir depoya yerleştirmiş, kızının evinde kalmış sonra da göç edeceği yeri

aramaya başlamıştır. Sakin bir yerde yaşamak istemektedir. Bodrum daha önce bir-iki defa tatil için geldiği bir yerdir. Turgutreis'i hiç tanımamakta ve taşındığında burada tanığı kimse bulunmamaktadır. Arkadaşlarının doğal şartları, yaz-kış yaşama imkanı ve kültürel faaliyetlerinin çok fazla olmasından dolayı önermesi üzerine Turgutreis'te karar kılmıştır. Merkezi bir sitede küçük bir evde köpeği, sevgili komşuları ve dostları ile yaşamaktadır. Dobra, samimi ve neşeli tavırları ile emeklilik hayatının tadını çıkarmakta İstanbul'u ise hiç özlememektedir. Kendini siyasi yelpazenin solunda ve deist olarak tanımlamaktadır. Saate, mesaiye ve vaade dayalı çalışma yapmayı sevmediği için STK üyeliği bulunmamaktadır. Ancak onların düzenlediği yardım çalışmalarına katılmaktadır. Toplumda ses getiren siyasi, insan, hayvan ve/veya çevre ile ilgili eylem ve pratiklere katılmaya çalışmaktadır.

**Nezihe**

Altmışdört yaşındadır. Ankara doğumludur. Babasının mesleği gereği bulundukları Ankara'dan yine tayin ile ilkokul birinci sınıftayken İstanbul'a taşınmışlardır. Eğitim ve meslek hayatını İstanbul'da sürdürmüştür. 2010 yılında Bodrum'a göç etmiş. Babasının memleketidir Bodrum. Anne babası ve bazı akrabaları da Bodrum'da yaşamaktadır. İlk evliliğinden iki çocuğu vardır. Her ikisi de üniversite mezunu, evli ve çalışmaktadırlar. Kızı İstanbul'da oğlu da yarı İstanbul'da yarı Bodrum'da yaşamakta, ileride Bodrum'a yerleşmeyi düşünmektedir. Nezihe hep Bodrum'da yaşamak istemiştir. Önce yazlık ev almıştır. Çocukları eğitim hayatını bitirip evden ayrıldıkları dönemde ikinci evliliğini yapmıştır. Müzisyen eşinin de aynı isteği paylaşması üzerine İstanbul'daki evlerini oğluna devredip Bodrum Akyarlar'daki yazlık eve taşınmışlardır. İki-üç sene Bodrum'da diş hekimliği yapmıştır. Şimdi emekli olmuştur. İstanbul'da eş dost ziyaretleri haricinde trafik sorunu yaşamamıştır. İş hayatında sorun olmamıştır. Sosyal ve kültürel hayatı zengindir. Bodrum'a sadece Bodrum'da yaşamayı sevdiği için taşınmıştır. Bodrum'un kalabalıklaşacağı, sakinliğini ve doğal güzelliğini yitireceği endişesini taşımaktadır. Oldukça inançlıdır. Mevlana Derneği güneş hocasıdır. Dört kutsal kitabın bilgilerini, uzak şark felsefesini, evrensel ve uzay bilgilerini içinde barındıran Bilgi Kitabını her gün okumak dini ibadet ritüelidir. Ayrıca haftanın dört günü dernek üyeleri ile çalışma yapmaktadır. Tiyatro kulübünde rol almakta, masa tenisi oynamakta, yüzmektedir. Konser, sinema, tiyatro gibi istediği

tüm kültürel faaliyetlere ulaşabilmektedir. Geniş dost çevresi bulunmaktadır. İnancı gereği siyasete ilgi duymamakta ve kendini herhangi bir görüşe yakın hissetmemektedir. Mevlana derneği çalışmaları ile insanlar, canlılar ve çevre ile ilgilenmekte başka bir sivil toplum örgütü ile çalışmalara katılmamaktadır.

**Orhan**

Elliüç yaşında, Mersin doğumludur. Eskişehir'de İşletme okumuştur. Eğitim sonrası İstanbul'a yerleşmiştir. Yakın akrabaları halen İstanbul'da yaşamaktadır. 2008 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Evlidir. Üniversiteyi yeni bitirmiş bir oğlu da Bodrum'da kendisi ile yaşamakta, İstanbul'a gitmeyi planlamamaktadır. İstanbul'da mutfak mobilyası üreten bir firmanın ortağı olarak çalışmıştır. İşi gereği çok fazla trafikte bulunmak zorunda kalmış, iş hayatı oldukça stresli geçmiştir. Eşinin de yoğun bir çalışma ortamı olmuştur. Yoğun iş hayatı, trafik gibi sebeplerle ailesi ile yeterli vakit geçirememenin ve dinlenememenin sıkıntısını yaşamaktadır. Sosyal hayatları apartmandaki komşuları ve yakın arkadaşları ile evden eve yapılan görüşmeler ile sınırlı kalmıştır. Çocukluğundan beri yelken yapmaktadır. Küçük bir teknesi vardır. İstanbul'da yaşarken bazı hafta sonları tekne ile açılmak nefes almalarını sağlamıştır. Eşi emekli olduktan sonra "evli olduğumu anladım" demektedir. İş hayatının stresine daha fazla dayanamayacağını fark ettiği zaman kendisi de emekli olmuştur. Bodrum'a yerleşmiş olan kayınbiraderine yaptığı bir ziyaret sonucu Bodrum'dan yazlık ev almıştır. Bir süre kışları uzun süreler kalmak sureti ile Bodrum yaşantısını denemiştir. Bir sene sonra da tamamen taşınmaya karar vermiştir. Turgutreis'te samimi komşuluk ilişkileri yaşayabildikleri yaz-kış oturan komşularının olduğu bir sitede oturmaktadır. Bodrum'da kışları geçirmekten çok memnundur. Yaz aylarında tatil için kalabalıklaşan ilçeden uzaklaşabilmek için teknesi ile sık sık seyahate çıkmaktadır. Bazı zamanlar açıkta teknede kalmaktadır. Yavaş ve sakin hayat yaşamak en büyük mutluluğudur. Bodrum'un çok göç almasından ve kalabalıklaşmasından endişe duymaktadır. Eğer göç almaya devam ederse daha sakin başka bir yere tekrar göç edebileceğini düşünmektedir. Kendisini siyasi yelpazenin herhangi bir yerinde tanımlamayacak kadar siyaset ile ilgilenmemektedir. Siyasi veya sivil toplum örgütleri ile organize bir çalışması veya bağlılığı yoktur. İnançlı biridir, ancak ibadet rutini bulunmamaktadır.

**Buket**

50 yaşında, Bursa doğumludur. Eğitimini İstanbul'da tamamladıktan sonra İstanbul'a yerleşmiştir. Akrabalarının bir kısmı Bursa'da bir kısmı İstanbul'da yaşamaktadır. Abisi Bodrum'a yerleşmiştir. Abisinin önerisi ile Bodrum'da yazlık ev almıştır. Kocası da emekli olduktan sonra 2008 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Yirmidört yaşında üniversite mezunu oğlu da kendisi ile beraber Bodrum'a göç etmiştir. İstanbul'da yaşamak istememektedir. Turgutreis'te yaz kış oturan komşularının bulunduğu merkezi bir bölgede oturmaktadır. Kocasının tekne tutkusunu paylaşmaktadır. Beraber tekne ile seyahatlere çıkmaktadırlar. Ekonomi mezunu, iş hayatında kullanacağı ölçüde yabancı dil ve bilgisayar teknolojileri bilgisine sahiptir. İstanbul'da özel bir kurumda ithalat sorumlusu olarak çalışmıştır. Yoğun iş hayatı sebebi ile çocuğunun bakımı için annesinden yardım almıştır. Sosyal hayatı yakın dostlarla kısıtlı kalmıştır. Bodrum'a yerleştiğinden beri bir spor veya hobi ile ilgilenmemektedir. Günü istediği gibi yaşamak, dostlarla beraber olmak, tekne gezileri ve huzurlu aile paylaşımları onun için yeterlidir. Zamanla yarışmamayı Bodrum'da yaşamanın en güzel yanı olarak tanımlamaktadır. Bodrum'da en çok İstanbul'da uymak zorunda kaldığı giyimden yaşam şekline kurallara bağlı kalmamaktan memnundur. İnançlı ancak rutin ibadeti bulunmamaktadır. Siyasetle hiç ilgilenmemektedir. Hiçbir sivil örgü çalışmasına veya toplumsal eyleme katılmamıştır. Sosyal medya paylaşımlarını da sakıncalı görmektedir.

**Perihan**

Altmış yaşında Adana doğumludur. Ancak akrabalarının tamamı İstanbul'da yaşamaktadır. Eğitim ve iş hayatı İstanbul'da geçmiştir. Üniversiteyi bitirememiş, lise mezunudur. İngilizce bilmektedir. Bilgisayar teknolojisine hakimdir. İstanbul'u ve oradaki iş hayatını çok sevmekte ve renkli bulmaktadır. Sosyal hayatı çok yoğun geçmiş, her türlü kültürel aktiviteye katılmış, İstanbul trafiği onu rahatsız etmemiştir. Üniversite mezunu, İstanbul'da yaşayan bir oğlu bulunmaktadır. 2005 yılında eşinden boşanmış, ortak çalıştıkları iş yerinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Bir anda maddi sıkıntı içine düşmüş, yeni iş arayışına İstanbul'da olumlu sonuç alamamıştır. Bir tesadüf sonucu Bodrum'dan iş teklifi gelince, hiç düşünmeden kabul etmiştir. Ancak İstanbul'dan ayrıldığı için çok üzgündür. Boşanmış ve yalnız bir kadın olarak yaşama

tecrübesini ilk kez Bodrum'da deneyimlemiştir, bu sebepten Bodrum'u özgürlüklerinin kısıtlandığı bir yer olarak görmektedir. İstanbul kalabalığında dikkat çekmeden yalnız kadın olabildiğini ama Bodrum'da dikkat çekici ve kendisine rahatsızlık verici olduğunu düşünmektedir. İlk zamanlarda İstanbul'a geri dönmek istemiş ancak birkaç deneme sonrası artık Bodrum'da yaşamayı tercih ettiğini anlamış, düzenini kalıcı olarak kurmuştur. Yalıkavak'ta merkezi bir bölgede oturmaktadır. Farklı işlerde çalışmıştır. Bir dönem kendi işletmesini açmıştır. Şimdi bir sağlık kuruluşunda, yaz aylarında da ek olarak bir sanat merkezinde çalışmaktadır. İki kedisi, bir köpeğine ve sokak hayvanlarına önemli bir vaktini ayırmaktadır. Hiçbir sivil toplum örgütüne üye değildir, ancak yaşadığı bölgede bu kurumların düzenlediği tüm yardım kampanyalarına maddi ve fiziksel destekte bulunmaktadır. Kültür merkezlerinde gönüllü çalışmalar yapmaktadır. Kendini siyasi ve inançlı bir kişi olarak tanımlamamaktadır. Siyasal hiçbir çalışma içinde bulunmamıştır. Toplumsal ses getiren eylemlerde yer alamadığı özellikle gezide bulunamadığı için üzgündür. Geniş sosyal çevresi vardır. İstediği kültürel, sportif ve eğlence aktivitelerine katılabilmektedir. Artık İstanbul'a ziyarete gitmeyi bile istemeyecek kadar Bodrum aşığıdır.

**Sevin**

Ellisekiz yaşındadır, doğum yeri Ankara'dır. Bodrum'a gelene kadar Ankara haricinde başka bir şehirde uzun bir süre yaşamamıştır. Evlidir, bir kızı vardır. Üniversite mezunu ve yetişkin kızı şimdi İstanbul'da yaşamaktadır. Ankara, İzmir, Mersin ve İstanbul'da kardeşleri vardır. Üniversite mezunudur, bilgisayar teknolojisi bilgisi vardır. Eşi ile beraber askeri bir kurumda haritacı olarak çalışmıştır. Düzenli çalışma saatleri ve evinin işe olan yakınlığı sebebi ile iş stresi ve trafik sorunu yaşamamıştır. Emekli olduktan sonra şehirde yaşamanın saçma olacağına karar vermiştir. Yıllarca çok sevdiği için her tatilinde Bodrum'a gelmiştir. Göç etme kararı aldığında hiç düşünmeden Bodrum'u seçmiştir. Ankara'da evinin eşyalarını bir derneğe bağışlamıştır. Hiçbir tanıdığı olmadığı Bodrum'a şahsi eşyalarını alıp gelmiştir. Üç gün içinde bir ev bulup kiralamış ve yerleşmiştir. Böylece 2012 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Turgutreis'te yaşamaktadır. Alzheimer hastası olan babasına kardeşleri ile dönüşümlü baktığı için iki ayda bir onbeş günlüğüne Ankara'ya gitmektedir. Bu gidişlerini zorunlu olarak tanımlamaktadır. Bodrum'da kültür derneklerinin düzenlediği

kurslara katılmaktadır. Düzenli gittiği birkaç mekan, görüşmeyi sevdiği birkaç kişi haricinde fazla sosyal hayatı sevmemekte, ilgilenmemektedir. Ancak Bodrum'un özgür yaşam olanaklarının keyfini çıkarmaktadır. Başka hiçbir yerde, rahatsız edilmeden, akşam geç vakit tek başına sahil kenara gidip bir çay veya bira içemeyeceğini söylemektedir. Siyasetle ilgilenmemekte ancak kendini siyasi yelpazenin en solunda olarak tanımlamaktadır. İnançlı değildir. Mahallesinde sokak hayvanları ile ilgilenmekte ancak sivil toplum örgütlenmeleri ile çalışmamaktadır. Toplumsal eylemlere katılmamaktadır. Siyasi gündemi yakından takip etmektedir. Demokrasi adına toplumda yapılan tüm eylemleri takdirle takip etmektedir. Gençliğinden beri tenis oynamaktadır. Bodrum'da yüzme ve yürüyüş hayatına eklediği yeni spor aktiviteleridir.

**Tezer**

Elliüç yaşında İstanbul doğumludur. 2014 yılında Bodrum'a göç edene kadar İstanbul yaşamıştır. Üniversite mezunudur, ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde İngilizce ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Otuziki yaşında ikiz kızları İstanbul'da, ablası kışları İstanbul'da yazları Bodrum'da ve erkek kardeşi Bursa'da yaşamaktadır. İş hayatına çocukları büyüdükten sonra ileri bir yaşta başlamıştır. Yirmiiki sene PTT'de devlet memurluğu yapmıştır. Çalışmaya başladıktan bir süre sonra otuzdokuz yaşında eşinden boşanmıştır. Sosyal hayatı, eş dost görüşmelerini, kültürel aktiviteleri ve spor yapmayı sevmektedir. İstanbul'da iken işi ve evi arasındaki mesafe yakın olması sebebi ile trafik sorunu yaşamamıştır. Her gün spor yapabilmiştir. Ancak şehir trafiği sosyal hayatında sorun olmuştur. Bekar bir kadın olarak iki kız genç kız yetiştirmenin şehir yaşamında zorluklarını yaşamıştır. Bodrum'u çok sevmekte, emekli olduğunda Bodrum'a yerleşme hayali kurmaktadır. Önce çocuklarının eğitimi, sonra annesinin sağlık sorunlarını daha sonra da emeklilik gününü beklemiştir. Emeklilik hakkını kazanınca İstanbul'da 1 gün dahi beklemeden Bodrum'a göç etmiştir. Bodrum merkezde oturmaktadır. Bodrum'a geldiğinde bir evi ve yakın akrabası yoktur. Tüm düzenini baştan ve kendi başına kurmuştur. Yalnız bir kadın olarak ilk defa özgürce yaşamaya başlamıştır. İnsanların sorgusuz birbiri ile yardımlaştığı, selamlaştığı, sohbet ettiği bir şehir hayatına kavuşmuştur. Dostları ile görüşmektedir. Sabah sporlarına devam etmekte, en az altı ay denizde yüzmektedir. Dans, resim gibi arzu ettiği kurslara katılmaktadır. Kültürel ve sosyal aktivitelere daha fazla katılma imkanı bulmuştur. Sık

sık dostlarını ve ailesini ağırlamaktadır. Yakın bir zamanda küçük bir tekne almayı ve yelkencilik öğrenmeyi planlamaktadır. Artık dinlendiğini düşünmekte, önümüzdeki yıldan itibaren çocuklarla ilgili bir yardım projesinde çalışmayı planlamaktadır. İnançlı biridir, günlük ibadet rutini bulunmamaktadır. Kendini siyasi yelpazenin solunda tanımlamaktadır. Herhangi bir siyasi veya sivil toplum örgütüne üyeliği yoktur. Hiçbir toplumsal eyleme katılmamıştır.

**Oğuz**

Ellialtı yaşında Almanya doğumludur. İkibuçuk yaşında ailesi ile birlikte İstanbul'a yerleşmiştir. 2017 yılında Bodrum'a yerleşene kadar uzun süreli başka bir şehirde yaşamamıştır. Annesi ve kız kardeşi İstanbul'da yaşamaktadır. Boşanmıştır, çocuğu yoktur, on seneyi aşkın bir süredir bir beraberliği vardır. Bodrum'a arkadaşı ile beraber göç etmiştir. Üniversite mezunudur, İngilizce ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. İletişim sektöründe bir firmanın ortağı olarak görev yapmıştır. İş hayatının verdiği yoğun stres sebebi ile emekli olmuştur. İstanbul'da şehir dışında yaşamış, ev hayatı şehir stresinden uzaktır ancak iş hayatı gereği yoğun trafik ile karşı karşıya kalmıştır. Sosyal hayatı ve kültürel aktiviteleri iş yorgunluğu ve şehir zorlukları sebebi ile kısıtlıdır. Şehir dışında orman kenarındaki evinin kentsel dönüşümün yarattıkları sonucunda doğal yapısını yitirmesi şehir ile bağının kopmasına sebep olmuştur. Göç etme kararı almıştır. Göç kararı ile kendine uygun bir yer aramıştır ve en uygun yerin Bodrum olduğuna karar vermiştir. Bodrum merkeze otuz dakika uzaklıkta bir köy içine yerleşmiştir. Şehrin tüm imkanlarına ulaşabilme imkanı ile kısmi izolasyonu bir arada yaşamaktadır. Dalgıçlık ve avcılık uzun yıllara dayalı hobisidir. Şimdi dalgıçlığa devam etmektedir, bisiklet yeni ilgi alanıdır. İnançlı biri değildir. Siyaset ile ilgilenmemektedir. Düşüncelerinin siyasi yelpazede orta solu temsil ettiğini söylemektedir. Herhangi bir siyasi yapılanmaya, sivil toplum örgütüne üyeliği veya toplumsal eylemelere katılımı, örgütsel çalışması yoktur. Sorumlu bir kamu vatandaşı olarak yaşadığını, kendi bireysel yaşamında doğa, çevre, hayvanlara karşı duyarlı ve yardımsever bir yaşantı sürdürdüğünü ancak hiçbir örgütsel bir yapılanmada yer almayı planlamadığını söylemektedir. Bahçelerinin bakımı, hayvanları, uğraşları ve dostları ile Bodrum ilçesinde emeklilik hayatının keyfini çıkarmaktadır.

**Tomris**

Kırksekiz yaşında, İstanbul doğumludur. Eğitim ve iş hayatı İstanbul'da geçmiştir. Abisi İzmir'de annesi Bodrum'da, diğer akrabaları ise İstanbul ve Bodrum'da yaşamaktadır. Boşanmıştır, çocuğu yoktur. Üniversite mezunu, mühendistir. İngilizce ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Kurumsal firmalarda uzun yıllar satış ve pazarlama konusunda çalışmıştır. Bir süredir serbest olarak evden, internet aracılığı ile ve belli günler müşteri ziyareti yaparak çalışmaktadır. İstanbul'da son yıllarda iş stresi azalmış ancak şehir trafiği, karmaşası sebebi ile çok fazla sosyal ve kültürel faaliyet yapma konusunda istediğini yitirmiştir. Şehir dışında doğa ile iç içe evinde uzun vakitler geçirmeyi tercih etmiştir. Kentsel dönüşüm ve Yavuz Sultan Selim Köprü'sünün inşaatı evinin doğal güzelliğini olumsuz etkilemesi ile huzur bulduğu ev hayatı da olumsuz etkilenmeye başlamıştır. Emekli olduktan sonra şehirden uzak izole köy hayatı arzusunu uzun süredir beraberlik yaşadığı arkadaşının emekli olması ile uygulamaya geçirmiştir. Yaptığı araştırma sonucunda yerleşmek üzere Bodrum merkeze otuz dakika mesafede bir köy yerini seçmiş, 2017 yılında göç etmiştir. Ailesinin daha önce Bodrum'a yerleşmiş olmasından dolayı yöreyi iyi tanımaktadır. Hazır bir akraba ve dost çevresi vardır. Özellikle kış aylarında daha yoğun sosyal hayat yaşamakta, daha fazla kültürel aktiviteye katılmaktadır. İnternet teknolojisi sayesinde işine devam etmektedir. İstanbul'a yaptığı kısa ziyaretler ile müşteri görüşmelerini sürdürmektedir. İnançlı biri değildir. Siyaset ile ilgili değildir ancak kendini yelpazenin solunda tanımlamaktadır. Siyasi ve sivil toplum kurumları ile örgütsel bir çalışma içinde bulunmayı ve kitlesel eylemlere katılmayı sevmemekte, düşünmemektedir. Ancak internet üzerinden seçim güvenliğine katkıda bulunmakta ve devamlı change.org'a imza vermektedir. Özelde hayvanlar, genelde doğa duyarlı olduğu konulardır. Kendi bireysel katkıları ile çalışmaları vardır ancak hiçbir örgütsel çalışma içine girmeyi tercih etmemektedir. Hayvanları, bahçesi, işi ve dostları ile Bodrum ve köy yaşantısını tecrübe etmektedir.

**Adalet**

Elliüç yaşında, Erzurum doğumludur. Üniversiteden sonra Ankara'ya göç etmiştir. Arada bir buçuk sene İstanbul'da yaşadıktan sonra tekrar Ankara'ya dönmüştür. Anne, babası ve kardeşi Marmaris'te abisi İstanbul'da yaşamaktadır. Bekardır. Üniversite mezunudur, doğu dilleri mütercim tercümanıdır, İngilizce, Farsça, Arapça bilmektedir. Bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Aktif ve başarılı bir iş hayatı vardır. Kurumsal firmalarda yönetici pozisyonunda çalışmıştır. İş hayatında bir sorun yaşamamakla beraber şehir yaşantısını sevmemektedir. Daha sakin bir yerde kendi işini yapmayı tercih etmektedir. Bir iş kurma fırsatı yakaladığında ilk olarak Bodrum'a gelmiştir, bir-iki sene Bodrum-İstanbul arasında çalışmıştır. 2005 yılında tamamen Bodrum'da kendi işinin başına geçmiştir. Geçirdiği bir rahatsızlık sonucu kurduğu ilk işletmeleri kapatmıştır. Şimdi Bodrum merkezinde bir kafe işletmektedir. Yeni iş kuranlara danışmanlık hizmeti vermektedir. Tercümanlık yapmaktadır. Bölgede çok sevilen ve tanınan bir kişidir. Çok yoğun bir sosyal ve kültürel hayat yaşamakta, spor yapmaktadır. Bodrum içinde merkezi bir bölgede oturmakta, ancak daha çok iş yerinde yaşmaktadır. İstanbul ve Ankara'da da sürdürdüğü örgütsel çalışmalarına Bodrum'da da devam etmektedir. Birçok sivil toplum örgütüne üyedir, örgütsel çalışmalara ve eylemlere elinden geldiğince katılmaktadır. Siyaset konularından ise uzak durmaya çalışmaktadır. Hümanist siyasi görüşünü temsil edebilecek bir siyasi parti ve lider olmadığını düşünmektedir. Herhangi siyasi örgüte üyeliği ve yakınlığı bulunmamakta, siyasi çalışmalara katılmamaktadır. Kendini inançlı, itikatı yüksek biri olarak tanımlamakta, günlük ibadet rutini bulunmamaktadır.

**Feride**

Elliiki yaşında Mardin doğumludur. Babasının mesleği sebebiyle çok şehir değiştirmiştir, kendisini Türkiyeli olarak tanımlamaktadır. İlkokul üç itibari ile İstanbul'a taşınmıştır. Eğitim ve meslek hayatı İstanbul'da geçmiştir. Üniversite mezunu, elektronik mühendisidir, yabancı dil bilmektedir. Evlidir, iki oğlu vardır, ikisi de İstanbul'da üniversite okumaktadır. İstanbul'da kurumsal firmalarda, iletişim sektöründe yöneticilik yapmıştır. Çok yoğun ve uzun mesaili olmasına rağmen işini ve çalışma ortamını çok sevmiştir. Trafik sıkıntısı yaşamamıştır. Çocuk ve iş hayatı sebebi ile yoğun bir sosyal hayat yaşamamasına rağmen şikayeti olmamıştır. Eşi iş hayatında

yaşadığı sıkıntı sebebi ile emekli olup, İstanbul'dan göç etmeye karar verince kendi de emeklilik hakkını kullanmıştır. Aynı yıl büyük oğlu İstanbul'da üniversiteye küçük oğlu Bodrum'da liseye başlamıştır. Çocukluk yıllarından beri yaz tatillerini Bodrum'da geçirmiştir. Kısa bir süre önce de aldıkları yazlık ev Bodrum ile bağlarını güçlendirmiştir. İstanbul'da evi oğluna bırakıp zaten kurulu düzenleri olan Bodrum'daki evlerine 2012 yılında yerleşmiştir. Turgutreis'te merkezi bir bölgede site içinde daha önce Bodrum'a göç etmiş olan iki abisinden birine komşu yaşamaktadır. Küçük oğlu da şimdi İstanbul'da üniversitede okumaktadır. Çocukları için İstanbul'a yaptığı seyahatler haricinde şehir karmaşasına ve trafiğine gitmek istememektedir. Yüzmekte, yürüyüş yapmakta, seramik yapmakta, folklor oynamakta, koroda şarkı söylemekte, tiyatro yapmaktadır. Kısa bir zaman içinde de kitap yazmayı planlamaktadır. Kendini deist olarak tanımlamaktadır. Siyasi yelpazenin solunda olduğunu söylemektedir. Yakın bir tarihe kadar siyasetle hiç ilgilenmediğini ancak oğlunun üniversite hayatında siyasete ilgi duyması ve gezi hareketi ile ilgisinin arttığını, aydınlandığını artık ülke ve halkı ilgilendiren her konuya ilgi duyduğunu ve toplumsal tüm hareketlere katılmaya çalıştığını söylemektedir. Bir siyasi partiye veya sivil toplum örgütüne bağlılığı veya üyeliği yoktur. Önümüzdeki yıllarda gönüllü okul eğitmenliği yapmayı planlamaktadır.

**Aziz**

Elliüç yaşında, İstanbul doğumludur. Bodrum'a 2012 yılında göç edene kadar başka bir şehirde uzun bir süre yaşamamıştır. Üniversite mezunudur, elektronik mühendisidir, yabancı dil bilmektedir. İletişim sektöründe çalışmıştır. Evlidir, iki oğlu vardır. Bodrum'a taşınırken üniversitede okuyan büyük oğlu İstanbul'da kalmış, küçük oğlu liseye Bodrum'da başlamıştır, şimdi her ikisi de İstanbul'da üniversitede okumakta, İstanbul'da bıraktıkları evde yaşamaktadır. Zorunlu olmadığı müddetçe İstanbul'a hiç gitmemekte, özlememektedir. Uzun yıllar iletişim sektöründe kurumsal firmalarda üst düzey yöneticilik yapmıştır. İş hayatının son yıllarında yaşadığı memnuniyetsizlik sonucu emekli olmaya karar vermiştir. O günden itibaren de büyük şehirde yaşamaya devam etmeyi hiç arzu etmemiştir. Büyük şehir olmayan herhangi bir yerde yaşayabileceğini düşünmektedir. Ancak Bursa'da da akrabaları olmasına rağmen yazlık aldıkları ve yaşamayı çok sevdikleri Bodrum'u tercih etmiştir. Turgutreis'te merkezi bir bölgede yaz kış yaşayan komşularının olduğu bir site içerisinde

yaşamaktadır. Sosyal hayatı İstanbul'da yoğun değildir, çünkü hoşlanmamaktadır. Ancak Bodrum'da emekli hayatı, zamansal imkanları ve hobileri ile daha sosyal hayat yaşamaktadır. Kitap ve film seyretmek en büyük keyfidir. Müzikten hoşlanmakta, müzik aletleri çalmakta ve koroda şarkı söylemektedir. İnançlı değildir. Siyasi yelpazenin solunda olduğunu söylemektedir. Eskiden ilgi duymadığı politikaya daha fazla ilgi duymaya başlamıştır. Siyasi ve sivil toplum örgütleri ile bir çalışma içine girmemekte, tercih etmemektedir. Bazı toplumsal ses getiren eylemlere katılmıştır. İleride köy okullarında çocukların eğitimi ve ulusal sınavlara hazırlıkları konularında gönüllü çalışmalar yapmayı planlamaktadır.

**Turgut**

60 yaş üstü, Üsküp doğumludur. Kendisi yedi yaşındayken ailesi İstanbul'a göç etmiştir. Lise mezunudur, iki evlilik yapmıştır, otuzbeş yaşında bir oğlu vardır, şimdi bekardır. Bir süre tekstil sektöründe çalışmış daha sonra tenis kulübü işletmeciliği ve eğitmenliği yapmıştır. İş stresi olmadığını ancak İstanbul'da ve trafiğinde yaşamanın zor olduğunu söylemektedir. 87-88 yıllarında Bodrum'da çalışma tecrübesi yaşamıştır, yöreyi iyi tanımaktadır. Bodrum'un doğal yapısını yaşamak için ideal olarak nitelendirmektedir. Artık şehirde yaşamanın anlamsız olduğunu ve göçün zamanının geldiğini düşünmektedir. 2012 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Kardeşi ve onun ailesi ile aynı zamanda göç etmişlerdir. Akyarlarda aynı site içerisinde yaşamaktadırlar. Daha sonra kız kardeşi de Bodrum'a göç etmiştir. Evine yakın bir bölgede kiraladığı bir alanda tenis kulübü işletmekte, aynı zamanda eğitmenlik yapmaktadır. İşinden dolayı geniş bir sosyal çevresi oluşmuştur. Vaktinin çoğunu tenis kulübünde geçirmekte, fazla sosyalleşemediğini söylemekte ancak asıl yoğun ve keyifli sosyal hayatını iş yerinde geçirmektedir. Bütün bu insanlar benim ailem diyecek kadar işine ve dostlarına bağlı hissetmektedir. Bir yakın dostun varlığı ile Bodrum'da yaşamanın en güzel hayat şekli olduğunu düşünmektedir. Kendini inançlı biri olarak tanımlamaktadır. Eskiden günlük ibadet ritüelleri olduğunu ancak artan muhafazakarlığın kendisini bu alışkanlıklardan uzaklaştırdığını söylemektedir. Kendini siyasi yelpazenin sağında tanımlamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının da iyi çalışmadığını düşünmekte, örgütsel çalışmalara girmemektedir.

**Vedat**

Ellialtı yaşında, Ankara doğumludur. Eğitim hayatı ve meslek hayatı Ankara'da geçmiş, başka bir şehirde uzun süreli yaşamamıştır. Meslek hayatının başlarında gelen iş teklifi için görüşmeye gittiği İstanbul'da trafik stresini görünce işi kabul etmeyip Ankara'ya geri dönmüştür. Üniversitede tanıştığı sınıf arkadaşı ile evlidir, bir oğlu vardır. Oğlu üniversite mezunudur ve Ankara'da yaşamaktadır. Yabancı dil ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Tüm meslek hayatı boyunca bilgisayar sektöründe çalışmıştır. Tanınmış kurumsal firmalarda yöneticilik yapmıştır. Emekli olduktan sonra daha küçük bir firmada bir sene danışmanlık yapmış, ancak aynı çalışma keyfini alamayınca tamamen emekli olmaya karar vermiştir. Çok uzun yıllardır yelken yapmakta, hobisi için son yirmi yıldır sık sık Bodrum'a gelmektedir. Bölgeyi iyi tanımaktadır. Emeklilikten sonra büyük şehirde yaşamak istemediğine karar vermiştir. Göç etmeye karar verdiği zaman gideceği yerde ulaşılabilirlik, sağlık desteği ve sosyal çevreye ulaşabileceği bir yer aramıştır. Foça, Fethiye, Kaş, Çeşme, İzmir tanıdığı bölgelerdir. Ancak belirlediği kıstaslar ve doğal özellikleri bir araya getirdiğinde doğru yerin Bodrum olduğuna karar vermiş, 2016 yılında göç etmiştir. Bodrum merkezde bir sitede oturmaktadır. Ankara'da sahip olduğu geniş çevre ve yoğun sosyal hayatı Bodrum'da da sürdürmektedir. Yelkenciliğe daha fazla zaman ayırmaktadır. Özellikle Bodrum'da geçirilen kış aylarının yaz aylarından daha güzel olduğunu düşünmektedir. Kendini inançlı bir insan olarak tanımlamamaktadır. Siyasi yelpazenin solunda olduğunu söylemektedir. Hiçbir siyasi parti ile yakınlığı veya bağı yoktur. Kendini siyasi bir insan olarak tanımlamamaktadır ancak toplumsal ses getiren Gezi Hareketi ve benzeri eylem ve aktivitelere devamlı katılmaya çalışmıştır. Çevre ve doğaya karşı duyarlıdır. Sivil toplum kuruluşları ile de örgütsel bir çalışması hiç olmamıştır.

**Aslı**

Ellialtı yaşında, Ankara doğumludur. Ankara dışında başka bir şehirde uzun süreli yaşamamıştır. Üniversite mezunudur. Yabancı dil ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Evlidir, üniversite mezunu ve Ankara'da yaşayan bir oğlu vardır. Emekli olana kadar bilgisayar sektöründe çalışmıştır, büyük kurumsal firmalarda yöneticilik yapmıştır. Eşi ve kendisi emekli olduktan sonra büyük şehirde yaşamak istememiştir. Ege ve Akdeniz sahillerinde farklı merkezlerde yaşayan tanıdıkları

olmasına rağmen kentsel olanakları ve doğal güzellikleri sebebi ile yaşamak için Bodrum'u tercih etmiştir. 2016 yılında göç etmiştir, Bodrum merkezde yaz kış oturan komşularının olduğu bir sitede oturmaktadır. Bowling amatör alanda ama profesyonel olarak oynadığı ulusal çapta turnuvalara katıldığı bir spor aktivitesidir. Bowling turnuvaları için sık sık Ankara'ya seyahat etmektedir. Bodrum'da beş kadın arkadaşı ile kiraladıkları bir evin bahçesinde bir sanat evi inşa etmiştir. Yıllardır uğraştığı resim çalışmalarına burada daha fazla zaman ayırabilmektedir. Yaptığı sanat eserlerini çevre doğa hayvanlar yararına satmaktadır. Sokak hayvanlarının yemek ve sağlık bakımları ile yakından ilgilenmektedir. Sivil toplum kuruluşları ile örgütsel bir çalışmanın içinde değildir. Kendini inançlı bir kişi olarak tanımlamamaktadır. Siyasi yelpazenin solundadır, ancak siyasi bir partinin üyesi değildir. Bir dönem kendini yakın bulduğu siyasi bir parti adına gönüllü çalışmalar yapmıştır. Özellikle seçim dönemlerinde muhalefet adına seyahatlere ve aktivitelere katılmıştır. Ancak daha sonra siyasetin çirkinliğine dayanamayıp siyasi çalışmalarını bırakmıştır.

**İnci**

Otuzaltı yaşında, Ankara doğumludur. Bodrum'a gelene kadar başka bir şehirde yaşamamıştır. Üniversite ve yüksek lisans mezunudur, endüstri mühendisidir. Yabancı dil ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Evlidir, yedi yaşında bir oğlu vardır. Otomotiv sektöründe çalışmıştır. Çocuk olduktan sonra çalışma hayatından uzaklaşmak zorunda kalmıştır. Eşi ile birlikte Ankara'da bir sene restoran işletmiş ancak yaşadıkları bir aksilik sonucu işletmelerini kapatmak zorunda kalmışlardır. Hayatı boyunca sahil kenarında bir şehirde yaşamak istemiştir. Babasının işi sebebi ile Bodrum'a çok sık seyahat etmiş, bölgeyi iyi tanımaktadır. Abisi bir süre önce Bodrum'a göç etmiştir. Yaşadığı iş krizi esnasında hayalini kurduğu göç seçeneğini düşünmeye başlamış ve yeni iş olanaklarını Bodrum'da aramaya karar vermiştir. 2015 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Yedi yaşındaki çocuğunun eğitimi için gerekli alt yapının Bodrum'da geliştiğini düşünmektedir. Eşi emlak işi ile ilgilenmeye başlamıştır. Kendisi de bir süre eğitimine devam etmeyi daha sonra da mesleği ile ilgili çalışma yapmayı planlamaktadır. Ortakent'te bir sitede oturmaktadır. Oturdukları yer okullara ve hastanelere yakın olduğu için Bodrum'a göç eden çocuklu ailelerin tercih ettiği bir bölge olması sebebi ile kolay ulaşım imkanlarına, kendisi ve çocuğu için geniş dostluk

ağlarına sahiptir. Göçün en önemli sonucunun çocuğunu doğal bir ortamda yetiştirme imkanı olduğunu söylemektedir. Çocuğu için gelişmiş eğitim, sosyal ve sportif faaliyet imkanlarına sahiptir. Özellikle çocuğunun Bodrum'da farklı fikirlere açık ve özgür bir eğitim alacağına inanmaktadır. Ailecek sosyal çevreleri daha genişlemiştir. Hobilerine ve kültürel faaliyetlerine daha fazla zaman ayırabilmektedirler. Kendini inançlı bir insan olarak tanımlamaktadır ancak günlük ibadeti yoktur. Siyasetten uzak durduğunu, herhangi bir siyasal veya kitlesel aktivitelere katılmaya çekindiğini belirtmektedir. Kendini Bodrum'da daha özgür hissetmektedir. Bir sivil toplum kurumu ile örgütsel bir çalışması veya çalışmaya yönelik bir planı yoktur.

**Yaşar**

Otuzyedi yaşında, Artvin doğumludur. Babasının işi gereği onbir ayrı şehirde yaşamıştır. Yirmi yaşında Ankara'ya gelmiştir. Evlidir, yedi yaşında bir oğlu vardır. Üniversite mezunudur, Endüstri Mühendisidir. Yabancı dil ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Otomotiv sektöründe çalışmıştır. Daha sonra bir restoran işletmiş, bir sene sonra kapatmak zorunda kalmıştır. Yeni bir girişim planı yaparken oğlunun okul çağına geldiğini fark etmiştir. Oğlunun kendisinden farklı olarak daha düzenli bir okul hayatı yaşamasını istemektedir. Eşinin deniz kenarında yaşama arzusundan kaynaklı göç planlarını uygulamanın doğru zaman olduğunu karar vermiştir. Eşinden dolayı iyi tanıdıkları, doğal güzelliğinin yanında özellikle eğitim ve sağlık olmak üzere ihtiyaç duyacakları imkanların çoğuna sahip olan Bodrum'u göç etmek üzere tercih etmiştir. 2015 yılında göç etmiştir. Çocuğunun okul, aktivite ve arkadaş ihtiyaçlarının en iyi karşılanabileceğini düşündüğü, daha çok genç ve Bodrum'a yeni göç eden ailelerin tercih ettiği Ortakent'e taşınmıştır. Bodrum'dayken gayrimenkul sektörü ile ilgili eğitim almıştır. Şimdi kendine ait bir emlak şirketi vardır. Hobisi olan balık tutmaya ve spora daha fazla vakit ayırabilmektedir. Ankara'daki hayatından daha yoğun bir sosyal çevresi ve hayatı vardır. Kendini oldukça inançlı bir insan olarak tanımlamaktadır. Ankara'da yoğun olarak uygulamaya çalıştığı günlük ibadetleri Bodrum'a geldikten sonra azalmıştır. Politikadan uzak durmayı tercih etmektedir. Kitlesel eylemlere katılmayı ya da sivil toplum kuruluşları ile örgütsel çalışmalarda bulunmayı tercih etmemektedir.

**Oya**

Kırkaltı yaşında, Ankara doğumludur. Üniversite ve yüksek lisans mezunu, kimya mühendisidir. Yabancı dil ve bilgisayar teknolojileri bilgisine sahiptir. Evlidir, iki kızı vardır. Bir dönem eşi ile birlikte Amerika'da yaşamıştır. Avrupa Birliği ve uyum süreci projelerinde on sene çalışmıştır. Devletle yaptığı son çalışma çok yorucu ve stresli geçmiştir. Çalışma hayatından uzaklaşmak istemiştir. Anne ve babası Bodrum'a göç etmiştir. Bodrum'u iyi tanımakta ve çok sevmektedir. Sık sık ailesini ziyarete gelmektedir. Bir ziyareti sırasında Akyarlar'da çok beğendiği yazlık bir evi satın almıştır. İş hayatından uzaklaşmaya karar verdiği sene Bodrum'da eğitim imkanlarının da geliştiğini ve hatta Ankara'da eşinin ve kendisinin mezun olduğu okulun bir şubesinin açıldığını fark etmiştir. Bodrum'a yerleşmenin nasıl olacağını tecrübe etmeye karar vermiştir. 2014 yılında iki çocuğunu alıp Bodrum'a yerleşmiştir. Çocuklarının okul kayıtlarını Bodrum'a almıştır. Eşi Ankara'da kalmış, kendi şirketinde çalışmaya devam etmektedir. Her hafta sonu ve tatillerde Bodrum'a gelmektedir. İlk başta yeni ortamlarını yadırgayan çocukları şimdi Bodrum'da yaşamaktan çok memnundur. Eşinden dolayı Kuşadası'nı da iyi tanımaktadır ancak Bodrum'un sunduğu imkanların daha fazla olduğunu ve özellikle de ulaşımın ve eşinin sık sık yanlarına gelme imkanının Bodrum'da daha fazla olduğunu söylemektedir. Bazı toplumsal ses getiren büyük çaplı siyasi ve sivil eylemlere katılmıştır. Sol görüşlü olduğunu ama siyasi bir kişiliği olmadığını söylemektedir. Birden fazla sivil toplum kuruluşuna üyedir ve onlarla birçok çalışma yapmış ancak kendisinin bir aktivist olmadığını söylemektedir. Bodrum'a yerleştikten sonra da sivil toplum kuruluşları ile çalışmıştır. Çevre ve doğanın korunması ile ilgili çalışmalara katılmıştır. Göçmenlere yardım amaçlı bir dernek kurmuş, bölgede yaşayan birçok yerli ve yabancı insanın derneğe katılımını ve desteğini sağlamış, birçok aileye yardım imkanı bulmuştur. İklim değişikliği ile ilgili bir proje ile tekrar çalışma hayatına dönmeyi planlamaktadır.

**Kemal**

Elli yaşın üzerinde, Antalya doğumludur. Bodrum'a Ankara'dan göç etmiştir. İkinci evliliğini yapmaktadır, birinci evliliğinden bir oğlu vardır. Yetişkin oğlu Ankara'da yaşamaktadır. Üniversite mezunudur. Kitap basım dağıtım ve satışında çalışmıştır. Aktif bir siyasi hayatı olmuştur. Kendini siyasi yelpazenin solunda

tanımlamaktadır. Siyasi parti üyeliği ve çok yoğun örgütsel siyasi çalışmaları olmuştur. Üye olduğu siyasi parti ile anlaşamayınca üyelikten ayrılmış ancak kendi başına muhalefet yapmaya devam etmiştir. Aktif muhalefet yapma konusundaki arzusu eşinin endişelenmesine sebep vermiş ve siyasetten uzak durmasını istemiştir. Ankara'da kendi çevresi içinde yeterince uzak duramadığı ve bu durumun aile hayatlarını olumsuz etkiler yaratacağını düşündüğü için Ankara'dan uzaklaşmalarını istemiştir. Çalıştığı işyerinin desteği ile Bodrum'da tecrübelerini kullanabileceği iş imkanı bulunca göç etmeye karar vermişlerdir. 2014 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Bodrum merkezde oturmaktadır. Bodrum merkezinde bir kitapçı dükkanı sahibidir. Siyasetten uzak kaldığı için zaman zaman Ankara'ya dönmeyi arzulasa da Bodrum'da yaşamaktan dolayı mutludur.

**Latife**

Kırküç yaşında, Rize doğumludur. Üniversite mezunudur. Eğitim ve çalışma hayatı Ankara'da geçmiştir. On sene kadın hakları savunuculuğu yapan bir dergide çalışmıştır. Daha sonra medikal bir firmada mali işlerde çalışmıştır. Evlidir, çocuğu bulunmamaktadır. Eşinin aktif siyasi hayatını aile düzenlerine tehdit olarak görmektedir. Ankara'dan göç etmek istemiştir. Kardeşi Bodrum'a göç etmiştir. Eşinin de Bodrum'da bir iş imkanı bulması ile 2014 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Eşinin açtığı kitapçının bir köşesinde kafe işletmektedir. Aile büyüklerinden kendisine kalan reçeteleri kendi mahareti ile birleştirip kendi hazırladığı ürünleri kafesinde satmaktadır. İş hayatı ve Bodrum'un sakin yaşamından çok keyif almaktadır

**Nazlı**

Kırkdokuz yaşında, İstanbul doğumludur. Üniversite mezunudur. Perakende sektöründe çalışmaktadır. Nişanlısı Bodrum'da çalıştığı için 2002 yılında evlenince Bodrum'a taşınmıştır. Liseye giden bir oğlu vardır. Kendisi Bodrum'a taşındıktan iki sene sonra anne ve babası da Bodrum'a göç etmiştir. Beş sene sonra eşinden boşanmıştır. İstanbul'a dönmeyi düşünmemiştir. Sadece bir kez çocuğunun eğitimi için endişe duymuştur. Daha sonra Bodrum'da eğitim konusunun çok gelişmesi üzerine bu konuda da endişesi kalmamıştır. Doğal güzelliğinden şehirsel imkanlarına kadar her konuda Bodrum'da yaşamaktan çok memnundur. Sosyal hayatını ve kültürel aktivitelerini yapabilmektedir. Yüzme ve yürüyüş başta olmak üzere spor her zaman

hayatının içindedir. Kendini inançlı biri olarak tanımlamaktadır ancak günlük rutin ibadeti bulunmamaktadır. Kendisini siyasi yelpazenin solunda görmekte ancak politika ile ilgilenmemektedir. Bir süre Lösev için gönüllü çalışmıştır . İş hayatının çok yoğun olması sebebi ile şimdi sivil toplum kuruluşları ile örgütsel bir çalışma yapamamaktadır. İleride çocuklarla ilgili gönüllü çalışmalarda bulunmak istemektedir. 1985 yılında Bodrum'a tatil için geldiğinde gözümü Bodrum'da kapatmaya karar verdiğini söylemiştir.

**Mine**

Kırksekiz yaşındadır. Babasının işi sebebi ile Ankara'da doğmuş, ancak bebek yaşından itibaren İstanbul'da yaşamıştır. Üniversite mezunudur, İngilizce öğretmenidir. Emeklidir. Evli ve iki kızı vardır. İstanbul'da yaşarken emekli olmuştur. Bodrum'da yazlık evi vardır. Uzun yıllardır her yaz Bodrum'a yazlığa gelmekte, okullar açıldığı zaman üzülerek İstanbul'a geri dönmektedir. Çocukların okulları bittiği ve emekli oldukları zaman Bodrum'a yerleşmeyi istemektedir. Büyük kızı üniversiteye başlayacağı yıl küçük kızı da ana okula başlama yaşına gelmiştir. Eşi Bodrum'da yaşayıp arada İstanbul'a yapacağı seyahatlerle işine devam edebileceğini düşünmüştür. Bunun üzerine taşınıp, küçük kızını da Bodrum'daki bir okula kayıt ettirmeye karar vermiştir. 2014 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Aldığı eğitim ile nefes terapisi öğrenmiş daha sonra da bu konuda eğitim vermeye başlamıştır. Ayda bir kere randevularını ayarlayıp İstanbul'da derslerini verip geri dönmektedir. Kendi ruhsal yolculuğunu konu ettiği bir kitap yazmıştır. İkinci kitabı üzerinde çalışmaktadır. Yaz aylarında eşine ait mağazada yarı zamanlı çalışmaktadır. Küçük kızının lise eğitimi için belki bir süreliğine İstanbul'a dönebileceğini ama lise bitince tekrar Bodrum'a yerleşeceğini söylemektedir. Kendini inançlı bir insan olarak tanımlamaktadır. Siyasetle ilgilenmemektedir. Bodrum'da İstanbul'a göre daha kuralsız yaşamanın, büyük şehire ait zamanlamadan giyim şekline karar kurallarla dolu yaşamından uzak kalmanın kendisine huzur ve samimiyet verdiğini söylemektedir. Özellikle çocuğunun doğal ortamda açık havada oynayarak büyümesinden çok memnundur. Evlerinde hayvan beslemektedirler. Sivil toplum kuruluşları ile örgütsel bir çalışması bulunmamaktadır.

**Yusuf**

Elliiki yaşında, İstanbul doğumludur. Spor akademisi mezunudur. Evlidir, iki kızı vardır. Tekstil sektöründe üretim ve dağıtım şirketine sahiptir. İş stresi yoktur ancak emeklilik hayatına yavaş geçiş yapmak istemektedir. Bodrum'da uzun yıllardır yazlık evleri vardır. Özellikle yaz aylarını Bodrum'da geçirmekten çok keyif almakta ve emeklilik dönemini Bodrum'da geçirmeyi planlamaktadır. Eşinin emekli olması büyük kızının da üniversiteye başlaması ile Bodrum'a yerleşmeye karar vermiştir. 2014 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Önce işini uzaktan ve belli aralıklarda İstanbul seyahatleri ile devam ettirmiştir. Daha sonra Turgutreis'te kendi ürünlerini satabileceği bir mağaza açmıştır. Tahmininden daha yoğun çalışmaktadır ancak Bodrum'da yaşamın daha kolay olması sebebi ile şikayetçi değildir. Küçük kızı Bodrum'da okumaktadır. Akyarlarda bir sitede oturmaktadır. Kendini inançlı bir insan olarak tanımlamaktadır. Arada gittiği Cuma namazları haricinde günlük bir rutini bulunmamaktadır. Siyasetle hiç ilgilenmemektedir. Sivil toplum kuruluşları ile örgütsel bir çalışması yoktur. Fazla sosyal aktivitesi yoktur, spor ve hobi ile ilgilenmemektedir. Kendi dostları ve ailesi ile sakin bir yaşamı tercih etmektedir.

**Leyla**

Otuzyedi yaşında, Ankara doğumludur. Üniversite mezunudur, avukattır. Yabancı dil ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Ankara'da üniversite öğrencisi olduğu yıllarda emlak sektöründe çalışmaya başlamıştır. Daha sonra ablasının Avrupa Birliği proje ofisinde ve babasının hukuk ofisinde çalışmıştır. Evlenince Kıbrıs'a taşınmıştır. Kıbrıs'ta açtığı ofisinde avukatlık mesleğine devam etmiştir. Bir kızı vardır. Kıbrıs'ta on yıl yaşadıktan sonra boşanmıştır. Boşandıktan sonra kendi tabiri ile ceketini de bırakarak kızı ile beraber Kıbrıs'tan ayrılmıştır. Ankara'ya ve büyük şehrin karmaşasına dönmek istememiştir. Aradığı imkanlara sahip ancak daha sakin ve deniz kenarında bir kente yerleşmeyi planlamıştır. Bodrum'da özellikle kadınların hiç rahatsız edilmeden özgürce yaşadıklarını gözlemlemiştir. 2016 yılında Bodrum'a göç etmiştir. Bodrum merkezde evi vardır. Merkezi bir bölgede avukatlık bürosu açmıştır. Kızı Bodrum'da çok sevdikleri bir okulda ilkokula başlamıştır. Henüz sosyal hayat ve spor aktivitelerini düzene sokamamışlardır ancak her türlü sosyal ihtiyaçlarına cevap bulabilmektedirler. İşi için sık sık Ankara'ya gitmektedir, ileride belki Ankara'da daha

uzun süreli kalacağı projelerinin olabileceğini ancak asıl mekanının Bodrum olacağını söylemektedir. Hayatı boyunca birçok sivil toplum kuruluşuna üye olmuş birçok örgütsel çalışmaya katılmış, çalışmalarına da devam etmektedir. Ülke dışında olduğu için kitlesel eylemlere katılmamıştır. Kendini siyasi yelpazenin solunda tanımlamakta ancak apolitik yetiştirilen bir nesle ait olduğu için siyasi alanda anlamlı bir çalışmasının olmadığını söylemektedir. Kamusal çalışmaları, sivil toplum çalışmaları ile kısıtlı kalmıştır. İnancının kendi maneviyatında olduğunu söylemektedir.

**Ayfer**

Kırkiki yaşında, İstanbul doğumludur. Üniversite mezunudur, yabancı dil ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Uzun yıllar film sektöründe çalışmıştır. En son eşi ile bir restoran işletmiştir. Ailesi uzun yıllar önce Bodrum'a göç etmiştir. Kendisinin de Akyarlar'da yazlık bir evi vardır. İki çocuğu vardır. İş hayatının getirdiği stres, şehrin karmaşası ve en son eğitim alanında muhafazakar yapılanmadan rahatsızlık yaşamıştır. 2015 yılında çocuklarına daha iyi bir gelecek sunabileceğini düşündüğü Bodrum'a göç etmiştir. Eskiden politika ve gündem ile daha çok ilgilenirken Bodrum'a taşındığından beri daha sakin bir yaşama dönmüştür. Çocuklarının ve kendinin sosyal faaliyetlerine daha fazla vakit ayırmaktadır. Eğitimini ilerletmek için çalışmaktadır. İleride tekrar çalışma hayatına dönmeyi planlamaktadır.

**Sabahattin**

Kırküç yaşında, İstanbul doğumludur. Üniversite mezunudur, yabancı dil ve bilgisayar teknolojisi bilgisine sahiptir. Evlidir, iki çocuğu vardır. Daha önce deri sektöründe çalışmıştır. Daha sonra üç sene bir AVM içinde bir restoran işletmiştir. AVM içinde çalışma şartlarının zorluğuna ve rekabet ortamına dayanamayıp işini kapatmıştır. Yeni proje planlaması sırasında şehrin kaosu ile karşı karşıya kalmıştır. Bodrum'da yazlık evi vardır. Tatil için geldiğinde İstanbul'a geri dönmemeye karar vermiştir. 2015 yılında İstanbul'daki evini kapatmıştır. Bodrum'da otelcilik yapmaktadır.

## 6.3. EK 3. GÖRÜŞME ÇERÇEVESİ

**T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ**
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI**
**YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**
**BÜYÜK KENTLERDEN SAHİL KASABALARINA YAŞAM TARZI GÖÇÜ: BODRUM ÖRNEĞİ ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA**

Derinlemesine Görüşme için Görüşme Çerçevesi

Katılımcının ve ailesinin profili

Katılımcının profili:

1. Adı soyadı
2. Cinsiyeti
3. Yaşı
4. Doğum Yeri

Katılımcının aile profili

5. Medeni Durumunuz ?
6. Eşinizin yaşı nedir?
7. Eşinizin doğum yeri ?
8. Çocuklarınızın cinsiyeti nedir ?
9. Çocuklarınızın yaşları nedir ?

Katılımcının ve ailesinin eğitim durumları

10. Eğitiminiz, kişisel becerilerinizi (yabancı dil gibi) nelerdir?
11. Eşinizin eğitimi, kişisel becerilerinizi (yabancı dil gibi) nelerdir?
12. Çocuklarınızın eğitim durumları nedir?

Katılımcının Bodrum ve ayrıldığı büyükşehir ile yaşam ilişkisi

Katılımcının ve ailesinin yaşadığı yerler ile ilgili sorular

13. Nerelisiniz? Memleketiniz neresi?
14. Eşiniz nereli? Memleketi neresi ?
15. Hangi kentten geliyorsunuz, orada ne kadar süre yaşadınız?

16. Ebeveyn/kardeş gibi kendinize yakın bulduğunuz akrabalarınız nerede yaşıyor?

17. Eşinizin ebeveyn/kardeş gibi kendinize yakın bulduğunuz akrabaları nerede yaşıyor?

18. Çocuklarınız nerede yaşıyorlar?

Katılımcının Bodrum ile ve ayrıldığı büyük kent ile bağı

19. Ne kadar süredir Bodrum'da yaşıyorsunuz? Ne zaman Bodrum'a göç ettiniz?

20. Daha önce burada açık/kullandığınız bir eviniz var mıydı?

21. Burada yaşayan veya önceden gelmiş çocuk/ebeveyn/kardeş/yakın dost gibi kimse var mıydı?

22. Geldiğiniz şehirde kullanılmak üzere açık tuttuğunuz bir ev var mı?

23. Geldiğiniz şehirde yaşayan çocuk/ebeveyn/kardeş/yakın dost gibi kimseniz var mı?

Göçün sebeplerinin ve sonuçlarının sorgulanması

Temel sebep;

1. Niçin göç kararı aldınız ? Büyük şehirden ayrılma kararınıza etki eden temel sebep neydi?

2. Göç etmek üzere Bodrum'u seçmenizin sebebi?

3. Göç etme kararını alma sürecini / hikayenizi anlatır mısınız?

4. Ayrılma kararını alırken aile üyelerinizle neler yaşadınız?

5. Bodrum'u seçme kararını alırken aile üyelerinizle neler yaşadınız?

Sağlık;

6. Sizin veya aile üyelerinizden birinin göç etmenize sebep verecek sağlık sorunu var mıydı?

İş hayatı;

7. Nasıl bir çalışma hayatınız oldu, ne kadar süre boyunca profesyonel olarak çalıştınız, en son ne iş yapıyordunuz, neden ayrıldınız anlatabilir misiniz?

8. Eşinizin nasıl bir çalışma hayatı oldu, ne kadar süre boyunca profesyonel olarak çalıştı, en son ne iş yapıyordu, neden ayrıldı anlatabilir misiniz?

9. Burada nasıl bir iş yapıyorsunuz? Daha önce yaptığınız iş benzerlik taşıyor mu? Niçin böyle bir işi seçtiniz?

Şehir yaşamı;

10. Şehirdeki ev, çevre, trafik, günlük rutinlerinizle ilgili bilgi verebilir misiniz? Şehir içindeki günlük düzeniniz nasıldı? Kent ve mekanla ilgili sorunlarınız nelerdi?

11. Bodrum'daki ev, çevre, trafik, günlük rutinlerinizle ilgili bilgi verebilir misiniz? Şehir içindeki günlük düzeniniz nasıl? Kent ve mekanla ilgili sorunlarınız neler?

12. Son yıllarda yaşanan terör veya bireysel saldırganlıklarla ilgili ne düşünüyordunuz?

13. Bodrum'u şehir güvenliği açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Dünya görüşü ve entelektüel yapı

14. Kendiniz inançlı bir insan olarak tanımlar mısınız?

15. Rutini var mı?

16. Şehir yaşantısının daha muhafazakarlaştığı konusunda ne düşünüyordunuz?

17. Kendinizi politik bir insan olarak tanımlar mısınız?

18. Kendinizi siyasal yelpazenin neresinde tanımlarsınız?

19. Herhangi bir siyasi parti veya sivil toplum örgütüne üye miydiniz?

20. Buraya geldikten sonra herhangi bir siyasi parti veya sivil toplum örgütü üye oldunuz mu?

21. Kendiniz çevreye ve doğaya karşı duyarlı bir insan olarak tanımlar mısınız?

22. Çevre, doğa, hayvan ve insan hakları gibi konularla ilginiz neydi, ne kadar aktiftiniz, neler yapıyordunuz?

23. Bodrum'da Çevre, doğa, hayvan ve insan hakları gibi konularla ilginiz nedir, ne kadar aktifsiniz, neler yapıyordunuz?

24. Bodrum'a yerleştikten sonra Çevreye, dünya siyasetine olan ilginizde, politik, inançsal kimliğinizde değişiklikler yaşadınız mı? Nasıl ?

Günlük yaşam ve aktivite;

25. Sosyal faaliyetler, kişisel gelişimiz, spor aktiveleriniz nelerdi? (sinema, kitap, eğitim, spor, hobi)

26. Bodrum'da Sosyal faaliyetler, kişisel gelişimiz, spor aktiveleriniz neler? (sinema, kitap, eğitim, spor, hobi)

27. Eş, dost, akraba açısından baktığınızda nasıl bir sosyal çevre içindeydiniz?

28. Bodrum'da Eş, dost, akraba açısından baktığınızda nasıl bir sosyal çevre içindesiniz?

29. Bireysel entelektüel gelişiminiz, ev dışı sosyal aktiviteleriniz, sosyal çevreniz, dost ilişkileriniz açısından ne gibi farklılıklar yaşıyorsunuz?

İletişim;

30. İnternet ve sosyal medya ile ilişkiniz nasıldı?

31. Bodrum'da İnternet ve sosyal medya ile ilişkiniz nasıl?

Özgürlükler;

32. Toplumsal cinsiyetinizin ve kent yaşamı ile ilgili bir görüşünüz var mı?

33. Toplumsal cinsiyetinizin ve Bodrum yaşamı ile ilgili bir görüşünüz var mı?

34. Siyaset, politika veya çevre ile ilgili değişmesini istediğiniz konuları veya endişelerinizle ilgili dost ortamlarında, sosyal medyada veya kamusal alanda neler yapıyordunuz? Yaşadığınız kentte herhangi bir sivil toplum hareketine eylemine katılır mıydınız, bireysel tepkilerde bulunur muydunuz? (miting, eylem, sosyal medya katılımı…)

35. Bodrum'da siyasi, politik veya çevre ile ilgili değişmesini istediğiniz konuları dost ortamlarında veya sosyal medyada dile getiriyor musunuz? Bodrum'a yerleştikten sonra herhangi bir sivil toplum hareketine eylemine katıldınız mı, bireysel tepkilerde bulundunuz mu? (miting, eylem, sosyal medya katılımı…)

36. Siyaset, politika veya çevre ile ilgili değişmesini istediğiniz konuları veya endişelerinizle ilgili dost ortamlarında, sosyal medyada veya kamusal alanda neler yapıyorsunuz?

37. Bodrum'u yaşam tercihleri ve özgürlükleri açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Bodrum yaşantısı ile ilgili

38. Göç kararını vermeden önce ne gibi endişeler taşıyordunuz, bu endişeler geçerliliğini koruyor mu?

39. Bodrum'da yaşamak daha sağlıklı mı?

40. Fiziksel ve ruhsal sağlığınızda ne gibi değişiklikler oldu?

41. Aile içi ilişkilerinizde ne gibi değişiklikler oldu?

42. Bodrum ucuz mu?

43. Bodrum'a taşınmanın ekonomik refahınız üzerinde ne gibi etkileri oldu?

44. Şehirde yaşarken yapabildiğiniz ancak Bodrum'a geldiğiniz için artık yapamadığınızı düşündüğünüz kentsel bir alışkanlığınız/mahrumiyetleriniz nelerdir?

45. Geri dönmeyi düşünüyor musunuz?

# KAYNAKÇA


Abadan-Unat, N. (2002), *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Adıgüzel, O., Batur, H.Z. ve Ekşili, N. (2014), Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 171-173.

Adıgüzel, Y. (2016), *Göç Sosyolojisi,* Ankara: Nobel Yayımcılık.

Akşit, B. (2017), *Niteliksel Araştırmalar: Genel Tanıtım, Derinlemesine Görüşmeler ve Odak Grup Görüşmeleri,* İstanbul.

Baltaş, A. (2017), *Mutlu İnsanların Özellikleri*, 7 Mayıs 2018 tarihinde http://www.acarbaltas.com/mutlu-insanlarin-ozellikleri/ adresinden alındı.

Başokçu, E.K. (2003),Yeni Dini Hareketler, Emiroğlu K., Aydın S. içinde *Antropoloji Sözlüğü*, ss. (902-905), Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.

Bayhan, V. (2014), Yeni Toplumsal Hareketler ve Gezi Parkı Direnişi, *Birey ve Toplum Dergisi*, 4(7), 32.

Benson, M., O'Reilly, K. (2009). *Lifestyle Migration: Expacxtations, Aspirations and Experiences*, England: Ashgate Publishing Limited and USA: Ashgate Publishing Company.

Bodrum Ticaret Odası. (2012). *Sayılarla Bodrum, Bodrum Yarımadası Sosyo-Ekonomik ve Demografik Veriler,* 4 Nisan 2017 tarihinde http://www.bodto.org.tr/pdf/istatistik/Sayilarla_Bodrum_2011_2012.pdf adresinden alındı.

Bora, T., Bora, A., Erdoğan, N., Üstün, İ., (2015), *Boşuna mı Okuduk?*, İstanbul: İletişim Yayınları

Boratav, K. (2017). *Ekonomide Durum Tesbiti,* 15 Mayıs 2018 tarihinde https://www.birgun.net/haber-detay/ekonomide-durum-tespiti-152363.html erişim tarihi adresinden alındı.

Bozyer, Ü., (2008), *Kent Dokusunun Oluşmasında Turizmin Etkisi: "Bodrum Örneği"*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı., İzmir.

Bülbül, S., Köse, A., (2010), Türkiye'de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi ile İncelenmesi, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1), 75-94.

Castles, S. ve Miller, J.M. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri,* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Chaney, D., (1999). *Yaşam Tarzları*, Çev. İ. Kutluk, Ankara: Dost Kitabevi.

Coşkun, O. (2008), İç Göçler Açısından Erzurum İlinin Analizi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13(20), 239-266.

Çağlayan, S. (2006), Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz(17), 76.

Çakır, S., (2011), Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 131.

Çavuşoğlu, E. (2014). *Türkiye Kentleşmesinin Toplumsal Arkeolojisi*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Davis, M. (2007). *Gecekondu Gezegeni*, İstanbul: Metis Yayınları.

Durak, Y. (2011). *Emeğin Tevekkülü*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Ekinci, T.A., (2016), Muğla İlinin Sosyo-ekonomik Göstergeler Çerçevesinde İç Göç Analizi, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1)60.

Ener M., Demircan E., (2006), Küreselleşme Sürecinde Yeni Devlet Anlayışı ve Türkiye, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 197-218.

Erdoğan, T., Ünsar, S., Süt N., (2009), Stresin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri: Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 447-461.

İnsel, A. (2015). *Neo-liberalim: Hegemonyanın Yeni Dil,*. İstanbul: Birikim Yayınları.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). *Gençlerin Potansiyeli ve Din Eğitimi: İmam Hatipler ve Din Dersleri,* Bilim Akademisi, ss.3-5, 15 Mayıs 2018 tarihinde https://bilimakademisi.org/genclerin-potansiyeli-ve-din-egitimi-cigdem-kagitcibasi/ adresinden alındı.

KEYMAN, Fuat (2004a), *Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye*, Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları no 4, 7 Mayıs 2018 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi, http://stk.bilgi.edu.tr/docs/keyman_std_4.pdf adresinde alındı

Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012), Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.

Köksal, A. (2011), Korkut Tuna ve Şehir Sosyolojisi, *Sosyoloji Dergisi*, 3(22), 331-346.

Kutluay, E.S. (2016), *Kutluay Planlama. Nazım İmar Planı, Plan Açıklama Raporu*, 4 Nisan 2017 tarihinde http://www.mugla.bel.tr/useruploads/duyurular/imar_duyurulari/1_25000%20%C3%96l%C3%A7ekli%20Naz%C4%B1m%20%C4%B0mar%20Plan%C4%B1%20Aciklama%20Raporu.pdf adresinden alındı.

Kuzuloğlu, M.S. (2018), *Adı "İş" Olan Bir Şeyi Sevmek Mümkün müdür?*, 6 Mayıs 2018 tarihinde https://www.mserdark.com/adi-is-olan-bir-seyi-sevmek-mumkun-mudur/ adresinden alındı.

Kümbetoğlu, B. (2015). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Ankara: Bağlam yayıncılık.

Mestçi, A. (2007). Türkiye İnternet Raporu 2007. Ankara: XII. "Türkiye'de Internet Konferansı".

Meşe, G. (1999). *Sosyal Kimlik ve Yaşam Stilleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Okan, O., (2013). *Kent Sosyolojisi*, İstanbul, AUZEF.

Özcan, Y. (1998). İçgöçün Tanımı ve Verileri İle İlgili Bazı Sorunlar içinde, *Türkiye'de İç Göç*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Özgüneş, R. E. (2017) *Destinasyon İmajını Yerleşik Yabancıların Yerleşim Yeri Seçimine Etkisi: Bodrum*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitei, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.

Spalding, A., K. (2013), Lifestyle Migration To Bocas Del Toro, Panama: Exploring Migration Strategies And Introducing Local Implications Of The Search For Paradise. *International Review Of Social Research*, 3(1), 67-82.

Südaş, İ., Mutluer, M. (2010), Daha İyi Bir Hayata Doğru: "Yaşam Biçimi Göçü", *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(1), 31-47.

Şimşek, Ş., (2010), *Yaşam Tarzı Üzerinde Popüler Kültürün Belirleyiciliği ve Kitle İletişim Araçlarının Etkisi: Türkiye'de Punk Kültürü Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı, Konya.

Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tekeli, İ. (2008). "Türkiye'nin Göç Tarihindeki Değişik Kategoriler" A. Kaya, B. Şahin içinde *Kökler ve Yollar: Türkiye'de Göç Süreçleri* ss. 448-473 İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Torkington, K. (2010), Defining Lifestyle Migration. *Revista da ESGHT/UAlg. Dos Algarves*, 19, 106.

Vatansever, A. (2013), Prekarya Geceleri: 21. Yüzyıl Dünyasında Geleceği Olmayan Beyaz Yakalıların Rüyası. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 1-20.

Yücebaş, Ç. S., (2012), Türkiye'de Muhafazakârlığın Gündelik Yaşam Estetiği, *İnsanbilim*, 1(2) 62-64.

Zengin, A. (2011). *İktidarın Mahremiyeti*, İstanbul: Metis Yayınları.

https://bianet.org/bianet/siyaset/147679-kuresel-kapitalizmin-doga-si-ve-gezi-parki-direnisi Erişim tarihi: 06.08.2018

http://www.greenpeace.org/turkey/tr/news/20-ulkeden-gezi-parkina-destek-100613/ Erişim tarihi: 06.08.2018

http://www.hurriyet.com.tr/gundem/gezi-parki-direnisine-dunyanin-dort-bir-yanindan-destek-23420697 Erişim tarihi: 06.08.2018

http://www.ekonomist.com.tr/haberler/yaslanan-nufusumuz-yeni-sektor-yaratti.html Erişim tarihi 06.08.2018

https://www.dunya.com/egitim/okul-oncesi-egitimde-yuzde-300-artis-haberi-295852 Erişim tarihi 06.08.2018

http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271243687r8014.Ekonomik_Kriz_Turkiye_de_Ailelerin_Refahini_Etkiliyor__Anket_Ozeti_.pdf Erişim tarihi 06.08.2018.

http://www.dw.com/tr/stres-erken-emekli-yap%C4%B1yor/a-15471688 Erişim tarihi: 04.06.2017.

http://cantekinler.com/kentsel-donusumun-olumsuzluklari-nelerdir/ Erişim tarihi: 04.06.2017

http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/baska-bir-hayat-mumkunmus-40054084 Erişim tarihi: 06.08.2018

https://www.birgun.net/haber-detay/istanbul-dan-bozcaada-ya-yerlesen-haluk-yavuzer-kacis-degil-vazgecis-180559.html Erişim tarihi: 06.08.2018

http://www.milliyet.com.tr/onlar-yerli-robinson-crusoe-gundem-1914949/ Erişim tarihi : 06.08.2018

https://onedio.com/haber/tasi-taragi-toplayip-gittiler-istanbul-dan-kacip-baska-sehirde-yasamaya-baslayan-unluler-747264 Erişim tarihi: 06.08.2018

http://www.kamufinans.com/son-15-yilda-ozellestirilen-kurumlar/ Erişim tarihi : 09.08.2018

https://www.birgun.net/haber-detay/ekonomide-durum-tespiti-152363.html erişim tarihi 15/5/2018

http://www.compareyourcountry.org/pisa/country/TUR?lg=en Erişim tarihi 15/5/2018

http://t24.com.tr/haber/1-yilda-17-bombali-saldiri-294-kisi-oldu-bine-yakin-insan-yaralandi,347661 Erişim tarihi 15/5/2018

http://www.diken.com.tr/korku-ve-siddetin-sonucu-mart-ayinda-turist-sayisi-yuzde-128-dustu/ Erişim tarihi: 09.08.2018

http://www.radikal.com.tr/radikal2/turkiye-iyice-muhafazakrlasiyor-946924/ Erişim tarihi: 09.08.2018

https://m.bianet.org/bianet/insan-haklari/173078-binnaz-toprak-endiseli-modernler-artik-panik-modern Erişim tarihi: 09.08.2018

http://www.milliyet.com.tr/bodrum-un-beyazina-en-cok-begonvil-yakisir-mugla-yerelhaber-2064580/ Erişim tarihi 07.08.2018

http://www.hurriyet.com.tr/bodrum-icin-urkutucu-istatistik-25522815
Erişim tarihi:04.06.2017

http://www.gazetekadikoy.com.tr/genel/kadikoyun-hizli-donusumu-h5944.html erişim tarihi 14/5/2018

http://www.iha.com.tr/haber-ozgecan-aslan-nasil-olduruldu-ozgecan-aslan-kimdir-624150/ Erişim tarihi 16/5/2018

http://www.diken.com.tr/pendikte-sort-giyen-kadina-saldiran-adam-giyim-tarzi-tahrik-etti/ Erişim tarihi 16/5/2018

http://www.dkb-mevlana.org.tr/ Erişim tarihi: 09.08.2018

http://t24.com.tr/yazarlar/bilinmeyen/endiseli-modernler,2658 Erişim tarihi 16/5/2018

http://www.bodto.org.tr/pdf/istatistik/Sayilarla_Bodrum_2011_2012.pdf Erişim tarihi: 04.06.2017

http://www.mavibayrak.org.tr/tr/plajListesi.aspx?il_refno=48) Erişim tarihi 19/4/2018

https://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye.php?belediyeid=127573) Erişim tarihi 19/4/2018

https://www.nufusu.com/ilce/bodrum_mugla-nufusu) Erişim tarihi 19/4/2018

http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/turkey/ Erişim tarihi 6/5/2018

https://www.weforum.org/agenda/2018/02/the-dutch-have-the-best-work-life-balance-here-s-why/ Erişim tarihi 6/5/2018

http://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_std_4.pdf Erişim tarihi 7/5/2018